

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β', τεύχος 137, Παρασκευή 26 Οκτωβρίου 1979

Δρχ. 25

ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑ

RANK-XEROX: η χουντα
και οι πολυεθνικές
η «υποθεση κονοφραου»

2 - 18Α, 1999



ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ

ΕΡΤ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΤΟΜΟΣ Β'

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ
ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

•
ΒΙΒΛΑ ΑΣΠΑΣΙΑ

•
ΟΔΥΣΣΕΑ
ΓΥΡΙΣΕ ΣΠΙΤΙ

ΚΕΔΡΟΣ

ΜΑΡΙΟΣ ΧΑΚΚΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ
ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΟΙ ΧΤΙΣΤΕΣ



ΚΕΔΡΟΣ 1979

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Ο ΛΟΥΣΙΑΣ

ΚΕ. 1992



ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

ΑΝΤΙΠΟΙΗΣΙΣ ΑΡΧΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ



ΚΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΗΣ ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

Η ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΤΙΚΙΑ

Μεθυστική



ΚΕΔΡΟΣ 1979

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ
ΟΙ ΧΤΙΣΤΕΣ

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ
Ο ΛΟΥΣΙΑΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ
ΑΝΤΙΠΟΙΗΣΙΣ ΑΡΧΗΣ

ΓΕΩΡΓΗΣ ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
Η ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΤΙΚΙΑ

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΜΑΡΙΟΣ ΧΑΚΚΑΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ
ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

ΘΕΑΤΡΟ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ
ΘΕΑΤΡΟ Τομ. Α και Β



ΚΕΔΡΟΣ

Πανεπιστημίου 44 - Τηλ. 3615.783



Περίοδος Β'
Χρονος 6ος
Τεύχος 137

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60; Αθήνα 601
Τηλ. 732.713 - 732.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

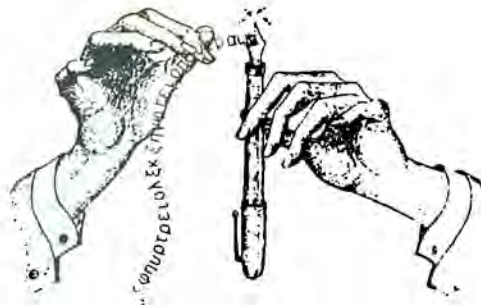
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Προεδρία, εκλογές και «σενάρια»	4
ΑΝΤΙ - ΘΕΣΕΙΣ	6
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ	8
ΑΝΤΙ - ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ	9
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Ένεργειακό - Σάν Σαλθαντόρ	10
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: Από χωρίου εις χωρίον και από άκτης εις άκτην	11
ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ	12
ΑΝΤΙ - ΘΕΜΑΤΑ	
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗ: Από την «εξέγερση» των Μεγάρων ως τό δεύτερο θραείο Νόμ- πελ	12
Ρ: «Υπόθεση Κονοφάου»	14
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Η χουντική διπλωματία και οι ιδέες που επιβιώνουν	15
Κ. Α. ΜΑΝΙΑΤΗ: ΕΡΤ: ή έν πολλαίς άμαρτίαις περιπεσούσα έταιρεία	17



ΡΕΠΟΡΤΕΡ: ΡΑΝΚ ΧΕΡΟΧ: Πώς κατα- κτιέται μία αγορά	20
Λ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ: Ό Π. Γκολντμάν στα όρια της πολιτικής εξέγερσης	23
Π. ΝΕΡΑΝΤΗ: Τό 'Ιταλικό ΚΚ και ή 'Αρι- στερά	26
Κ. ΣΤΑΜΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ: Γκέλε, σημαί- νει τρελός αλλά και θυμωμένος	28
Γ. ΛΕΚΚΑ: Η προετοιμασία του Έμφύ- λιου	30
ΑΧ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ: Προσφυγιά και στό θάνατο	31
ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΑΥΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ: Πολιτικός λόγος και ιδεολογία	32
Χ. ΡΙΧΤΕΡ: Η πτώση της Α' ελληνικής δημοκρατίας	34
Ν. ΠΛΑΤΗ: Τό άστυνομικό μυθιστόρημα στην Έλλάδα	38
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	43
Λ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ: Τό φεστιβάλ Θεσ- σαλονίκης	44
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ: Παγκόσμιες Μουσικές Μέρες	47
ΝΤ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ - ΡΟΓΚΑΝ: Χρονικό Έκθέσεων	50
ΑΝΝΥΣ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: Κρίσεις ..	51
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	52

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Γεηγόρη



ΑΒΕΡΩΦ: Ο "ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

ΔΕΝ ΘΑ αποδοκιμάζαμε ποτέ μιάν ιδεολογική ευαισθητοποίηση των άξω-
ματικών: μιá διαδικασία διαπαιδαγώγησης και πληροφόρησης που θά τους
έσενε άρρηκτα μέ τίς έθνικές και δημοκρατικές παραδόσεις του λαού μας
γιά νά τους κάνει στυλοβάτες της έθνικής ανεξαρτησίας και των λαϊκών
έλευθεριών. Τό φαινόμενο όμως που άναγκάζομαστε νά επισημάνουμε είναι
βαθύτατα νοσηρό. Πρόκειται γιά τίς συσπειρώσεις χωρίς άρχές γύρω από
όρισμένα πρόσωπα, γιά κλίκες που στηρίζουν ήγέτες, προωθούν τά άτομι-
κά συμφέροντα των μελών τους και εξαρτιόνται από τόν ένα ή τόν άλλο
πολιτικό της κυβερνητικής πλειοψηφίας.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ μοιάζει νά προάγει τίς διαλυτικές αυτές διαδικασίες ή λει-
τουργία των δικτύων ευνοίας και συγκάλυψης που έχει δημιουργήσει ο Υ-
πουργός Έθνικής Άμύνης κ. Άβέρωφ.

ΓΙΑ ΝΑ δημιουργήσει έρεϊσματα στην έπερχόμενη πάλη γιά τή διαδοχή
του κ. Καραμανλή ο κ. Άβέρωφ είναι υποχρεωμένος νά παραβλέπει τήν απαγ-
γελματική ανεπάρκεια, τίς ήθικές έλλείψεις ή τό χουντικό παρελθόν των
άξιωματικών του προσφέρουν γή και ύδωρ. Άκόμα και σοβαρότατα προβλήματα
πού έχουν δημιουργηθεί στον ευαίσθητο τομέα των κρατικών προμηθειών και
άρχίζουν νά γίνονται κοινό μυστικό συγκαλύπτονται μέ έπιμέλεια και έπι-
μονή. Χαρακτηριστική είναι ή σιγή της κυβέρνησης πάνω στό θέμα που προ-
έκυψε από τά όσα μέχρι αυτή τή στιγμή δημοσίευσε τό ΑΝΤΙ γιά τή διαχεί-
ρηση των προμηθειών του Πολεμικού Ναυτικού.

ΑΛΛΑ αν ή όρση του κ. Άβέρωφ δημιουργεί τά ζητήματα που άναφέραμε, ή
ίδια ή διαίωνιση της παρουσίας του στό επίμαχο ύπουργείο προκαλεί πολλά
έρωτήματα. Γιατί αν ή άποχουντοποίηση έχει προχωρήσει στό βαθμό που και
ο ίδιος και ο άρχηγός του τό ύποστηρίζουν, τότε ή "γεφυροποιός" του δια-
σταση δέν έχει πιά τή σημασία που είχε τά πρώτα μετά τή μεταπολίτευση
χρόνια. Και αν ύπάρχει τέτοια κατάσταση στό στρατό ώστε νά είναι άνακι-
κατάστατος ο μόνος ύπουργός της Νέας Δημοκρατίας που δέν άλλαξε ποτέ
χαρτοφυλάκιο, τότε οι πολιτικές ευθύνες της κυβέρνησης είναι άπέραντες
γιατί έμπαίζει τό λαό και αντιμετώπιζει τυχοδιωκτικά τή μέγιστη υπόθε-
ση της υπεράσπισης της Δημοκρατίας.

Ο κ. ΑΒΕΡΩΦ λοιπόν έχει ριζώσει στό 'Υπουργείο Έθνικής Άμύνης όχι γιά
νά "προτάξει τά στήθη του" υπέρ της Δημοκρατίας αλλά γιά νά τήν φαλκι-
δεύσει μέ τό γνωστό παλιό σύστημα της δημιουργίας στεγανών ανάμεσα στην
κυβέρνηση και τό χώρο όπου έναποτίθενται οι μοχλοί της ούσιαστικής
έξουσίας, ή άμυνα και ή έξωτερική πολιτική.

Ο ΡΟΛΟΣ του αυτός είναι δυνατό νά γίνει ιδιαίτερα στρατηγικός όταν
ο κ. Καραμανλής μεταπηδήσει στην προεδρεία και άνοίξει έτσι μιá έπο-
χή έφημερων ή συμμαχικών κυβερνήσεων. Έξελίσσεται δηλαδή μέ άλλα λό-
για ο κ. Άβέρωφ σέ Γαρουφαλιά του κ. Καραμανλή. Τί ρόλο όμως παίζει ο
κ. Πρόεδρος της κυβέρνησης σ' αυτή τή σχέση; Έκεϊνο του κ. Παπανδρέου
ή τόν άλλο του Κωνσταντίνου Γλύξμπουργκ;

ΟΠΟΙΑ κι αν είναι ή άπάντηση, ή άναλογία δέν προσφέρει αισιόδοξες
προοπτικές ούτε γιά τό τέλος της σταδιοδρομίας του κ. Πρωθυπουργού ού-
τε γιά τό μέλλον των θεσμών, ούτε γιά τή γαλήνη του τόπου.

αντι

ΠΡΟΕΔΡΙΑ, ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ «ΣΕΝΑΡΙΑ»

είναι ο ίδιος ο Κ. Καραμανλής, αλλά κάποιος «δευτέρου βαθμού» αρχηγός – άς πούμε ο κ. Αβέρωφ ή ο κ. Παπακωνσταντίνου... Η ήγηση του ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, θα είχε κάθε λόγο να «δοθηθεί» στη μετακίνηση του σημερινού πρωθυπουργού στην προεδρία της Δημοκρατίας, δίνοντάς του και αυτή, ένα είδος «bon de sortie»... Αλλά υπολογίζει και ανησυχεί για τη βάση του κόμματος! «Τί θα γίνει – έλεγε την εβδομάδα αυτή, ανώτερο κομματικό στέλεχος του Κινήματος – αν η βάση μας κατηγορήσει ότι γινήκαμε ένα μέ τη δεξιά; Έτσι, οι ταλαντεύσεις και οι προβληματισμοί, μέσα στα ανώτερα κλιμάκια του ΠΑΣΟΚ, συνεχίζονται...

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΔΥΝΑΜΕΩΝ:

Με τη μετακίνηση του σημερινού πρωθυπουργού στην Προεδρία της Δημοκρατίας, είναι φανερό ότι η εκλογική αναμέτρηση διαγράφεται πολύ πιο δύσκολη για τη «Νέα Δημοκρατία». Οι «έμπειρογνώμονες» των εκλογών δίνουν στη «Νέα Δημοκρατία» ποσοστά 39-41 %, εφόσον ο κ. Καραμανλής παραμείνει επικεφαλής του κόμματος, και ποσοστά 37-39%, εφόσον ο σημερινός αρχηγός της μεταπηδήσει στην προεδρία της Δημοκρατίας. Όσο για το ΠΑΣΟΚ, παρά τη διακήρυξη του Ήρακλειου ότι «πάμε για την εξουσία», είναι κοινό μυστικό ότι, στην καλύτερη περίπτωση, το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης θα συγκεντρώσει, στις προσεχείς εκλογές, ποσοστό γύρω στο 33-35%. Αυτή, τουλάχιστον, είναι η εκτίμηση κεντρικών οργανωτικών στελεχών του κινήματος. Στρογγυλεύοντας τα ποσοστά αυτά, απομένει ένα 25% για τα υπόλοιπα κόμματα της αντιπολίτευσης, που θα μπορούσε να καταμεριστεί ως εξής: 10-12 % στο ΚΚΕ, 7-10 στην ακροδεξιά (κυρίως Μαχεζίνης) και 3-8% για όλα τα υπόλοιπα κόμματα: ΚΟΔΗΣΟ, ΕΔΗΚ, ΕΔΑ, ΚΚΕ Έσωτερικού.

Με τη μετακίνηση του κ. Καραμανλή στην προεδρία της Δημοκρατίας, διαγράφεται, ωστόσο, και μια άλλη πιθανή εξέλιξη: Η διάσπαση – ακριβέστερα ή διχοτόμηση – του σημερινού κυβερνητικού κόμματος, εφόσον ο πόλεμος των δελφίνων πάρει μια καταλυτική διάσταση. Ο κ. Αβέρωφ λ.χ., έμμενι ότι ο νέος πρόεδρος της «Νέας Δημοκρατίας» θα πρέπει να «ελεγεϊ και όχι να χρισθεί...». «Θά πρέπει, λέει, να τηρηθούν οι δημοκρατικές διαδικασίες μέσα στο κόμμα, αλλιώς...». Τα δύο αυτά ενδεχόμενα – συρρίκνωση της εκλογικής δύναμης της «Νέας Δημοκρατίας» και πιθανή διάσπαση της – δεν διαφεύγουν, ασφαλώς, από την προσοχή του κ. Καραμανλή. Αλλά δεν είναι ικανά ν' αναστείλουν την απόφασή του να περάσει στην προεδρία της Δημοκρατίας, καθώς η φιλοδοξία του υπερακοντίζει τώρα πιά την περιοχή του κομματικού ηγέτη και στοχεύει στο ρόλο του – υπεράνω κομμάτων – «έθνικού ηγέτη». Και στον ρόλο αυτό μπορεί ν' ανταποκριθεί καλύτερα, όταν κατέχει το υπέρτατο αξίωμα της πολιτείας, παρά όταν φθείρεται καθημερινά με τις πεζότητες, και τα κυμαινόμενα μεγέθη, του αρχηγού κόμματος ή, έστω, του έν ενεργεία πρωθυπουργού... «Εγώ δεν ήλθα στην Ελλάδα – είχε πει, κάποτε, σέ ομάδα δημοσιογράφων ο κ. Καραμανλής – για να γίνω αρχηγός κόμματος, αλλά για να βοηθήσω αυτόν τον τόπο... Θά μου πείτε, βέβαια, ότι, παρ' όλα αυτά, ηγούμαι ενός κόμματος. Ναι, υποχρεώθηκα να το υς φτιάξω ένα κόμμα, γιατί, διαφορετικά, θά γίνονταν χίλια κομμάτια... Αλλά η κατάσταση αυτή, δεν μπορεί να συνεχισθεί επί πολύ...». Τώρα, φαίνεται πιά ότι η συνέχεια θά πάρει τέλος. Έστω και αν η «Νέα Δημοκρατία» πρόκειται να γίνει μόνο δύο – και όχι χίλια... – κομμάτια.

Η ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ του κ. Καραμανλή – τη φορά αυτή στην «αιώνιαν Δύσιν»: Αμβούργο, Παρίσι, Λονδίνο, Ρώμη... – δεν ανέστειλε τη ροή των έσωτερικών πολιτικών μας πραγμάτων. Αντίθετα, μέσα στο τελευταίο δεκαπενθήμερο, τὰ «σενάρια» μέ θέμα εκλογές, προεδρία της Δημοκρατίας, προεκλογικές ή μετεκλογικές συμπράξεις, κλπ όλοένα πληθαίνουν. Πού βαδίζουμε, λοιπόν;

Ας διευκρινίσουμε, από την αρχή, ότι τὰ «σενάρια» δεν είναι αυθαίρετες έγκεφαλικές κατασκευές. Διαμορφώθηκαν – και διαμορφώνονται – από συγκεκριμένα περιστατικά, όπως είναι η συνάντηση Καραμανλή – Παπανδρέου, ή συγκέντρωση του ΠΑΣΟΚ στο Ήράκλειο, τό περιφερειακό συνέδριο της «Νέας Δημοκρατίας», ή συνέντευξη του Α. Παπανδρέου στην «Ακρόπολη» και, φυσικά, οι λογής ανακοινώσεις και αντιδράσεις της κυβερνητικής πλευράς.

Αλλά και ή περιοδεία του κ. Καραμανλή στις τέσσερις δυτικοευρωπαϊκές χώρες, δοήθησε και αυτή στην αποκρυστάλλωση, αν όχι στην προώθηση, μερικών έσωτερικών εξελίξεων. Η διαβεβαίωση λ.χ. του Σμίτ ή του Ζισκάρ ντ' Εσταίν στον Κ. Καραμανλή ότι ή συνθήκη ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ, θά επικυρωθεί από την Όμοσπονδιακή Βουλή και τη Γαλλική Έθνοσυνέλευση «μέσα στο 1979», έχει ιδιαίτερη σημασία για τό πέρασμα ή όχι του κ. Καραμανλή στην προεδρία της Δημοκρατίας, μιά και για τόν Έλληνα πρωθυπουργό, «μέτρον χρημάτων πάντων», παραμένει ή Εύρώπη – και όχι ή Ουάσιγκτον ή τό ΝΑΤΟ!

Ας δοΰμε όμως καλύτερα τώρα, ποιά είναι τὰ σενάρια αυτά:

ΤΟ «ΑΛΜΑ» ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ:

Συρροή από ένδειξεις – αλλά και ακριτομύθιες – πείθουν ότι ο κ. Καραμανλής έτοιμάζεται για τό «άλμα» στην προεδρία της Δημοκρατίας, τόν ερχόμενο Μάιο. Καί, φυσικά, τό «άλμα» θά προηγηθεί των εκλογών, που τοποθετούνται έτσι, είτε μέσα στο φθινόπωρο του '80 ή μέσα στην άνοιξη (ίσως και τό Φεβρουάριο) του '81. Για τη μετακίνηση αυτή του κ. Καραμανλή στην προεδρία της Δημοκρατίας, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ είναι απολύτως βέβαιος. Καί όσο και αν διευκρινίζει ότι ή «αίσθησή» του αυτή, δεν έχει σχέση καμιά μέ την τελευταία συνάντησή του μέ τόν κ. Καραμανλή, δύσκολα μπορεί να πείσει ότι τό «θέμα» δεν συζητήθηκε μέ τόν αρχηγό της «Νέας Δημοκρατίας» κατά τη δώρη συνομιλία τους...

Ένα πρώτο έρώτημα, φυσικά, είναι πόσες ψήφους θά συγκεντρώσει ο κ. Καραμανλής, κατά την ψηφοφορία στη Βουλή και ποιά θά είναι ή στάση των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ. Κατά τό άρθρο 32 του Συντάγματος, «πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται ο συγκεντρώσας την πλειοψηφίαν των δύο τρίτων του συνολικού αριθμού των βουλευτών», που θά πεί 200 ψήφους σέ σύνολο 300 βουλευτών. (Τό ίδιο άρθρο προβλέπει και άλλες ψηφοφορίες, αν δεν επιτευχθεί ή αρχική αυτή πλειοψηφία). Μέ βάση τη σημερινή σύνθεση της Βουλής, οι 200 ψήφοι – ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη ότι ή ψηφοφορία είναι μυστική... – δεν είναι ανέφικτος στόχος, όποια στάση και αν αποφασίσει, τελικά, να κρατήσει ή ήγηση του ΠΑΣΟΚ. Ο ίδιος ο πρόεδρος του Κινήματος, στις ιδιαίτερες συνομιλίες του μέ τούς δημοσιογράφους, αναγνωρίζει ότι ή κομματική πειθαρχία δεν είναι πάντοτε δεδομένη, σέ περιπτώσεις όπου ή ψηφοφορία είναι μυστική... Αυτό, φυσικά, δεν σημαίνει ότι ή ήγηση του ΠΑΣΟΚ έχει ήδη πάρει θέση κατά του «άλματος». Κατανοεί ότι ή μετακίνηση του Κ. Καραμανλή κομματικά την βολεύει, αφού αντίπαλος του Α. Παπανδρέου, στις προσεχείς εκλογές, δεν θά

Τό «ἄλμα» στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, γιά νά παῖξει τό ρόλο τοῦ «ἐθνικοῦ ἡγέτη», θεωροῦν πιά δεδομένο οἱ ἴδιοι οἱ ὑπουργοί του: «Ὁ κ. Καραμανλῆς – δήλωσε ὁ ὑπουργός Δικαιοσύνης, πού ἔκλεισε καί τίς ἐργασίες τοῦ περιφερειακοῦ συνεδρίου – ἔχει ἀρθεῖ ὑπεράνω τοῦ κομματικοῦ ἡγέτον... Μὲ τὴν πολιτική του, τοὺς εὐέλκτους χειρισμούς του καί τὸ κοινοβουλευτικό του ἀνάστημα, χαράσσει μιά πολιτική πού θά σημαδεύσει θετικά τὴν ἐθνική μας ζωὴ γιά πολλές δεκαετίες».

ΠΡΟΣ ΣΥΜΜΑΧΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ Ν.Δ. – ΠΑΣΟΚ:

Ἀλλά τί θά γίνει ἂν κανένα ἀπὸ τὰ δύο μεγάλα κόμματα δέν συγκεντρώνει πλειοψηφία ἱκανή νά δώσει αὐτοδύναμη κυβέρνηση; Ὁ Α. Παπανδρέου παραδέχεται ὅτι σέ πλείστες χώρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, οἱ συμμαχικὲς κυβερνήσεις εἶναι μιά τρέχουσα πρακτική, ἀλλὰ στήν περίπτωση τῆς δικῆς μας – λέει – αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνει. «Συμμαχική κυβέρνηση Ν.Δ. – ΠΑΣΟΚ ἀποκλείεται», δήλωσε, τὴν περασμένη Κυριακή, στήν «Ἀκρόπολη». Ἀλλὰ τότε, πὼς θά λυθεῖ τὸ ἀδιέξοδο; Μιά λύση, γιά τὸν πρόεδρο τοῦ ΠΑΣΟΚ, θά ἦταν ἡ ἐπανάληψη τῶν ἐκλογῶν, ὅπως ἔγινε καί ἐπὶ Γεωργίου Παπανδρέου (Φεβρουάριος τοῦ 1964). Μιά ἄλλη, θά ἦταν ἡ ψήφος ἀνοχῆς ἢ μιά κυβέρνηση τεχνοκρατῶν. Φυσικά, ἂν ὑπάρχει περίπτωση «ἐθνικῆς ἀνάγκης» (προσβολὴ τῶν συνόρων μας, πόλεμος, κ.ἄ.), τότε, λέει ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ, «δέν ὑπάρχει θέμα». Τότε, «τὸ πιθανότερο σχῆμα θά ἦταν μιά κυβέρνηση ἐθνικῆς ἐνότητας».

Γιὰ τὸ ἐνδεχόμενο συμμαχικῆς κυβένησης Ν.Δ. – ΠΑΣΟΚ, ἡ κυβερνητικὴ πλευρὰ ἀπέφυγε, μέχρι στιγμῆς, νά πάρει θέση. Κάθε τόσο, δέβαια, διάφοροι ἀξιωματικοὶ τοῦ κυβερνητικοῦ κόμματος θεδαιώνουν πὼς ἡ «Νέα Δημοκρατία» θά εἶναι, γιά μιά ἀκόμη τετραετία, κυβέρνηση. Ἀλλὰ γιά τὴν «ταμπακέρα», δέν μιλοῦν! Ἐξαίρεση ἀπέτελεσε ἡ περίπτωση τοῦ ὑφυπουργοῦ Τύπου κ. Ἀθ. Τσαλδάρη, πού ἔδειξε νά ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὴν δήλωση Παπανδρέου ὅτι ἀποκλείεται συμμαχικὴ κυβέρνηση Ν.Δ. – ΠΑΣΟΚ: Φαίνεται πὼς ἡ μεγάλη ἐπιλογή τοῦ προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ – εἶπε – εἶναι τὸ λαϊκὸ μέτωπο! Φυσικά, ἡ δήλωση Τσαλδάρη, κάθε ἄλλο παρὰ ἀνταποκρίνεται στὰ πράγματα. Ὁ πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ ἔχει ἐπανειλημμένα ἐπικριθεῖ καί ἀπὸ τὰ δύο κομμουνιστικά κόμματα τῆς χώρας ὅτι, μὲ τὴ στάση του, «ἀποτρέπει τὴν ἐνδυνάμειξη δυνατῆς δημοκρατικῆς συνεργασίας, μόνης ἱκανῆς νά ἀνοίξει μιά θετικὴ προοπτικὴ γιά τὸν τόπο» καί ὅτι «ἀνῆγει τὰ πάντα στὴ μονοκομματικὴ ἐπικράτηση τοῦ ΠΑΣΟΚ».

Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ – Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΙΑ:

Ἀλλὰ ὑπάρχει καί ἓνα ἀκόμη «σενάριο»: Ἡ περίπτωση νά σχηματίσει τὸ ΠΑΣΟΚ αὐτοδύναμη κυβέρνηση, μὲ τὸν Α. Παπανδρέου στήν πρωθυπουργία καί τὸν σημερινὸ πρωθυπουργό στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας. Μπορεῖ νά συνυπάρξουν – καί νά συνεργασθοῦν – μεταξύ τους; Ὁ ἴδιος ὁ κ. Καραμανλῆς, ἀπὸ τὴ θέση πιά τοῦ «ἐθνικοῦ ἡγέτη», δέν θά εἶχε ὁποιοσδήποτε ἀντιπερισπασμούς, προκειμένου νά συνεργασθεῖ μὲ τὸν «σοσιαλιστὴ Παπανδρέου». «Δέν μέ τρομάζει καθόλου ὁ σοσιαλισμός του» – εἶπε πρὶν κάποτε σέ στενὸ κύκλο ἐπιτελῶν τῆς Νέας Δημοκρατίας. «Καί ἴσως θά πρέπει ν' ἀρχίσουμε νά ἐθιζόμαστε στήν ἰδέα τῆς ἐναλλαγῆς κομμάτων στήν ἐξουσία... Ὅ,τι μέ τρομάζει, εἶναι ἡ στάση τοῦ Ἀνδρέα στὸ θέμα τῆς ΕΟΚ».

Ἀλλὰ καί γιά τὸν πρόεδρο τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἡ συνεργασία μὲ τὸν «πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας Κ. Καραμανλῆ», δέν θά ἦταν ὑπόθεση ἐκτάκτως δυσχερῆς, ἔτσι καί ἂν ὀρισμένα στελέχη του φοβοῦνται κάποια «μπλοκαρίσματα» στήν ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος. Τὰ ἴδια, ὡστόσο, στελέχη παραδέχονται ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, ἀποτελεῖ ἐγγύηση ὅτι «δέν θά τὸ πᾶμε ἀλά



Τούτοκα», ὅτι δέν θά ὑπάρξει, δηλαδή, παρέμβαση τοῦ στρατοῦ, γιά ν' ἀνιτρέψει τὴν «σοσιαλιστικὴ κυβέρνηση».

Ὡστόσο, τὸ «πρόβλημα τῶν προβλημάτων», παραμένει ἡ θέση τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀπέναντι στοῦ θέματος τῆς ΕΟΚ. Καί ὅλες οἱ πληροφορίες λένε ὅτι γιά τὸν κ. Καραμανλῆ, ἡ ΕΟΚ, ἡ Εὐρώπη, εἶναι ἡ «ἔμμονη του ἰδέα», ὁ σταθερὸς καί μόνιμος προσανατολισμός του. Ὡς ἐκ τούτου, δέν πρόκειται νά δεχθεῖ ὁποιαδήποτε παρέκκλιση ἀπὸ τὴ γραμμὴ αὐτή. Τὸ ΠΑΣΟΚ, δέβαια, ἔχει ἤδη δεσμευθεῖ ὅτι, σέ περίπτωση ἀνόδου του στήν ἐξουσία, θά ἐπιδιώξει τὴν ἐξοδο τῆς χώρας ἀπὸ τὸν «λάκκο τῶν λεόντων» μὲ τὴν ὁργάνωση δημοψηφίσματος. Ἀλλὰ ἡ ὁργάνωση δημοψηφίσματος – παραδέχονται τώρα κεντρικά στελέχη τοῦ ΠΑΣΟΚ – εἶναι ἀποκλειστικὴ προνομία τοῦ ρυθμιστῆ τοῦ πολιτεύματος (ἄρθρο 44, παράγραφος 2). Ἐνδέχεται, συνεπῶς, τὸ ΠΑΣΟΚ ν' ἀρκεσθεῖ στήν ἀναζήτηση κάποιας μεθοδολογίας πού θά ἐπέτρεπε τὴν βελτίωση τῶν ὁρων ἐνταξης στήν ΕΟΚ, κατὰ τὸ προηγούμενο τοῦ ἀγγλικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Ἀλλὰ ὅλα αὐτά, εἶναι ἀπλὲς διερευνήσεις, μιάς καί ἀπομένει νά ἀποδειχθεῖ ὅτι τὸ ΠΑΣΟΚ θά ἔλθει, πράγματι, στήν ἐξουσία.

Τὰ «σενάρια» πού δώσαμε – ὅπως κυκλοφοροῦν στὰ διάφορα πολιτικά ἢ δημοσιογραφικά γραφεῖα – ἔχουν τὴ δική τους λογική. Δίνουν τὴν ἐντύπωση πὼς τὸ μοναδικὸ «δῆλημα» αὐτοῦ τοῦ τόπου, εἶναι ἂν θά ἔλθει στήν ἐξουσία τὸ ΠΑΣΟΚ ἢ ἡ «Νέα Δημοκρατία», πέραν καί ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ πολὺπλοκα καί ὀξυμένα προβλήματα τοῦ λαοῦ. Ὅμως, αὐτὸς ὁ «ιδιόμορφος δικομματισμός», ὅπως χαρακτηρίσθηκε, εἶναι φυσικὸ ν' ἀνοίγει μιά φάση πόλωσης τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς καί νά δυσκολεῖται ἔτσι τὴ δημοκρατικὴ προοπτικὴ. Ἡ ὁποία, δέβαια, δέν μπορεῖ νά οἰκοδομηθεῖ στήν ἀντικατάσταση μιάς μονοκομματικῆς ἐξουσίας ἀπὸ μίαν ἄλλη.

Γιὰ τίς δημοκρατικὲς – προοδευτικὲς δυνάμεις τῆς χώρας, ἡ Ἀλλαγή, ὅπως τὴν εὐαγγελίζεται τὸ ΠΑΣΟΚ, δέν μπορεῖ νά εἶναι ὑπόθεση ἐνὸς μόνου κόμματος. Καί κάθε ὑποτίμηση τῆς σημασίας τῆς δημοκρατικῆς συνεργασίας, στὸ ἐπίπεδο ὁργάνωσης, ἐνότητάς καί πάλης τοῦ λαοῦ, εἶναι φυσικὸ νά ὀδηγεῖ ὄχι μόνον στὴ διασπορά τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ καί στήν ἐξασθένισή τοῦ συσχετισμοῦ ἐκείνου πού θά ἐξασφάλιζε τὴ «στέρη ἀλλαγῆς τοῦ φορέα τῆς ἐξουσίας». Οἱ δυνάμεις τῆς ἐκτροπῆς ἐλλοχεύουν... Τὸ πλέγμα τῶν μηχανισμῶν πού κρύβονται πίσω ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς, δέν ἔπαψε νά δραστηριοποιεῖται, γιά τὴν ἀντιμετώπιση «παντὸς ἐνδεχομένου». Καί ἡ ἐμπειρία τῆς 15ης Ἰουλίου 1964, παραμένει πάντοτε ἐντόνα διδακτικὴ...

ΑΝΘΝΩΡ

ΑΠΕΙΛΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Μετά την άνησυχητική καταδίκη της «Εξόρμησης» γιατί δημοσίευσε έπερωτήσεις κοινοβουλευτικού ελέγχου βουλευτών του ΠΑΣΟΚ, μία νέα περίπτωση επέμβασης της δικαιοσύνης στην κυκλοφορία των πολιτικών ιδεών μάς καταγγέλλεται από την Αιτωλοακαρνανία.

Ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Αγρινίου παραπέμπει τόν Γραμματέα της Ν.Ε. του ΚΚΕ κ. Χ. Κουφάκη, γιατί με ανακοίνωση της Κ.Ο.Β. «Αμφιλοχίας με τίτλο «Βαριές συνέπειες για τους καπνοκαλλιεργητές» καταγγέλλονται ότι «διέσπειραν φήμας επιτηδεύας να φέρουν ανησυχία και φόβον εις τους πολίτας και να ταραξώσιν την δημόσιαν πίστην».



Οι συγκεκριμένες φράσεις, πού επισημαίνει και επικαλείται τό παραπεμπτήριο είναι οι παρακάτω:

«Στίς 28-5-79 ή Κυβέρνηση της Ν.Δ. υπακούοντας στά κελεύσματα των νατοϊκών και δυτικοευρωπαϊκών ιμπεριαλιστών και παρόλη την αντίθεση του Έλληνικού Λαού υπέγραψε τή συνθήκη ένταξης της χώρας μας στίς Εύρωπαϊκές Κοινότητες (ΕΟΚ). Η άρχουσα τάξη προσπαθώντας να διατηρήσει την εξουσίαν στά χέρια της άδιαφόρησε τελείως για τίς συνέπειες πού θά έχει ή ένταξη της χώρας στή λυκοφωλιά των μονοπωλίων της Δυτικής Εύρώπης πάνω στην οικονομία της χώρας, όσο και στην Έθνική τους Άνεξαρτησία. Όλες οι παραδοσιακές καλλιέργειες της χώρας μας (καπνός, σταφίδα, κρασί, λάδι κ.ά.) θά βρεθούν στο περιθώριο... Έπιβάλλεται λοιπόν ή οργανωμένη πάλη του λαού μας για την άπόκρουση της ένταξης στην ΕΟΚ».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΤΕΓΚΩΛΜΑΝΗΣ

Πολλές και, οι περισσότερες, άδόκιμες οι συγκρίσεις του κ. Καραμανλή με τόν Ντέ Γκώλ. Συνήθως στηρίζονται στή συμπεριφορά του ίδιου του κ. Πρωθυπουργού πού όμως, αν δέν όφειλεται σέ άπλη σύμπτωση, δέν άρκει για νά στοιχειοθετήσει την παρομοίωση.

Δέν άρκει, για παράδειγμα, νά φέρεσαι με αύταρχικότητα, πού άγγίζει τά όρια της αναίδειας, στο Δήμαρχο της πόλης πού σέ φιλοξενεί σέ μία μεγάλη ξένη χώρα, όπως εκείνος ό δεινός στρατηγός επέτρεπε στον έαυτό του κάθε τόσο μιάν

Ιδιόρρυθμη επίδειξη κακών τρόπων, πού προκαλούσε σάλο στα διεθνή τύπο, για νά είσαι Ντέ Γκώλ.

Θά μάς λέγατε θέβαια, ότι κάθε χώρα έχει τόν Ντέ Γκώλ πού της άξιζει. Στο κάτω-κάτω οι δικόι μας Χίτλερ λέγονται... Παπαδόπουλος και Ίωαννίδης.

Όυτε όμως έτσι δέν κολλάει τό πράγμα.

Γιατί οι διαφορές πού χωρίζουν τόν Καραμανλή από τόν Ντέ Γκώλ είναι αντικειμενικές και βαθιές, ενώ οι όμοιότητες έπεισοδιακές ή δημιουργημένες.

Άπό τίς πρώτες θά έπισημάνουμε δύο:

Ο κ. Καραμανλής δέν είναι διανοούμενος. Ο Ντέ Γκώλ ήταν.

Και ό κ. Εισαγγελέας συμπεραίνει:

«... αι διασπαρείσαι δέ κατά τά ως άνω φήμαι έμφανίζουσαι την Κυβέρνησιν ως υπακούουσας εις ξένα κελεύσματα και άδιαφορούσα τελείως για τίς εις βάρος του Έλληνικού λαού συνεπείας της έντάξεως της χώρας εις την ΕΟΚ, είναι όπωσδήποτε επιτήδειαι νά φέρουσιν ανησυχία και φόβον εις τούς πολίτας της πόλεως της Αμφιλοχίας και νά ταραξώσι την έμπιστοσύνην του κοινού προς την έξασφαλίζουσας την κοινήν ειρήνην Κρατικήν εξουσίαν».

Για μάς και, πιστεύουμε, για τό σύνολο του νομικού και πνευματικού κόσμου της χώρας, μία τέτοια έρμηνεία του Ποινικού Κώδικα στοιχειοθετεί μία θαρύτατη άπειλή κατά της προστασίας πού καθιερώνει τό άρθρο 14 του Συντάγματος για την ελεύθερη έκφραση των πολιτικών ιδεών. Άν υιοθετηθεί ή αντίληψη αυτή, πού παρεπιπτόντως χαρακτηρίζει τίς θέσεις του δεύτερου κόμματος της αντιπολίτευσης «φήμες», θά τεθούν εκτός νόμου άπόψεις της αντιπολίτευσης για πλήθος θεμάτων. Θά παραστούμε δηλαδή σέ ένα ιδιότυπο πραξικόπημα της δικαστικής εξουσίας πού από φύλακας του Συντάγματος θά μεταβληθεί σέ καταλύτη του.

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Τά άμεσα μέτρα για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, πού άνάγγειλε ό κ. Α. Παπανδρέου στο Έράκλειο, ανταποκρίνονται σέ δίκαια αίτήματα των πιό αδύνατων οικονομικά τάξεων πού χειμάζονται από τόν πληθωρισμό και την ταξική αναληγσία της κυβέρνησης της Δεξιάς. Γεννούν όμως και όρισμένα εύλογα έρωτήματα σχετικά με τίς οικονομικές συνέπειες, πού θά είναι ένδεχόμενο νά έχουν και τίς γενικότερες παραγωγικές αναδιարθρωσεις πού προϋποθέτουν. Όρισμένα από τά μέτρα πού άναγγέθηκαν συνεπάγονται ίσχυρές πληθωριστικές πιέσεις, άλλα είναι δυνατό νά αφαιρέσουν από τόν προϋπολογισμό πηγές ύφισταμένων έσόδων ή νά προσθέσουν άφορμές νέων δαπανών και άλλα νά λειτουργήσουν σάν αντικίνητρα όχι μόνο για τά μεγάλα μονοπώλια πού είναι ήδη σέ επενδυτική άπεργία, όπως πολύ σωστά διαπίστωσε ό κ. Α. Παπανδρέου, άλλα και για τίς μικρομεσαίες επιχειρήσεις, πού τό ΠΑΣΟΚ έχει άποφασίσει νά υποστηρίξει με κάθε τρόπο. Άλλα έπίσης, χωρίς μία συγκεκριμένη ταξική διαφοροποίηση είναι δυνατό νά διαιωνίσουν ή νά έντείνουν ύφιστά-

ποτέ νά εκφράσουν κάποια δικαιολόγηση της δικτατορίας.

Ο Ντέ Γκώλ είχε εκφράσει σέ μία κρίσιμη στιγμή για τό έθνος του, μόνος με λιγοστούς πιστούς, την αντίθεση στο γενοκτεμένο συμβιβασμό πού είχε άγκαλιάσει πλατιά λαϊκά στρώματα. Την έθνική αυτή θέληση την όδήγησε σέ μία περήφανη νίκη κι έτσι καταξιώθηκε σάν ένας από τούς μεγαλύτερους πολιτικούς άντρες του σύγχρονου κόσμου.

Βέβαια, κι οι δυό έκθιασαν στην έξουσία με ένα προνουσιαμένο των ένόπλων δυνάμεων, μετά από μία κρίση.

Και οι δυό έκθιασαν την έκφραση μιας μεγάλης λαϊκής πλειοψηφίας για νά εγκαταστήσουν ένα προσωποπαγές καθεστώς. Άλλά ή σύγκριση

μενες αδικίες. Είναι σωστό π.χ. νά καταργηθεί τό τεκμήριο τής υπερπολυτελούς κατανάλωσης ή νά μήν πληρώνουν κανένα φόρο οί πολυθεσίτες υπερσυνταξιούχοι τών 50 ή 100 χιλιάδων δραχμών;

Σοβαρά ερωτήματα μπορεί επίσης νά δημιουργήσει καί ό συνδυασμός τών μέτρων πού αναφέραμε, όσο δέν παρουσιάζεται καί μιά γενικότερή τεκμηρίωσή τους.



Ελπίζουμε ότι σύντομα τά αρμόδια όργανα του ΠΑΣΟΚ θά δώσουν στή δημοσιότητα τή συνολική τους προβληματική, αφαιρώντας από τή Δεξιά κάθε δυνατότητα ν' αποπειραθεί ν' ανακτήσει τήν πρωτοβουλία πού έχει χάσει στό πεδίο τής οικονομικής καί κοινωνικής πολιτικής.

Τότε μόνο τά αξιέπαινα, στήν πλειοψηφία τους, μέτρα άμεσης ανακούφισης τών λαϊκών στρωμάτων πού εξαγγείλε τό ΠΑΣΟΚ, θά είναι δύσκολο νά άμφισβητηθούν, όταν ενσωματωθούν σέ ένα αξιόπιστευτο κυβερνητικό οικονομικό πρόγραμμα.

Η ΑΙΘΑΛΟΜΙΧΛΗ ΑΦΥΠΝΕΙ

Στιγμές έντονης άνησυχίας έζησαν όλοι οί κάτοικοι τής περιοχής Αθηνών τήν περασμένη βδομάδα, όταν έμφανίστηκε καί εγκαταστάθηκε πάνω από τήν πόλη γιά τρία είκοσι τετράωρα τό νέφος τής αιθαλομίχλης. Χρειάζεται μερικές φορές ένα τέτοιο γεγονός γιά νά συνειδητοποιήσει ή κοινή γνώμη τό μέγεθος τών προβλημάτων πού αλλιώτικα δουλίζονται στήν καθημερινή ζωή.

Είτε ξανάρθει τό «δηλητηριώδες νέφος» είτε όχι, οί κάτοικοι τής Αττικής καί άλλων περιοχών τής χώρας θά αντιμετώπισουν σίγουρα μέ μεγαλύτερη συχνότητα καί ένταση τέτοια προβλήματα. Τό σύγχρονο βιομηχανικό κράτος, όπως έχει αποδειχτεί καί σέ άλλες χώρες τής Εϋρώπης καί τής Αμερικής, πού προηγήθηκαν στό δρόμο τής βιομηχανικής ρύπανσης, δέν παίρνει μέτρα, άν δέν πιεστεί άποτελεσματικά από ένα λαϊκό οικολογικό κίνημα.

έξαντλείται εδώ.

Ο Ντέ Γκώλ δημιούργησε τούς θεσμούς, σύνταγμα, αντιπροσωπευτικό καί έκλογικό σύστημα, πού σέ συνδυασμό μέ τήν κοινωνική συνοχή καί τίς καισαροπαπικές παραδόσεις τής γαλλικής κοινωνίας, τού έπιτρέψαν νά διαιωνίσει τό καθεστώς του γιά μιά δωδεκαετία.

Ο κ. Καραμανλής είναι πάντα στό έλεος μιάς κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας πού συρρικνώνεται καθημερινά, αχμάλωτος τής πάγιας άδυναμίας τής έλληνικής δεξιάς νά εξασφαλίσει τή συγκατάθεση τής πλειοψηφίας του έκλογικού σώματος.

Είτε όφείλεται σέ Ντεγκωλμανία είτε όχι, ή διαφανής πιά πρόθεση του Πρωθυπουργού

μας νά μεταβληθεί σέ πρόεδρο τής Δημοκρατίας είναι μιά κίνηση πού συνεχίζει τήν παλιά παράδοση του ήγέτη τής Δεξιάς, μιά άκόμα λιποταξία μπροστά σέ μιά κρίσιμη πολιτική σύγκρουση. Αντί νά οδηγήσει ό ίδιος στή μάχη τούς όπαδούς του, τούς εγκαταλείπει στήν έκλογική κατακόμβη πού προαλείφει ή ένλοχυση καί ή άνοδος του ΠΑΣΟΚ. Έτσι θά άμειφθούν οί βουλευτές πού λίγους μήνες πριν, θά τόν έχουν εκλέξει στήν Προεδρία.

Ο Ντέ Γκώλ δέν διότασε νά διακυβεύσει τό αξιωμα του σέ ένα δημοψήφισμα πού του στάθηκε μοιραίο γιά νά υπερασπίσει τίς ιδέες του πού ήξερε ότι ήταν αντιδημοτικές.

Γιατί είχε καί ιδέες...

Τό ενδιαφέρον γιά τά οικολογικά κινήματα σχετικά πρόσφατο στή χώρα μας, έχει φουντώσει τόν τελευταίο καιρό μέσα κι έξω από τούς οργανωμένους πολιτικούς φορείς. Θά είμαστε ιδιαίτερα ευαίσθητοι σέ όλες τίς σχετικές εξελίξεις καί πρόθυμοι νά δώσουμε ένα βήμα σ' όλους όσους έχουν καί νά πούν γιά τή σωτηρία τής φύσης καί του ανθρώπου από τό βιομηχανικό θάνατο.

«ΘΕΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ»

Πάγια ή κυβερνητική ταχτική τών διακρίσεων καί τών εννοιών καί στά θέματα του τύπου. Θεωρείται αυτονόητο - έως φυσικό - τά έντυπα τής αντιπολίτευσης νά άγνοούνται από τό ύφυπουργείο Τύπου. Τό «ΑΝΤΙ» περιλαμβάνεται φυσικά στή διακεκριμένη αυτή κατηγορία καί συστηματικά άγνοείται.

Ίσως οί αρμόδιοι νά συμμερίζονται τήν άποψη πού πρόσφατα κυκλοφόρησε μιά έφημερίδα τής Αριστεράς ότι τό ΑΝΤΙ... «λαθροβιώνει».

Αλλά, αρμόδιοι ή άναρμόδιοι, οί υπηρεσιακοί παράγοντες θά πρέπει νά έχουν κατά νούν, ότι κατέχουν τίς θέσεις τους γιά νά διαχειρίζονται τά δημόσια πράγματα καί όχι νά συμπεριφέρονται σάν κυρίαρχοι καί ιδιοκτήτες. Αυτά είναι έννοιες πού, κανονικά, έξυπνοοούνται σέ μιά άστική, φιλελεύθερη δημοκρατία.



Η ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Πολλοί φίλοι μας, ιδιαίτερα από τήν έπαρχία παραπονιούνται γιατί δέν βρίσκουν τό ΑΝΤΙ στα περίπτερα. Κάνουμε ότι μπορούμε γιά νά ξεπεράσουμε τά προβλήματα πού δημιουργεί γιά τή διάδοση του περιοδικού τό κύκλωμα έμπορίας τών περιοδικών εκδόσεων πού τρέφει μιά πηγαία δυσπιστία γιά κάθε έντυπο ποιότητας, άκόμα κι όταν ή κυκλοφορία του δέν είναι άμελητέα, όπως συμβαίνει μέ τό ΑΝΤΙ.

Πάντως θά θέλαμε νά ξαναθυμήσουμε στους φίλους μας ότι ό άσφαλέστερος τρόπος γιά νά παίρνουν τακτικά καί χωρίς κανένα κόπο τό ΑΝΤΙ στό σπίτι τους είναι νά γραφτούν συνδρομητές

**Τό ζήτημα δέν είναι μόνο
νά διαβάσετε «ΑΝΤΙ»
άλλά νά μπορεῖτε
ν' ανατρέχετε σ' αυτό σταθερά.
'Αποκτεῖστε
τήν πλήρη σειρά τῶν 9 τόμων**

Οἱ τόμοι τοῦ ΑΝΤΙ:

- Α (8 ἔξαμ. '74, τεύχη 1-9)
- Β (α ἔξαμ. '75, τεύχη 10-22)
- Γ (8 ἔξαμ. '75, τεύχη 23-35)
- Δ (α ἔξαμ. '76, τεύχη 36-48)
- Ε (8 ἔξαμ. '76, τεύχη 49-61)
- ΣΤ (α ἔξαμ. '77, τεύχη 62-74)
- Ζ (8 ἔξαμ. '77, τεύχη 75-89)
- Η (α ἔξαμ. '78, τεύχη 90-102)
- Θ (8 ἔξαμ. '78, τεύχη 105-115)



Στούς τόμους τοῦ ΑΝΤΙ — πανόδετους, μέ ἐξώφυλλα καί ἀναλυτικά περιεχόμενα θεμάτων καί συνεργατῶν — θά βρεῖτε μία πλούσια καί πολύπλευρη καταγραφή:

- τῆς πολιτικῆς καί πολιτιστικῆς ζωῆς μας
- τῆς κατάστασης στήν Ἀριστερά
- τῆς ἐξωτερικῆς ἐπικαιρότητας
- τῶν ἰδεολογικῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς μας καί
- πλῆθος στοιχεῖα πού ἐνδιαφέρουν ὅσους συμμετέχουν στά προβλήματα τοῦ τόπου μας.

Ζητεῖστε τοὺς τόμους τοῦ ΑΝΤΙ ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας:
Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601) τηλ. 732.713 καί 732.819.
Ὅσοι μένουν στήν ἐπαρχία μποροῦν νά ζητήσουν τήν ἀποστολή τῶν τόμων μέ ἀντικαταβολή. Μπορεῖτε ἀκόμα νά ἀνταλλάξετε τὰ τεύχη μέ δεμένους τόμους πληρώνοντας τήν βιβλιοδεσία (160 δρχ. στόν τόμο).

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ

ΠΕΜΠΤΗ 11

Ἡ Ἑλλάδα δέν ὀδεύεται ἀπὸ ὅπουδήποτε κηδεμόνευση στήν ἄσκηση τῶν κυριαρχικῶν τῆς δικαιωμάτων, τόνισε ὁ κ. Κ. Καραμανλῆς, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιστροφή ἀπὸ τὴς ἐπισκέψεως τοῦ στή Σοβιετικὴ Ἑνωση, τὴν ὀνγαρία καὶ τὴν Τσεχοσλοβακία.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12

Ἡ Τουρκία διατύπωσε τὴν παράλογη καὶ ἀπαράδεκτη ἀποψη, ὅτι ἐπρεπε νά ἐρωτηθεῖ πρὶν ὑπογραφεῖ ἡ ἑλληνοσοβιετικὴ συμφωνία γιὰ τὴν ἐπισκευὴ σοβιετικῶν πλοίων στὸ Νεώριο Σύρου.

Ὁ κ. Ἀ. Παπανδρέου εἶπε στοὺς πολιτικοὺς συντάκτες ὅτι ἡ ἐπίσκεψη τοῦ πρωθυπουργοῦ στή Σοβιετικὴ Ἑνωση καὶ τὰ ἐπικείμενα ταξίδια του, "ἀποτελοῦν ἓνα εἶδος προετοιμασίας γιὰ ἓνα ἄλλο ρόλο τοῦ κ. Καραμανλῆ. Πρόκειται γιὰ ἓνα κλίμα προεδρικῆς κινητοποίησης".

ΣΑΒΒΑΤΟ 13

Φημολογία στρατιωτικῶν κινήσεων τῆς Τουρκίας μετὰ τὴς δηλώσεις γιὰ τὸ Νεώριο, προωθοῦνται ἀπὸ τὸν ἀκροδεξιὸ τύπο.

Στὴ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ ΟΗΕ ὁ Φιντέλ Κάστρο σὰν ἐκπρόσωπος τῶν ἀδερμεύτων ὑποστήριξε τὴν Κύπρο λέγοντας ὅτι "ἐξακολουθεῖ νά εἶναι κατεχόμενη ἐν μέρει ἀπὸ ξένα στρατεύματα".

ΚΥΡΙΑΚΗ 14

Σχέδιο ἀπόδρασης τῶν χουντικῶν ἀξιωματικῶν ἀπὸ τὴς φυλακῆς Κορυδαλλοῦ ἀποκαλύφθηκε καὶ ματαιώθηκε ἔγκαιρα ἀπὸ τὴς ἀρχές ἀσφαλείας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 15

Κυβερνητικὸ ἀδιέξοδο στήν Τουρκία ὁμιουργοῦν οἱ πρόσφατες μερικῆς ἐκλογές. Τὸ ἀνερχόμενο κόμμα τοῦ κ. Ντεμιρέλ δέν φαίνεται πρόθυμο νά ἀναλάβει τὴς εὐθύνες τῆς ἐξουσίας.

ΤΡΙΤΗ 16

Μία μορφή πολιτικῆς ἐκεχειρίας καὶ σιωπῆς συναποφάσισαν σὲ συνάντηση ἐνημέρωσης, ὁ πρωθυπουργὸς καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΠΑΣΟΚ κ. Α. Παπανδρέου.

Μετὰ τὴν ἀπόφαση παραίτησης τοῦ κ. Ἑτσεμίτ καὶ τῆς κυβερνήσεώς του στήν Τουρκία, ὁ κ. Καραμανλῆς εὐχεται ὁμαλὴ πολιτικὴ ζωὴ στὴ γειτονικὴ χώρα.

ΤΕΤΑΡΤΗ 17

Τεράστια συγκέντρωση τοῦ ΠΑΣΟΚ στὸ Ἡράκλειο Κρήτης. Ὁ κ. Παπανδρέου δήλωσε: "Πάμε γιὰ ἐκλογές καὶ γιὰ τὴν ἐξουσία".

Τὸ μολυσμένο σύννεφο κά-

λυψε γιὰ δευτέρη φορά μέσα στίς δύο τελευταῖες ἑβδομάδες τὸν οὐρανὸ τῆς Ἀθήνας.

Ἐκδόθηκαν τὰ ἀποτελέσματα τῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων. Εἰσάγονται 16.167 ἀπὸ τοὺς 74.692 μαθητές πού ἐξετάστηκαν.

ΠΕΜΠΤΗ 18

Ὁ κ. Καραμανλῆς δέχτηκε προσωπικὴ ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου Μπερζινιερ, πού ἀναφέρεται στὸν μὴ ἐμπλουτισμὸ τοῦ ἡδὴ ὑπάρχοντος ἐξοπλισμοῦ μέ νέα πυρηνικὰ ὄπλα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19

Στόν ποιητὴ τοῦ Αἰγαίου Ὁυσσέα Ἐλύτη ἀπονειμήθηκε τὸ βραβεῖο Νόμπελ τῆς Λογοτεχνίας γιὰ τὸ 1979.

Προβλέψεις γιὰ σύντομες ἐκλογές καὶ γιὰ μετάβαση τοῦ κ. Καραμανλῆ στήν προεδρία ἔκανε ὁ κ. Α. Παπανδρέου, λίγο πρὶν τὴν ἀναχώρησή του ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης.

ΣΑΒΒΑΤΟ 20

Δέν ἀφορᾷ λιμενικῆς διευκολύνσεις ἡ ἑλληνοσοβιετικὴ συμφωνία γιὰ ἐπισκευὴ καὶ συντήρηση σοβιετικῶν πλοίων στὸ Νεώριο. Πρόκειται γιὰ ἰδιωτικῆς φύσης συμφωνία πού ἐγίνε μέ καθαρά ἐμπορο-οἰκονομικά καὶ ὄχι πολιτικά κριτήρια.

Ἀναχώρηση τοῦ κ. Καραμανλῆ γιὰ ἑπτάήμερη περιοδεία στίς τέσσερις εὐρωπαϊκῆς χώρες: Γερμανία, Ἀγγλία, Ἰταλία καὶ Γαλλία.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21

Ἐνα ἀπὸ τὰ βασικά θέματα πού συζητήθηκαν κατὰ τὴ συνάντηση Καραμανλῆ-Σμίτ, εἶναι ἡ ἐπιστροφή τῆς Ἑλλάδας στὸ ΝΑΤΟ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 22

Διάσταση λαοῦ καὶ Βουλῆς διαπιστώνει ὁ κ. Α. Παπανδρέου. Γιὰ πρώτη φορά ἐπικαλεῖται τὴ συνταγματικὴ δυνατότητα τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας νά ἀιολύσει τὴ Βουλὴ πρὶν λήξει ἡ θητεία τῆς.

ΤΡΙΤΗ 23

Οὐσιαστικὴ ἡ ὁλὼρη συνομιλία ἀνάμεσα στὸν Γάλλο Πρόεδρο Ζισκάρ Ντεσταῖν καὶ τὸν Ἑλλην Πρωθυπουργὸ δήλωσε ἡ κυβέρνηση.

Τὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας στήν Ἀγκυρα ἀπήυθνε προειδοποίηση πρὸς τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν "ἐντεινόμενη ἀρνητικὴ στάση τῆς".

ΤΡΙΤΗ, 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 7 ΠΑΡΑ 16.00

ΜΕΣΑ ΚΥΜΑΤΑ, 940 ΚΗΖ.

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ.
ΛΑΓΟΝΗΣΙ,
ΣΥΓΚΟΙΝΩ
ΚΤΙΚΗ ΘΕΑ
ΟΧΗ, ΟΙΚΟ
ΘΕΡΙΣΤΙ-
ΤΗΣ ΑΣ4
ΤΗΛΕΦΩ

ΣΑΣ ΚΑΛΟΥΜΕ ΝΑ ΔΕΙΤΕ ΤΑ ΟΙΚΟΠΕΔΑ ΜΑΣ ΣΤΟ
37 ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΟΝΟΙΑ ΜΕ ΠΟΛΛΕΣ
ΝΙΕΣ, ΦΩΣ, ΝΕΡΟ, ΤΗΛΕΦΩΝΟ. ΜΕ ΚΑΤΑΠΛΗ-
ΠΕΡΦΡΑΓΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΗ ΠΕΡΙ-
ΠΕΔΑ ΣΤΟ ΜΑΓΕΥΤΙΚΟ ΛΑΓΟΝΗΣΙ. ΕΝΤΟΣ ΠΑΡΑ-
ΚΗΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ, ΕΦΑΠΤΟΜΕΝΑ
ΑΥΤΟΥ. ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΤΑ
ΝΑ 5231655, 5226343. ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΑΣ
ΣΗΜΕΡΑ ΕΝΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟ, ΑΥΡΙΟ ΘΑ ΕΧΕΤΕ
ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ. ΟΙΚΟΠΕΔΑ
ΣΤΟ ΛΑΓΟΝΗΣΙ. ΚΑΙ ΘΥΜΗΘΕΙΤΕ: ΠΟΤΕ
ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΕΧΑΣΕ ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΑΣ ΓΗ.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Διονύση Σχάλου

"Με μία πεντάρα στοῦ Κωσταντάρ" ἦταν τό ραδιοφωνικό
σλόγκαν κάποτε.

Σήμερα ἡ πεντάρα ἔχει πιά ἀποσυρθεῖ ἀπό τήν κυκλοφορία
τά "παραθαλάσσια" οἰκόπεδα ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ χιλιόμετρα
πολλά ἀπό τή θάλασσα (ἢ ἡ θάλασσα ἀπό αὐτά) κι ἡ συμπα-
θής τάξη τῶν οἰκοπεδοφάγων, πού ὅλο αὐξάνεται καί πλη-
θαίνει, προσφέρει ὄχι μόνο γῆ καί ὕδωρ ἀλλά καί φῶς, τη-
λέφωνο, περίφραξη, ρυμοτομία.

Τά οἰκόπεδα ὅμως αὐτά τίς περισσότερες φορές δέν ἔχουν
νόμιμους τίτλους ιδιοκτησίας, δέν εἶναι ἄρτια, τό νερό ἢ
τό φῶς ὅλο ἔρχεται καί ποτέ δέν φτάνει. "Ο" οἰκοπεδοφάγος
ἀγοράζει συνήθως φτηνά μία μεγάλη ἔκταση ἀπό τοὺς ντό-
πιους. Λίγο ἀργότερα, "τό ἀναμένο τσιγάρο ἀπρόσεκτου
ἐκδωμέα" ἢ κάποιος ἐμπνευσμένος νόμος γιά τά δάση μετα-
τρέπει τήν ἔκταση σέ οἰκοπεδοποιήσιμη γῆ. "Ο" οἰκοπεδοφά-
γος τότε κόβει τήν ἔκταση σέ οἰκόπεδα-μπακλαβαδάκια.
Ἀκολουθεῖ ἡ κοστολόγηση σύμφωνα μέ τήν ἔγκυρη μέθοδο
τοῦ "τόσα μοῦ λείπουν" κι ὁ καθορισμός τῶν δόσεων, πού
εἰσπράττονται τοκογλυφικά ἐπιβαρυμένες (3% καί 4% τόκο
τό μήνα).

"Ὅλα εἶναι ἔτοιμα. Ἀπομένει ἡ διαφήμιση. Τή δουλειά
ἀναλαμβάνει κάποιος ἐπαγγελματίας "ἐρασιτέχνης" πού ἔχει
τόν τρόπο μόνο ὁ δικός του πομπός νά μή φτάνει ὡς τά ρα-
διογωνιόμετρα τῆς ἀστυνομίας. Καί καλά τά ραδιογωνιόμε-
τρα. Οἱ ἀριθμοί τῶν τηλεφώνων πού συνέχεια μεταδίδονται
δέν φτάνουν στ' αὐτιά τους;

"...Προσέξατε. Σᾶς καλοῦμε νά δεῖτε τά οἰκόπεδά μας στό
Λαγονήσι. Καί θυμηθεῖτε: ποτέ κανεῖς δέν ἔχασε ἀγοράζοντας
γῆ..."

Ἀσφαλῶς ποτέ κανεῖς δέν ἔχασε ἀγοράζοντας καί πουλώντας
γῆ, μέ τόν τρόπο πού τήν ἀγοράζετε καί τήν πουλάτε ἀγα-
πητοί "πειρατές" τῶν οἰκοπέδων.

Γιά τήν ἱστορία τοῦ πράγματος: τήν ἴδια μέρα καί ὥρα δύο
ἀκόμη οἰκοπεδοπειρατές διαφήμιζαν παράνομα τά οἰκόπεδά
τους: Ἀπό τοὺς 920 ΚΗΖ, οἰκόπεδα στήν Κερατέα, τηλ. 5223639,
5228967 καί ἀπό τοὺς 930 ΚΗΖ, οἰκόπεδα στό Λουτράκι, τηλ.
3240098, 3241967.

ΑΝΤΙ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ



ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΒΡΑΖΙΛΙΑ:



Οινόπνευμα γιά τά αυτοκίνητα ή τροφίμα γιά τούς πεινασμένους;

Η Βραζιλία αποφάσισε να αντικαταστήσει τη βενζίνη με οινόπνευμα, γιά τήν κίνηση των αυτοκινήτων. Η τεράστια αυτή χώρα, πού έχει αναθέσει τήν αξιοποίηση του άμύθητου φυσικού της πλούτου, στίς πολυεθνικές εταιρίες, δέν διαθέτει, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ούτε ίχνος πετρελαιο. Πέρσι πλήρωσε έφτά δισεκατομμύρια δολάρια γιά εισαγωγές πετρελαίου, ποσό δυσβάσταχτο γιά τό ισοζύγιο πληρωμών της, ιδιαίτερα όταν προστεθεί στά όχτώ δισεκατομμύρια πού απαιτεί ή έξυπνότητα του έξωτερικού δανεισμού. Οι δύο αυτοί λογαριασμοί έξαντλούν όλο τό συνάλλαγμα πού προέρχεται από τίς εξαγωγές της χώρας.

Άρχικά, μιά άπλή ρύθμιση του καρμπυρατέρ επέτρεπε στά παραδοσιακά αυτοκίνητα νά καταναλώνουν ένα μείγμα με 20% οινόπνευμα. Πρόσφατα όμως κυκλοφόρησε τό ΦΙΑΤ 147, μιά νέα έκδοση του ΦΙΑΤ 127, έξοπλισμένο με κινητήρα, έντελώς νέας σύλληψης, πού κινείται ολοκληρωτικά με οινόπνευμα. Τό 1979 θά παραχθούν 10.000 τέτοια αυτοκίνητα πού προκάλεσαν μεγάλο ένθουσιασμό στους Βραζιλιάνους άγοραστές. Ιδιαίτερα επηρέασε τό γεγονός ότι στίς διεθνείς αυτοκινητοδρομίες της Βραζιλίας, τό πρότυπο τερμάτησε τρίτο στήν κατηγορία. Ο ίδιος ο Πρόεδρος Φιγκουερέντο κυκλοφορεί πιά μόνο καίγοντας οινόπνευμα. Καί ή βραζιλιάνικη Φολκοθάγκεν προετοιμάζει με τή σειρά της καί αυτή ένα παρόμοιο κινητήρα.

Τό βασικό θέβαιο επιχείρημα γιά τό κοινό είναι τό φθινό κόστος. Η βενζίνη κοστίζει, μετά τίς πρόσφατες αύξήσεις, 18 δρχ. τό λίτρο, ενώ τό καύσιμο οινόπνευμα μόνο 8,50 δρχ. Βέβαια, πρόκειται γιά μιά τιμή, πού επιδοτείται σέ μεγάλη έκταση από τό κράτος. Ένα βαρέλι (159 λίτρα) οινόπνευμα κοστίζει σήμερα 37 δολάρια, ενώ ή ίδια ποσότητα πετρελαίου, μόνο 20 δολάρια. Η κυβέρνηση πιστεύει ότι μπορεί νά ρίξει τό κόστος με τό διπλασιασμό των έκτάσεων όπου καλλιεργούνται ζαχαροκάλαμα, τήν παραγωγή 10 δισ. λίτρων έθυλικού οίνου-πνεύματος τό 1985, τήν ίδρυση 300 διυλιστηρίων καί τήν παραγωγή 300.000 αυτοκινήτων οινόπνεύματος από τό 1981. Τό 1985 ύπολογίζουν οι ύπεύθυνοι ότι ένα στά τρία αυτοκίνητα στή Βραζιλία θά κινείται μ' αυτόν τόν τρόπο.

Πρόκειται θέβαιο γιά μιά λύση πού ίσως δέν είναι δυνατό νά γενικευτεί σέ άλλες χώρες, πού δέν διαθέτουν τίς άπέραντες ύγρές τροπικές πεδιάδες καί τή φθινή εργατική δύναμη της Βραζιλίας.

Άλλά καί σ' αυτή τή χώρα, όπου 1 εκατομμύριο 600 χιλιάδες νέοι άνθρωποι έρχονται νά προστεθούν στήν αγορά εργατι-

κής δύναμης καί όπου ένας κάτοικος στούς πέντε, δηλαδή κάπου 20 εκατομμύρια, πάσχουν από χρόνια υποσιτισμό, είναι πολύ συζητήσιμη ή λύση αυτή, πού προϋποθέτει τήν εύρύτατη ύποκατάσταση της παραδοσιακής παραγωγής τροφίμων από τό ζαχαροκάλαμο.

Ακόμα κι άν γίνει «άλκοολικό» τό ιδιωτικό αυτοκίνητο, δέν φαίνεται νά μπορεί νά επιζηήσει σάν γενική λύση, γιά λόγους πού έχουν σχέση με τήν έξοικονόμηση ενέργειας, χώρου καί πρώτων ύλων. Τό μέλλον της άνθρωπότητας περνάει από τά συλλογικά κοινωνικοποιημένα μέσα μεταφοράς.

ΣΑΝ ΣΑΛΒΑΝΤΟΡ:

Άνατροπή ή έξωραϊσμός;

Μαίνεται ό εμφύλιος πόλεμος στό Σάν Σαλβαντόρ. Στίς 20/10 οι άντάρτες έκτέλεσαν τόν γενικό Έπιθεωρητή του Στρατού, λίγες ώρες πριν πραγματοποιηθεί ή παλλαϊκή ένσηλη διαδήλωση διαμαρτυρίας γιά τήν έγκαθίδρυση του νέου σκληρού καθεστώτος, της τριανδρίας των συνταγματάρχων.

Η χώρα αυτή πού είναι ή μικρότερη της Κεντρικής Άμερικής καί μιά από τίς μικρότερες του κόσμου είναι επίσης καί μιά από τίς πιο πυκνοκατοικημένες - 200 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο πού διπλασιάζονται, κάθε δεκαπέντε χρόνια. Ο συνωστισμός αυτός γίνεται τραγικός, όταν αναλογιστεί κανείς ότι όλος αυτός ό κόσμος συντηρείται αποκλειστικά από μικρές άγροτικές εκμεταλλεύσεις, ή ότι πρόκειται γιά όλότελα άκτήμονες εργάτες γής πού

ανατρέπονται μόλις άναγγελθούν, γιάτί είναι συνήθως εύνοικά γιά τή δημοκρατική καί μεταρρυθμιστική αντιπολίτευση. Έτσι καί τό 1972, μόλις κερδίσει τίς έκλογές ό σοσιαλδημοκράτης Ναπολέων Ντουάρτε, δίδχεται από τήν έξουσία κι από τή χώρα από τόν συνταγματάρχη Μολίνα, όργανο της CIA.

Τά πράγματα όμως έχουν τώρα ποιά άλλαξει. Ο καιρός των δικτατόρων της όπερέτας έχει όριστικά περάσει. Η συγκέντρωση της γής καί ή αντικατάσταση των παραδοσιακών καλλιεργειών, πού διατρέφουν τόν πληθυσμό (ρύζι, φασόλια καί καλαμπόκι) από τόν περίφημο σαλβαντοριανό καφέ πού έξάγεται με μεγάλα κέρδη από τήν έμποροκτηματική όλιγαρχία, όδήγησαν, Τά τελευταία έικοσι χρόνια, μεγάλες μάζες λαού στήν έξαθλίωση καί στήν πείνα. Παράλληλα, όλη τή Λατινική Άμερική τή σκιάζει τό παράδειγμα του Τσέ Γκεβάρα. Τό 1974 δημιουργούνται δύο νέου τύπου όργανώσεις, τό Λαϊκό Έπαναστατικό Μπλόκ καί τό Ένωμένο Μέτωπο Λαϊκής Δράσης, πού δέν πιστεύουν στόν ψευδοκοινοβουλευτισμό καί ξεκινούν τόν ένσηλο άγώνα. Οι έκλογές του 1977 είναι μιά πραγματική φάρσα καί οι συγκρούσεις γενικεύονται, ενώ ό Μολίνα εφαρμόζει άνενδοίαστα τίς τρομοκρατικές μεθόδους πού έχει σπουδάσει στίς ειδικές σχολές της CIA. Μόνο πέρσι, τετρακόσιοι λαϊκοί άγωνιστές, μέλη των σικογενειών τους ή άθώοι πολίτες βρίσκουν τό θάνατο κάτω από τίς σφαίρες της άστυνομίας ή των παρακρατικών τρομοκρατικών όργανώσεων.

Όταν οι επαναστατικές δυνάμεις δίδχουν τό Σομόζα από τή γειτονική Νικαράγουα, οι Άμερικάνοι κάνουν μιά άπελπι-



Η χούντα πού άνέτρεψε τόν δικτάτορα Ρομέρο

δουλεύουν σέ κάποιο από τά τσιφλίκια της όλιγαρχίας.

Τό Σάν Σαλβαντόρ είναι γνωστό σάν ή χώρα των δέκα έξι οικογενειών. Η καθεμιά από αυτές διαθέτει 1% της καλλιεργήσιμης γής περίπου. Οι γαιοκτήμονες άντιστέκονται σέ κάθε άπόπειρα άγροτικής μεταρρύθμισης με κύριο όπλο τό στρατιωτικό πραξικόπημα.

Οι στρατιωτικοί άνάτρεψαν τό 1931 τόν έλεγμένο φιλελεύθερο πρόεδρο Άρτουρο Άραούχο καί από τότε κυβερνούν, χωρίς διακοπή, τή χώρα άνatreποντας ό ένας τόν άλλον, πότε με μερικούς πολίτες ύπουργούς καί πότε διοικώντας κατ' έυθείαν από τούς στρατώνες.

Η στρατοκρατία του Σάν Σαλβαντόρ είναι αυτή τή στιγμή ή παλιότερη στόν κόσμο, άν καί δέν παραλείπει νά κάνει αρκετά τακτικά έκλογές. Άπλως, τά αποτελέσματα

όμένη προσπάθεια νά δώσουν μιά διέξοδο στή λαϊκή δυσaréσκεια, δίδχοντας τόν Μολίνα καί θάζοντας στή θέση του μιά τριμελή χούντα συνταγματάρχων. Η έξέγερση όμως έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις πού ή νέα δικτατορία, παρά τίς φιλελεύθερες δηλώσεις της, αναγκάζεται νά καταφύγει άμέσως στήν καταπίεση καί νά δείξει τό πραγματικό της πρόσωπο.

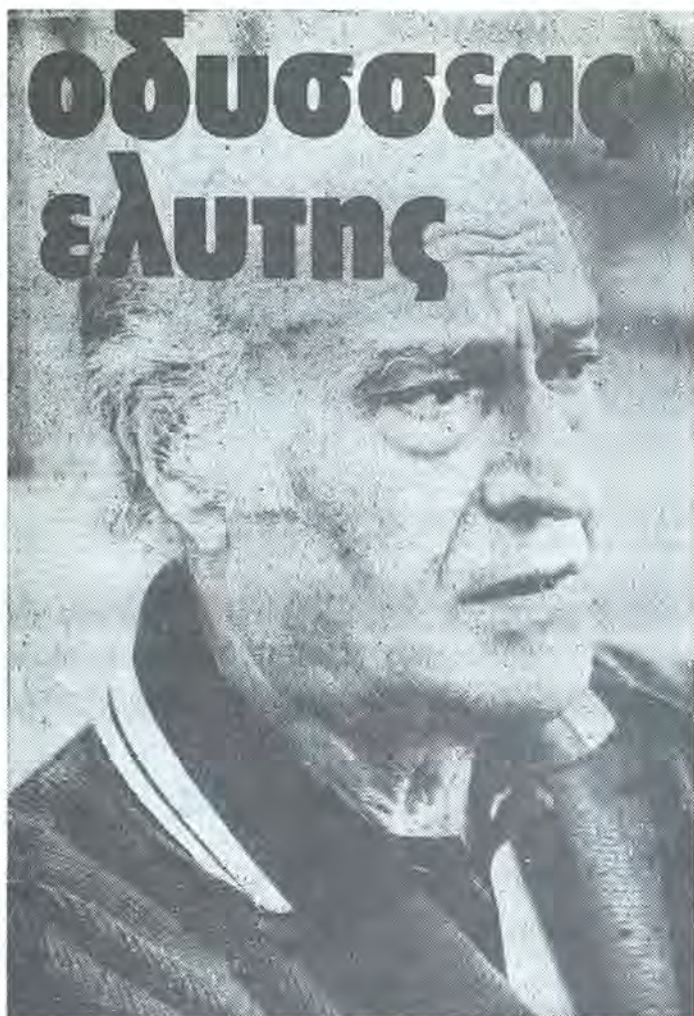
Μπορούμε νά έλπίσουμε ότι ό λαός του Σάν Σαλβαντόρ θά μπορέσει νά κατακτήσει, επιτέλους, τήν έλευθερία του;

Η κατάσταση πάντως διαφοροποιείται από τή Νικαράγουα με δύο κρίσιμα στοιχεία: οι όργανώσεις της άντίστασης δέν έχουν ούτε τήν πολιτική ώριμότητα, ούτε τήν ένότητα των Σαντινίστας καί ή φιλελεύθερη άστική τάξη μοιάζει νά έχει προσχωρήσει στήν προσπάθεια των ΗΠΑ γιά τόν έξωραϊσμό του καθεστώτος.



Δημήτρη Χατζή

Ἀπό τήν «ἐξέγερση»



Ἀκόμη δέν καταστάλαξε ἡ χαρά γιά τό βραβεῖο Νόμπελ πού δόθηκε στὸν τόσο ἄξιο καὶ τόσο δικό μας ποιητὴ. Μένει στήν ἀτμόσφαιρα μιά διάχυτὴ συγκίνηση, ἔτσι καθὼς οἱ προβολεῖς φώτισαν στή σκηνή τὸν ποιητικὸ λόγο – τὸν ἑλληνικὸ – αὐτὸν πού καταστάλαξε ἡ πολύχρονη θητεία τοῦ Ἑλύτη.

Τιμὴ στήν παράδοση καὶ στή λαλιά μας, ἀλλὰ περισσότερη τιμὴ στοῦ πάντρεμά της μ' ὅ,τι καινούριο. Λόγος ἀνανεωμένος, μέ τὴ φρεσκάδα τῆς νιότης καὶ τὴν ὠριμότητα τῆς ἱστορίας.

Ἔτσι, σκεφτήκαμε πὼς ταιριάζει περισσότερο μιά οὐσιαστικὴ συμβολή πού λογαριάζουμε νὰ πραγματοποιήσουμε σύντομα σ' ἓνα μελλοντικὸ τεύχος μας – ἀφιέρωμα στὸν Ὀδυσσεά Ἑλύτη.

Αὐτὴ τὴ στιγμή ἓνα «Χαῖρε».

Διὰδρομοὶ τῆς Εἰσαγγελίας Πρωτοδικῶν τῆς Ἀθήνας. Ὁδὸς Πανεπιστημίου, μέγαρον Ἀρσακείου. Ἐπιγραφὲς στοὺς τοίχους «Ἀπαγορεύεται τὸ κάπνισμα» – καὶ καπνίζουμε ὅλοι. Πόρτες καὶ πόρτες συνέχεια, ἡ μία δίπλα στὴν ἄλλη – καφκικός λαθῦρινθος. Στοὺς πάγκους, ἀπὸ ἔδω καὶ ἀπὸ κεῖ, διάδικοι, μηνυτές, κατηγορούμενοι, μάρτυρες. Ἀνήσυχοι, ἀνυπόμονοι, ἀδιάφοροι, κυνικοί. Διακρίνονται εὐκόλα οἱ ἄνθρωποι πού γιὰ πρώτη φορὰ πατοῦν ἐδῶ τὸ πόδι τους, οἱ συγχυσμένοι, οἱ μετανιωμένοι γιὰ τὴν περιπέτεια πού τοὺς βρῆκε, οἱ «παλιὲς καραμπίνες» τῶν δικαστικῶν υποθέσεων. Μία γιὰ κλαίει, ἓνας χοντρός παραδίπλα μετράει καὶ ξαναμετράει κάτι λεφτά. Βάζει τὸ μασοῦρι στὴν τσέπη τοῦ πανταλονιοῦ του, σέ λίγο τὸ βγάζει, ξαναμετράει. Κάποιος, λίγο πιὸ πέρα, εἰδικὸς περὶ τὰ τοιαῦτα, ἐξηγεῖ σέ δύο-τρεῖς ἄλλους πὼς γίνονται τὰ πράγματα ἐδῶ – πὼς θὰ γίνουν καὶ τὰ δικά τους σέ λίγο. Κόσμος ἀλλοπρόσαλλος πηγαινοέρχεται, μπαινοβγαίνει συνέχεια στὰ γραφεῖα. Ξεχωρίζεται μέ τὸ πρῶτο ὁ παλιὸς δικηγόρος, πού περνάει σίγουρος καὶ θαρὺς, μέ τὸ ὕψος τοῦ ἀνθρώπου πού θρῖσκεται σπῆτι του. Μισὸ μέτρο πίσω του ὁ πελάτης θὰ ἤθελε νὰ τοῦ πεῖ, κοιτώντας τὸν στὰ μάτια – καὶ δέν βλέπει παρά τὴν ἀμίλητὴ σφίγγα τῆς πλάτης του. Καὶ ξεχωρίζεται κι ὁ νεοσσὸς δικηγόρος, πού μέ τίς πολλὰς του χειρονομίες καθυστερεῖ τὸν δικὸν τοῦ πελάτη. Ἐχει καὶ δικηγορίνες. Πολλές. Ὅλες κάτω ἀπ' τὰ τριανταπέντε. Ξεχωρίζονται κι αὐτές, δέν ξέρω ἀκριβῶς ἀπὸ τί, μὰ ξεχωρίζονται.

Ἐχουν ὅλες, παρά τὸ νεαρόν τῆς ἡλικίας, τὴν αὐστηρότητα τῶν παλιῶν δικηγόρων. Καθὼς πέρασε μιά μπροστά μας, μέ τὰ δикόγραφα τῆς στοῦ χέρι, γυρίσανε μιά στιγμὴ τὰ κεφάλια κι ἀκολουθοῦσανε τὰ καλλίγραμμα πόδια τῆς πού μπήκαν στοῦ παρακάτω γραφεῖο. Κάποιος, πολὺ θιαστικός, συνοφρυωμένος, περνάει. Παραμερίζει μέ τὸ χέρι του ὅσους τοῦ κλείνουν τὸν δρόμο. Καμία ἐντύπωση στοῦ διαδρόμου. Θέλει νὰ κάνει τὸν σημαντικὸ καὶ τὸν ἐξυπνο. Ἐνα σοῦσουρο ξαφνικά – πέρασε ἓνας ἀπὸ τοὺς εἰσαγγελεῖς, μπῆκε στοῦ γραφεῖο του. Εἶναι τὸ κύριο πρόσωπο ἐδῶ. Ἡ σιωπὴ τὸν υποδέχεται, τὸ σοῦσουρο ξαναρχίζει πίσω του. Καὶ ξεχωρίζεται κι ὁ ὑπάλληλος πού βγήκε μιά στιγμὴ νὰ πάει σ' ἄλλο γραφεῖο, νὰ τὸ σκάσει δύο λεφτά ἀπὸ τὸ δωμάτιο τὸ δικὸ του, ὅπου γύρω ἀπ' τὸ τραπέζι του, μέ τοὺς πολλοὺς του φακέλους καὶ τίς σαράντα σφραγίδες του, συνωστίζεται, θοῦζοντας σάν οἱ μύγες ἀπὸ τὸ χασάπικο, ὅλος ὁ κόσμος τοῦ διαδρόμου.

Τὴν ξέχασα ὁλότελα τὴν ὑπόθεση πού μ' ἔφερε ἐδῶ – κάθομαι, κοιτάζω τὸ πλῆθος καὶ προσπαθῶ νὰ φιλοσοφήσω: τὰ πάθη, τὰ μίσση, τὰ συμφέροντα τῶν ἀνθρώπων καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἡ βλακειὰ τους γεμίζουν κάθε μέρα τοὺς διαδρόμους αὐτοὺς μέ τοὺς καπνοὺς, τὸ πῆγαιν' -ἐλα καὶ τ' ἀσταμάτητο βούισμα.

Ἡ φιλοσοφία μου δέ μ' ἀρέσει, δέν δδηγεῖ πουθενά, τὸ βλέπω κι ἐγώ. Κοινοτοπίες. Θὰ ἤθελα κάτι πιὸ συγκεκριμένο

τῶν Μεγάρων ὥς τό δεύτερο βραβεῖο Νόμπελ

νά θρῶ νά σκεφτῶ, πió δικό μας, ἑλληνικό, τωρινό – καί δέ βρίσκω. Εἶναι ἡ συνήθης ἀτμόσφαιρα δικαστικοῦ καταστήματος καί τίποτα παραπάνω – παραιτοῦμαι ἀπ' τίς φιλοσοφίες καί περιμένω.

Ο καλός θεός τῆς δικῆς μου αἰρετικῆς ρομιοσύνης δέν μ' ἄφησε, ὥστόσο, νά κάθωμαι ἐκεῖ, νά στενοχωριέμαι πού δέν μπορῶ νά σκεφτῶ περισσότερα.

Ἡ συνηθισμένη ἀτμόσφαιρα ταράζεται ξαφνικά ἀπ' ἀσυνήθιστο θόρυβο. Πλήθος μεγάλο ἀνέβηκε τά λίγα μαρμάρινα σκαλοπάτια καί περνάει τόν διάδρομο. Ἕνας ἀξιωματικός καί δύναμη ὁλόκληρη ἀστυφυλάκων τό πλαισιώνουν. Σηκώνομαι, πάω κοντά, στέκομαι καί κοιτάζω. Εἶναι κάθε λογῆς καί κάθε ἡλικίας Συνοφρυωμένοι, ἀγέρωχοι, φοβισμένοι κι ἀνήσυχτοι μερικοί. Δέν εἶναι ἀλλήτες, κακοποιοί – καί πού νά βρεθοῦνε μαζί τόσο πολλοί; Μπορεῖ νά 'ναι, λοιπόν, ἀπό καμιά πολιτική διαδήλωση – ἀπεργοί πού δέν πειθαρχήσαν στόν κύριο Λάσκαρη, πολίτες πού «διετάραξαν τήν τάξιν» ἀγανακτώντας γιά τόν ἀσταμάτητο πληθωρισμό, γιά τήν αὐτοδιοίκηση πού στριμώχνεται στήν ἀνυπαρξία, γιά τήν (μοναδική στόν κόσμο) παραπαιδεία τῶν φροντιστῶν καί τῶν φροντιστηρίων, γιά τό κάψιμο καί τό ξεπούλημα τῶν δασῶν, τήν παπαδοκρατία, τίς κακές ἐκμπομπές τῆς τηλεόρασης, τό αἰθαλο-ομιχλονέφος τῆς Ἀθήνας, τήν ἀσφυξία τῆς Ἐλευσίνας καί τά λοιπά καί τά λοιπά. Ἡ μήπως εἶναι καμιά πάλι ἀπό ἐκεῖνες τίς – γραφικές – διαδηλώσεις τῆς δικῆς μου γενιάς; – «Κάτω τά χέρια ἀπό τήν Κίνα» – «Ἐξω ἀπό τήν Ἀγκόλα»;...

Εἶμαι, λοιπόν, ἀφελής ἀκόμα; Ἀφελῆς κι ἐγώ νά περιμένω τέτοια πράγματα στήν Ἀθήνα τοῦ 1979;

Ἀπό τόν καιρό πού ἐπεσε ἡ δικτατορία, ἐκτός ἀπό τόν χινοπωριάτικο οἰκογενειακό μας περίπατο στήν ἐπέτειο τοῦ Πολυτεχνείου, συμμετοχή τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στά κοινά ἐγώ δέν ξέρω νά ὑπῆρξε. Ἡ, μᾶλλον, ὑπῆρξε μερικές συμμετοχές πού μπορῶ νά τίς ἀναφέρω: Μία φορά, στήν παραλία τῆς Πάρου, κάθωμαι, ἀκούω νά γίνεται μεγάλος σαματάς, κόσμος καί κοσμάκης διαδηλώνει – καί κάτι φωνάζουν – δέν τό ἀκούω καλά. Τό πετσί μου τοῦ μπόλσεβίκου ἀνατριχιάζει, ἀφήνω τόν καφέ μου ἀπλήρωτο, σηκώνομαι, πάω κοντά ν' ἀκούσω τί λένε. Φωνάζουν «Κάτω ἡ ἀρχαιολογία». Ποτισμένοι μέ «γάλα ἀντρείας καί λευτεριάς», πάνε, παίρνουν τήν κοπέλα τῆς Ὑπηρεσίας, τή σέρνουν ἔξω καί παραλίγο νά τήν πετάξουν στή θάλασσα. Δέν θέλουν τούς περιορισμούς τῆς Ὑπηρεσίας γιά τήν προστασία τοῦ παραδοσιακοῦ τούς οἰκισμοῦ. Θυμᾶμαι, ἀκόμα, τή μεγάλη ἐξέγερση τοῦ λαοῦ στό Ἡράκλειο τῆς Κρήτης, νά μή φύγουν ἀπό τήν πόλη τους στό ἐξωτερικό τά ἀρχαῖα τοῦ μουσεῖου τους, τόν πρωθυπουργό πού τούς εἶπε πῶς ντρέπεται καί νά μή φύγουν, λοιπόν, καί τίς ἐφημερίδες πού γράψαν πῶς «νίκησε ὁ λαός τοῦ Ἡρακλείου». Καί θυμᾶμαι ἀκόμα τήν ἐξέγερση τοῦ λαοῦ

τῆς Κεφαλονιάς, ὅταν ἱερωμένοι ἢ ἄλλοι ἐκλεψαν κομμάτια ἀπό τό λείψανο τοῦ ἁγίου Γεράσιμου. Οἱ Κεφαλονίτες εἶπαν πῶς τό θέλουν ἀκέραιο, γιά νά μποροῦν νά ὀρκίζονται σέ αὐτό, νά τό 'χουν γιά τίς θλαστήμιες τους καί νά παζαρεύουν τά τάματα πού τοῦ κάνου, ἀφοῦ τό κάουν δικό τους. Καί θυμᾶμαι ἀκόμα τήν ἐξέγερση τοῦ λαοῦ τῆς ἱερῆς πόλης τοῦ Μεσολογγίου, μή τυχόν καί τολμήσουν νά τοῦς ἀποξηράνουν τό ἱστορικό τους ἔλος, στοῦ Ἀραπογιάννη τόν μῶλο, μέ τά κουνούπια καί τά δοξασμένα μονόξυλα.

Τί, λοιπόν, μποροῦσα νά περιμένω ἀπό αὐτούς τούς διαδηλωτές πού «προσάγονται» στόν εἰσαγγελέα; Εἶναι οἱ ἐνδοξοί Μεγαρίτες, πού ξεσηκώθηκαν ἐπειδή τόλμησε κάποιος καί ὑποβίβασε τήν ποδοσφαιρική τους δμάδα σέ κατώτερη κατηγορία. Μόνο πού δέν ὀπλίστηκαν. Μά κι ἄοπλοι προτάξαν τά στήθια τους κι ἀρνήθηκαν τήν θανάσιμη προσβολή. Κατεβήκαν στό δρόμο καί κλείσανε τρεῖς-τέσσερις ὥρες τή συγκοινωνία ἀπό τήν Κόρινθο στήν Ἀθήνα, γιά νά ξέρουν ὅλοι τί θά πεί ρομέικο φιλότιμο, τί θά πεί ρομιοσύνη.

Καί, τήν ἴδια μέρα, ἂν θυμᾶμαι καλά, μαθευόταν ἡ εἰδηση τῆς ἀπονόμης τοῦ βραβεῖου Νόμπελ τῆς λογοτεχνίας σ' ἕναν ἀκόμα Ἕλληνα ποιητή, τόν Ὀδυσσεά Ἐλύτη. Μιά μεγάλη τιμή ἔγινε στήν πνευματική πρωτοπορία τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἔθνους, δεκαῆξι χρόνια ὕστερα ἀπό τήν ἀπονόμη τοῦ ἴδιου βραβεῖου στό Σεφέρη. Μιά τιμή πού, ὅσο κι ἂν εἶναι ἀντάξια τοῦ λαμπροῦ ποιητῆ μας, γίνεται ἀκόμα μεγαλύτερη γιά ὅλους μας, ὅταν σκεφεῖ κανένας πῶς, φέτος ἀκριβῶς, ἡ ἐπιτροπή εἶχε προτάει, ἐκτός ἀπό τούς μεγάλους τῶν μεγάλων ἔθνων, ἀρκετούς μεγάλους μικρῶν ἔθνων: τόν Γκαρθία Μαρκέζ, πού μέ τίς κολομβιανές του ἡθογραφίες κατάκτησε τήν Εὐρώπη, τόν Οὔγγρο Σιάντορ Βέρες, πού μετάφερε στήν ἀραχνούφαντη μοντέρνα του ποίηση ὅλον τόν θησαυρό τῆς ἑθνικῆς του παράδοσης, τόν Γιασάρ Κεμάλ, μέ ὅλα τά θουνά, τό χῶμα καί τήν πίκρα τῆς Μικρασίας στό θαυμάσιο ἔργο του... Κι αὐτοί ἐκφράζουν τό «αἰώνιο πνεῦμα» τῆς Κολομβίας, τό «αἰώνιο πνεῦμα» τῆς Οὔγγαρίας καί τό «αἰώνιο πνεῦμα» τῆς Τουρκίας – ὅπως εἶπε γιά τόν Ἐλύτη μας ἡ δημαγωγία – καί ἔχουν ἐκφράσει κι αὐτοί τούς «πόθθους» τοῦ λαοῦ «τους», ὅπως τό εἶπε ὁ καλός «Ριζοσπάστης»...

Ἀνάμεσα στούς παλικαράδες τῶν Μεγάρων καί τήν ὑψηλή κορυφή πού ἔφτασαν οἱ πνευματικές προσπάθειες τοῦ μικροῦ μας ἔθνους μέ τούς ποιητές τῆς Νέας Ποίησης, θρίσκει σήμερα, παραδέρνοντας, αὐτός ὁ τόπος. Ποιός θά γεφυρώσει τό χάσμα; Ποιός εἶναι οἱ δυνάμεις πού θά μπορέσουν νά κλείσουν, σέ μία ἐνιαία πορεία ἀνάπτυξης καί προόδου, τίς δύο του ἄκρες «τεντωμένες σ' ἀκρότατα σημεῖα τοῦ Μεγάλου Κυνός καί τῆς Παρθένου», ὅπως εἶπε ὁ ποιητής;

Τοῦ Μεγάλου Κυνός καί τῆς Παρθένου – αὐτό πού εἶναι σήμερα ἡ Ἑλλάδα

η υποδεση Κονοφάου

Τό «ΑΝΤΙ» είναι γνωστό, γιά όσους τουλάχιστον τό παρακολουθούν, ότι σέβεται – καί μάλιστα προκαλεί – τόν αντίλογο. Στο πνεύμα αυτό εντάσσεται καί ή δημοσίευση του σημειώματος πού ακολουθεί. Τό λάδαμε άφου είχε γίνει ή έρώτηση βουλευτή της ΕΔΗΚ γιά τήν «υπόθεση Κονοφάου».

Περιμένουμε τήν άπάντηση του κ. Άδέρωφ καί τότε θά μπορέσουμε νά ολοκληρώσουμε, μέ όρισμένες προσθήκες.

Στή συνέχεια, δημοσιεύουμε τό κείμενο πού θέλει νά είναι ένας αντίλογος στό ρεπορτάζ «Ναύαρχος ή “έμπορος” ό άντιναύαρχος άρχηγός ΓΕΝ κ. Σπ. Κ. Κονοφάος;» πού δημοσιεύτηκε στό τεύχος 134 (14.9.79):

Ο ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ

Η Ιστορία πού γράφηκε στό ΑΝΤΙ στις 14 Σεπτεμβρίου μέ ναυάρχους καί έμπορους έχει όλα τά στοιχεία γιά νά φαίνεται άληθινή.

Έχει τό ύψηλό κέρδος, τό ύψηλά συμφέροντα, τούς πανύψηλους χαρτογιακάδες, τά τρωκτικά των ύπουργείων καί ό,τι θά βοηθούσε στό ντεκόρ γιά νά στηθεί. Μήπως υπάρχουν όμως καί άλλα στοιχεία, πού άν είχαν αναφερθεί μαζί μέ όσα γράφηκαν, θά ολοκληρώναν μία εικόνα πού ίσως νά μήν έδινε όψη σκανδάλου; Μήπως λοιπόν σκόπιμα έμειναν στό σურτάρι ήμερομηνίες καί όνόματα γιά νά μήν αλλοιωθεί ή άλγεινή εντύπωση πού επιδιώχθηκε νά προκληθεί;

Αυτή ή ιστορία πού παρουσιάστηκε τόσο άπλή, μήπως δέν είναι τόσο άπλή όσο φαίνεται, αλλά είναι ή αιχμή μιάς πολύπλευρης επίθεσης όχι μόνο έναντίον του Κονοφάου, αλλά καί έναντίον του ναυτικού καί μερικώς «προνομίων» πού θά μπορούσε ως σώμα σέ λίγο νά διεκδικήσει καί πιθανότατα νά ένοχλούσε άλλους παράγοντες;

Η Ιστορία αυτή γιά τό υποβρύχια ήταν πασίγνωστη από τή Χούντα. Είχε γίνει καί εξέταση, αλλά άπαλάχτηκε ό Κονοφάος καί θέβαια δέν μπορεί κανείς νά πιστεύει ότι άν υπήρχε καί τό παραμικρό δέν θά έδραταν τήν εύκαιρία όχι γιά νά τόν στείλουν μία έξορία άκόμη, αλλά γιά νά του σπλώσουν τήν υπόληψή του. Μήπως λοιπόν είναι καί οι προσωπικές φιλοδοξίες στό ναυτικό, πού όδήγησαν τά πράγματα νά πάρουν αυτή τήν έκταση;

Γιά νά δούμε τά στοιχεία πού έμειναν έξω από τήν επίθεση. Ό Κονοφάος είναι ένας επαγγελματίας κοινής άποδοχής. Δέν έχει άπλώς δάφνες άντιστασιακές, αλλά φάνηκε καί άντρας καί σέ μετέπειτα στιγμές διφορούμενες καί δυσθάσταχτες. Κατηγορείται γιάτί θρέθηκε από τό ναυτικό έξω εϋθύς, τόν Δεκέμβρη του '67; Μήπως κυρίως κατηγορείται γιάτί δέν επέτρεψε στους συντρόφους του από τό Κίνημα, όταν γύρισαν στό ναυτικό, νά συστήσουν μία ομάδα πού στήν ούσία νά κυβερνά θέσεις καί πράγματα; Η σύμβαση γιά τά τέσσερα

πρώτα υποβρύχια υπογράφεται τόν Όκτώβρη του '67. Ό Κονοφάος είναι τότε διευθυντής σχεδίων καί επιχειρήσεων καί από τήν θέση αυτή μπορεί, ίσως, νά επηρεάσει γιά τήν αγορά τους. Αλλά υπάρχει ή επιτροπή από τούς Άνδριτσόπουλο, Μαγγαλιάρη, Ζορμπά, Γεωργιάδη, Λαμπίρη, Πασά πού προτείνουν. Γιάτί προτιμώνται αυτά τά υποβρύχια:

Γιάτί προσφέρουν:

● τά άμερικανικά μέ 1700 τόνους γιά 500 έκστ. δρχ.

● τά γαλλικά τύπου «Δαφνέ» – παλαιότερης σχεδιάσεως – 270 έκστ. δρχ.

● τά γερμανικά τύπου 209, 249 έκστ. δρχ.

Επομένως, διαλέγονται τά φθηνότερα. Καί κάτι άκόμη. Πράγματι γίνεται έταίρος της «ΒΑΣΙΛΙΚΩ» τό '69, δύο χρόνια μετά τήν υπογραφή της συμβάσεως, αλλά:

α. ή εταιρεία αυτή ούδεμία σχέση έχει μέ τά ναυπηγεία του Κιέλου.

β. Κατά τήν διάρκεια της παρουσίας του Κονοφάου ούδεμία πρόταση γιά προμήθεια ύλικού δέν στέλνεται στό ύπουργείο Έθνικης Άμύνης καί ούδεμία σύμβαση υπογράφεται.

γ. Ό Κονοφάος δέν μπορεί νά μπει σέ καμία στρατιωτική ύπηρεσία, καί επομένως ήδη από τόν Ιούλιο του '71 άποχωρεί της εταιρείας καί προσλαμβάνεται στό Τσιμέντα «ΤΙΤΑΝ».

Γυρίζει στό ναυτικό στις 7.1.75 μέ κοινή φροντίδα όλων όσων πήραν μέρος στό κίνημα, καί γίνεται άρχηγός του στόλου. Αυτά γιά τά 4 πρώτα υποβρύχια. Γιά νά δούμε τά επόμενα.

Τόν Μάρτιο του '75 υπό τήν προεδρία του άντιναυάρχου Έγκολφόπουλου, τό Άνώτατο Ναυτικό Συμβούλιο όρίζει τίς προτεραιότητες γιά τήν προμήθεια ύλικού γιά νά καλυφθούν οι άνάγκες μέ προσάρτηση νέων μονάδων.

Αρχίζει ή διαδικασία γιά τήν παραγγελία των υποβρυχίων καί στήν συνέχεια πυραυλάκατοι, έλικόπτερα καί φρεγάτες γιά νά αντικαταστήσουν τά πεπαλαιωμένα αντιτορπιτικά. Η εισήγηση γίνεται από επιτροπή υπό τήν προεδρία του ύποναυάρχου Πασά του Τεχνικού. Η σύμβαση υπογράφεται στις 30.10.75 καί άφορά τήν ναυπήγηση τριών υποβρυχίων. Ποιός είναι άρχηγός του Ναυτικού; Ό άντιναύαρχος Έγκολφόπουλος. Στις 14.8.76 γίνεται τροποποίηση της συμβάσεως μέ άρχηγό τόν άντιναύαρχο Μουρίκη. Τι παραγγέλλεται επί άρχηγείας Κονοφάου; 6 πυραυλάκατοι στό έλληνικά ναυπηγεία καί 10 έλικόπτερα



πού έχει άρχίσει ήδη ή παράδοσή τους. Τώρα γιάτί προτιμώνται τά ίδια υποβρύχια; Γιάτί τά πρώτα πού αγοράσαμε άποδεδειγμένα είναι τά καλύτερα συμβατικά υποβρύχια από τόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο καί μετά. Γιάτί τά ναυπηγεία του Κιέλου έχουν ναυπηγήσει μετά τά πρώτα έλληνικά, αλλά σαράντα-πενήντα άκόμη. Άλλωστε, καί μόνον λόγοι τυποποιήσεως του ύλικού, εκπαίδεύσεως καί επιχειρησιακής χρησιμοποίησης θά επέβαλαν τήν παραγγελία όμοίων υποβρυχίων. Καί θεβαιώς, δέν μπορεί νά υπάρξει καλοπροαίρετος άνθρωπος πού νά μήν παραδεχθεί πώς ό Κονοφάος, άν καί άρχηγός στόλου, δέν ήταν δυνατόν νά ανατρέψει τήν εκπεφρασμένη γνώμη της επιτροπής των εμπειρογνομώνων, τήν τελική άπόφαση του άρχηγού του Ναυτικού, καί τέλος τήν άπόφαση του Άνωτάτου Ναυτικού Συμβουλίου.

Αυτά είναι τά στοιχεία πού δέν δόθηκαν στήν δημοσιότητα. Πιθανόν ό Κονοφάος μετά από τόσα χρόνια άρχηγός Ναυτικού νά έχει δημιουργήσει άντιπάθειες, αλλά ενώ γιά τό μικροσυμφέροντα, τά γαλόνια, τήν πρωτοκαθεδρία στις ένοπλες δυνάμεις ό χρόνος θά δώσει λύσεις, ή λάσπη πού εύκολα πετιέται πάνω στους ανθρώπους μπορεί νά αφήσει άνεξίτηλα σημάδια.

Γι' αυτό, αυτός ό αντίλογος καί ή έρευνα – μέ πολλά άλλα στοιχεία καί παρασκήνια πού δέν είναι της ώρας νά δημοσιευτούν – δίνουν τίς άλλες διαστάσεις μιάς ιστορίας πού φιλοδοξούσε νά φανεί καί αξιόπιστη.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αυτή τή στιγμή πρέπει νά σταθούμε σέ μερικά από τά στοιχεία του σημειώματος:

● Πλήθος άναφορών μέσα στό σημείωμα άποδεικνύουν – καί σέ πείσμα των άρνήσεων – ότι υπάρχει «θέμα Κονοφάου» καί θέμα Ναυτικού – ή άν θέλετε ακόμα πιό όρθά διατυπωμένα:

ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΕΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΕΜΑ ΑΒΕΡΩΦ

Τό θέμα αυτό προκύπτει καί από τίς νύξεις του σημειώματος:

α. «ότι πιθανόν ό Κονοφάος νά έχει δημιουργήσει άντιπάθειες».

β. «ότι μέ κοινή φροντίδα όλων όσων πήραν μέρος στό κίνημα του Ναυτικού, ό Κονοφάος γίνεται άρχηγός του στόλου».

γ. «ότι ό Κονοφάος δέν επέτρεψε στους συντρόφους του από τό κίνημα νά συστήσουν μία ομάδα» – αυτή δηλαδή τήν

ομάδα που στο Ναυτικό αποκαλούν «φούντα».

δ. «ότι υπάρχουν παράγοντες που θα τους ένοχλούσε αν το Ναυτικό – σαν όπλο – διεκδικούσε κάποια προνόμια».

Άλλα πέρα από το ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΘΕΜΑ, το ΘΕΜΑ ΑΒΕΡΩΦ δηλαδή – που φυσικά έχει και πολλές άλλες διαστάσεις, αυτή τη στιγμή πρέπει να αποσαφηνίσουμε μερικά από τα ζητήματα που θίγει το σημείωμα:

● Στο ρεπορτάζ του τεύχους 134 σημειώναμε πολλά στοιχεία που ο σύντομος «αντίλογος» δεν ανατρέπει ή σχολιάζει.

● Στο ίδιο ρεπορτάζ επιμέναμε ότι το στοιχείο που υποθήκευε τη θέση του κ. Κονοφάου ήταν το πώς, μετά την επαναφορά του με τη μεταπολίτευση, γίνονται νέες παραγγελίες από τα ναυπηγεία του Κιέλου.

● Ποιός θα μάς διευκρινίσει τη σχέση της ΒΑΣΙΛΚΩ, με την «Μπλόμενφορ» και τα ναυπηγεία του Κιέλου;

● Το πώς και γιατί ο Κονοφάος δεν είχε προσπέλαση σε στρατιωτικές υπηρεσίες από μία χρονική στιγμή και μετά, κατά την περίοδο της δικτατορίας, δεν είναι του παρόντος – και έχει κυρίως άνεκδοτολογικό χαρακτήρα.

● Το σημείωμα υπενθυμίζει ότι υπάρχει και το ζήτημα προμηθείας των ελικοπτέρων του Ναυτικού.

● Το σημείωμα δεν υπενθυμίζει τίποτα σχετικά με τις προμήθειες των ηλεκτρονικών συσκευών και

● Φυσικά αποσιωπά έντελως μικροασταθαιές – «επί μονίμου βάσεως» – των «μικρών» που βέβαια τιμωρούνται σε τακτά διαστήματα, για λαθραία εισαγωγή μερικών χιλιάδων φιαλών ούισκι και άλλων ειδών πολυτελείας που την υπερκατανάλωσή τους τόσο θάναυσα έχει κριτικάρει ο κ. Ζολώτας.

Επαναλαμβάνουμε όμως ότι κάποια άλλη στιγμή πρέπει να γίνει ουσιαστική έρευνα για όλα αυτά τα θέματα. Γι' αυτό όμως υπάρχουν δυό προϋποθέσεις:

α. Ο αντίλογος να ολοκληρωθεί με συνέπεια και

β. Ο κ. Αδέρωφ να αναλάβει τις πολιτικές του ευθύνες – ή να παύσει από το να έχει οποιαδήποτε ευθύνη.

ΚΑΙ ΕΝΑ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

Άλλα πέρα από το ουσιαστικό μέρος της υπόθεσης Κονοφάου, η ιστορία αυτή έχει και ένα παράπλευρο ενδιαφέρον που αξίζει ή επισήμανσή του. Το φαινόμενο της καθολικής αποσιώπησης από τον τύπο της όλης υπόθεσης. Αποσιώπηση χαρακτηριστική. Νομίζουμε ότι θα άξιζε τον κόπο να γραφτεί ένα ρεπορτάζ «για το πώς δεν γράφονται κάποια ρεπορτάζ» στον ελληνικό τύπο. Πρέπει όμως να περιμένουμε ότι ο κ. Αδέρωφ, που τόσο πιστεύει εις το «λάθρα διώσαι» θα οδηγηθεί τώρα στη δημοσιότητα.

Η ΧΟΥΝΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ...

ΠΡΙΝ λίγες μέρες ο υπουργός Έξωτερικών κ. Γ. Ράλλης «επανόρθωσε» τη «γκάφα» συντάκτη πρωϊνής εφημερίδας σχετικά με την ύπηρεσιακή κατάσταση του πιστά υπηρέτησαντος τη χούντα Πετρουνάκου. Ή επιστολή του κ. Ράλλη αποκαθιστά βέβαια την «ορθή τάξη» στα γεγονότα, αλλά είναι συγχρόνως αρκετά διάφωτιστική της νοστορίας που επικρατεί στο Υπουργείο Έξωτερικών: Φτάσαμε στο σημείο να καλύπτονται με τυπικούς όρους και λόγους όλοι οι πιστά υπηρέτησαντες τη χούντα διπλωματικοί.

...ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΒΙΩΝΟΥΝ

του ΡΕΠΟΡΤΕΡ

ΑΝΑΦΕΡΟΥΜΕ ένδεικτικά τρία ονόματα διπλωματών που πρόσφατα απασχόλησαν τον τύπο: ΠΕΤΡΟΥΝΑΚΟΣ – ΤΖΟΥΝΗΣ – ΡΟΥΣΣΟΣ. Σύμφωνα με τον κ. Ράλλη ή «κάθαρση έχει τελειώσει» στο υπουργείο Έξωτερικών. Και για όλες αυτές τις περιπτώσεις ο Υπουργός Έξωτερικών, στο όνομα μιάς «ύπηρεσιακής τάξεως», κάλυψε τρεις διπλωματικούς από τους πολλούς εκείνους που υπηρέτησαν τη χούντα.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ προκατόχους του είχε ακολουθηθεί ή ίδια πολιτική και φυσικά ή στάση του κ. Μπισίου στάθηκε αποφασιστική. Έχοντας ο ίδιος εκλεκτικές – «ύπηρεσιακές» πάντα – συγγένειες με το δικτατορικό καθεστώς, άφησε ανέγγιχτους όλους τους χουντικούς ομογάλακτους διπλωμάτες.

ΜΙΑ χαρακτηριστική περίπτωση χουντικού διπλωμάτη – ο ίδιος αυτόπροσδιορίζεται σαν «έθνικόφρων βασιλοδεξιός» – είναι εκείνη του Κ. Παναγιωτάκου. Και άλλοτε είχαμε ασχοληθεί με τον κύριο αυτό (βλ. τχ. 69, 70, 71).

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ δημοσιότητα για όσα συμβαίνουν στο διπλωματικό μας σώμα μάς δίνει την ευκαιρία να επανέλθουμε στην περίπτωση Παναγιωτάκου, δημοσιεύοντας μιά επιστολή του με ημερομηνία 21 Ιουλίου 1974 – λίγο πριν από τη μεταπολίτευση. Ή προσωπική αυτή επιστολή που έστειλε ο, πρέσβης τότε στην Ουάσιγκτον, Κ. Παναγιωτάκος σε δύο πολύ γνωστούς Αμερικανούς σχολιαστές τόν Ρόουλαντ Έβανς και τόν Ρόμπερτ Νόβακ που από τις στήλες της «Ουάσιγκτων Πόστ» και άλλων 400 αμερικανικών εφημερίδων, επέκριναν το δικτατορικό καθεστώς.

ΑΞΙΖΕΙ τόν κόπο να μείνουμε στα βασικά σημεία αυτής της επιστολής, γιατί και χαρακτηριστικά είναι και αποκαλυπτικά των μεθόδων της χουντικής διπλωματίας – αλλά και κάποιες προεκτάσεις φτάνουν ως τις μέρες μας.

ΒΕΒΑΙΑ για να είμαστε αντικειμενικοί, σε ένα σημείο ή επιστολή Παναγιωτάκου είναι ακριβής: «Όταν αναφέρεται

«στη μεγάλη πλειοψηφία των Έλληνοαμερικανών». Ή εκπροσώπηση της ένταγμένης στις παντοειδείς οργανώσεις, ομογένειας είχε ανεχτεί – ή αποδεχτεί – το στρατοκρατικό καθεστώς της Αθήνας και με τόν τρόπο της τό στηρίξε.

ΑΛΛΑ ως δούμε την επιστολή Παναγιωτάκου στα κύρια σημεία της.

Ο ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ήγής του ΠΑΣΟΚ κ. Ανδρέας Παπανδρέου χαρακτηρίζεται στην επιστολή του Παναγιωτάκου σαν «arhenemy» (αρχιεχθρός για να αποδώσουμε κατά γράμμα τόν όρο) του ΝΑΤΟ. Ο επικριτής – ή αρχιεχθρός του



Παναγιωτάκος

ΝΑΤΟ – είναι για τόν Παναγιωτάκο μιά σατανική ιδιότητα και με τό χαρακτηριστικό αυτό «καρφώνει» σε δύο Αμερικανούς δημοσιογράφους τόν Ανδρέα Παπανδρέου.

ΑΛΛΑ αν ή αναφορά στο πρόσωπο του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ είναι εύκαιριακή, τό μεγαλύτερο μέρος της επιστολής αναφέρεται στον πολέμο της χούντας δημοσιογράφο. Ήλίας Δημητρακόπουλο, που εγκατεστημένος στην Αμερική πολέμησε πεισματικά – και αποτελεσματικά – τούς πραξικοπηματίες. Ο Παναγιωτάκος δίνει με τόν τρόπο τον τά γεγονότα της εποχής. Ο χουντικός διπλωμάτης ισχυρίζεται ότι ο Η.Δ. εγκατέ-



λειψε «οίκειοθελώς» την Ελλάδα, και σημειώνει ότι ο Έλληνας δημοσιογράφος είχε χαρακτηριστεί ανεπιθύμητος «persona non grata» από την κυβέρνηση Καραμανλή το 1960.

ΕΙΝΑΙ ενδιαφέρον – και επίκαιρο – να υπομνησθεί ότι η πρωτοφανής και καινοφανής αυτή ενέργεια υπογράφεται από τον τότε υπουργό των Έξωτερικών Εύαγγ. Αβέρωφ. Όλες οι πρεσβείες στο εξωτερικό αλλά και κάθε άλλη υπηρεσία, έντελλονται να μην έρχονται σε επαφή με τον δημοσιογράφο Ήλία Δημητρακόπουλο. Ο Άνδρέας Παπανδρέου σάν υπουργός Προεδρίας, 4 χρόνια αργότερα, ανέκαλεσε αυτή την απόφαση σημειώνοντας ότι αποτελούσε πρωτοφανή ενέργεια κατά της ελευθεροτυπίας.

ΑΛΛΑ ποιά ήταν τό βαρύτατο παράπτωμα του Η.Δ.; Έδωσε στη δημοσιότητα – παρά τις έντονες πιέσεις των κ.κ. Καραμανλή και Αβέρωφ για αποσιώπηση του πράγματος – ένα απόρρητο έγγραφο του ιταλικού έπιτελείου πού

άπευθυνόταν στο ΝΑΤΟ και πού στήριζόμενο σε παλαιότερη – από την μινουσολική εποχή – «έρευνα», υποστήριζε ότι από εθνολογική άποψη όλη ή Δυτική Μακεδονία και ή Ήπειρος ανήκουν στην Άλβανία. Η υπόθεση αυτή έγινε αφορμή για μία σειρά από διαμαρτυρίες και εκδηλώσεις και τελικά όδήγησε σε κρίσιμο σημείο τις έλληνοϊταλικές σχέσεις. Καί ό συντάκτης της είδησης διώχτηκε μέ την απαγορευτική διαταγή του κ. Αβέρωφ.

Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΣ έπικαλέστηκε αυτή την απόφαση για νά «άντιμετωπίσει» έναν πολέμο της χούντας. Άλλά δέν είναι αυτή ή μοναδική περίπτωση πού ό κ. Αβέρωφ αποδείχεται χρήσιμος για τή χούντα.

Οί πρωτοβουλίες και τό ευρύ του «έργο», ήταν πολύτιμες υπηρεσίες προς τή χούντα.

ΑΛΛΑ αυτά – και μερικά άλλα – είναι πού θά μάς άπασχολήσουν στο έπόμενο σημείωμα.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ
ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ DC

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ
21 Ιουνίου 1974

Άγαπητοί κύριοι,

Παίρνω τό θάρρος νά σάς άπευθύνω αυτό τό γράμμα, ως σχόλιο στο πρόσφατο άρθρο σας στην «Ούάσιγκτων Πόστ» (19 Ιουνίου 1974) για την Ελλάδα.

Πραγματικά ταραχθήκα από τό γεγονός ότι δυό διακεκριμένοι άρθρογράφοι σχηματίζουν, κατά κανόνα τις έκτιμήσεις τους για την Ελλάδα με βάση τις προκατειλημμένες ή και άναξιόπιστες πληροφορίες πού προσκομίζει ό κ. Δημητρακόπουλος. Ο τελευταίος έφυγε από την Ελλάδα με την έλεύθερη βούλησή του τό 1967 και – μέ δική του άποδοχή – ποτέ στο παρελθόν δέν είχε έκλεγεί ή διοριστεί σε κυβερνητική θέση.

Έχοντας έρθει σε σύγκρουση μέ την κυβέρνηση Καραμανλή ή όποια τόν χαρακτήρισε ως άνεπιθύμητο πρόσωπο (persona non grata) (1960) άποκαταστάθηκε άργότερα (1964) από τόν Άνδρέα Παπανδρέου, πολύ γνωστό άρχιεχθρό (σ.σ. «archenemy» στο άγγλικο κείμενο) του ΝΑΤΟ. Είναι φανερό ότι ό κ. Δημητρακόπουλος, του όποιου την προσωπική ικανότητα κανένας δέν μπορεί ν' άρνηθεί, έχει από μακρού χρόνου άποξενωθεί από την έλληνική πραγματικότητα μέ αποτέλεσμα νά μην είναι σε θέση νά παρουσιάζει παρά μόνο «άπό δεύτερο χέρι» ή και μονόπλευρες πληροφορίες.

Πιστεύω πραγματικά – και αυτή την πίστη τή συμμερίζεται ή μεγάλη πλειοψηφία των περίπου 2 έκατομμυρίων Άμερικανών έλληνικής καταγωγής – ότι ή Ελλάδα δικαιούται τή μεταχείριση του μάλλον εύνοουμένου έθνους από μέρους του άμερικανικού τύπου, και ότι

τό έλληνικό πρόβλημα θά 'πρεπε νά τύχει μιάς περισσότερο άντικειμενικής προσέγγισης, όχι μόνο επειδή οι Έλληνες υπήρξαν πάντα – και άκόμη είναι – οι πλέον σταθεροί και ειλικρινείς φίλοι και σύμμαχοι των ΗΠΑ, αλλά επίσης και ως φόρο τιμής για τις τεράστιες θυσίες και τούς κινδύνους για χάρη της έλευθερίας και της άπελευθέρωσης της άνθρωπότητας.

Οί κυβερνήσεις είναι παροδικές, αλλά οι λαοί όχι. Όπως πολύ σωστά τόνισε ό πρώην ύπουργός έξωτερικών Ούίλλιαμ Ρότζερς, πολλές άμερικανικές και έλληνικές κυβερνήσεις πέρασαν από τή σκηνή, αλλά οι δυό λαοί παραμένουν σύμμαχοι. Έτσι, άς προσπαθήσουμε όλοι νά τό διαφυλάξουμε αυτό. Μακράν του νά εισηγηθώ ότι θά 'πρεπε νά επαινείται σ' όλες τις περιπτώσεις τό έλληνικό καθεστώς (αυτό θά ίσοδυναμούσε τελικά μέ μία άλλη μορφή προκατάληψης) εισηγούμαι μόνο πώς σάν δείγμα της καλής θέλησης θά 'πρεπε νά άποφεύγεται ή δημοσίευση άβάσιμων κατηγοριών, χωρίς προηγούμενη διασταύρωσή τους, δίνοντας έτσι την εύκαιρία σ' εκείνους από τούς άναγνώστες σας πού έχουν διαφορετικές άπόψεις ν' ακούγονται από σάς, μέ καλή πίστη και ευρύτητα πνεύματος.

Είναι έντός αυτού του άνωτέρω πλαισίου και γι' αυτό τό λόγο θά είμαι πάντοτε στη διάθεση σας για ότιδήποτε κρίνετε άναγκαίο νά συζητήσετε ή νά επιβεβαιώσετε μαζί μου. Επιπλέον, θά τό θεωρούσα εύχαρίστηση μου άν, άμα τή έπιστροφή μου από την Ελλάδα, περί τό τέλος Ιουλίου, θά μπορούσαμε νά γευματίσουμε μαζί.

Εύχαριστώντας σας έκ των προτέρων για τή συνεργασία και τήν κατανόηση.

Ταίκοινα δικός σας

Κ. Παναγιωτάκος
Πρεσβευτής της Ελλάδος

ΕΡΤ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΜΕΣΑ

ΕΧΟΥΝ γραφεί για την ΕΡΤ τόσα κείμενα που θά μπορούσαν νά γίνουν τό συγκλονιστικότερο σενάριο για ένα σήριαλ που θά είχε εξασφαλίσει ακροαματικότητα μοναδική. Ή ΕΡΤ σήμερα είναι πιστό αντίγραφο του ελληνικού κράτους: Χάος, φαρτίες και ξεπεσμός πνευματικός. Θυμηθείτε πόσες φορές ζητωκραύγασαν ως τώρα οι υπήκοοι της Αγίας Παρασκευής δίπλα στο γραφείο του τέως, τόν νυν ανερχόμενο. Ίντριγκες, πάθη και μίσση – φιλοδοξίες και έρωτες – συκοφαντία που άκονίστηκε στην καρέκλα του τετάρτου όρόφου – όπου και τά «έπιτελικά» γραφεία της εταιρείας – κλίκες βασιλικής όγκης και πάνω από όλα τό πολύχρωμο πλήθος των ένδεδυσμένων όλα τά ένδύματα των πόλιτικων άποχρώσεων παρακαλούντων για λίγη εϋνοια, που έρμηνεύεται μέ κάποια παραγωγή.

ΠΟΙΟΣ όμως άναρωτήθηκε ποιά είναι ή ούσιαστική κακοδαιμονία της ΕΡΤ; Πάντοτε υπάρχει ό έξιλαστήριος τράγος που άπέρχεται μέ τό ένδυμα του κ. γενικού και πάντοτε υπάρχει ένα προσωπικό που άλλοτε είναι πολύ – έπομένως νά άπολυθεί για νά μπουν οι ήμέτεροι – και άλλοτε είναι λίγο – έπομένως νά προσληφθούν οι ήμέτεροι. «Επιμόρφωση», «άξιοκρατία», «προσόντα», είναι λέξεις έξοθελισταίες από τους μακρείς, σκοτεινούς διαδρόμους της εταιρείας. Πότε ό γενικός είναι «άνυπάκουος» – ένω τόν περιμέναμε δικό μας και λέγεται **Βλάχος**, πότε είναι «φιλόδοξος» ό β. γενικός, αλλά μας θόλεψε ή άντιστασιακή του δάφνη και λέγεται **Μπακογιάννης**, πότε ό ήμέτερος λέγεται **Λάμπας** και είναι «άνάξιος» και πότε, χωρίς νά είναι δικός μας «του λείπει κουλτούρα» και λέγεται **Χόνδρος**.

Ο ΑΟΡΑΤΟΣ ΑΡΧΩΝ

ΟΜΩΣ τό χάος έκπορεύεται από την όδό Ζαλοκώστα. Γιατί καμιά διοίκηση δέν είναι δυνατόν νά σταθεί στην ΕΡΤ;

ΓΙΑΤΙ κανείς ποτέ δέν θά μπορέσει νά κρατήσει την λεπτή ισορροπία στο τεντωμένο σκοινί, άνάμεσα στην όδό Ζαλοκώστα και τό πρωθυπουργικό γραφείο από τη μιά, και τό μέγαρο της ΕΡΤ από την άλλη.

Ο ΕΚΑΣΤΟΣ ύφυπουργός τύπου στην αρχή είναι σεμνός. Μεταβιβάζει απλώς τις έντολές του άφεντικού. Στην έπόμενη φάση, γνωρίζοντας τί

προκαλεί την εύχαρίστησή του, άποφασίζει μόνος, και στην τρίτη φάση έχοντας κουραστεί νά μήν μπορεί ποτέ νά τόν εύχαρίστησει γίνεται – ή άποκαλύπτεται – άπειλητικός, έπιθετικός, έριστικός και, κυρίως, μικρόνους.

ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Διαμαρτύρονται οι πάντες για τό δελτίο ειδήσεων της ΕΡΤ των έννέα. Ποίος μπορεί νά φανταστεί πώς άρχισυντάκτης είναι ό πρόεδρος της κυβερνήσεως; Άμέσως σπανιότερα, έμμέσως μόνιμα. Γιατί άς τολμήσουν οι Παπαδόπουλος, Μπουλουκος – και οι δυό καλά ύπηρετήσαντες την δικτατορία – νά περάσουν μέ τόν Μπίστικα είδηση πρώτη που νά μήν άφορά τόν Καραμανλή και θά δούν πώς άνάβουν τά τηλεφωνα.

ΛΕΓΕΤΑΙ ότι ό ίδιος ό κ. Καραμανλής μόνον μιά φορά πήρε τόν κ. Χόνδρο στο τηλεφώνο. Και αυτή για νά του πει πώς θά έπρεπε οι Έλληνες νά άποκτήσουν «Γνωριμίες» για νά άποκτήσει και εκείνος τις δικές του μέ τό συγκρότημα του Μπότση.

ΒΡΕΘΗΚΕ όμως ποτέ νά πει κανείς: «Κύριε Πρόεδρε, δέν είναι πρώτη είδηση ότι δώσατε οδηγίες της άρμοδιότητάς σας ή ότι σās παρέθεσαν δείπνο οι Πολωνοί. Πρώτη είδηση είναι τό ότι τραυματίστηκαν άνθρωποι στην Σούδα και έγινε βιθλική καταστροφή και μιά όλόκληρη Έλλάδα άγανακτεί γιατί την βάζετε δεύτερη προκειμένου νά φανείτε νά σείετε τάς χείρας κάποιου πρωθυπουργού...»

Ή νά του πει:



«Κύριε Πρόεδρε, ό φίλος σας Ζισκάρ θγαίνει στην τηλεόραση σέ ζωντανή συζήτηση μέ τους άλλους άρχηγούς και μέ τους δημοσιογράφους και δέν παρουσιάζεται ως Μεσσίας. Άφήστε τόν λαό νά κρίνει και άν πιστεύετε στο έργο σας έχετε και στον κόσμο έμπιστοσύνη».

Άλλά ύποψιαζόμαστε την τρομερή άπάντηση:

«Ό τύπος δέν είναι δικός μου και έπομένως μου έχει μείνει ή τηλεόραση...»

ΕΞ ΟΥ και ή μονοπωλιακή έντικοφροσύνη του κ. Τσαλδάρη, του κόπτοντος τάς κεφαλές.

ΣΤΗ μεταπολίτευση όλοι νόμιζαν πώς εύρωπαϊκός άέρας θά φυσούσε στά μέσα έννημερώσεως. Πολύ γρήγορα άντελήφθηκαν ότι είχε φυτρώσει φούντα στο σκαρπίνι και πώς ό κλοιός θά ήταν άσφυκτικός. Κανείς δέν θά μπορέσει νά διοικήσει αυτό τό ίδρυμα. Ή κυβέρνηση δέν άφήνει. Αυτό είναι όλο τό πρόβλημα. Όλα τά άλλα είναι στάχτη για νά γίνονται έπιθυμητές έσωτερικές άλλαγές.

ΓΙΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ή έκθεση Ραχανιώτη, Καστόρα, Μπλέσιου. Δέν υπήρξε μεγαλύτερη «άπάτη» από αυτή. Έδώ και ένα χρόνο ό κ. Χόνδρος πιεζόταν νά διώξει μερικούς συνεργάτες του και άρνιόταν πεισματικά. Ό κ. Τσαλδάρης διάταξε τόν έλεγχο, χωρίς μάλιστα νά του τό πει. Άπλως έστειλε τόν Μπλέσιο και τόν Ραχανιώτη για νά δούν τάχα τόν καταμερισμό του προσωπικού και οι

«σύμβουλοι» στρώσανε τό προσωπικό στην ανάκριση. Αποτέλεσμα: μιά εκθεση πού άμα δημοσιευθεί θά γελάσει τό χεϊλί κάθε πικραμένου. Τά σκάνδαλα είναι μικρά, αλλά έξογκώνονται από τήν ανάγλυφη διάθεση νά θρεθούν άφορμές γιά νά ντυθεί ή έντολή του κ. Τσαλδάρη μέ τό ρούχο της νομιμότητας. Καί τελικά, μιά όλόκληρη κυβέρνηση διασύρεται άφου επιτρέπει νά γίνονται τέτοια «σκάνδαλα», ό τύπος βρίσκει θέμα γιά μέρες καί τό προσωπικό γίνεται ανάγνωσμα, χάνοντας έτοι καί τήν τελευταία διάθεση γιά εργασία καί προσφορά, πού ένδεχόμενα διατηρούσε.

ΒΕΒΑΙΑ, ή ΕΡΤ δέν είναι μόνο τηλεόραση. Είναι καί ραδιόφωνο. Έκει άλωνίζει κυριολεκτικά ό Λέκκας. Ή μόνη άντιστασιακή του δράση κατά τήν διάρκεια της δικτατορίας, είναι ότi κατόρθωσε νά κλείσει τή «Νέα Πολιτεία» πού του είχε έμπιστευθεί ή Χούντα σάν εκδότj. Επιβίωσε όλων τών καταστάσεων εφαρμόζοντας τό «λάθρα βιώσας» καί κατόρθωσε νά φέρει τό ραδιόφωνο πίσω στή δεκαετία του πενήντα. Τό πρόγραμμα είναι όλόκληρο κονσέρβα. Άλλά τήν κυβέρνηση δέν τήν ένδιαφέρει τό ραδιόφωνο, γι' αυτό αφήνουν καί τό Χατζιδάκι ήσυχο. Πάντως τό ραδιόφωνο είναι μιά άλλη ιστορία πού χρειάζεται ξεχωριστή διερεύνηση.



ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΤΗΣ ΕΡΤ

ΑΣ ΔΟΥΜΕ τώρα ποιά είναι τά μέγала κεφάλια του ιδρύματος.

ΣΤΗΝ Ιεραρχία μετά τούς γενικούς

είναι ό **Χαραμής**. Έχει ένα βασικό προσόν πού τό υπενθυμίζει συχνά: Ό πατέρας του ήταν όφθαλμίατρος όλης της κυβέρνησης καί άκαδημαϊκός. Μετά τίς γυμνασιακές του σπουδές έκανε έναν πλούσιο γάμο καί διάφορες δουλειές του ποδαριού. Γιά παράδειγμα: ή Μόλε Ρίτσαρντσον, εταιρεία γιά φώτα κινηματογραφικά. Του έδωσαν τήν άντιπροσωπεία, του πήραν καί έναν υπάλληλο. Σέ όλον τόν κόσμο ή εταιρεία θησαυρίζει, έδω ύστερα από λίγο έκλεισε. Τήν αγόρασε ό Κατσουρίδης καί πορεύεται μιά χαρά. Άργότερα πήρε τό τμήμα μεταχειρισμένων αυτοκινήτων του Καμμένου. Κι αυτό έκλεισε. Έτσι κυκλοφορεί τό ανέκδοτο ότi ή κυβέρνηση τόν έβαλε επίτηδες γιά νά κλείσει τήν ΕΡΤ – γιά τήν ώρα έκλεισε τά στούντιο – ώστε νά τήν πάρει ιδιωτικός φορέας.

Ο κ. ΧΑΡΑΜΗΣ μ' αυτά τά προσόντα κάποια στιγμή μπαίνει στό Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΡΤ. Πώς καί γιατί παραμένει είναι μυστήριο. Άποφασίζει τότε νά συστήσει καί εταιρεία παραγωγής σήριαλ μέ τόν κ. Σοφιανό καί τήν κ. Φόνσου, τόν σκηνοθέτj κ. Φέρη καί άλλους. Τούς λέει ότi έχει τό σήριαλ στην τσέπη του καί έμφανίζεται στον κ. Βλάχο, τότε γενικό διευθυντή. Ό κ. Βλάχος του λέει πώς βεβαίως νά περάσει ή πρόταση από τό Διοικητικό Συμβούλιο γιά νά αποφασίσει, αλλά προηγουμένως σωστό είναι νά παραιτηθεί ό κ. Χαραμής, γιά νά μήν πούν, κλπ. Ό κ. Χαραμής τότε παραιτείται του σήριαλ καί μένει καί επί Λάμψα στό συμβούλιο. Όταν άδειάζει ή θέση του διευθυντού έκλιπαρεί τόν κ. Χόνδρο νά του δώσει τή θέση. Τότε ό κ. Τσαλδάρης πίεζε νά πάρει τήν θέση αυτή ό κ. Καστόρας, αλλά ό κ. Χόνδρος προτιμά τό μή χείρον μέ τίς εϋλογίες του Διοικητικού Συμβουλίου.

ΤΟ ΑΛΛΟ άστέρj, ό κ. Καστόρας, στό τέλος της εκθέσεως πού είχε συντάξει έλεγε πώς δράττεται της εύκαιρίας νά υπενθυμίσει στον κ. Γενικό ότi δέν έχει είσπράξει είσέτι κανένα μισθό από τά ύπεσχημένα καί τέλος πάντων,

είναι άνθρωπος καί αυτός μέ ανάγκες!

ΑΛΛΑ καί ή υπόθεση Χαραμής θγάζει γέλιο. Πρώτα, γιατί ό ίδιος δέν θυμάται ποτέ τί έντολές έχει δώσει. Ύστερα, γιατί μέ τό νά δέχεται τούς πάντες – τώρα τόν κατάλαβαν καί δέν ζητά πιά κανείς έξωτερικός παραγωγός νά τόν δει – ήταν συνέχεια άπασχολημένος. Τέλος, γιατί μή γνωρίζοντας τίποτε από τηλεόραση, έδινε άλληλογρονθοκοπούμενες έντολές. Είχε καί δύο συνεργάτες κληρονομία Λάμψα.

ΤΟΝ κ. Τάσο Παπαδόπουλο, ύποδιευθυντή προγράμματος καί τήν κ. Μαβίλη, ύποδιευθύντρια παραγωγής. Έξυπνοι καί οι δύο, μέ πείρα από παραγωγή. Ό κ. Παπαδόπουλος ήξερε καί από πρόγραμμα, αλλά ήταν ύπερβολικά φιλόδοξος καί γρήγορα σηκωσε θόρυβο σέ βάρος του, πολλές φορές άναίτια. Πάντως τό πρόγραμμα είχε κάπως στρώσει. Όμως, συνήθιζε νά γράφει εκθέσεις συχνά. Ή εκθεση του μέ άναπόδειατα σκάνδαλα γιά τόν κ. Λάμψα, έδωσε τήν εύκαιρία άποχωρήσεως του τελευταίου. Άλλά καί ό κ. Παπαδόπουλος αναγκάστηκε μέ τή σειρά του νά παραιτηθεί, συντάσσοντας εκθεση προς τόν Ραχανιώτj, όπου έκανε κριτική του Χαραμή θέβαια όχι τόσο άδικη.

Η κ. ΜΑΒΙΛΗ είχε Ικανότητες, χωρίς κανένα τυπικό προσόν. Κατόρθωσε νά επιβληθεί στην ΕΡΤ άπ' τή στιγμή πού έπεισε τόν κ. Χόνδρο πώς πάνω της στηριζόταν όλη ή δουλειά της παραγωγής. Ή ποιότητα πολύ λίγο ένδιέφερε καί τούς δύο. Μεταχειριζόταν τούς υπαλλήλους μέ ύπεροπτικό τρόπο καί σκληρό. Είχε περιβληθεί από τήν αύλή της καί ένεργούσε άυταρχικά. Έτσι όμως προκαλούσε αντίπάθειες καί δημιουργούσε συνεχώς προστριβές. Τελικά, καί μετά από πολύ κόπο ό κ. Χόνδρος άποφάσισε νά τήν άπομακρύνει καί τό προσωπικό ένιωσε άνακούφιση.

ΟΙ ΔΥΟ στόχοι λοιπόν του κ. Τσαλδάρη «Παπαδόπουλος-Μαβίλη» έχουν

ΡΟΥΣΣΟΣ Σ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ

**Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ:
ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ
ΕΚΤΟΠΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ ΜΑΝΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Μίλαν Κούντερα

ΟΙ ΚΛΕΙΔΟΚΡΑΤΟΡΕΣ

ΡΗΞΙ ΠΥΛΟΝ / ΒΙΒΛΙΑ

ΑΓΓΕΛΗΣ ΔΙΠΛΑΣ

Αλκίφρωνος 8, Αθήνα 304

έκλείπει. 'Αλλά υπάρχουν και άλλοι πολλοί που ένοχλούν τον κ. 'Υφυπουργό. Π.χ. ο κ. Κατακουζηνός, ο μόνος από την ΕΡΤ που ξέρει την κινηματογραφική πιάτσα, ο κ. Γ. Στεργίου, ικανός στην παραγωγή, παραμερισμένος σε ένα άσχετο γραφείο, ο κ. Λειβαδέας που δεν χρησιμοποιείται σε τίποτε ουσιαστικό. 'Υπάρχουν και άλλα νέα στελέχη. 'Ο κ. Ν. Πιλάβιος, υπεύθυνος για τα παιδικά προγράμματα που είχε για μόνο τυπικό προσόν πώς κάποτε ήταν παιδί θαύμα του κινηματογράφου και βαφτισιμιάς του



Χόρν, αλλά που κατόρθωσε να κάνει ένα παιδικό πρόγραμμα που να βλέπεται. Δέ φτάνει αυτό, τον τελευταίο καιρό αναγκάζεται, όλο και συχνότερα, να θυμάται τό νονό του για να επιβιώσει. 'Η φιλόλογος κ. Μωραϊτη που προϊστάται στο Τμήμα 'Επιμορφωτικών 'Εκπομπών, και ο κ. Τσαλδάρης – μή έχοντάς της καμιά έμπιστοσύνη – ειδικά μετά τη συζήτηση για τη «θία στις μεγαλουπόλεις» – στην έκπομπή ΜΙΑ 'ΤΑΙΝΙΑ ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ' έχει θάλει λυτούς και δεμένους να την παρακολουθούν. Καί θεθαίως, τό έπιμορφωτικό πρόγραμμα κανέναν δεν ένδιαφέρει. 'Η κ. Σταματά, φιλόλογος, προϊστάται στο Τμήμα Ειδικών 'Εκπομπών, που σημαίνει σχέσεις με άλλες τηλεοράσεις. Για την ώρα, ακόμη και ο 'Ελληνας πρέσβης στη Γερμανία έγραψε, πώς η έκπομπή που στέλνει στη Βόννη καλύτερα να μένει έδω. Στην προσπάθειά της να δείξει πώς ξέρει τηλεόραση ανακατεύει όλες τις ξένες λέξεις που ταιριάζουν στην παραγωγή με αποτέλεσμα οι τεχνικοί της ΕΡΤ να την αποκαλούν «τό Λεξικό». Πάντως, χαίρει της εϋνοιας του κ. Χόνδρου. Στις δημόσιες σχέσεις προϊστάται ο κ. Γ. Τσούτσιας που κατά την περίοδο Λάμψα είχε τις μεγαλύτερες έξουσίες και είχε ξεσηκώσει σάλο στους υπαλλήλους. 'Επανελημένα ο κ. Χόνδρος τον έχει συλάβει έν άταξία – αλλά κάποια άόρατη νεοδημοκρατική δύναμη τον προστατεύει και επιβιώνει.

ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΟΙ

Η ΚΛΙΜΑΚΑ της ιεραρχίας ξεκινά από τον τέταρτο όροφο, όπου και τα γραφεία των τριών Γενικών, δηλαδή του Γενικού και των δύο βοηθών του. 'Ο κ. Χόνδρος είναι αλήθεια πώς είναι ήπιος άνθρωπος με σιδερένια νεύρα και πολύ χιοΰμορ, ύπομονή και καρτερικότητα. Δέν έχει δημιουργήσει προβλήματα με τό προσωπικό. 'Εχει κάποια διοικητική πείρα από τά χρόνια της «'Ολυμπιακής». 'Αρκεί αυτό για να τοποθετηθεί ένας άεροπόρος, χωρίς ιδιαίτερη παιδεία στην ΕΡΤ; Φαίνεται ότι η φιλία του κ. Λαμπρία που οικοδομήθηκε στίς συχνές συναντήσεις τους στο έστιατόριο «Παπάκια», έπαιξε καθοριστικό ρόλο.

'Ο γνωστότατος υπηρέτης της δικτατορίας κ. Φακλής είναι φοινίξ αναγεννώμενος από την τέφρα του. Κατόρθωσε να επανέλθει επί Βλάχου, ένω τον είχε απομακρύνει ο Μπακογιάννης, ως χουντικό και επί Χόνδρου, ένω τον είχε απομακρύνει ο Λάμψας. Είναι υπερεθνικόφρων, τέως χωροφύλακας και, όπως και ο ίδιος λέει, άνθρωπος του Ράλλη. Οι τρόποι του είναι καταπιεστικοί προς τό προσωπικό – κάνει κι έφόδους στίς 4 τό πρωί – και ύποτακτικότατοι προς την ιεραρχία. Δέν υπάρχει πράγμα που να του ζητηθεί και να μήν τό κάνει, προκειμένου να εύχαριστήσει τούς άνωτέρους του και είναι έτοιμος για όλα προκειμένου να κρατήσει τη θέση του. Χαρακτηριστικά, κάποια στιγμή που ο Χόνδρος είχε προβλήματα, προσφέρθηκε να τον αντικαταστήσει! Τώρα πιά οι έλπίδες πολλών στηρίζονται στον Γ. Στεφανάκη, γιατί νομίζουν πώς θά έχει διαφυλάξει κάτι από τις άρχές που διακήρυττε πρίν μπει στην ΕΡΤ. 'Η πρώτη όμως συνέντευξη τύπου του νέου αϋθέντη τούς διαψεύδει: πέρα για πέρα. 'Ο διευρυμένος πρώην φιλελεύθερος ούτε λίγο, ούτε πολύ ξεκίνησε με μιάν αυτόκριτική των θέσεων που είχε διατυώσει την εποχή που βρισκόταν στην αντιπολίτευση για την αντικειμενικότητα των ειδήσεων και των επικαίρων.

Είναι βέβαια παρασάγγες πιά έξυπνος από τον κ. Χαραμή και περισσότερο φιλόδοξος από τον κ. Χόνδρο. 'Αλλωστε, ως μήν ξεχνάμε, και ο κ. Χόνδρος από τό γραφείο του κ. Στεφανάκη ξεκίνησε.

'Οπωςδήποτε σε επόμενο τεύχος θά δοθούν και άλλες λεπτομέρειες για τον τρόπο ανάθεσης των έκπομπών, τις διαδικασίες προσλήψεων, τά προσόντα του προσωπικού και τον καταμερισμό δουλειάς. 'Η τεχνική του σήριαλ είναι συναρπαστική.

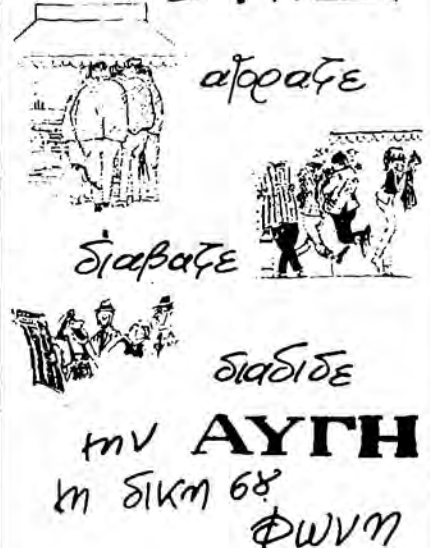
ΠΗΡΕΣ ΤΟ «ΘΟΥΡΙΟ» ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ; ΑΝ ΟΧΙ, ΤΟΤΕ ΕΧΕΙΣ ΧΑΣΕΙ:

- κείμενο του Ν. Πουλατζά για τό δημοκρατικό δρόμο στο σοσιαλισμό, από τό ανέκδοτο, στα ελληνικά, βιβλίο του «Κράτος, εξουσία και σοσιαλισμός».
- άρθρο του Μπ. Γεωργούλα για τον Πουλατζά: «ένας δημιουργικός Μαρξιστής».
- Μιλούν για τον Ν. Πουλατζά και τό έργο του οι: Γ.Βλάχος, Γ.Κοντογιώργης, Δ.Μαρωνίτης, 'Α. Μεταξάς, Χ.Ροζάκης και ο Ν.Σβορώνος.

'Από τά υπόλοιπα τεύχος

- «Παλέψαμε μέσα σε συνθήκες άπορίας και άπορίας των άλλων για τό πώς τά καταφέραμε», συνέντευξη του δημάρχου Καλαμαριάς Μ. 'Αλεξιάδη.
- «Καί πάλι η 'Ηρωδιάς μαίνεται και πάλι», διάλογος με τον 'Οδηγητή γύρω από τά φεσιθά.
- «Τό γκέτο δέν τό θελήσαμε έμεις, μάς τό έπυθάλανε», συζήτηση με μέλη του ΑΚΟΕ γύρω από τη σημερινή θέση των ομοφυλοφίλων στην 'Ελλάδα.
- Μάχονται για καλύτερη ζωή για μιά καλύτερη Εύρώπη, οι 400 χιλιάδες 'Ελληνες μετανάστες στη Δυτική Εύρώπη.
- «Γιά νέους αγώνες αντίξους της αγωνιστικής ιστορίας του κλάδου», άρθρο για τη σημερινή κρίση στην οικοδομή και τις αρχαιρεσίες των οικοδόμων.

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ



ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΡΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ
ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ



Η ΑΚΑΘΕΚΤΗ ΠΟΡΕΙΑ
ΜΙΑΣ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΗΣ

Μέ χούντα ή χωρίς: Πώς καταχτιέται μιά άγορά

του ΡΕΠΟΡΤΕΡ



ΣΤΙΣ 15 Φεβρουαρίου 1972, η πολυεθνική RANK - XEROX εγκαθίσταται στην Ελλάδα. Τό καταστατικό της RANK - XEROX, GREECE, S.A. εγκρίνεται από τον χοντρικό «ύπουργό» Έθνικης Οικονομίας στις 4 Μαρτίου και δημοσιεύεται στο δελτίο ανωνύμων εταιρειών της «Έφημερίδας της Κυβερνήσεως» της 11ης Μαρτίου 1972.

ΕΙΝΑΙ η εποχή της μεγάλης αποσύνθεσης του Παπαδοπουλικού καθεστώτος. Οί ήμετεροι έχουν αποχαλινωθεί, οί «μπάζες» και οί «μίζες» έχουν πολλαπλασιαστεί, τίποτε πιά δέν πτοεί τούς κερδοσκόπους.

ΕΤΣΙ, τό Υπουργείο Έθνικης Οικονομίας δέν ξενίζεται καθόλου από τό γεγονός ότι και τό κεφάλαιο και η διεύθυνση της Έταιρείας ανήκουν αποκλειστικά σέ ξένους, χωρίς καμιά ούσιαστική ελληνική συμμετοχή. Τό Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από τούς υπάλληλους της XEROX, R. Pippitt, A. Borbone, και John Lavers. Οί συμμετέχοντες δικηγόροι B. και E. Λαμπαδάριος, δέν έχουν καμιά κεφαλαιουχική αυτονομία, είναι άπλοί «άχυράνθρωποι», όπως τό δείχνει και τό γεγονός ότι υπογράφουν τό ίδρυτικό σάν πληρεξούσιοι της RANK - XEROX και τών δύο άλλων «συμβολικώς» συμβαλλόμενων J. Thomas και H. Ross-Shand. Τό κεφάλαιο έξ άλλων κατανέμεται ως εξής:

RANK - XEROX.GREECE, S.A.:
5.998 μετοχές τών 3.000 δρχ.

Harry Ross-Shand - 1 μετοχή τών 3.000 δρχ.

J. Thomas - 1 μετοχή τών 3.000 δρχ.

Σύνολο 6.000 μετοχές ή 18.000.000 δρχ.

ΣΚΟΠΟΣ της εταιρείας είναι:

«ή έμπορική αντιπροσώπηση, είσαγωγή, άγορά, πώληση ή ένοικίαση τών προϊόντων της «RANK XEROX LIMITED ήτοι ένδεικτικώς: φωτοτυπικών μη-

χανημάτων, ηλεκτρονικών ύπολογιστών, αντίγραφικών μηχανημάτων, μορφωτικών συστημάτων και μεθόδων συστημάτων, μηχανημάτων και έξαρτημάτων τηλεπικοινωνιών...»

ΚΑΙ ΜΕΧΡΙΣ έδώ δέν ύπάρχει παρ άκόμα μιά έξοργιστική παρουσία του πολυεθνικού κεφάλαιου στό ξέφραγο άμπέλι πού είναι η σύγχρονη Ελλάδα. Θά μπορούσε κανείς νά σκεφτεί ότι από τή στιγμή πού η μοίρα του ελληνικού καπιταλισμού, όπως τήν καθόρισε η ελληνική άρχουσα τάξη, είναι η ύποταγμένη και έξαρτημένη ένσωμάτωση στόν παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας, καλύτερα νά πολλαπλασιάζονται οί ξένες παρουσίες για νά ύπάρχει άνταγωνισμός διεθνικών και εύκαιρίες έλεύθερης έπιλογής για τή ντόπια ζήτηση.

ΟΜΩΣ, έδώ ακριβώς είναι ο κόμπος. Άν διαλέξαμε νά άσχοληθούμε μέ τή RANK - XEROX, είναι γιατί αποτελεί μιά χαρακτηριστική περίπτωση κατάκτησης μιάς μονοπωλιακής θέσης στην έθνικη οικονομία, μέ ιδιαίτερα άπαράδεκτες και χαρακτηριστικές μεθόδους.

ΕΤΣΙ, στις 3-6-1972 οί διάφορες Νομαρχίες της χούντας... κατόπιν «σχετικών διαταγών» του «έξοχωτάτου κ. Α' Άντιπροέδρου της Κυβερνήσεως» δη-

λαδή του καθ' ήμās Παττακού, καλούν όλες τίς διοικητικές ύπηρεσίες νά αγοράσουν μηχανήματα RANK - XEROX μιάς και «ό παγκοσμίως γνωστός οργανισμός... όστις διαθέτει μηχανήματα ξηρογραφίας, εγκαθίσταται και έν Ελλάδα, διά νά προσφέρει τάς Ύπηρεσίας του (sic) και τά μηχανήματά του εις τούς έλληνικούς Δημόσιους και Ίδιωτικούς Οργανισμούς».

ΛΙΓΟ άργότερα, στις 15 Μαρτίου 1973, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, κ. Α. Μπαλής εκθέτει μιά τεχνικοφανή σκουληκομυρμηγκότρυπα για νά καταλήξει στό τραγελαφικό συμπέρασμα ότι τά φωτοαντίγραφα είδικώς της RANK - XEROX μετά «τήν περί άνεξιτήλου αυτών κατηγορηματικήν έγγραφον διαβεβαιώσιν της εταιρείας» μπορούν νά γίνονται δεκτά από τά ύποθηκοφυλακεία. Καταστρατηγούνται έτσι δύο νόμοι και όπως και ο Παττακός, ο «ύπουργός» Δικαιοσύνης της χούντας μεταβάλλεται σέ έμπορικό πράκτορα και διαφημιστή μιάς ιδιωτικής εταιρείας.

Βέβαια, τόν κύριο ρόλο για τήν είσαγωγή της RANK - XEROX στην Ελλάδα τόν είχε παίξει ο Άσλανίδης, φυγόδικος σήμερα στη Βραζιλία, όπου κατά σύμπτωση η ίδια εταιρεία έχει σημαντικά συμφέροντα. Ο Παττακός άπλως παίζει ρόλο μεσάζοντα.

ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ, θά μās πείτε, μιάς άθλιας εποχής. Ούτε έλάχιστοι είναι, ούτε άγνωστοι αυτοί πού θησαύρισαν σάν συνεργάτες της χούντας και χρηματοδότες τών «αδιάφθορων» πρωτοπαλικάρων της.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ όμως της πολυεθνικής μας δέν σταματά μέ τήν μεταπολίτευση.

Η RANK - XEROX έχει σάν ένα άνα-

ΑΡΧΕΣ Δημοσίας Διοικητικής Υπηρεσίας
Νομού Νομαρχιακών Τομέων, Τμήματα
Δ/σεως Διοικητικών

Θέμα : Μηχανήματα Ψηφιογράφας -

1. Έν τη εκκλιώξει της καλλιτέρας δυνατής οργανώσεως των κρατικών υπηρεσιών και προς εκσυγχρονισμό των μεθόδων εργασίας αυτών, ο εξοχίστος κ.Α. Αντιπρόεδρος της Κυβερτήσεως, διὰ σχετικών εγγράφων του, γνωρίζει ότι έν τούτοις αποτελεσματικόν σύστημα είναι ή διά της ψηφιογράφας επί κοινού χάρτου ταχίστη λήσεως αντιγράφων πάσης φύσεως κειμένων, μεγάλου αριθμού.
2. Τά μηχανήματα ψηφιογράφας είναι νέα είδη φωτραπευγραφικά μηχανήματα, δι' ών είναι δυνατή ή οικονομική αναπαραγωγή μεγάλου αριθμού αντιγράφων επί κοινού χάρτου.
3. Ηδη ή παγκοσμίως γνωστή Οργανισμός RANK XEROX, ύστερ διαθέτει μηχανήματα ψηφιογράφας, έγκαιρίστα και έν Ελλάδος, διὰ νά προσφέρη τάς υπηρεσίας του και τά μηχανήματά του εϊς τούς Έλληνικούς Δημοσίους και Ιδιωτικούς Οργανισμούς.
3. Παρακαλούμεν όποις σταθερίζοντες τάς ανάγκας των εϊς μηχανήματα αναπαραγωγής αντιγράφων και εξετάζοντες, κατή τό δυνατόν, τάς διατιθέμεντα μηχανήματα, γνωρίστε εϊς τήν Δ/σεως Διοικητικών.

RANK XEROX GREECE S.A.

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

MARKETING

ΙΟΥΝΙΟΣ 79

ΒΑΛΧΟΠΟΥΛΟΣ:

Ο αντιπρόσωπος αυτός κινήθηκε πολύ μέ την NASHUA στο τρίμηνο που πέρασε έν αντιθέσει μέ παλιότερα που λόγω έλλείψεως μηχανών δέν σαινόταν. Αντίθετα οι μηχανές UBIX συνεχίζουν νά μήν έμωσίζονται και οι ήδη πελάτες έχουν τρομερά παράπονα. Η Τράπεζα της Ελλάδος που έχει U-BIX, από άσπετό καιρό κήρε μηχανικό δικό της για νά έξυπηρετείται καλλίτερα. Ένα από τά λίγα πάντως πλεονεκτήματα της πολιτικής της Έταιρίας, όπως έμαθα, είναι νά επιτρέπει στόν πελάτη μέ χαλασμένη μηχανή νά βγάξη δωρεάν τά αντίγραφα του στή κεντρικά της γραφεία. Η UBIX II μέ την σύγκριση μπορεί νά σπάνη και με 25.000 C.V. και όλα τά μοντέλλα χρειάζονται κάθε 6 χιλιάδες

ΑΛΛΑ ΝΕΑ:

- Η CANON συνεχίζει νά διατηρεί τό κακό όνομα που μέ τόσους κόπους έφτασε και όλο και περισσότεροι πελάτες έχουν παράπονα από τό service και τό response time.
- Η SHARP 721 βελτιώμενη έκδοση της 720 στο σφόνδρο, προβληματίζει στήν περίπτωση που τό CV έπερνά εϊς 4.000.
- Η CAP έδόθη σέ προσφορά μέ 13.000 τόν χρόνο ή 1.083 δοχ. για τίς επισκέψεις του μηχανικού μόνο.
- Η GESTETNER αέθηκε από τόν Ιανουάριο εϊς τιμές των όλικών της (όχι των μηχανών) κατά 8-10%. Έπίσης και ή GAF αέθηκε εϊς τιμές του καρτίου της.
- Η RK πέτυχε νά βάλη μηχανή στόν αντιπρόσωπο του χρονιά στόν Πειραιά, ό όποιος δουλεύει και σάν φωτοτυπείο.

Τό ενδιαφέρον του κ. Αντιπροέδρου

Η Rank άστυνομεί έπιχειρήσεις και πρόσωπα

πόσπαστο τμήμα, τίς δραστηριότητες της πολυπράγμονος και σκοτεινής RANK - Organization. Όπως έγινε γνωστό από τίς αποκαλύψεις διαφόρων παλιών πρακτόρων της CIA, ή RANK όχι μόνο χρησιμοποίησε τίς θυγατρικές της έπιχειρήσεις σέ διάφορες χώρες - που συχνά κατασκοπεύουν στρατηγικής σημασίας ύλικά, συστήματα τηλεκατευθύνσεως πυραύλων και εξαρτήματα ραντάρ, σάν μετωπικές οργανώσεις της άμερικάνικης υπηρεσίας πληροφοριών, αλλά άνάπτυξε και παράλληλη, αυτόνομη, δική της δραστηριότητα.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ προωθεί, τό τμήμα της έρευνών - που είχε πέρσι προϋπολογισμό 4,5 δια. δραχμές - όλες τίς προτάσεις παραγωγής ιδεολογικών κατασκευών, που είναι δυνατόν νά αξιοποιηθούν για νά υπερχαλύσουν τό καιριο θέμα των ταξικών συγκρούσεων. Τέτοια ζητήματα είναι ή προώθηση των εθνικών μειονοτήτων σέ είδικά έπιλεγμένες χώρες, ή άπολιτική οικολογική κινητο-

ποίηση, τό κίνημα για ή σωτηρία της Βενετίας και... της Ακρόπολης, κλπ.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικό ότι ό πρόην Διευθυντής της RANK - XEROX - Έλλάς ήταν ό νοτιοαφρικανός κ. Τζών Λέιθερς, που ύπηρέτησε, τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, στίς μυστικές υπηρεσίες και στή στρατονομία του άγγλικού στρατού. Αργότερα πρακτόρευσε τά συμφέροντα της Shell σέ δεκατέσσερες άραδικές και άσιατικές χώρες και κατάληξε διευθυντής της RANK - XEROX στή νοτιανατολική Ασία τήν έποχή που ή περιοχή γινόταν νευραλγική για τά συμφέροντα του ιμπεριαλισμού.

Ο ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ διευθυντής κ. Παν. Παπασταύρου, παρουσιάζει έμμεσα μόνο πολιτικό ενδιαφέρον. Η σύζυγός του Μπριγκίτα, τό γένος Λεβύ, είναι γνωστή ήγερία του μοναρχικού κινήματος, διευθύντρια και βασική μέτοχος της Linguaphone. Τό γραφείο της κοσμεί προσωπογραφία του τέως, άναρτημένη σέ περίοπτη θέση και θεωρείται γενικά ότι εκφράζει μέ τόν πιό έγκυρο τρόπο τίς άσυνάρτητες άπόψεις του Κωνσταντίνου Γκλύξμπουργκ.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ή συντριπτική δύναμη χρηματοδότησης του μηχανικού «χόλντιν» και των διαφόρων άδελφών εταιρειών, ή RANK - XEROX έχει αυτή ή στιγμή δημιουργήσει μία μονοπωλιακή κατάσταση στήν ελληνική αγορά μηχανών αναπαραγωγής έγγραφων, γιατί καλύπτει μόνη της πάνω από τό 80% των εργασιών.

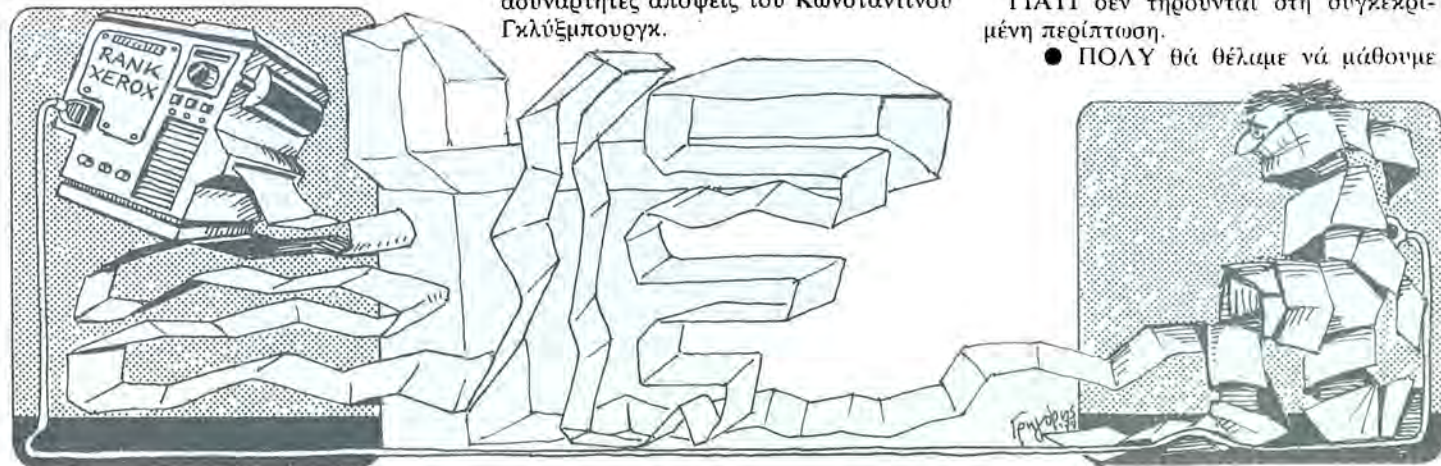
Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι στόν ίσολογισμό της (31-10-1978) αναφέρονται 400 εκ. δοχ. είσαςθέντα έμπορεύματα. Στήν ούσία πρόκειται για μιάν ίσόποση δανειοδότηση, που είναι μυθική σέ μέγεθος, σέ σχέση μέ τό πενιχρό κεφάλαιο που έχει έπενδυθεί στήν Έλλάδα.

ΒΕΒΑΙΑ, θά μπορούσε κανείς νά πει ότι αυτά έχει ό νόμος της συγκέντρωσης του κεφάλαιου: οι μικροί νά ίσοπεδώνονται από τούς μεγάλους. Υπό τόν όρο νά τηρούνται οι νόμοι και οι κανονισμοί, αυτή ή σκέψη άνταποκρίνεται σέ κάποιου είδους νομιμότητα.

ΑΝ τηρούνται...

ΓΙΑΤΙ δέν τηρούνται στή συγκεκριμένη περίπτωση.

• ΠΟΛΥ θά θέλαμε νά μάθουμε





ΝΕΚΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ Ο ΠΙΕΡ ΓΚΟΛΝΤΜΑΝ ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

του Λάκη Θεοδώρου

Αυτός που είναι Έβραιος, που έχει συμμετάσχει σε αντάρτικο, που έχει κάνει ένοπλες ληστείες, που έχει συμμετάσχει στον Μάη του '68· αυτός δεν μπορεί να κυκλοφορεί ανάμεσα στους άλλους που δεν έχουν κάνει και δεν είναι τίποτε απ' όλα αυτά. 'Ο ιδανικός στόχος για την άκρα δεξιά· συγκεντρώνει πάνω του, τι ξεπερνάει τα όρια της ανοχής της. Όταν οι δολοφόνοι χτυπάνε, προσπαθούν να καταστρέψουν μιά εικόνα: Είναι η ύπαρξη Γκολντμάν που τούς ενοχλεί πέρα από οτιδήποτε άλλο.

Η ίδια η δολοφονία ξεκαθαρίζει την ύπαρξη: Της δίνει έναν απαράβατο πολιτικό χαρακτήρα. 'Ο καθένας μπορεί να τον ερμηνεύσει, όπως θέλει. 'Ο Γκολντμάν δεν υπάρχει πιά για να τον διαψεύσει. Όπως, όντας Έβραιος, διαψεύδει τους σιωνιστές, συμμετέχοντας στον Μάη του '68 διαψεύδει αυτούς που προσπαθούν να τον αντιμετωπίσουν σαν μιά νέα ιδεολογία. Κάνοντας ένοπλες ληστείες πιστεύει στον πολιτικό τους χαρακτήρα, όταν όμως δικάζεται γι' αυτές, διαψεύδει δικαστές και φίλους που προσπαθούν να καλύψουν την άμχανιά τους, ταυτίζοντάς τις με τρομοκρατικές ενέργειες κάποιου εξεγερμένου άριστεριστή.

Τό Κ.Κ. σιωπά, ίσως ντροπισμένο για την «κατάντια» του πρώην μέλους του. Οι φίλοι του στην κηδεία σιωπούν: δεν υπάρχουν ούτε συνθήματα, ούτε πανώ. Όμως όλοι ξέρουν, παρά την κούραση και την απογοήτευση που κρύβουν οι διαδηλώσεις στη Γαλλία αυτήν την εποχή, ότι πρέπει να πάνε στη διαδήλωση και στην κηδεία, έστω κι αν δεν έχουν τί να πουν.

Πολλοί ταυτίζονται μαζί του:

«Αυτό το πορτραίτο-ρομπότ είναι τό δικό μου, τό δικό μας. Έχει όλα μας τα χαρακτηριστικά. Μόνον που τά δικά του είναι λίγο πιο έντονα. Γιατί μέ τόν τρόπο του, όλόκληρο, βίαιο, άκράσιο, ο Πιέρ Γκολντμάν ήταν ο πιο άγνός απ' όλους μας. Αυτός που έφτασε μέχρι εκεί που μπορούσαν να τόν πάνε τά φαντάσματά του. Αυτός που έφτασε μέχρι εκεί που μπορούσαν να τόν πάνε οι φαντασιώσεις του. Για άλλ-

λους, έγιναν λογοτεχνικά θέματα. Γι' αυτόν ήταν πληγές. Γι' άλλους θέμα συζήτησης στά σαλόνια τους, γι' αυτόν τραγωδία. Κι όμως ο Πιέρ Γκολντμάν έμεινε πιστός στον έαυτό του: έσωτερική σκηνή όπου συγκρούονται οι πιο βίαιες αντιφάσεις, και τόν αφήνουν στην αυγή της δυστυχίας, χωρισμένο και άπόντα...». Γράφει ο άρχισυντάκτης της Λιμπερασσιόν Ζυλί'. (Μιλάει για τήν γενιά του '68).

Τό πρόβλημα είναι ότι η περίπτωση Γκολντμάν δεν μπορεί να περιοριστεί στο άθροισμα των ετερόκλητων πράξεών του. Δεν υπάρχει νόημα, δεν υπάρχει μήνυμα Γκολντμάν. Ποτέ δεν προσπάθησε να δώσει μιά κατευθυντήρια γραμμή, να πει ποιός είναι αυτή τή στιγμή και για πού θαδίζει. Παρ' όλ' αυτά οι πράξεις του ύπακούουν σε κάποιαν έσωτερική συνέπεια: «Ίσως αυτή ή συνέπεια να βρίσκεται σ' αυτό τό «πήγε μέχρι εκεί που μπορούσε να πάει». Συνέπεια που έπισφραγίζεται μέ τό θάνατό του: Μπόρεσε να πάει μέχρι τό θάνατό του.

Οι πράξεις του δεν συμβολίζουν. Άπαρτίζουν μιά κατάσταση. Θά τήν καταλάβουμε καλύτερα αν δούμε τί λέει ο ίδιος για τόν έβραϊσμό του, τό μόνο όνομα που χρησιμοποιεί για να τήν περιγράψει:

«Γιά μένα τό να είσαι Έβραϊός, δεν είναι περιεχόμενο, είναι κατάσταση. Ούτε καν. Είναι πλαίσιο που τό γεμίζω ύπαρξιακά μέ διάφορα πράγματα».

«Όλοι οι έθνικισμοί, καπιταλιστικοί και κομμουνιστικοί, ξέρασαν τόν Έβραϊό, γιατί ο Έβραϊός είναι ο άπατρις...

ΠΙΕΡ ΓΚΟΛΝΤΜΑΝ

Ο Πιέρ Γκολντμάν γεννήθηκε τό 1944 στη Λυόν, στην κατεχόμενη Γαλλία, από μητέρα και πατέρα Πολωνοέβραίους, ενεργά μέλη έβραϊκών οργανώσεων, προσκείμενων στο Κ.Κ. Ένεργό μέλος, ο ίδιος, της Κ.Ν., οργανωτής της περιφρούρησης στις διαδηλώσεις της, εκλέγεται τό 1964 μέλος του Έθνικού Συμβουλίου της. «Είναι ή εποχή που ή κομμουνιστική νεολαία έτοιμάζει τήν γενιά των άριστεριστών», όπως λέει κι ο ίδιος στο βιβλίο του.

Τό 1966 φεύγει απ' τήν Γαλλία μέ σκοπό να βρεί έναν τρόπο για να πάει στην Ν.

Άμερική να συμμετάσχει σε αντάρτικο. Μπαρκάρει σε πλοίο, απ' τό όποιο και λιποτακτεί στις Η.Π.Α. Έκεί συλλαμβάνεται και κάνει φυλακή για πρώτη φορά, για τήν λιποταξία του.

Ξαναγυρίζει στην Γαλλία. Κηρύσσεται άνυπότακτος απ' τόν στρατό. Πάει στην Πολωνία, όπου ζει ή μητέρα του. Από κει στην Κούβα, προσπαθώντας για μιά ακόμη φορά να βρεί έπαφή μέ τά αντάρτικα της Λατινικής Άμερικής. Γυρίζει παράνομα (γιατί έχει ήδη καταδικαστεί σ' έναν χρόνο φυλακή για άνυποταξία) στη Γαλλία. Από κει φεύγει για τή Βενεζουέλα, όπου εντάσσεται σε μιά μικρή ομάδα ντόπιων που προσπα-

θούν να οργανώσουν αντάρτικο. Μένει εκεί 14 μήνες.

Έπιστροφή στην Γαλλία, όπου ζει στην παρανομία. Συμμετέχει ενεργά στο Μάη του '68 - παρ' όλο που ο ίδιος άργότερα αντιμετωπίζει πολύ κριτικά τά γεγονότα.

Έλος του '69 μέ άρχές του '70, οργανώνει τρεις ένοπλες ληστείες μαζί μέ μαύρους μικροκακοποιούς. Συλλαμβάνεται τόν Άπρίλη του '70. Κατηγορείται ότι έχει σκοτώσει δύο γυναίκες - φαρμακοποιούς κι έχει τραυματίσει έναν αστυνομικό κατά τήν διάρκεια ένοπλης ληστείας. Ομολογεί τις τρεις ένοπλες ληστείες που έχει κάνει, αλλά άρνεϊται αυτήν που καταλήγει στον θάνατο των δύο γυναι-

κών και στον τραυματισμό του αστυνομικού.

Τόν Δεκέμβριο του 1974 καταδικάζεται σε ισόβια δεσμά για τις δολοφονίες και τις ληστείες. Στη φυλακή παίρνει δύο πανεπιστημιακά διπλώματα: Ένα δίπλωμα φιλοσοφίας και ένα ισπανικών. Γράφει ένα βιβλίο που δημοσιεύεται τό 1975 για να αποδείξει τήν άθωότητά του: «Άναμνήσεις ενός Πολωνοέβραϊου, γεννημένου στην Γαλλία». Η άναθεώρηση της δικής του βασίζεται στο βιβλίο. Άθωώνεται για τή δολοφονία. Οι καταδίκες για τις ληστείες, που δεν τις άρνήθηκε ποτέ, παραμένουν, αλλά άποφυλακίζεται γιατί έχει συμπληρώσει τήν ποινή του.

Κατά βάθος περιφρονώ όλους τους έθνικισμούς, ακόμη και τους επαναστατικούς έθνικισμούς, ακόμη και τον ισραηλίτικο έθνικισμό».

«Δέν ζητάω απ' τό Θεό νά μέ συγχωρέσει, πρώτον γιατί δέν πιστεύω ότι έχω κάνει σφάλματα. Έπειτα γιατί δέν πιστεύω στον Θεό».

«Τί μπορούν νά προσφέρουν οι Έβραιοι στον πολιτισμό; Τήν περιπλάνηση αὐτοῦ πού δέν έχει πατρίδα. Τήν αἴσθηση ότι δέν ἀνήκεις πουθενά... Πιστεύω στον μηδενισμό, στην ἄρνηση. Πιστεύω στον ἀναρχικό Έβραϊο πού στέκει ἐκεῖ, σάν μιάν ἀρχή πού διαλύει όλες τίς θετικές ἀρχές, γιατί δέν ἀνήκει σέ καμιά γῆ. σέ καμιά πατρίδα, σέ κανένα ἔθνος...»²

Εἶναι εὐκόλο νά μιλάει κανείς γιά τό ἀδιέξοδο μιᾶς γενιάς. Εἶναι δύσκολο νά τό πραγματοποιήσει. Νά πραγματοποιήσει τήν βαθιά ἀιδία πού αἰσθάνεται μία γενιά γιά ἕναν τρόπο ζωῆς χιλιοδοκιμασμένο καί χιλιοκουρελιασμένο, νά πραγματοποιήσει τήν ἀδυναμία της νά θρεῖ ἕναν ἄλλον τρόπο μέσ' απ' τήν πολιτική, ἀδυναμία δικιά της ἡ ἀδυναμία τῆς πολιτικῆς, ξέροντας συγχρόνως ότι ἐξω απ' τήν πολιτική δέν ὑπάρχει δρόμος. Εἶναι δύσκολο νά πραγματοποιή-

σει τήν θέλησή της νά ζήσει, ἀπ' τήν στιγμή πού ἔχει ἀποκλείσει τήν αὐτοκτονία.

Αὐτήν τήν ἀγωνία προσπαθοῦν νά ἐξαφανίσουν οἱ δολοφόνοι. Τήν ἀμφιβολία πού ἐμπεριέχεται στήν ἴδια τήν πράξη, καί ὄχι στήν ἀπραξία. Ἄς μήν ξεχνᾶμε ότι οἱ θεομοὶ δέν ἀνέχονται τήν ἀμφιβολία. Ἡ σοβιετική δικαιοσύνη ταυτίζει κάθε παραβίαση τοῦ Νόμου, παραβίαση αὐτοῦ πού ἐμεῖς ὀνομάζουμε κοινό ποινικό δίκαιο – μέ πολιτική πράξη πού ἀπειλεῖ τήν σοσιαλιστική κοινωνία. Στίς δυτικές κοινωνίες, ἰδιαίτερα μετά τήν ἐξάρση τῆς τρομοκρατίας, γίνεται, ὅπου εἶναι δυνατόν – γιατί δέν εἶναι πάντα δυνατόν – ἡ προσπάθεια ὥστε κάθε ἐνέργεια πού ξεφεύγει ἀπ' τά θεσμικά πλαίσια τῆς πολιτικῆς, νά συρρικνωθεῖ σ' ἕνα γεγονός πού ἀφορᾷ τό κοινό ποινικό δίκαιο.

Φαίνεται ότι τό κοινό ποινικό δίκαιο δέν ἀρκεῖ γιά νά ἐξουδετερώσει περιπτώσεις σάν τόν Γκολντμάν. Γιατί, στήν ἀρμοδιότητά του ὑποκύπτουν μόνον οἱ πράξεις, κι ὄχι οἱ ὑπάρξεις. Αὐτήν τήν ὑπαρξη προσπαθοῦν νά ἐξουδετερώσουν οἱ δολοφόνοι.

1. Λιμπερασιόν 21.9.79

2. Ἀποσπάσματα ἀπό συνέντευξη πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφ. «Μόντ» 30.9.79

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ

ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ 20 Σεπτεμβρίου, στίς 12 τό μεσημέρι, μπροστά στό σπίτι του, σέ κάποιο μικρό δρόμο τοῦ 13ου διαμερίσματος στό Παρίσι, ὁ Πιέρ Γκολντμάν, δολοφονεῖται ἀπό δύο ἄγνωστους. Στό ἴδιο σημεῖο, εἴκοσι λεπτά πρίν, βρίσκονται τυχήα δύο ἀστυνομικοὶ μέ πολιτικά πού παρακολουθοῦν μιαν ὁμάδα νεαρῶν κακοποιῶν πού προετοιμαζοῦν μιάν ἐνοπλή ληστεία. Οἱ δύο ἀστυνομικοὶ δηλώνουν ότι ἔχουν δεῖ τοὺς δολοφόνους κι ότι μπορούν νά τοὺς ἀναγνωρίσουν.

Τῇ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ τοῦ Γκολντμάν τήν διεκδικεῖ μία ὁμάδα πού αὐτοαποκαλεῖται «Τιμή τῆς ἀστυνομίας»*. Οἱ πρώτες ὑποψίες κυμαίνονται ἀνάμεσα σέ γαλλικές ὁμάδες τῆς ἄκρας δεξιᾶς, καί σέ νοτιοαμερικάνικες ὑπηρεσίες (γιατί ὁ Γκολντμάν εἶχε συμμετάσχει σέ ἀντάρτικο τῆς Ν. Ἀμερικῆς). Χωρίς νά ἀποκλείεται καί ἡ συμμετοχή Γάλλων ἀστυνομικῶν στήν ὑπόθεσι.

ΑΡΓΟΤΕΡΑ γίνεται γνωστό ότι οἱ δολοφόνοι μιλάνε μεταξύ τους ἰσπανικά (τῆς Ἰσπανίας καί ὄχι τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς). Οἱ ἔρευνες τῆς ἀστυνομίας στρέφονται ἀλλοῦ: Σέ δεξιές ὁμάδες πού ὀργανώνονται ἀπό τήν ἰσπανική ἀστυνομία καί πού σκοπὸ τους ἔχουν τίς δολοφονίες Βάσων ἀυτονομιστῶν πού βρίσκονται στήν Γαλλία. Αὐτές οἱ ὁμάδες δροῦν ἀπό καιροῦ στή Γαλλία. Στό ἐνεργητικό τους ἔχουν ἔξι τουλάχιστον δολοφονίες Βάσων ἀυτονομιστῶν σέ διάφορα μέρη τῆς Γαλλίας ἀπό τό 1978 (ἡ γαλλική ἀστυνομία δέν κατόρθωσε μέχρι στιγμῆς νά διαλευκάνει κανένα ἀπ' αὐτά τά ἐγκλήματα).

Οἱ ΟΜΑΔΕΣ αὐτές σχετίζονται μέ μιὰ διεθνή ὀργάνωση πού ὀνομάζεται «Μαύρη Ὀρχήστρα». Λέγεται ότι ἡ ὀργάνωση αὐτή πού ἔχει γιά κέντρο τῆς δράσης της τήν ἰσπανική πρωτεύουσα, καί πού δημιουργήθηκε μετά τό 1974, περιθάλπει ἀκροδεξιούς πού ξέφυγαν

ἀπ' τήν Ἑλλάδα, τήν Ἰταλία καί τήν Πορτογαλία, καί διευθύνεται ἀπό ὑπολείμματα τοῦ φρανκισμοῦ στήν Ἰσπανία καί τοῦ Ο.Α.Σ. στή Γαλλία.

Ἡ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ τοῦ Γκολντμάν ἀποτελεῖ κρίκο μιᾶς ἀλυσίδας φόνων καί τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν τῆς ἄκρας δεξιᾶς στή Γαλλία: Ἀνάμεσά τους βρίσκονται καί ἡ δολοφονία στίς 2.12.79 τοῦ Ἀλγερίνου Λαίτ Σεμπάι, τοῦ Ἀνρὺ Κυριέλ στίς 4.5.79, τοῦ Ζ.Λ. Λίν Ὁξίτα-νοῦ ἀυτονομιστῆ στίς 10.7.78, καθώς καί ἡ ἐκρηξη δόμβας στό αὐτοκίνητο κάποιον συνδικαλιστῆ τῆς CGT. Πρέπει νά σημειωθεῖ ότι καμιά ἀπ' αὐτές τίς ἐνέργειες δέν ἔχει διαλευκανθεῖ ἀκόμη ἀπ' τή γαλλική ἀστυνομία.

ΣΤῇ δολοφονία τοῦ Πιέρ Γκολντμάν δέν ἀντιδροῦν μόνον οἱ φίλοι του: Οἱ ὁμάδες τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, ἡ ἐφημερίδα Λιμπερασιόν, μέ τήν ὁποία συνεργάζοταν, ἡ ἐπιθεώρηση Temps Modernes μέ τήν ὁποία ἐλίσης εἶχε συνεργαστεῖ, ὁ Ζάν Πῶλ Σάρτρ, ἡ Σιμόν Ντέ Μπω-βουάρ καί ὅλη ἡ παλιά φρουρά τοῦ Μάη τοῦ '68. Ἡ ἀντίδραση ἀπλώνεται στά προσδευτικά συνδικάτα τῆς ἀστυνομίας, CGT, CFTD καί σέ μιὰ γενική κατακραυγή τοῦ προσδευτικοῦ τύπου καί τῶν ὀργανώσεων. Ὁλοκαταγγέλουν τήν ἐξάπλωση τῆς δεξιᾶς τρομοκρατίας στήν Γαλλία.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ δικαιοσύνης Ἀλαίν Περεφίτ, ἀναγκάζεται νά δηλώσει ότι: «...Ὁ φόνος τοῦ Πιέρ Γκολντμάν εἶναι ἕνα ἐγκλημα, σάν ὅλα τά ἐγκλήματα...Θά γίνει ὅ,τι εἶναι δυνατόν γιά νά τεθοῦν οἱ δολοφόνοι στή διάθεση τῆς δικαιοσύνης. Τό δράμα αὐτό ἀποδεικνύει, ἀκόμη μιὰ φορά, ότι ἡ δικαιοσύνη σ' ἕνα πολιτισμένο κράτος δέν μπορεί παρὰ νά προκύπτει ἀπ' τήν κυριαρχία τοῦ κράτους. Κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά ἀποδώσει μόνος του δικαιοσύνη». Ὁ ὑπουργός

δικαιοσύνης διαίεται νά κάνει αὐτή τή δήλωση γιά νά πείσει τόν κόσμο ότι ὅλα θά γίνουν γιά νά ἀποδοθεῖ δικαιοσύνη στή δολοφονία, ἀλλά συγχρόνως ἐξηγεῖ ότι στήν περίπτωση Γκολντμάν ὑπῆρχε ἀκόμη κάτι πού ἀφοροῦσε τήν κρατική

Ἡ ἀνακίνωση τῆς ὁμάδας «Τιμή τῆς ἀστυνομίας»

«Ὁ Πιέρ Γκολντμάν πλήρωσε γιά τά ἐγκλήματά του. Ἀφροῦ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἔσθλας φάνηκε γιά μιὰ ἀκόμη φορά χαλαρή, κάναμε αὐτά πού μᾶς ἐπέβαλε τό καθήκον μας...»

Πρόκειται γιά μιὰ προειδοποίηση στήν CGT καί στήν φιλελεύθερη ἱεραρχία τοῦ ἀπουργεῖου ἐσωτερικῶν. Ἡ πολιτικότητα τῶνς ἐπιφέρει τήν εἴα τοῦ συνδικάτου. Οἱ ἀστυνομικοὶ ὅλων τῶν βαθμῶν πού μᾶς συμπαροστεῖονται εἶναι ἔτσι ἀπὸ δῶ καί περὰ νά ἀναλάβουν οἱ ἴδιοι τήν πρὸς τὴν τῶνς.

Σημειώθων ότι ἡ «Τιμή τῆς ἀστυνομίας» πού διεκδικεῖ τὸν θάνατο τοῦ Γκολντμάν, καθώς καί τήν ἐκρηξη βόμβας στο αὐτοκίνητο τοῦ συνδικαλιστῆ, ἀνάμεσα πρὸ ὅλων ἐλπίει νά ἐκδικηθεῖ καί τὸ γεγονός ότι στή διαδήλωση τῆς 23.3.79 ἡ ὑπηρεσία περιφρουρήσεως τῆς CGT εἶχε συλλάβει ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀπευθύνους τῶν γεγονότων τὴν ὥρα πού ἐσπῶνε βόμβες πρὸς τὴν ἀστυνομικὴν μέ πολιτικά.

δικαιοσύνη, παρὰ τήν ἀθώωσή του, μετά τήν ἀναθεώρηση τῆς δίκης. (Ἐκκερμότητα πού τήν ἐπικαλοῦνται καί οἱ ἴδιοι οἱ δολοφόνοι τοῦ Γκολντμάν γιά νά δικαιολογήσουν τήν πράξη τους).

Ἡ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ Φράνς Σουάρ, στό πρωτοεῖλιδο τῆς δολοφονίας προειδοποιεῖ τοὺς φίλους τοῦ Γκολντμάν:

«... Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους τὸν φο-

* Ὑπάρχει ἀνάμεσα στά διάφορα συνδικάτα καί τίς ὁμάδες τῆς γαλλικῆς ἀστυνομίας, μιὰ πού ὀνομάζεται «Τιμή τῆς ἀστυνομίας». Αὐτὴ ὅμως δηλώνει ότι δέν ἔχει τίποτε νά κάνει μέ τόν φόνον.



ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΚΟΛΝΤΜΑΝ

Η πράξη βίας του άποικιοκρατούμενου είναι φορτισμένη πολιτικά

(Από τη συνέντευξη στην «Λιπερασιόν», φθινόπωρο '76)

ΕΡ: Στά είκοσί σου σκεφτόσουν ποτέ ότι θα μπορούσες να κάνεις φυλακή;

ΑΠ: Όταν γράφτηκα στην κομμουνιστική νεολαία, στά δεκαπέντε μου, σκέφτηκα ότι κάποτε μπορεί να πήγαινα φυλακή ή να σκοτωθώ για την πολιτική μου δραστηριότητα. Θεωρώ την επανάσταση σαν κάτι πολύ σοβαρό, κι ως μόνον είμαι ο ίδιος σοβαρός σέ άλλα θέματα. Ποτέ δεν μου είχε περάσει απ' το μυαλό ότι θα μπορούσα να πάω φυλακή για πράξεις που άφορούν το κοινό ποινικό δίκαιο. Από παλιά σκεφτόμουν ότι κάποτε θα με κατηγορήσουν για κάποιο φοβερό έγ-

θύνται. Τώρα που ο Γκολντμάν έπεσε κάτω απ' τις σφαίρες των δολοφόνων, ξέρουν ότι και η δική τους ζωή κινδυνεύει έξ' ίσων ποδάρω».

ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ της δολοφονίας του γίνεται διαδήλωση. Την κηδεία του την παρακολουθούν 20.000 άτομα. Στην κινητοποίηση συμμετέχουν όλες οι οργανώσεις της Άριστερας, μαζί με το σοσιαλιστικό κόμμα, έκτός απ' το Κ.Κ.

ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ δίνουν και τό πραγματικό βάρος της υπόθεσης: Η δολοφονία του Γκολντμάν δείχνει ότι η τρομοκρατία της άκρας δεξιάς κάνει όλο και πιο αίσθητή την παρουσία της στη Γαλλία (σημειωτέον ότι στη Γαλλία δεν υπάρχουν, μέχρι στιγμής, τόσο έντονα χροιάματα άριστερης τρομοκρατίας, όσο στη Γερμανία και στην Ιταλία).

Η ΔΕΞΙΑ τρομοκρατία έχει πλατύ πεδίο δράσης. Τά όριά της καλύπτουν όλο τό φάσμα της άριστερας. Όταν δεν πρόκειται για καθαρές πράξεις πρόκλησης, όπως ή τοθέτηση δόμδας στο αυτοκίνητο του συνδικαλιστή, οι ενέργειές της άφορούν περιπτώσεις που, όπως ή ίδια λέει, «ξεφεύγουν απ' την έπίσημη δικαιοσύνη».

Η ΙΔΙΑ ή δικαιοσύνη άναγνωρίζει ότι υπάρχουν όρισμένα κενά στην λειτουργία της, ότι δεν ανταποκρίνεται άπόλυτα στις σημερινές καταστάσεις. Κενά που δεν μπορούν να καλύψουν την περίπληση Γκολντμάν (δλ. δήλωση του ύπουργού δικαιοσύνης), που δημιουργούν όρισμένα προβλήματα στην έκδοση του Ιταλού Φυσικού Πιτέρνο, κατηγορούμενου για συμμετοχή στις «Έρυθρές Ταξιαρχίες».

ΕΙΝΑΙ σίγουρο ότι ή «έπίσημη δικαιοσύνη» δεν άνέχεται την τρομοκρατία. Είναι όμως σίγουρο ότι δεν άνέχεται και τά κενά της. Θα τά καλύψει με τόν τρόπο της. Πολύς λόγος γίνεται τόν τελευταίο καιρό γι' αυτή τη «Νέα Δεξιά» που άρνείται τη βία και για τό «Νέο Πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικαίου».

κλημα τό οποίο δεν θά έχω κάνει. Τό σκεφτόμουν ή τό έπιθυμούσα. Σ' αυτό τό σημείο ή σκέψη ταυτίζεται με την έπιθυμία. Πάντα πάλευα για να μην κάνουν πολιτική θεωρία την προσωπική μου έμπειρία. Άρνήθηκα την μυθοποίηση.

ΕΡ: Προσπάθησες να δικαιολογήσεις πολιτικά τά κακουργήματά σου;

ΑΠ: Σκέφτηκα και έζησα την έγκληματικότητα μου με πολιτικό τρόπο, στο μέτρο που προσπάθησα μ' αυτήν να λύσω πολιτικά προβλήματα. Στο μέτρο που στίς ληστρικές μου πράξεις υπήρχε κάτι που έλάφρυνε τόν χαρακτήρισμό «ποινικό δίκαιο»: έκανα τίς παράνομες πράξεις μου συντροφιά με μαύρους συνένους, ή μάλλον συνεργάτες.

ΕΡ: Ήταν άρετό; Νομίζεις ότι κάθε παράνομη πράξη που κάνει ένας μαύρος είναι και πράξη εξέγερσης;

ΑΠ: Υπάρχουν δύο πράγματα: Νομίζω ότι κάθε πράξη παράνομης βίας που γίνεται από κάποιον άποικιοκρατούμενο είναι πάντα φορτισμένη με πολιτική σημασία, άκόμη κι όταν ο ίδιος ο δημιουργός της πράξης δεν μπορεί να την συλλάβει. Αυτό είναι τό ένα. Τό δεύτερο σημείο είναι ότι την έποχή που έκανα τίς ένοπλες ληστείες, με ένδιέφερε, με άνησχυσε - και συγχρόνως την θαύμαζα - ή πολιτική προβληματική των κινημάτων «Μαύροι Πάνθηρες» και «Μαύρη Δύναμη». Έφτασα να σκεφτώ ότι δεν είναι δυνατόν, από την δύναμη των πραγμάτων, να υπάρξει άθιθεντικός δεσμός άδελφότητας άνάμεσα σ' ένα μαύρο κι έναν άσπρο. Έλεγα ότι ο άσπρος κλείνεται πάντα στην «άσπράδα» του κατά κάποιον τρόπο. Δίνω σ' αυτήν την λέξη έννοια πολιτική, πολιτική και ιστορική συγχρόνως. Μου 'ρχε ή σκέψη ότι για να μπει να υπάρξει αυτή ή άδελφότητα πρέπει να κάνω κάποια έγκληματική πράξη συντροφιά μ' ένα νέγρο. Υπήρχε στο έσωτερικό της κίνησης «Μαύροι Πάνθηρες» ένας όλόκληρος προβληματισμός πάνω στο λούμπεν, σαν στοιχείο πολιτικής εξέγερσης. Προφανώς για την Γαλλία ήταν κάτι τελείως άφηρημένο και παράλογο.

ΕΡ: Είσαι έναντίον της θανατικής ποινής;

ΑΠ: Άπόλυτα. Όταν πρόκειται για ποινικό δίκαιο. Άντίθετα, σκέφτομαι ότι ή εφαρμογή της είναι αναπόφευκτη κάτω από όρισμένες ιστορικές συνθήκες, στην πολιτική, όταν ή πολιτική γίνεται ή συνέχιση του πολέμου με άλλα μέσα...

Γαλλικός Μάης: παιχνιδίσματα της φαντασίας

(Άπόσπασμα από τό διβλίο του Γκολντμάν: Άγαμνήσεις ενός Πολωνοεβραίου γεννημένου στην Γαλλία)

«... Η φοιτητική εξέγερση έξαπλώθηκε. Στην κίνηση που είχε εμφανιστεί στά πανεπιστήμια, προστέθηκε τώρα ή καθοριστική παρουσία των εργατών. Έκαναν γενική άπεργία. Έρεθίστικα, αλλά δεν μπορού να κρύψω ότι αυτή ή εξέγερση άπέπνεε για μένα όρισμένα κύματα προστυχιάς. Μου φάνηκε ότι οι φοιτητές σκόρπιζαν στους δρόμους, στην Σορβόνη, τό άρρωστο κύμα ενός ύστερικού συμπτώματος. Ίκανοποιούσαν την έπιθυμία τους για ιστορία μες τά παιχνιδίσματα και τίς μαλακίες. Σκανδαλίστηκα που τό μόνο που θέλανε ήταν να πάρουν τό λόγο. Σκανδαλίστηκα που φέρανε στην έξουσία τη φαντασία.

Η κατάκτηση αυτής της έξουσίας ήταν κατάκτηση φανταστικής έξουσίας. Η γνώμη μου ήταν ότι άγνοούσαν, σέ φοβερό βαθμό, την τακτική της κινδέρνησης, κι ότι αυτή ή τακτική ήταν λεπτή και άποτελεσματική. Νομίζαν ότι άγγιζαν τη βία, την εξέγερση, αλλά πέταγαν πλάκες του πεζοδρομίου αντί για χειροβομβίδες. Έλεγαν τούς άστυνομικούς SS. Έκρινα ότι αυτή ή νευρωτική κραυγή ήταν γελοία. Οι άστυνομικοί δεν ήταν SS, κι αυτοί δεν ήταν άντάρτες. Η τέχνη του καθεστώτος δεν ήταν βία. Ήξερε να κρατάει την σύγκρουση σέ ειρηνικά όρια, που άποκλείανε τη χρήση όπλων, ενώ οι έξοικωμένοι νομίζαν ότι είχαν έξεγερθεί και ξεδίναγαν έτσι, στή φαντασία τους, τά επαναστατικά τους όνειρα.

Τό μεσσιανικό όνειρο είναι πολύ δυνατό για τούς Έβραίους

(Από την συνέντευξη στον «Μόντ», 30/9/79)

ΕΡ: Τί σημαίνει για σάς τό να είναι κανείς Έβραίος σήμερα;

ΑΠ: Δεν μπορώ να σάς εξηγήσω... Πάντα θεωρούσα την κατάσταση του Έβραίου σαν ένα δεδομένο που τό ένιωθα. Κι αυτή ή αίσθηση είναι πολύ σημαντική. Δεν θέλω να την μεταχειριστώ, όπως μεταχειρίζονται την αίσθηση στην φιλοσοφία. Δεν νομίζω ότι είναι ύποκειμενική, δέ τη θεωρώ ψευδαίσθηση... Γιατί είναι σημαντικό να είσαι Έβραίος; Έξ αίτίας του αντισημιτισμού, έξ αίτίας του μίσους. Η μόνη άπάντηση είναι τό Άουσβιτς. Τό ολοκαύτωμα άνανέωσε την έβραϊκή ταυτότητα για πολλούς αιώνες.

ΕΡ: Τό ολοκαύτωμα τέλειωσε πριν τριαντατρία χρόνια, κι έσείς έστε τριαντατεσσάρων.

ΑΠ: Ναι, αλλά όλο τό γαλλικό πολιτικό πλέγμα είναι άκόμη, σέ όρισμένα μόριά του, χαραγμένο από τό πνεύμα του Βισύ, και σήμερα άνακαλύπτουμε για παράδειγμα, ότι ο Μωρράς που μιλάει για τη Γη, τίς ιδιότητες πατρίδες, έμφανίζεται σ' όλα τά έπίκαιρα πολιτικά θέματα. Έν μέρει γιατί ή μαρξιστική σκέψη υπήρχε άνίκανη να καταλάβει όρισμένα πράγματα, όπως τούς αίσθησιακούς δεσμούς που έχουν οι άντρες κι οι γυναίκες που γεννήθηκαν στην Γαλλία με την γη τους.

Μέ ρωτάτε γιατί είναι σημαντικό να είσαι Έβραίος. Σας επαναλαμβάνω ότι είναι σημαντικό γιατί μένει άκόμη τό μίσος. Τό μίσος παραμένει.

Την έποχή του Ντέ Γκώλ, άνάμεσα στην Άκρα Δεξιά και τη Δεξιά, υπήρχε τό αίμα. Τό αίμα της κάθαρσης, τό αίμα του Ο.Α.Σ. Σήμερα δεν υπάρχει πιά ή Άντίσταση, που ήταν φυτρωμένη σαν ματωμένο φάντασμα στή μέση της Δεξιάς. Έγινε κάποιο γλιστερημα κι έτσι ή Άκρα Δεξιά ξαναδρέθηκε στους κόπλους της Δεξιάς.

ΕΡ: Γιατί οι Έβραίοι συμμετείχαν με τέτοια ένταση στά σταλινικά καθεστώτα;

ΑΠ: Δεν μπορώ να έμποδώ τόν έαυτό μου να αισθάνεται τρυφερά για τούς μεγάλους σταλινικούς Έβραίους, γιατί νομίζω ότι πίστησαν. Κατά βάθος έξακολουθούσαν να πιστεύουν στο όνειρο ότι κάποια μέρα όλοι οι άνθρωποι θά άδελφωθούν...

... Οι Έβραίοι έξερνε πολύ καλά για ποιό λόγο γίνονταν κομμουνιστές: Γιατί ήταν εργάτες και ήταν Έβραίοι. Τό μεσσιανικό όνειρο είναι πολύ δυνατό για τούς Έβραίους.

ΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΚΚ ΚΑΙ Η ΑΚΡΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ:

Μετεκλογικές έξελξεις

του Παύλου Νεράντζη

ΠΕΡΑΣΑΝ τέσσερις μήνες σχεδόν από τις εκλογές της 3ης Ιούνη και η Ιταλία εισέρχεται σε μία νέα περίοδο πολιτικής έντασης, ύστερα από τις δύο συνεντεύξεις του Μπερλίνγκουερ στο περιοδικό «Στέρν» καθώς και στην «Ρινάσιτα», το θεωρητικό όργανο του ΚΚ, που προκάλεσαν πολλές αντιδράσεις.

Ένα ακόμη στοιχείο είναι ο προγραμματισμός του Συνεδρίου του κόμματος της Χριστιανικής Δημοκρατίας μέσα στο φθινόπωρο, το αποτέλεσμα του οποίου θα είναι καθοριστικό για την πολιτική που θα χαράξει το Κόμμα αυτό απέναντι στο ΙΚΚ και στην προοπτική της πεντακομματικής κυβέρνησης.

ΤΑ ΕΚΛΟΓΙΚΑ αποτελέσματα του Ιούνη οδήγησαν σε μίαν αναταραχή μέσα στο ΙΚΚ. Για ένα κόμμα συνηθισμένο να «ανεβαίνει» στις εκλογές – έδω και τριάντα ένα χρόνια – και για μίαν ήγεσία που της είχε γίνει έξη νά περνά την πολιτική γραμμή της στην βάση των εκλογικών επιτυχιών της, η ήττα και η απώλεια του 4% των ψήφων ήταν ένα δυνατό πλήγμα. Βασικές περιοχές όπου έχασε ψήφους ήταν τα μεγάλα αστικά κέντρα του Νότου, όπου η εξαθλίωση του προλεταριάτου και των περιθωριοποιημένων λαϊκών στρωμάτων είναι ιδιαίτερα έντονη. Η πτώση φάνηκε σε μικρότερο βαθμό στα βιομηχανικά κέντρα του Βορρά. Σε κάθε κομματικό τόμο, στα εργοστάσια και στα κλαδικά συνδικάτα, αναπτύχθηκαν έντονες συζητήσεις που θα έπρεπε να οδηγήσουν στις αιτίες της αποτυχίας.

Η ΗΓΕΣΙΑ του ΙΚΚ έκανε την αυτοκριτική της για τη γραμμή που ακολουθήθηκε τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά τις πολιτικές εκλογές του '76. Τα λάθη που έπισημάνθηκαν άφορου:

- Την υπερεκτίμηση της ΧΔ και συγκεκριμένα το φόβο μήπως τα μεσαία αστικά στρώματα προοδευτικού χαρακτήρα, που ψήφισαν το ΚΚ στις εκλογές του '76, μπροστά στην αποτυχία της εφαρμογής του ιστορικού συμβιβασμού και την αδυναμία σχηματισμού ενός κυβερνητικού συνασπισμού μεταξύ των δύο μεγαλύτερων κομμάτων, στραφούν και πάλι προς τα Δεξιά.

- Την υποτίμηση του φαινομένου της αποχής που εκφράστηκε είτε με τη λευκή ψήφο είτε με την ακύρωση του ψηφοδέλιου ή ακόμη και με τη μη συμμετοχή στις εκλογές και που έφτασε τα 3.000.000 ψήφους μεταξύ Γερουσίας και Κοινοβουλίου.

ΤΟ «κόμμα των λευκών και των άκυρων», όπως τό ονόμασαν, αποτέλεσε τό 4,7% των ψήφων και αν λάβει κανείς υπόψη του τά συνθήματα που γράφτηκαν, φαίνεται καθαρά η αντίθεση τόοο μέ τόν χαρακτήρα των εκλογών, όσο και μέ την πολιτική του ιστορικού συμβιβασμού. Δέν πρόκειται, δηλαδή, για τό κλασικό φαινόμενο της απάθειας και της

«ουδέτερότητας» που συναντάται κύρια στις προηγμένες καπιταλιστικές κοινωνίες. Πρόκειται μάλλον για ψήφους μιάς μεγάλης μερίδας της νεολαίας και των λαϊκών στρωμάτων, που ανήκαν δυνητικά στην Αριστερά. Έτσι παρατηρήθηκε τό παράδοξο, μιά εκλογική αποτυχία της Αριστεράς να μή σημαίνει και νίκη της Δεξιάς. Απλώς εκφράστηκε η ύπαρξη εκείνου του προοδευτικού χώρου που κάνει αναφορά στη θεωρητική κληρονομιά του Μάη του '68 και στό Κίνημα του '77. Κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι δυνατόν να εξηγηθεί τόοο η πτώση του ΙΚΚ, όσο και η άμφιταλάντευση αυτής της μερίδας του εκλογικού σώματος, που εκφράζει τόν πλέον δυναμικό και πολιτικοποιημένο χώρο της Αριστεράς, μεταξύ των διαφόρων κομμάτων και οργανώσεων της Νέας Αριστεράς και του Ριζοσπαστικού Κόμματος.

ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΑΙ δηλαδή διαρκώς μιά διαρροή ψήφων προς τά Αριστερά, μιά ιδεολογική μετακίνηση της βάσης, που μπορεί να μην εκφράζεται από κάποιο συγκεκριμένο κόμμα της Νέας Αριστεράς, αλλά που έρχεται σε αντίθεση μέ την κύρια πολιτική του Κομμουνιστικού Κόμματος.

Υπάρχουν φυσικά κι άλλες ένδειξεις γι' αυτή τη μετακίνηση. Η αρχή τους βρίσκεται στην περίοδο της κεντροαριστεράς και ακόμη πιο μπροστά: δημοψηφίσματα για την κατάργηση του νόμου Ρεάλε, του φασιστικού κώδικα Ρόκο, του νόμου για τη διαχείριση των φρενοκομείων, για τις εκτρώσεις, τις δημοτικές εκλογές '78.

Η ΔΙΑΡΡΟΗ παλιών και νέων μελών από τη βάση του κόμματος οδήγησε στην πτώση της πολιτικής δράσης και των ιδεολογικών συζητήσεων στο έσωτερικό του. Κόστισε επίσης, ή από κοινού μέ την Χ.Δ. αντιμετώπιση του κινήματος του '77, ο αγώνας «έναντια στην τρομοκρατία για την υπεράσπιση των δημοκρατικών θεσμών». Έργατες μετάλλων, σιδηροδρομικοί και νοσοκομειακοί υπάλληλοι, πανεπιστημιακοί προσωπικοί κ.ά., μέ απεργίες και άλλες μορφές πάλης, ήρθαν σε αντίθεση μέ τη γραμμή της λιτότητας και των θυσιών που πρότεινε ο Λάμα

(γραμματέας του CGIL, του συνδικάτου που έλέγχεται από τό ΙΚΚ). Ακόμα μιά σειρά από τά μεγαλύτερα εργοστασιακά σωματεία του βορρά, τό φεμινιστικό κίνημα, τό κίνημα των άνεργων και μή ασφαλισμένων, των φυλακισμένων και άλλων περιθωριακών στοιχείων εκφράστηκαν άνοιχτά ένάντια στη γραμμή του.

ΠΑΝΤΩΣ, παρά την εκλογική ήττα του ΙΚΚ, είναι σίγουρο ότι η Αριστερά έχει κερδίσει ακόμη περισσότερο έδαφος στις εκλογές του Ιούνη. Μπορεί να φτάνει και τό 51% σήμερα και αυτό χάρις στη διεύρυνση του χώρου που είναι δεμένος μέ την ιδεολογία, την κουλτούρα και τούς αγώνες του 1968. Σίγουρα, βέβαια, αν τό κίνημα αυτό εκφραζόταν μέσα από ένα πολιτικό σχηματισμό, ή δυνατότητα επέμβασης στην πολιτική ζωή της Ιταλίας θα ήταν μεγαλύτερη.

ΠΩΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕ ή ήγεσία του ΙΚΚ απέναντι σ' αυτό τό νέο φαινόμενο;

ΣΤΗΝ τελευταία συνέντευξη του Μπερλίνγκουερ στό Στέρν αναφέρει σχετικά:

«Δέν χάσαμε ψήφους έξ αιτίας της δικής μας αντίληψης του ιστορικού συμβιβασμού. Οι αιτίες είναι άλλες και αρκετά πολύπλοκες... Πολύς κόσμος περίμενε ότι θα μπορούσαμε να λύσουμε γρήγορα όλα τά προβλήματα που τό Χ.Δ. κόμμα είχε συσσωρεύσει στα τριάντα χρόνια της διακυβέρνησής του. Η άποψη αυτή οδήγησε σε όρισμένες αυταπάτες μέ έπακόλουθο αρκετές απογοητεύσεις... «Πάντως, αναγνωρίσαμε ότι υπήρξε αρκετή καθυστέρηση στό να απομονώσουμε, να κατανοήσουμε και να έρμηνεύσουμε τά αίτήματα όρισμένων κοινωνικών στρωμάτων».

ΕΤΣΙ, ενώ όλα δείχνουν ότι η πολιτική του ιστορικού συμβιβασμού έχει οδηγηθεί σε κρίση ύστερα μάλιστα από την ολοκλήρωση της πολιτικής της Χ.Δ. και τη συγκρότηση μιάς ένισχυμένης μονοκομματικής κυβέρνησης, ο Γ.Γ. του ΙΚΚ εξακολουθεί όχι μόνον να την υποστηρίζει, αλλά και να απορρίπτει όλες εκείνες τις κριτικές και αυτοκριτικές που συγκροούνται μέ την άποψή του.

ΟΙ ΝΕΟΙ προλετάριοι προσπάθησαν από την άλλη μεριά να εφαρμόσουν ένα

διαφορετικό τρόπο του «νά κάνεις πολιτική», εκεί όπου τό ιδιωτικό γίνεται πολιτικό, καθώς έρχεται καθημερινά σέ αντίθεση μέ κάθε μορφή εξουσίας.

ΤΟ ΙΚΚ άκόμα πέρασε στην αντιπολίτευση, μέ την προοπτική νά κερδίσει ψήφους από τό ΣΚΙ και νά επανακτήσει τίς διαρροές του, ξεχνώντας όμως έτσι ότι ή έσωτερική του κρίση δέν είναι παρά ή άρχή της κρίσης στίς σχέσεις του μέ τίς μάζες. Τό ίδιο κλίμα επικράτησε στό τελευταίο συνέδριο του κόμματος, όπου τά ήγετικά στελέχη - άν εξααιρεθεί ό 'Ινγκράσ που μίλησε γιά τόν «Τρίτο Δρόμο» πρós τόν σοσιαλισμό - δέν θέλησαν νά συζητήσουν επάνω στό πραγματικό πρόβλημα, άλλα περιορίστηκαν ν' αναζητήσουν νέους τρόπους κοινοβουλευτικής τακτικής γιά την εφαρμογή μιάς πολιτικής πού έχει χρεοκοπήσει όχι μόνο στό επίπεδο της έκλογικής άναμέτρησης, άλλα και σάν στρατηγική κοινωνικού μετασχηματισμού.

Ο ΑΣΟΡ ΡΟΖΑ, θεωρητικός του ΙΚΚ, πού τόν Μάρτη του '77 είχε αναπτύξει την περίφημη «Θεωρία των δύο κοινωνιών» γιά τή σύγκρουση των άσφαλισμένων και μή άσφαλισμένων κοινωνικά, άναφερόμενος στην μετεκλογική κατάσταση, γράφει ότι ή επιστροφή του κόμματος στην αντιπολίτευση, άν δέν βασισθεί στην επανασύνδεση του κόμματος μέ τίς μάζες, όχι μόνον θά όδηγήσει πάλι σέ μία νέα διαρροή ψήφων, άλλα και θά ένθαρρύνει την τάση της άπόστασης των μαζών από τούς θεσμούς και τίς λειτουργίες του κράτους, πράγμα πού θά έχει καταστροφικές συνέπειες. 'Η πολιτική της έθνικής ένότητας γιά την αντιμετώπιση της κρίσης, είναι δέβαιο ότι δέν μπορεί νά αποτελέσει τόν άξονα συμπίεσης μιάς μεταρρυθμιστικής συμμαχίας πού θά ξεπεράσει τή θεσμική κρίση. Τέλος, τό ΙΚΚ, δέν μπορεί επ' άπειρον νά ύποστηρίζει τόν πλουραλισμό μέσα στό κράτος και ταυτόχρονα νά παρουσιάζει μιά ένσωτερική μονολιθικήτητα.

ΑΥΤΕΣ οί διαφωνίες πού εκφράζονται πλέον άνοιχτά μέσα στό κόμμα δέν άφορούν τόσο την οικονομική κρίση, όσο την πολιτική ποιότητά της. Γιά τόν Μπερλίγκουερ ή δημοκρατική αλλαγή περνά μέσα από την υπεράσπιση των θεσμών, όπως διαμορφώθηκαν μετά τόν πόλεμο και της τάξης πού επιβάλλουν. Τό επιβεβαιώνει λέγοντας ότι τά «στοιχεία του σοσιαλισμού» έχουν σκοπό νά επιβεβαιώσουν την «σωστή» λειτουργία του κεφαλαίου. Πρόκειται δηλαδή γιά μιά καθαρά σοσιαλδημοκρατική πρόταση.

ΤΕΛΙΚΑ, όπως φάνηκε, ή μεγάλη πλειοψηφία εκείνων πού καταδίκασαν την πολιτική του Ιστορικού συμβιβασμού είτε έκαναν άποχή, είτε ύποστηρίξαν τούς Ριζοσπάστες, ενώ ένα μικρότερο

μέρος ψήφισε τό κόμμα Προλεταριακής Ένότητας (PDUP) και την Ένωμένη Νέα Άριστερά (NSU). Στην άρχή, όλες οί δυνάμεις της Νέας Άριστεράς προσπάθησαν νά παρουσιασθούν κάτω από ένα κοινό ψηφοδέλτιο. Διάφορες όμως διαφωνίες όχι τόσο ιδεολογικού, όσο τακτικού χαρακτήρα, εμπόδισαν τή δημιουργία αυτού του «συνασπισμού», οδηγώντας έτσι στην δημιουργία ενός ψηφοδέλτιου της NSU, ενός του PDUP και ενός του PR. Συνέπεια ήταν ή διασπορά 500.000 ψήφων και ή μείωση της αντιπροσώπευσης της Νέας Άριστεράς στο Κοινοβούλιο, ενώ σέ σχέση μέ τίς έκλογές του 1976 οί δυνάμεις της σημείωσαν αύξηση.



Τό ΡΚ σημείωσε αξιόλογη έπιτυχία, τριπλασιάζοντας τούς ψήφους του και συγκεντρώνοντας τή συγκατάθεση ενός μέρους από την Λότα Κοντίνοβα, από τό Κίνημα του 1977 και από τούς διανοούμενους άμφισβητίες (Μασιόκι, Σιάσια, Πίντο, Μποάτο). 'Η NSU ύποστηρίχτηκε από την προλεταριακή Δημοκρατία, τούς διάφορους έλεύθερους δημοκρατικούς σταθμούς, τίς εργοστασιακές επιτροπές και άλλες κοινωνικές δομές. 'Αν και ή NSU κράτησε μία στάση πολιτικά πιά υπεύθυνη από τούς Ριζοσπάστες σέ σχέση μέ τά μεγάλα κοινωνικά προβλήματα, ξεπεράστηκε από την λογική των ψηφοφόρων της Νέας Άριστεράς πού άμφισβητεί ότιδήποτε οργανώνεται σέ «κόμμα». Οί Ριζοσπάστες εξέφρασαν την νέα τάση και άφησαν άνοιχτά τά ψηφοδέλτιά τους σέ άτομα πού δέν είχαν σχέση μέ τό κόμμα τους. Οί Ριζοσπάστες διαμόρφωσαν μιά διαφορετική κοινοβουλευτική ήθική, ύποστηρίζοντας ότι ό βουλευτής πρέπει νά ύπακούει στη συνείδησή του και μόνον. 'Ο τρόπος μέ τόν όποιο «καταγγέλουν» την κυβέρνηση, πολλές φορές θορυβώδης και είρωνικός,

τάραξε τά ήσυχα νερά του Κοινοβουλίου και κατεύθυνε τό ενδιαφέρον της κοινής γνώμης πρós τά μεγάλα κοινωνικά προβλήματα.

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ήταν επίσης τά αποτελέσματα του PDUP μέ κύριους αντιπροσώπους του τόν Μάγκρι και την Καστελλίνα, πού αύξησε την εκλογική του δύναμη χάρις στους ψήφους των διαφωνούντων του ΙΚΚ. 'Ο Μάγκρι - πού μαζί μέ την Ροσσάντα, τόν Πίντο, την Καστελλίνα, τόν Φόα και άλλους, άποσπάστηκαν από τό ΙΚΚ τό 1968 και ίδρυσαν την ομάδα του «Μανιφέστο» - σήμερα τείνει νά πλησιάσει την προβληματική του Μπερλίγκουερ. Αυτό φάνηκε τόσο από τή θέση κριτικής άποδοχής πού πήρε άπέναντι στίς τελευταίες δηλώσεις του Μπερλίγκουερ, όσο και από τό τελευταίο συνέδριο του PDUP. Στίς προσυνεδριακές ζυμώσεις του κόμματος, ένα 20% άποσπάστηκε και ίδρυσε μαζί μέ τό μεγαλύτερο μέρος της Έργατικής Πρωτοπορίας (85% περίπου) και την Λίγκα των Κομμουνιστών, την Προλεταριακή Δημοκρατία. Τό υπόλοιπο μέρος μέ τόν Μάγκρι και την Καστελλίνα, σχημάτισε τό «PDUP γιά τόν Κομμουνισμό», ενώ ή Ροσσάντα, ό Νοταριάνι και ό Πίντο, συνέχισαν νά εκφράζονται αυτόνομα μέσα από την εφημερίδα «Μανιφέστο».

ΤΕΛΟΣ, ή Έργατική Αυτόνομία έχασε τούς βασικότερους ιδεολογικούς εκφραστές της Πιτέρνο, Νέγκρι και Σκαλτσόνε πού κατηγορήθηκαν γιά ένοπλη εξέγερση εναντίον του κράτους και συνελήφθησαν. Βέβαια, ή συμμετοχή τους στίς Έρυθρές Ταξιαρχίες και ή άνάμειξή τους στίς τελευταίες τρομοκρατικές ενέργειες, όπως ή δολοφονία του Μόρο, άμφισβητείται σοβαρά. 'Η άνάκριση εξέτασε γνώμες, ιδέες, κείμενα, προκηρύξεις, όλα «έννόμως» δημοσιεύμένα και μέ βάση τό περιεχόμενό τους κατασκευάσε την ύπόθεση μιάς ένοπλης συνωμοσίας. Οί κατηγορούμενοι έτσι διακινδυνεύουν τά ισόδια, μόνον γιατί είναι τά ήγετικά στελέχη μιάς οργάνωσης πού άποδίδει στην καταστροφή του κράτους, χωρίς νά ύπάρχει καμιά συγκεκριμένη πράξη σέ βάρος τους. Γιά τίς δικαστικές άρχές άρκει ή ιδεολογική τοποθέτηση των κατηγορουμένων και τό γεγονός ότι άλλοι έπεξεργάζονται και εφαρμόζουν τίς θεωρίες τους. Δέν είναι τυχαίο άκόμη ότι ή προσπάθεια ένοχοποίησής τους αναπτύχθηκε λίγο καιρό πριν τίς εκλογές γιά νά χτυπηθούν όλες εκείνες οί οργανώσεις της Άριστεράς πού δέν καταδικάζουν γενικά τή βία και κάνουν ένα σαφή διαχωρισμό μεταξύ της άτομικής τρομοκρατίας και της όιας των μαζών, πού είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο, οί αίτίες του οποίου πρέπει νά αναζητηθούν στην κρίση του συστήματος. [7]

«ΓΚΕΛΕ» σημαίνει τρελός αλλά και θυμωμένος

του Κώστα Σταμπουλόπουλου

ΠΡΙΝ δύο χρόνια ο Κρίστιαν, τρόφιμος του μεγαλύτερου ψυχιατρείου της Δανίας, είδε το φιλμ «Η φωλιά του κούκου». Σάν ενεργό μέλος της λέσχης ψυχοπαθών του Νοσοκομείου του, πέτυχε να μεταφέρει εξακόσιους ψυχοπαθείς σέ θέατρο της Κοπεγχάγης, όπου είδαν το ίδιο φιλμ και μετά συζήτησαν. Η δανέζικη τηλεόραση που ελέγχεται από όλα τα κόμματα, κάλεσε τόν Κρίστιαν γιά δημόσια ανταλλαγή γνώμων. Η προσπάθεια αυτή ευαισθητοποίησε πολλούς που ασχολούνται με τὰ ψυχιατρικά προβλήματα.



Ο Κρίστιαν (15 χρόνια σέ ψυχιατρείο) καταγγέλει τήν παραβίαση τών πολιτικών καί ανθρώπινων δικαιωμάτων τών ασθενών από ψυχιάτρους τής Δανίας.



Από τήν πορεία στήν πόλη.

ΠΡΙΝ ενάμιση χρόνο τό δανέζικο ντοκυμαντέρ «Οι τρελλοί τής Αθάνας» έβαλε σέ σκέψεις τὰ μέλη τής «Ενώσεως τρελών γυναικών τής Δανίας». Μία απ' αυτές, ή Έλσε Νίλσεν, μαζί μέ τό στατιστικολόγο Μπένυ Καρπατσώφ, ήρθε σέ έπαφή μέ πολλούς ψυχολόγους, ψυχιάτρους, κοινωνικούς λειτουργούς, μέ θέμα τήν αλλαγή τής ζωής τών ψυχοπαθών· έτσι αποφασίστηκε ή δημιουργία ενός κινήματος. Όσοι δέχτηκαν τήν πρόσκληση άρχισαν νά συναντιούνται μία φορά τό μήνα καί σέ μία συνάντηση αποφασίστηκε ή ονομασία του σέ κίνημα τών τρελών - «Γκέλε» (πού σημαίνει τρελός, αλλά καί θυμωμένος), μέ σήμα τόν πετεινό του οποίου ή φωνή είναι πάλι «Γκέλε».

Η ΑΠΟΦΑΣΗ του κινήματος εκείνο τόν καιρό ήταν: όχι παρακάλια, αλλά δράση. Έτσι ήρθαν σέ έπαφή μέ τήν άριστερή ομάδα ΔΗΜΟΣ (DIMOS - επίσης καί έκδοτική ομάδα), αλλά καί μέ τήν ομάδα «Αρέτσο», πού αποτελείται από ψυχολόγους (τό όνομά της τό έχει πάρει από τήν Ιταλική

ομώνυμη πόλη, όπου τό ψυχιατρικό κίνημα κατόρθωσε νά κλείσει τό Δημόσιο Ψυχιατρείο καί νά ιδρύσει στή θέση του μικρά κοινοτικά κέντρα). Αποτέλεσμα αυτών τών έπαφών ήταν, τό χειμώνα του '78, νά γίνει μεγάλη συγκέντρωση μέ τή συμμετοχή όλων τών οργανώσεων πού τίς ένωνε ή προσπάθεια αλλαγής στά δεδομένα τής ψυχιατρικής στή Δανία. Στο τέλος έγινε πρόταση γιά τή δημιουργία επιτροπών μέ σκοπό τήν οργάνωση σεμιναρίων καί άλλων εκδηλώσεων. Οι οργανώσεις συνέχισαν νά συναντιούνται καί τό Πάσχα του '79 πραγματοποιήσαν σεμινάριο μέ τίτλο: «Τί θά κάνουμε μέ τό ψυχιατρικό σύστημα». Σ' αυτό πήραν μέρος γιατροί, ψυχολόγοι, νοσοκόμες, φοιτητές, συγγενείς ψυχοπαθών, φίλοι, ακόμα καί οι ίδιοι οι ψυχοπαθείς. Εκεί συζητήθηκε ποιά θά είναι ή μελλοντική δράση καί ρίχτηκε ή ιδέα γιά φεστιβάλ. Τό μέρος πού διαλέχτηκε ήταν τό Βίμπορ τής κεντρικής Δανίας, όπου υπήρχε ισχυρός πυρήνας ασθενών καί προσωπικού. Τό σύνθημα πού κυριάρχησε

στό φεστιβάλ - τό έφτιαξε τό παράρτημα του κινήματος τρελών γυναικών τής Δανίας - ήταν «θά δράσουμε, δέ θά θεραπευόμαστε».

ΣΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ πήραν μέρος 1.200 άτομα απ' τὰ όποία οι μισοί ήταν παλιότεροι καί τωρινοί ψυχοπαθείς, καί οι υπόλοιποι ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, νοσοκόμες, συγγενείς, φίλοι, φοιτητές, καί λιγότεροι από 10 ψυχιάτροι. Ο φόβος γιά δυσκολίες στήν καριέρα τους καί τήν μη αύξηση τών χρηματικών τους απολαβών, τούς κράτησε μακριά. Επίσης, ο Κρίστιαν κατάγγειλε στήν επιτροπή διερεύνησης τό γεγονός ότι διευθυντές ψυχιατρείων (ψυχιάτροι) καταπάτησαν τὰ συνταγματικά δικαιώματα τών ψυχοπαθών καί σέ άλλους δέν επέτρεψαν καν νά πάνε στό φεστιβάλ, σέ άλλους έμπόδισαν καί αυτή ακόμη τήν έννημέρωσή τους.

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ άρχισε τό Σάββατο στή 1 τό πρωί, στήν κεντρική πλατεία τής επαρχιακής πόλης Βίμπορ. Παρουσία τών επιφυλακτικών κατοίκων καί μέ τή συμμετοχή

τρελών και φίλων από πολλές πόλεις της Δανίας, διακηρύχτηκε η ανάγκη συνδικαλιστικής ένωσης όλων εκείνων που ύφιστανται την μεταχείριση του κρατικού συστήματος των ψυχιατρειών. Συνεργεία της κρατικής τηλεόρασης και κινηματογράφησης, ως και δημοσιογράφοι, παρακολούθησαν την 12ωρη διαρκεία του φεστιβάλ. Μετά τις όμιλίες ψυχοπαθών και τα τραγούδια τους, ακολούθησε πορεία σ' όλη την πόλη που κατέληξε στο θέατρο του δημοτικού πάρκου. Το θέατρο παραχωρήθηκε δωρεάν από τη Δημαρχία, υπό τον όρο ότι θα διέθεταν ποτά και τρόφιμα προς όφελός της. Στο θέατρο υπήρχε: αίθουσα σινεμά με 4 έργα, όρχηστρα, έκθεση ζωγραφικής, παιδότοπος, στρογγυλή τράπεζα συζητήσεων με ελεύθερη συμμετοχή, αι-

μπορούσε να γίνει στον τόπο μας. Πάντως, το μόνο που υπάρχει στην Ελλάδα είναι η ένωση μητέρων ψυχοπαθών παιδιών με άγνωστη, στους πολλούς, δραστηριότητα και δομή.

Σκοποί και αιτήματα των τρελών:

- Η χρήση της λέξης τρελός, έτσι ώστε να πάψει να λέγεται σιγανά ή κρυφά σαν διάκριση.

- Έπιμονή στο πρόβλημα της κακής διάκρισης εναντίον των ψυχοπαθών και μελέτες του τι σημαίνει διάκριση των τρελών και τι διάκριση κατά άτομων και ομάδων στις κοινωνίες του κεφαλαιοκρατικού συστήματος.

- Να είναι οι τρελοί παρόντες ανάμεσα στους συμπατριώτες τους, να είναι όρατοι και να τους δούνε, ότι είναι σε θέση να κάνουν κάτι. (Τό κίνημα έχει μεταξύ άλλων έμπνευστεί και από τό Γάλλο ψυχίατρο Φράνς Βενόν, συγγραφέα για την ψυχολογία των άποικων, που λέει ότι πρέπει να επιστρέψουν πίσω την περιφρόνηση και την καταπίεση της κοινωνίας και να αγωνιστούν για τά ανθρώπινα τους δικαιώματα και όχι να παρακαλέσουν γι' αυτά). Πρέπει να γίνει μάχη στο έξωτερικό μέτωπο που τούς ταπεινώνει και τούς εξευτελίζει και στο έσωτερικό που είναι η πίστη ότι οι τρελοί δεν είναι κατάλληλοι για πολιτική δράση.

- Να πολεμήσουν για τά συνδικαλιστικά τους δικαιώματα. Πόσοι όμως ξέρουν ότι έχουν συνδικαλιστικά δικαιώματα όσο είναι μέσα στο ψυχιατρείο; Πόσοι ξέρουν ότι πρέπει να άμυνθούν εναντίον των γιατρών και άλλων που τούς θγάζουν βίαια άπ' τά ψυχιατρεία, μόνο και μόνο γιατί ένδιαφέρθηκαν για κοινωνικά θέματα της ομάδας τους; Ποιοί ξέρουν να ζητάνε άπ' τό γιατρό υπεύθυνη δήλωση ότι θά τούς ένημερώνει για τά θετικά ή άρνητικά αποτελέσματα της θεραπείας τους και τό είδος της;

- Να ένθωδουν όσο τό δυνατόν περισσότεροι, μιά και η κινητοποίηση των τρελών κάνει την πίεση άπ' τούς γιατρούς να μεγαλώνει. Οι γιατροί μπορούν να χρησιμοποιήσουν την άστυνομία και την έπιβολή τους, ένω αυτοί μόνο την ένωσή τους.

- Να προετοιμαστούν για την αντιμετώπιση των άναμενόμενων αντιδράσεων των ψυχιάτρων, ή άλλων, που θά έχουν σαν στόχο τούς ψυχοπαθείς, ώστε, άν αυτοί από την πίεση χειροτερέψουν, να πουν στο τέλος: «Νά τί κάνατε που κινητοποιήσατε αυτούς τούς ανθρώπους».

- Οι τρελοί χρειάζονται διαγνωστικά κέντρα, ώστε να μη μπαίνουν στα νοσοκομεία. Μέ κέντρα έννοσούν σπίτια σε κάθε μεγάλη συνοικία με λίγο ειδικευμένο προσωπικό (ψυχολόγος-νοσοκόμα).

- Άλλαγή του ταπεινωτικού ψυχιατρικού συστήματος που τούς εξαθλιώνει οικονομικά. (Η μηνιαία άποζημίωση, άν μείνει ό τρελός έκτός νοσοκομείου, είναι 10.780 δρχ. σύν την έπιδότηση για τό νοίκι σε μιά κοινωνία που είναι ή άκριβότερη της Εύρώπης. Ό μισθός έντός νοσοκομείου είναι 2.100 δρχ., σύν 1.050 δρχ. τά Σάββατο-κύριακα. "Ας σημειωθεί ότι μετά τό Κουβέιτ και την Έλβετία, ή Δανία έχει τό ύψηλότερο, κατά κεφαλή, εισόδημα!).

- Να τούς δέχονται σ' όσες δουλειές μπορούν να άποδώσουν.

- Να τούς παρέχεται ένα οίκημα ή δια-

μέρισμα για να συγκεντρώνονται σε κάθε πόλη και να 'χουν τις συζητήσεις τους και τη διασκέδασή τους.

- Να έργαστούν όλοι μέσα στο κίνημα με σκοπό να άναζητήσουν οι κοινωνικές αιτίες στις ψυχοπάθειες και να άναλυθούν.

- Να θγούν ειδικά ένημερωτικά φυλλάδια για τά σχολεία πάνω στο θέμα και να άρχίσουν έπισκέψεις των μαθητών στα ψυχιατρεία.

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ των τρελών ξεκίνησε ζητώντας πολλά πράγματα, όπως:

- Να τούς φέρονται οι ψυχίατροι σαν συμπολίτες με κοινωνικά στοιχεία στη θεραπεία τους.

- Να βρίσκουν δουλειά.

- Να 'χουν ένα μέρος να κάθονται μεταξύ τους και να τό διοικούν οι ίδιοι.

Ο ΑΓΩΝΑΣ τους είναι και ταξικός, γιατί οι περισσότεροι άπ' τούς ψυχοπαθείς άνήκουν στα χαμηλά στρώματα της κοινωνίας. Στο κίνημα των τρελών, παρ' όλα αυτά, δεν έχουν συμμετοχή τά κόμματα, γιατί τό κίνημα ξεκίνησε άπ' τούς ίδιους τούς τρελούς και τούς έργαζόμενους μ' αυτούς. Είναι ένα νέο κίνημα και άποφεύγει να κομματικοποιηθεί.

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ έκλεισε με άνοιχτή συζήτηση στην οποία συμμετείχε ένας μόνο ψυχίατρος άπ' όλη την Δανία, ό οποίος θρέθηκε την τελευταία στιγμή, μετά από πολυήμερες προσπάθειές τους να θρουν έναν, για τις όμιλίες και συζητήσεις. Είχαν αποφασίσει πάντως, πώς άν τελικά δεν παρουσιάζονταν κανείς θά έβαζαν στη θέση του μιά στρουθοκάμηλο άπό χαρτί!

ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ, τελικά, πήραν μέρος: ό διοργανωτής στατιστολόγος, μιά συγγενής, ένας ψυχολόγος και μιά κοινωνική λειτουργός - θουλεύτινα του σοσιαλισμοκρατικού κόμματος - που δεν συμμετείχε σαν κομματικό πρόσωπο, αλλά σαν πρόεδρος της «Πανδανέζικης ένωσης των ψυχικά άσθενών».

ΕΤΣΙ, μέσα από τό δράση, τό κίνημα των τρελών άναζητά διέξοδο και από τά υλικά προβλήματα, αλλά και από τά ψυχικά. Κανείς δέ θά μπορούσε να κάνει καμιά πρόβλεψη για την προοπτική του άγώνα τους. Είναι φανερό πώς οι εύάλωτοι αυτοί άνθρωποι έχουν να αντιμετωπίσουν μιά παγιωμένη κοινωνική στάση άπέναντί τους. Αύτή τη στάση που στρουθοκαμηλικά τούς έξοστρακίζει άπ' τη ζωή. Πόσο θά είναι σε θέση να άντιπαρατεθούν και με ποιο τρόπο να ίσχυροποιήσουν τό κίνημά τους; Έρωτήματα που μένουν μετέωρα και που άπαιτούν χρόνο και έπιμονή. Είναι πάντως άξιοι συμπαράστασης και όπωσδήποτε, με την πράξη τους αύτή, έχουν καταγράψει την έκκίνηση σε μιά νέα φάση αντιμετώπισης των τρελών, όπωσδήποτε πιο φυσιολογική από την, ως τώρα, γενικά άποδεκτή. ■

Ό Κρίστιαν με τη σημαία.



Η πορεία μετά τό Φεστιβάλ.

θουσα άπαγγελίας ποιημάτων και παίξιμο μουσικής (όλα αυτά από άσθενείς). Στο φεστιβάλ ή συμμετοχή άπ' την πόλη του Βίμπορ ήταν κυρίως από νέους. Άπ' τούς μεγάλους άκούστηκαν φωνές θυμού, ντροπής, ή, στην καλύτερη, περίπτωση, ή στάση τους ήταν συγκρατημένη. Γενικά όμως στη Δανία, ή πληροφόρηση από τηλεόραση, ραδιόφωνο και ομάδες πρωτοβουλίας, έδώ και χρόνια, έχει μεταβάλλει - θετικά - τη στάση του κόσμου άπέναντι στους τρελούς. Η άτμόσφαιρα της έκδήλωσης έδινε πολύ κουράγιο στους κατατρεγμένους αυτούς συνανθρώπους μας, με τό να δίνουν τό παρόν τους σαν πολίτες ίσοι με τούς άλλους και να έκφράζουν τά προβλήματά τους και να συζητούν με τούς συντρόφους τους από άλλα νοσοκομεία για την κατάστασή τους και την άνησυχία τους γι' αύτήν. Η έπαφή τους και ή κουβέντα με τούς τρόφιμους ψυχιατρικών δημιουργήσε οικειότητα και αίσθήματα άλληλεγγύης και όχι οίκτου. Αύτά όλα θά πρέπει να μάς προβληματίσουν σχετικά με τό τί θά

Κάθε Κυριακή

Εξόρμηση
THE KYPANKE

**ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ**

Ο έλληνοαμερικανός δικηγόρος **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΕΚΚΑΣ**, που ζει στον Άγιο Φραγκίσκο, παίρνοντας άφορμή από το χρονικό του Γ. Παναγιώτου «Ημερομηνίες του Έμφυλου, Απρίλης 1946 – Οκτώβρης 1948» θέλησε να προσθέσει μερικές προσωπικές του αναμνήσεις από το κύμα τρομοκρατίας του 1946 που προετοίμασε την Έμφυλη σύρραξη.

Η Προετοιμασία του Έμφυλου

Στά 1946, εγώ και ο συνάδελφός μου δικηγόρος, Γιώργος Πουλίδης, είχαμε αναλάβει την υπόθεση διαζυγίου μιάς νεαρής κοπέλας από τη Σάμο, της οποίας θυμάμαι το πρώτο όνομά της, Άργυρούλα. Η Άργυρούλα και ο αδελφός της ήταν μέλη του ΕΑΜ στη Σάμο και έφυγαν για την Αίγυπτο το καλοκαίρι του 1943, μετά τη παράδοση των Ιταλών και πριν την ανακατάληψη της Σάμου από τους Γερμανούς. Στην Αίγυπτο, ο αδελφός κατατάχτηκε στον ελληνικό στρατό και η Άργυρούλα παντρεύτηκε έναν Έλληνοκύπριο, χωρίς να γνωρίζει ότι αυτός ήταν μυστικός πράκτορας της αγγλικής κατασκοπείας. Η Άργυρούλα εγκατέλειψε τον άντρα της μόλις της ζήτησε να τον βοηθήσει στη κατασκοπεία του ελληνικού στρατού, μέσω του αδελφού της.

Μετά την απέλευθέρωση ήλθε στην Αθήνα η Άργυρούλα, ήλθε και ο άντρας μαζί με την αγγλική κατασκοπευτική οργάνωση που υπηρέτούσε. Η Άργυρούλα ήθελε το διαζύγιο, αυτός αρνιόταν. Στο διάστημα αυτό και μέσω του Έλληνοκύπριου συζύγου της, η Άργυρούλα γνωρίστηκε στενά με τον Έλληνοκύπριο αρχηγό της οργάνωσης «Χ», Γεώργιο Γρίβα. Μέχρι το Δεκέμβριο του 1946 που έφυγα για την Αμερική για σπουδές, η Άργυρούλα μου έφερνε κάθε βδομάδα πληροφορίες για το τι γινότανε στα κεντρικά γραφεία της «Χ». Το σπουδαιότερο περιστατικό ήταν το ακόλουθο:

«Κάθε Πέμπτη, στις 8 το πρωί, έρχεται ένας Άγγλος που άμέσως κλείνεται σ' ένα ιδιαίτερο δωμάτιο με το Γρίβα. Όλοι γνώριζαν τον Άγγλο με το όνομα Μίστερ Μπράουν και ήταν κοινό μυστικό, ότι έφερνε κάθε βδομάδα χρήματα και εντολές για τη δράση της «Χ».

Ποιά ήταν ή, από τους Άγγλους καθοδηγούμενη, δράση της οργάνωσης «Χ»; τό εξακρίβωσα, το φθινόπωρο του 1946, από το στόμα του αρχηγού της οργάνωσης «Χ» των Μολάων Λακωνίας, τον δικολάβη Νίκωνα Γεωργακόπουλο, παλαιό φίλο της οικογενείας μου. Τόν συνάντησα τυχαία στην Αθήνα και τον κατηγορήσα σαν υπεύθυνο για τις πολλαπλασιαζόμενες δολοφονίες άριστων στην επαρχία Έπιδάουρου Λιμηράς. Αυτό τον έθιξε και μ' έπηρεε σ' ένα καφενείο της Ομόνοιας για συζήτηση και απόδειξη της αθωότητάς του. Εκεί μου είπε τ' ακόλουθα:

«Ήμουν αρχηγός της οργάνωσης «Χ» των Μολάων μέχρι την ημέρα που μάς ήλθε διαταγή από την ανώτερη διοίκηση της «Χ» Σπάρτης να εκτελέσουμε τέσσερις άριστους στην επαρχία μας. Μέχρι τότε είχαμε διαταγές να ξυλοκοπούμε άριστους και να καίμε σπίτια, αλλά όταν άρχισαν να μάς διατάσσουν να σκοτώνουμε, εγώ αντέδρασα και υπέβαλα τη παραίτησή μου. Παρά τις αντιρρήσεις μου, πάρθηκε η απόφαση από τη «Χ» Μολάων να σκοτωθούν από τη Ρηχιά, ο γιατρός Θεόδωρος Σταυρόπουλος και ο γραμματέας της κοινότητας Χρίστος Λάβθας, άλλος ένας από τη Συκιά και ο τέταρτος από το Φοινίκι. Για να σώσω το Σταυρόπουλο και το Λάβθα, που παλαιότερα υποστήριζαν πολιτικά τον γεροϋσιαστή αδελφό μου Περικλή Γεωργακόπουλο, έσπειρα κρυφά αγγελιαφόρο στη Ρηχιά να τους πει να φύγουν άμέσως για να σώσουν τη ζωή τους, πράγμα που έκαναν».

Ο Σταυρόπουλος και ο Λάβθας ήταν συμπατριώτες μου και φίλοι μου. Όταν τους ανέφερα τη συζήτηση που είχα με το Νίκωνα Γεωργακόπουλο, με έβεβαίωσαν ότι έλεγε την αλήθεια, ότι αυτός τους ειδοποίησε να φύγουν για την Αθήνα. Το άλλο πρόβλημα στη φυγή τους ήταν ότι κανένας καπετάνιος δεν έπαιρνε επιβάτες στο καΐκι του χωρίς γραφή άδεια από την οργάνωση «Χ». Εύτυχώς που στη Ρηχιά αρχηγός της «Χ» ήταν ο κουνιάδος του γιατρού και η αδελφή του τον ανάγκασε να υπογράψει την άδεια ταξιδιού. Το σχέδιο της «Χ» την εποχή εκείνη ήταν να τρομοκρατεί τους άριστους όχι να φεύγουν από τα χωριά για την Αθήνα, αλλά να φεύγουν για τα βουνά, όπου «νόμιμα» ο στρατός και η χωροφυλακή θά μπορούσαν να τους κυνηγούν και εξοντώνουν. Φαίνεται ότι κάτι τέτοιες ήταν οι εντολές που έδινε ο Μίστερ Μπράουν στο Γρίβα στην Αθήνα.

Αν ο γιατρός Σταυρόπουλος και ο Λάβθας στάθηκαν τυχεροί και γλύτωσαν τη ζωή τους, σαράντα πέντε άλλοι Ρηχιώτες δεν ήταν τυχεροί. Αρχίζοντας από τον 75 χρονών Έλληνοαμερικανό Άλεξάκη, που έψιφισε ανοικτά κατά της επαναφοράς του βασιλιά, που τον εκότωσαν το καλοκαίρι του 1946 μεταξύ 1946 και 1948 οι χίτες σκότωσαν και άλλους 45 Ρηχιώτες. Η πιο βδελυρή δολοφονία των χιτών ήταν ο σκοτωμός μιάς συγγενούς μου, της Κυριάκας Πετρολέα. Κουτού και πάνω από εξήντα χρονών η Κυριάκα οδηγήθηκε στη πλατεία του χωριού, όπου δημόσια βιάσθηκε από 45 χίτες και τελικά οδηγήθηκε σ' ένα γεφυράκι, όπου τη σκότωσαν και τη πέταξαν κάτω. Αυτή την άπιστευτη ιστορία έμαθα το περασμένο καλοκαίρι, όταν επισκέφτηκα τη Ρηχιά, όπως έμαθα ότι και ο τότε αρχηγός των χιτών είναι μεγάλος ζωέμπορος τώρα στη Λακωνία. Η ιστορία αυτή φαίνεται σαν άπιστευτη, αλλά είναι αληθινή, χαρακτηριστική της ψυχολογικής προετοιμασίας του έμφυλου πολέμου.

Για την Γεώργιο Γρίβα έτυχε να τον μάθω το καλοκαίρι του 1943. Όπλισμένος την εποχή εκείνη από τη Γκεστάπο, είχε συλλάβει στο Θρακίο τον συγκάτοικό μου Βασίλη Σαράντη, γραμματέα του Ειρηνοδικείου Αθηνών και καταδικασμένο από τη Γκεστάπο, για διάδοση μυστικών εφημερίδων. Την άλλη μέρα βρέθηκε ο Σαράντης στο Παγκράτι, πεταμένος στους δρόμους, με σπασμένο το κεφάλι, τ' αυτιά κομμένα και τ' μάτια βγαλμένα. Έχοντας αυτή τη πείρα από το Γρίβα, έγραψα προφητικά την άνοιξη του 1972, ότι αν οι Κύπριοι δεν διώξουν τον εκεί κρυπτόμενο Γρίβα, θά πάθαιναν κι αυτοί ότι έπαθαν οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, πράγμα που έγινε στα 1974. Τη τραγική αυτή πρόβλεψη τη στήριζα στη πείρα μου που έδειχνε ξεκάθαρα, ότι ο Γρίβας σ' όλη του τη ζωή ήταν πράκτορας και υπηρέτης ξένων κατασκοπειών.

Προσφυγιά

ΠΡΙΝ 15 μέρες έγινε στην Αθήνα η διεθνής διάσκεψη για τον επαναπατρισμό των πολιτικών προσφύγων. Ομόφωνα, και από όλες τις πλευρές, ακούστηκε το αίτημα για τον χωρίς δρους επαναπατρισμό τους. Ένα χρόνιο πρόβλημα – που πιο έντονα τίθεται μετά τη μεταπολίτευση – άπαιτεί την άμεση λύση του.

ΑΛΛΑ ο όρος «πολιτικός πρόσφυγας» και η χρήση του κάθε φορά μετατοπίζει το ζήτημα από τους ανθρώπους στην φράση, από τα άτομικά και συνολικά αλλά πάντως ανθρώπινα προβλήματα, στην πολιτική πάλη για όρισμένες θέσεις. Το δημοσίευμα αυτό κυρίως θίγει την πιο επώδυνη όψη του προβλήματος. Δύο αγωνιστές πεθαίνουν μακριά από την πατρίδα τους, πολιτικοί πρόσφυγες. Πόσο μακριά; Στά Σκόπια – 300 χιλιόμετρα

περίπου από την Θεσσαλονίκη. Ζήτησαν να επιστρέψουν μόνιμα ή να πάρουν άδεια για ένα ταξίδι. Τους το αρνήθηκαν. Κάθε μέρα τα πούλμαν φορτωμένα βορειοελλαδίτες ξεκινούν το πρωί για ένα ταξίδι αγορών στα Σκόπια. Ο Λιάκος και ο Πατσούρας αγωνιστές, κομμουνιστές, τάφηκαν εκεί ανάξιοι της πατρίδας.

Ο Καπετάν Λιάκος, καπετάνιος της Πίνδου, πέθανε στα Σκόπια στις 13 Αυγούστου 1975, απότομα την ώρα που γινόταν συζήτηση για τη δημοκρατική και ανθρωπιστική στάση που πρέπει να δείξει η ελληνική κυβέρνηση στους αγωνιστές της Εθνικής αντίστασης.

Ο Καπετάν Πατσούρας, καπετάνιος του Γράμβου πέθανε στις 26 του Απρίλη 1978 και με νοσταλγία ζήτησε ν' ακούσει τις τελευταίες του ώρες, αντάρτικα τραγούδια.

ΤΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ που δημοσιεύονται εδώ είναι από το ανέκδοτο βιβλίο του **ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΥ**: «Ο Γράμμος» (1940-1949).

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΣΟΥΡΑΣ



Γέννημα καί θρέμμα τοῦ Γράμμου. Ἡ καταγωγή του ἀπό τό χωριό Γράμοστα. Γεννήθηκε στό Ἄργος Ὁρεστικό.

Ὁρφανός, δέν εἶδε πατέρα. Ὅταν ὁ πατέρας του πολεμοῦσε τούς Τούρκους στόν πρῶτο βαλκανικό πόλεμο, στά 1912, ὁ Γιάννης ἦταν ἀκόμη στήν κοιλιά τῆς μάνας του. Σκοτώθηκε πρὶν γεννηθεῖ τό παιδί. Ὁ Γιάννης Πατσούρας γεννήθηκε τό 1913 τόν Μάη. Σάν ὀρφανός, θύμα πολέμου, στάλθηκε στό οἰκοτροφεῖο κι ἀπό κεῖ στήν σχολή ὑπαξιωματικών Κερκύρας. Βγῆκε μόνιμος λοχίας πεζικοῦ. Ποιός δέν θυμάται τόν φωνακλά ἐπιλοχία τῶν στρατῶνων τοῦ 27 Συντάγματος τῆς Κοζάνης. Πολλές κλάσεις ἀπό τό 1933-1938 πέρασαν ἀπό τόν

ἐπιλοχία Πατσούρα πού τούς ἐκπαίδευε στόν ὀκρίβαντα καί τούς ἔκανε ἀσκήσεις στά ὑψώματα τῆς Κοζάνης. Νωρίς (1934) γίνεται μέλος τοῦ ΚΚΕ καί μέλος τῶν γραφείων τῶν κομματικῶν ὁργανώσεων τοῦ 27 Συντάγματος καί τῆς 9ης μεραρχίας. Ὁ ἐπιλοχίας Πατσούρας ἀναγκαστικά γίνεται αὐτοστρόχος καί φωνακλὰς γιά νά κρύψει ὅτι εἶναι κομμουνιστής. Εἶναι ὁ πρῶτος ἀντάρτης τοῦ ΕΛΑΣ τῆς περιοχῆς Καστοριάς καί Γράμμου, ἀπό τό καλοκαίρι τοῦ 1942. Ὁργανωτής τοῦ ἀντάρτικου στά 1942, ἐμφανίζεται στά χωριά τῆς περιφέρειας Καστοριάς καί τόν Ὀκτώβρη-Νοέμβρη 1942 συγκροτεῖ τό πρῶτο ἀντάρτικο τμήμα (συγκρότημα) καί γίνεται ὁ φόβος κι ὁ τρόμος τῶν καταχτητῶν καί τῆς ντόπιας ἀντίδρασης. Μὲ τὴ συγκρότηση τοῦ ὑπαρχηγείου Γράμμου, ἡγεῖται τοῦ ὑπαρχηγείου σάν ὑπεύθυνος τοῦ ΕΑΜ. Τοῦτος εἶναι ἕνας ἀπὸ τούς ἀρχηγούς τοῦ Γράμμου, πλὴν καί μαζί μὲ τούς συνεργάτες του Γιαννούλη Γεώργη, Ριζόπουλο Γεώργη, Περικλή, Θεοχαρόπουλο Νίκο (Σκοτίδα), Παπαδημητρίου Ἡλία (Λιάκος), Παπαϊωάννου Ἀχιλλέα, Μπατακόγια Βασίλη (Καραφωτιά), Βασίλκο Γεώργη καί Σαρακατσάνη Μήτσο (Μακεδόνα) καί πολλῶν ἄλλων ἀγωνιστῶν πού ἔδρασαν καί ἀγωνίστηκαν στό Γράμμο.

Διοικητής Συγκροτήματος τοῦ ΕΛΑΣ καί ἀργότερα καπετάνιος τάγματος μέχρι τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας ἀπὸ τούς χιτλερικούς κατακτητές. Ὁ ξενοκίνητος ἐμφύλιος πόλεμος τόν θρῖσκει ὁργανωτὴ καί καθοδηγητὴ στὶς κορφές τοῦ Γράμμου.

Συνεργάτης τοῦ Γιαννούλη, μέλος τῆς διοικήσεως στά 1946-47 τοῦ ἀρχηγείου Γράμμου συμμετέχει μέχρι τέλους στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Μὲ τὴν ἥττα τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ περνάει μαζί μὲ τούς ἄλλους ἀγωνιστὲς στὴν Ἀλβανία καί ἀπὸ κεῖ στὴν Τασκένδη.

Ἀργότερα, στά γεγονότα τῆς Τασκένδης, ὑποστήριξε χωρὶς τालαντεύσεις τὴν πλειοψηφία, τούς Ζαχαριαδικούς καί κατέκρινε τίς παράνομες καί ξενοκίνητες μεθόδους ἀλλαγῆς τῆς ἡγεσίας τοῦ ΚΚΕ. Διαγράφηκε ἀπὸ μέλος τοῦ κόμματος.

Τοῦτος ὁ ἀγωνιστὴς πού τόσο θέλαν νά τόν παρουσιάζουν, ἢ ἀντίδραση καί οἱ ἀρχές, σάν ἐγκληματία μαχαιροθγάλη, ἦταν ἕνας ἰδεολόγος καί ἐπαναστάτης κομμουνιστής. Μαχαίρι γιά νά κῶφει τό ψωμί του σ' ὅλο τό ἀντάρτικο τῶν ἐπτά χρόνων δέν εἶχε ποτέ. Κρατοῦσε πιστόλι ἢ αὐτόματο γιά νά πολεμᾷ τόν φασισμό, ξένο καί ντόπιο, νά υπερασπίζεται τὴν πατρίδα του καί τό λαό του. Στό διάστημα πού γνώρισα τόν Πατσούρα δέν εἶδα, οὔτε ἀκουσα νά σκοτώσει ἄνθρωπο, δέ ἀγγιζε οὔτε ἀπλωσε χερί νά χτυπήσει καί τόν πιό ἀσπονδο ἐχθρό του, τόν ἀντίπαλο.

Ὅλα τὰ χρόνια πού ἔζησε στὴν Τασκένδη προσπάθησε γιά τὴ διατήρηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καί τῶν ἑλληνικῶν παραδόσεων καί ἐθίμων, ἀνάμεσα στοὺς πολιτικούς πρόσφυγες.

ΗΛΙΑΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (Λιάκος)



Μέ τό ὄνομα Λιάκο τόν γνώριζαν ὅλοι ὅσοι σπούδαζαν μαζί του, ἔτσι τόν ἔξεραν καί στά χρόνια τῶν φοιτητικῶν. Μὲ τό ἴδιο ὄνομα τόν γνωρίσαμε στά χρόνια τῆς παρανομίας τὴν περίοδο τῆς κατοχῆς καί τὴν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ὅλοι οἱ συναγωνιστές καί συμπολεμιστές του. Ἡλίας Παπαδημητρίου ἦταν τό πραγματικό του ὄνομα ἀπὸ τό Ἀνθοχώρι (Τασκονοχώρι) Βοῖου κοντά στό Τασούλι. Γεννήθηκε στά 1917. Οἰκοτροφος στό γυμνάσιο Τασουλίου ὁργανώνει τό 1934 τόν πρῶτο πυρῆνα τῆς ΟΚΝΕ στό γυμνάσιο.

Στό Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης σπούδασε δυό χρόνια γεωπονική. Μὲ τόν θάνατο τοῦ πατέρα του παράτησε τό πανεπιστήμιο καί πῆγε στή σχολή ΤΠ ὅπου βγῆκε τριατατικός ὑπάλληλος. Στά φοιτητικά του χρόνια χρημάτισε γραμματέας τῆς φοιτητικῆς κομματικῆς ὁργάνωσης Θεσσαλονίκης. Τελείωσε τὴν σχολὴ ἐφέδρων ἀξιωματικῶν Κερκύρας στά 1938. Στό ἀλβανικό μέτωπο ἦταν στήν πρώτη γραμμή, διοικητὴς διμοιρίας.

Πῆρε μέρος στὴ μάχη τῆς Κρήτης στά 1941 καί ὕστερα γύρισε στὴν Ἀθήνα. Ἐδῶ συνδέεται μὲ τό κόμμα καί στέλνεται στὴν Θεσσαλονίκη. Στά 1942 τὴν Ἀνοιξη, τό μακεδονικό γραφεῖο τοῦ ΚΚΕ τόν ἔστειλε καθοδηγητὴ στὴν Κοζάνη καί ἀπὸ κεῖ στό Βόιο. Εἶναι ὁργανωτὴς τοῦ ἀντάρτικου κινήματος τοῦ ΕΛΑΣ στὴν περιοχή Πίνδου. Μὲ τὴ δημιουργία τοῦ Ἀρχηγείου Πίνδου γίνεται καπετάνιος τοῦ Ἀρχηγείου μὲ διοικητὴ τόν Κυραζόπουλο Μήτσο. Μὲ τὴν ὁργάνωση καί δημιουργία τῶν συνταγμάτων τοῦ ΕΛΑΣ τοποθετεῖται Καπετάνιος τοῦ 53 Συντάγματος. Στόν Ἐμφύλιο Πόλεμο εἶναι ὁ ὁργανωτὴς καί διοικητὴς τῶν ἀντάρτικων τμημάτων Βοῖου Γρεβενῶν, γίνεται ἀρχηγός Βοῖου. Ἀργότερα συναρχηγός, πολιτικός ἐπίτροπος τοῦ Γιαννούλη στό Ἀρχηγεῖο Βοῖου Γράμμου. Τέλος, ἀρχηγός τῆς 670 μονάδας τοῦ ΔΣΕ καί ἐπιτελάρχης Μεραρχίας τοῦ ΔΣΕ.

Ὁ Λιάκος, ὅπως καί ὁ Γιαννούλης, ἔχαν δυσέμερες ἀξίες τίς ὁποῖες δέν μπόρεσε ἢ δέν ἤθελε νά ἐκτιμήσει ἢ ἡγεσία τοῦ ἀγῶνα καί τοῦ ΚΚΕ. Πολλές φορές ὁ Λιάκος ἦταν σὲ διαθεσιμότητα.

Ὁ Λιάκος καί ὁ Γιαννούλης μαζί ἐκπόνησαν ἕνα σχέδιο δράσης τοῦ ΔΣΕ στὶς ἀρχές τοῦ 1947 τό ὁποῖο δέν ἦταν σέ θέση νά συλλάβουν οἱ ἄμεσοι καθοδηγητὲς τῶν Κικίτσας καί Στρίγγος.

Μὲ τὴν ἥττα τοῦ ΔΣΕ, ὁ Λιάκος πέρασε στὴν Ἀλβανία καί ἀπὸ κεῖ στὴν Τασκένδη. Ἐκεῖ, στὴν περίοδο τῶν γεγονότων τῆς Τασκένδης, πῆρε τὴ θέση τῆς Χρυστοσοφικῆς γραμμῆς καί στά ἐσωκομματικά τὴν θέση τῆς μειοψηφίας τῶν ἀντιζαχαριαδικῶν. Ἦταν ἕνας ἀπὸ τούς ἐπικεφαλῆς στὴν πάλη γιά τό ρίξιμο τῆς ζαχαριαδικῆς ἡγεσίας.

Ὅταν οἱ ἐπικρατήσαντες ἀντιζαχαριαδικοί ἀρχισαν τίς παρανομίες, τίς ἀντικομματικές μεθόδους, τὰ ἀντικαταστατικά μέτρα, τίς αὐθαιρεσίες, σταμάτησε, ἡρέμησε. Ἐξανέστη στά μέτρα αὐτά καί εἶπε στόπ στοὺς συνεργάτες του. Αὐτοὶ ὅμως τόν παραμέρισαν γιά νά συνεχίσουν τό ἔργο τῆς καταδίωξης τῆς παράταξης τῶν ζαχαριαδικῶν. Ἦταν ἐνάντια στὶς ἀκρότητες καί διάλεξε τὴν μέση ὁδὸ τῶν ἠπίων, τοῦ «Κέντρου» τῆς κίνησης Μάρκου. Διαγράφεται καί τοῦτος ὁ βετεράνος ἀπὸ τό ΚΚΕ. Ὄντας πάντα ἀντικειμενικός στὶς ἐκτιμήσεις του ἐξεῖρε κι ἐκτιμοῦσε τίς ἀξίες, ἀσχετῶς κομματικῆς παράταξης. Γιά τόν Ζαχαριάδη πού ἦταν ἀντίπαλός του πολιτικά, κομματικά καί πάλαιψε γιά τό ρίξιμό του, δέ διατάζε νά λέει: «Τό κίνημα τῆς Ἑλλάδας δέν μπόρεσε νά βγάλει καθοδηγητὲς Ζαχαριαδικῆς ὁλκῆς».

Αὐτὸς ἦταν ὁ Λιάκος, τέλειος σάν ἄνθρωπος, τίμιος ἀγωνιστής, σταθερός καί ἀντικειμενικός. Ἐκτιμοῦσε, ὅσο κανένας ἄλλος, τόν παράγοντα ἄνθρωπο, τόν ἀγωνιστὴ καί πονοῦσε γι' αὐτόν.

Πολιτικός Λόγος και Ίδεολογία

της Ιωάννας Καυταντζόγλου



Προδημοσιεύουμε ένα απόσπασμα από το ιδιαίτερα ενδιαφέρον δοκίμιο της Ιωάννας Καυταντζόγλου, επιμελήτριας στο Ίνστιτούτο Μελέτης της Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου της Γενεύης, που κυκλοφορεί αυτές τις ημέρες από τις εκδόσεις Έξάντας. Πρόκειται για μιάν ανάλυση των θέσεων των κομμάτων στις εκλογές της μεταπολίτευσης που αποτελεί σημαντική συμβολή στο πεδίο της ανάλυσης της ιδεολογίας, που παραμένει σχετικά ανεξερευνήτο από την ελληνική προοδευτική διάνοηση.

ΟΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ ΣΤΟ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ πιο καθαρά τις αντιφάσεις της κοινωνικής συναίνεσης, που επιβάλλει η κυρίαρχη τάξη στο ιδεολογικό επίπεδο, πρέπει να αναφερθούμε στη διαδικασία της δημιουργίας του ελληνικού έθνικού κράτους στον 19ο αιώνα.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ δυνάμεις αποδέχονται την ανεξαρτησία της Ελλάδας και, ταυτόχρονα, εξασφαλίζουν την κυριαρχία τους πάνω στο νεοσύστατο κράτος. Οι όροι της δημιουργίας και της επέκτασής του υποτάσσονται, κάθε φορά, στις ανάγκες της στρατηγικής του Ιμπεριαλισμού στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσόγειου, των Βαλκανίων και της Μέσης Ανατολής.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ φορέας αυτής της ιδιόμορφης υποταγής θα είναι το κυρίαρχο τμήμα της ελληνικής αστικής τάξης, δηλαδή το μεταπρατικό και κοσμοπολίτικο τμήμα της, που αναπτύσσεται έξω από τον ελλαδικό χώρο και βαθμιαία επαναπατρίζει ένα μέρος από τις δραστηριότητές του. Τα συμφέροντά του συμπιέτουν βασικά με την ανάπτυξη της παγκόσμιας αγοράς κάτω από τη βρετανική ηγεμονία και την ένσωμάτωσή σ' αυτήν της εθνικής εστίας. Έτσι, η ενοποίηση του κοινωνικού σχηματισμού μέσα από την ισχυροποίηση των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων παραγωγής, εξελίσσεται παράλληλα με την εξειδίκευση της εθνικής οικονομίας σ' ένα ρόλο υπεργολάβου.

Η ΜΕΤΑΠΡΑΚΤΙΚΗ άστική τάξη¹ εξασφαλίζει τη διεύθυνση της όλης διαδικασίας χάρις στον έλεγχο της οικοδόμησης του κρά-

της προσέγγιση μέσα από την ιδεολογία ενός τόσο «πραγματικού» και δραματικού γεγονότος, όπως η μεταπολίτευση, Ιούλιος 1974 στην Ελλάδα, μπορεί να φανεί κάπως εξεζητημένη. Ιδιαίτερα όταν στη χώρα μας η ανάλυση του ιδεολογικού περιεχόμενου του πολιτικού λόγου είναι μία τεχνική σχεδόν άγνωστη κι η ιδεολογία θεωρείται, γενικά και κάπως υποτιμητικά, σκέτη αντανάκλαση της πραγματικότητας, συνήθως διαστρεβλωμένη.

Σκοπός μας ήταν ν' αποδείξουμε, με μία όσο γίνεται εξονυχιστική ανάλυση της ιδεολογικής δομής του λόγου που ακολουθεί και στηρίζει τα γεγονότα και τα οποία συνιστούν το «έλληνικό θαύμα», όπως ονόμασε η δεξιά τη μεταβίβαση της εξουσίας από τη στρατιωτική στην πολιτική δεξιά, ότι η ιδεολογία παίζει θεμελιώδη ρόλο στην όλη διαδικασία.

Λειτουργεί δηλαδή σαν συστατικό στοιχείο της πολιτικής πραγματικότητας, της άσκησης, της διατήρησης και της προσαρμογής της εξουσίας στις νέες ανάγκες.

Η μεταβίβαση της εξουσίας συντελείται τον Ιούλιο του 1974 χωρίς να ξεσπάσει ανοιχτή θία είτε ανάμεσα στο λαό και τους δεσπότες του, είτε ανάμεσα στις διάφορες στρατιωτικές και πολιτικές ομάδες της ολιγαρχίας που διεκδικούσαν τον έλεγχο του κυβερνητικού μηχανισμού. Συντελείται δηλαδή σ' ένα στενό κύκλο υπεύθυνων ιθυνόντων, που 'χουν με πολλή προσοχή και σύνεση, πρώτη φροντίδα τη διατήρηση της ουσίας του ολιγαρχικού καθεστώτος.

Έτσι, και για τις ανάγκες αυτής της επιχείρησης, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για να συγκροτηθεί και να διαδοθεί ο μυθοποιητικός αυτός λόγος που αποπροσανατολίζει ιδεολογικά, αποσπᾶ την κοινωνική συναίνεση και εσωτερικεύεται από τις υπόδουλες τάξεις. Έτσι, η κυρίαρχη ιδεολογία δεν περιορίζεται πια στον κοινωνικό χώρο που ελέγχουν οι άρχοντες· όπως γράφει ο Μ. Finley (L' économie antique, Ed. de Minuit, 1973 σ. 44) δεν αντιστασιάζει με ακρίβεια στις ταξικές διαφορές αλλά, αντίθετα, έχει σαν λειτουργία, για να 'ναι χρήσιμη, να διαπερνά αυτές τις διαφορές...

Τά ιδεολογικά νέφη της «Εθνικής ενότητας» και της «δημοκρατικής συνέχειας» πρέπει να σκορπιστούν για ν' αντιληφτεί ο λαός το μέγεθος του έμπαιγμού, για να προβάλλει ξεκάθαρα ή αυταρχική προέλευση και συγκρότηση του σημερινού κράτους.

τους, που γίνεται στο όνομα του έθνους, κατεξοχήν ενοποιητικής έννοιας. Το έθνικό κράτος έχει κύρια αποστολή την απάλειψη των κοινωνικών διαφορών και έτσι προσκρούει στην ύπαρξη περισσότερων από ένα κοινωνικών σχεδίων που αντιστοιχούν στις διάφορες κοινωνικές τάξεις. Είναι σαφής η αντίθεση που αναπτύσσεται ανάμεσα σ' αυτή την πραγματικότητα και την αξίωση της μεταπρατικής ολιγαρχίας, να εμφανιστεί σαν ο μοναδικός νόμιμος έρμηνευτής της «συλλογικής» εθνικής δούλησης. Η αντίθεση αυτή εκφράζεται γρήγορα μέσα από τον πολιτικό ανταγωνισμό με τις άλλες τάξεις. Η άρχουσα τάξη θα αναγκαστεί να συμβιβαστεί συχνά με τα αντίπαλα κοινωνικά σχέδια στον πολιτικό και οικονομικό τομέα. Η μορφή που θα πάρουν αυτοί οι συμβιβασμοί θα εξαρτηθεί από την ιστορική στιγμή, τη φύση των αντίπαλων και το συσχετισμό των δυνάμεων, τις συμμαχίες και κυρίως τη διεθνή κατάσταση.

Η ΜΕΤΑΠΡΑΚΤΙΚΗ ολιγαρχία αντιμετώπιζει αρχικά δύο βασικές ενδογενείς² τάξεις: τους μεγάλους και μεσαίους γαιοκτημόνες και τους μικροαστούς, του χωριού και της πόλης. Άπέναντί σε κάθε μία απ' αυτές, η άρχουσα τάξη θ' ακολουθήσει διαφορετική τακτική.

ΟΙ ΑΞΙΕΣ, ή ιδεολογία και η οικονομική συμπεριφορά των γαιοκτημόνων ανήκουν σ' έναν προκαπιταλιστικό τρόπο παραγωγής που δεν είχε ακόμα ολοκληρωτικά ύποταχτεί. Η τάξη αυτή άσκούσε μία ισχυρή εξουσία στην ύπαιθρο όπου λειτουργούσε μεσολαβητικά ανάμεσα στις άγροτικές μάζες και τους αντιπροσώπους της όθωμινικής εξουσίας. Το πολιτικό της σχέδιο είναι κοντόφθαλμο και αναχρονιστικό και μέσα από την οικονομική

συνεργασία με τους μεταπράτες και τη λειτουργία του κοινοδουλειτικού συστήματος θα εξαλειφθεί σαν αυτόνομη τάξη. Αφού αποζημιωθεί για τις μεταρρυθμίσεις που θα υποστεί, θα απορροφηθεί από τους μεταπράτες και οι ιδεολόγοι της θα αφομοιωθούν σε μία ενιαία, κυρίαρχη, αντιλαϊκή ιδεολογία.

Ο ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ αυτός στην κορυφή δε συνεπάγεται ένα μείρασμα της εξουσίας με ένδεχόμενες συγκρούσεις. Πλαταίνει απλώς τη βάση της εξουσίας γιατί η τάξη των γαιοκτημόνων αφομοιώνεται ολοκληρωτικά και παύει να διαφέρει μία αυτόνομη δυνατότητα αναζήτησης μίας διαφορετικής μορφής εξουσίας, παύει να είναι ένας πιθανός αντίπαλος της ολοκληρωτικής επικράτησης του εξαρτημένου κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής³. Έτσι η πολιτική, ιδεολογική και οικονομική σύγκρουση γύρω από την εξουσία πολώνεται ανάμεσα σε δυο αντίπαλους: την ενιαία κυρίαρχη τάξη και τη συμμαχία των μικροαστών με τους παλιούς και νέους άρχιμονες που πληθθαίνουν.

Η ΕΠΙΔΙΩΞΗ συμβιβασμού με την μικροαστική τάξη ύτακνεί σε μία διαφορετική λογική. Για να εξασφαλίσει σύμμαχους στον αγώνα ενάντια στους προλετάριους που πληθαίνουν, η ολιγαρχία θα εφαρμόσει ένα πλατύ πρόγραμμα στρατολογίας μικροαστών. Μέ τον τρόπο αυτό στελεχώνεται ο κρατικός μηχανισμός, ή συνεχώς επέκταση του οποίου αποτελεί βασική προϋπόθεση του εξευρωπαϊσμού.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ένσωμάτωσης των μικροαστών μέσα από τη δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα τροφοδοτείται από ένα αναπτυγμένο σχολικό και μορφωτικό σύστημα που διευκο-

λύνει την κοινωνική ρευστότητα. Τόν ίδιο ρόλο παίζουν οι κοινοβουλευτικές δομές. Τό σύνταγμα και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στο μέτρο που γίνεται πραγματικότητα, ή καθολική ψηφοφορία, στο μέτρο που εκφράζει τη λαϊκή θέληση, ενσωματώνουν τούς μικροαστούς, αλλά και λειτουργούν σαν πλαίσια κατακτήσεων που δελτιώνουν τις συνθήκες ζωής των λαϊκών τάξεων.

Η ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ μέρους της εξουσίας δέ φαίνεται στην κορυφή. Έχει διατηρούνται ανέπαφοι οι κρίσιμοι στεγανοί χώροι της άμυνας και της εξωτερικής πολιτικής που εξασφαλίζουν τη σύνδεση με τό ιμπεριαλιστικό κέντρο ύποτέλειας, και βραχυκυκλώνουν την επιφανειακή δημοκρατικότητα του συστήματος.

Η ΑΝΤΙΦΑΣΗ αυτή στην κορυφή αντανακλάται στο συμβιβασμό ολιγαρχίας και μικροαστών, οδηγώντας τον συνεχώς σε κρίση. Ίδιαίτερα οι διανοούμενοι της μικροαστικής τάξης δείχνουν μία συγκεκριμένη άνοχη και μπορούμε να πούμε ότι βασικά απορρίπτουν την κυρίαρχη ιδεολογία⁴.

ΓΙΑ Ν' ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΟΥΜΕ τό ρόλο των διανοούμενων άλλων τάξεων στην επεξεργασία της ιδεολογίας της άρχουσας τάξης, θά πρέπει νά εισάγουμε τούς όρους «ιδεολογικό μπλόκ» και «ήγεμονική ιδεολογία». Οι έννοιες αυτές πού εκλαϊκεύτηκαν από τη διάδοση του έργου του Άντόνιο Γκράμσι στη Δυτική Ευρώπη είναι απαραίτητες γιά νά κατανοήσουμε τις αντιφάσεις της κοινωνικής συνείδησης στο ιδεολογικό επίπεδο.

Η ΑΡΧΟΥΣΑ τάξη προσπαθεί νά δημιουργήσει γύρω της ένα «ιδεολογικό μπλόκ», νά μονοπωλήσει δηλαδή την παραγωγή της ιδεολογίας, με την άκτινοβολία των δικών της διανοούμενων και προσελκύοντας διανοούμενους άλλων τάξεων. Οι τελευταίοι, άφοι στρατολογηθούν, πρέπει νά ύποταχθούν ολοκληρωτικά και νά ένταχτούν οργανικά σ' ένα παραγωγικό «ιδεολογικό μπλόκ».

Η «ΗΓΕΜΟΝΙΑ» είναι ο συνδυασμός εξαναγκασμού και ιδεολογικής επικράτησης της βίας και της συναίνεσης. Γιά νά επιτευχθεί αυτός ο συνδυασμός, ή ιδεολογία και ο πολιτισμός παίζουν σημαντικό ρόλο. Μία ιδεολογία γίνεται ήγεμονική όταν, δντας ή ίδια ενσωματώνει στον κοινωνικό σχηματισμό, ενσωματώνει με τη σειρά της· τότε ο εξαναγκασμός περνάει σε δεύτερη μοίρα και ή συναίνεση γίνεται καθοριστική.

ΟΤΑΝ ΜΙΑ ιδεολογία είναι ήγεμονική, γίνεται αποδεκτή από τις κυρίαρχόμενες τάξεις πού την εσωτερικεύουν. Έπιβάλλεται σ' όλην την κοινωνία, τη διαποτίζει και τη διαπερνά. Έξομοιώνει και ενσωματώνει τά διάφορα ρεύματα σκέψης και συστήματα παραστάσεων. Μία τέτοια ιδεολογία πρέπει νά προέρχεται κατά κύριο λόγο από τά σπλάχνα του κοινωνικού σχηματισμού. Δέν πρέπει νά επικαλείται και νά χρησιμοποιεί ξένα, δανεικά στοιχεία, ακόμα κι αν είναι προσαρμοσμένα στις ντόπιες συνθήκες, παρά μόνο συμπληρωματικά. Αυτού του είδους ή ιδεολογία κάνει αποδεκτή την ίδια την ιδέα της κυριαρχίας. Οι μάζες δέ φοβούνται πιά, όπως γράφει ο Όργουελ⁵, τόν «μεγάλο άδελφό», τόν άγαπών.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ή παραγωγή της ιδεολογίας της ένιαίας κυριαρχής τάξης σηματοδύθηκε από την άρχή, καθοριστικά, από έναν κο-

μοπολιτισμό, πού δέν είχε άμεση σχέση με την ιστορικότητα του έλλαδικού κοινωνικού σχηματισμού. Ξενοφερτα στοιχεία είναι ή άναφορά στη Γαλλική Έπανάσταση του 1789, ο φιλεύθερισμός, ο άρχαϊζον νεοκλασικισμός, ή δυτικοποίηση, δηλαδή τά κύρια συστατικά στοιχεία της κυρίαρχης ιδεολογίας.

Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ αυτή άποκτά μία συστατική λειτουργικότητα. Οι άναφορές προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της άναπαραγωγής των σχέσεων παραγωγής και μεταβάλλονται συχνά στο αντίθετό τους. Έτσι, ή υπεράσπιση της έλευθερίας άπέναντι στους «έχθρους της έλευθερίας» μεταβάλλεται σε φασιστικό ιδεολογικό προσκλητήριο σ' όλες τις άνελεύθερες συνθήκες της κοινωνικής καθυστέρησης. Ο «έκσυγχρονισμός» χρησιμοποιείται στην άρχή γιά νά πάρουν ορθολογική μορφή οι άστικές μεταπρατικές μεταρρυθμίσεις του 19ου αιώνα και άργότερα γιά νά δικαιολογηθεί ή τεχνοκρατική ληστεία των κατώτερων τάξεων στο όνομα της οικονομικής άνάπτυξης δυτικού τύπου. Ο αντικομμουνισμός εγκαταλείπεται στις μέρες μας γιά την πάλι ένάντια στον έξτρεμισμό.

ΕΤΣΙ ΟΜΩΣ, τά περισσότερα στοιχεία αυτής της ιδεολογίας ισχύουν μόνο γιά την άρχουσα τάξη. Η κυρίαρχη ιδεολογία δέν καθιερώνεται στην Έλλάδα, ν' άφομοιωθεί ρεύματα σκέψης, συστήματα παραστάσεων και πολιτιστικά στοιχεία πού γεννιούνται στο έσωτερικό του κοινωνικού σχηματισμού. Ο τρόπος σκέψης της άρχουσίας και ο πολιτισμός της ύπαιθρου⁶ έχουν έξοβελιστεί και άποκλείεται κάθε άναφορά στά Βαλκάνια ή στη Μέση Άνατολή.

ΠΑΡ' ΟΛΟ λοιπόν ότι τό σχολικό σύστημα εξασφαλίζει μία μεγάλη ρευστότητα άνάμεσα στις άρχουσές μάζες, τά μικροαστικά στρώματα και τη γραφειοκρατία, ή κυρίαρχη ιδεολογία δέν μπορεί νά παίξει τόν οργανικό της ρόλο. Ο ριζοσπαστικός και έθνικιστικός λαϊκισμός της μικροαστικής τάξης αντίστέκεται με επιτυχία στη κομποπολιτική ολιγαρχική διείσδυση. Οι μάζες αντίστέκονται συνεχώς στον έξευρωπαϊσμό. Άκόμα κι όταν πετύχει ένας πρόσκαιρος διασμός της συνειδήσης τους, έπιστρέφουν, άργότερα, στην πολιτιστική τους άυτόνομια, στις ρωμαλέες θαλασσινές άναφορές.

ΕΤΣΙ ΟΜΩΣ δέ ριζώνει ή ιδέα ότι ή κυριαρχία της μεταπρατικής ολιγαρχίας είναι φυσική και άναγκαία. Η έλλειψη άκτινοβολίας της κυρίαρχης ιδεολογίας έμποδίζει τη δημιουργία ενός πραγματικού «ιδεολογικού μπλόκ», την έμποδίζει από τό νά γίνει ήγεμονική. Τότε ή συναίνεση είναι εύθραυστη και ο εξαναγκασμός⁷ έχει τό προβάδισμα πάνω στην πειθώ. Έτσι, και γιά την περίοδο πριν από τό 1967, μπορούμε νά θεωρήσουμε ότι ή αντίσταση, όλο και πιά έντονη, πού συναντούσε ή κυρίαρχη αλλά όχι ήγεμονική ιδεολογία, τροφοδοτούσε την άνοδο των διεκδικητικών άγώνων κι ότι αυτοί, με τη σειρά τους, οδηγούν στην άμφισβήτηση της συναίνεσης. Τότε πιά ή παράταση της κυριαρχίας της άρχουσας τάξης δέν είναι δυνατή χωρίς μεταβολή των θεσμών, χωρίς τη συγκρότηση μίας πιά άυταρχικής οργάνωσης του κράτους⁸.

Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ δέν ήταν λοιπόν, όπως ύποστηρίζει ή έπίσημη ιδεολογία, ένα άτύχημα ή ένα λάθος, αλλά μία από τις πιθανές

εκδόσεις μίας βαθύτερης κρίσης. Δέν ήταν βέβαια ή μόνη δυνατή λύση, αλλά ή πολιτική μυωπία του παλατιανού κέντρου έξουσίας δέν επέτρεπε άλλη διέξοδο από τό πραξικόπημα των παλατιανών στρατηγών. Τά περιθώρια έλιγμου είχαν ήδη έξαιρετικά περιοριστεί μετά τό φιάσκο της άποστασίας. Αυτό τό άρχικό δικτατορικό σχέδιο είχε, αν όχι τη συγκράτηση, τουλάχιστο την άνοχή του μεγαλύτερου τμήματος της πολιτικής και ιδεολογικής εκπροσώπησης της άρχουσας τάξης.

Η ΜΟΡΦΗ πού πήρε τελικά ή επέμβαση του στρατού άναποκρινόταν στά άμεσα προβλήματα του άμερικάνικου ιμπεριαλισμού στη Μεσόγειο. Η χούντα της 21ης Άπριλίου παραμέρισε τό παραδοσιακό πολιτικό προσωπικό της άρχουσας τάξης⁹ κι έτσι του έδωσε τη δυνατότητα νά ισχυρίζεται σήμερα ότι ή δικτατορία ήταν όλοτέλα ξένη προς τη δική του πολιτική στρατηγική.

Ο ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΣ άποπροσανατολισμός, πού προωθείται από την πτώση της δικτατορίας τόν Ιούλιο του 1974 μέχρι τις εκλογές του Νοεμβρίου του ίδιου χρόνου, έχει σκοπό νά κρύψει ότι ή δικτατορία, όχι μόνο διατήρησε αλλά και δυνάμωσε την ουσία της κυριαρχίας της ίδιας ολιγαρχίας. Η άπόκρυψη της συνέχειας πού ύφίσταται άνάμεσα στην έξουσία της δεξιάς πριν τό 1967, την έξουσία της χούντας και την έξουσία της Νέας Δημοκρατίας είναι μία από τις βασικές αιτίες της συντριπτικής εκλογικής νίκης της τελευταίας, τό 1974.

ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ άυταρχικό και πατερναλιστικό κράτος θεμελιώνεται σ' αυτή την ιδεολογική όμίγλη, πού τό έμποδίζει νά χει όποιαδήποτε άξίωση ήγεμονίας στον ιδεολογικό τομέα. Άλλά βέβαια αυτό έξαρτάται και από τη δύναμη της άμφισβήτησης του ιδεολογικού περιεχόμενου των πολιτικών λόγων, από τό βαθμό συναίνεσης πού άναπτύσσεται άνάμεσα στα φερέφωνα της έξουσίας και δων ισχυρίζονται ότι μιλούν γιά λογαριασμό των καταπιεσμένων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ο Κ. Μοσχάφ την ονομάζει «Τάξη του έθνους» στο βιβλίο του «Έθνική και κοινωνική συνείδηση στην Έλλάδα, 1830-1909».

2. Οι τάξεις αυτές δημιουργούνται και άναπτύσσονται κατά κύριο λόγο από μία ένδοξη εξέλιξη του κοινωνικού σχηματισμού.

3. Πολλοί άπ' αυτούς πού άνήκουν στη μεταπρατική τάξη θά άγοράσουν τοιφλίκια των Τούρκων γαιοκτημόνων στις διάφορες φάσεις επέκτασης της επικράτειας. Η κοινοβουλευτική ζωή κυριαρχείται μέχρι σήμερα από ένα μικρό αριθμό «πολιτικών οικογενειών» πού δημιουργήθηκαν από γάμους μεικτούς, μεταπρατών και γαιοκτημόνων.

4. Η αντίσταση αυτή έχει άποτέλεσμα τη διείσδυση ενός πλήθους μικροαστικών στοιχείων στην ιδεολογία της άρχουσας τάξης.

5. G. Orwell, 1984, Penguin, London.

6. Στο μέτρο πού γίνονται τέτοιες άναφορές είναι ά-ιστορικές και ξενοφερτες.

7. Δηλαδή ή άνοιχτή χρησιμοποίηση βίας στο πολιτικό επίπεδο, ή δικτατορία.

8. Ο κ. Καραμανλής είχε ήδη κάνει μία τέτοια άπόπειρα τό 1963 και τις περισσότερες από τις προτάσεις του εκείνης της εποχής τις ενσωμάτωσε στο σημερινό σύνταγμα.

9. Βασικοί πολιτικοί και στρατιωτικοί παράγοντες του κατεστημένου άντιμετώπιζαν μέχρι τόν Νοέμβριο του 1973 (Πολυτεχνείο) αυτόν τόν παραμερισμό σαν κάτι τό προσωρινό.



Η ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ Α' ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

μέρος δ'

του HEINZ RICHTER

Ο ιστορικός Χ. Ρίχτερ στή μελέτη του, έρευνά το πρόβλημα της ένδεχόμενης άμεσης βρετανικής συμμετοχής στην πτώση της Α' ελληνικής δημοκρατίας, βασισμένος κυρίως στις πληροφορίες των πηγών του Φόρεϊν Όφισ. Σκοπός του είναι να έρευνήσει τελικά, πόσο σωστή αποδείχεται στή συγκεκριμένη περίπτωση ή «θεωρία της συνωμοσίας» και ή άποψη ότι προστάτιδες δυνάμεις καθορίζουν αποφασιστικά τήν τύχη των ελληνικών υποθέσεων.

Πρίν όμως εξετάσει τά γεγονότα του Μαρτίου του 1935, αναφέρεται στο άποτυχημένο κίνημα του Πλαστήρα του 1935, τίς διαδουλεύσεις στο μπλόκ των αντίπαλων πολιτικών ομάδων, τό κίνημα του Μαρτίου, τίς καταδίκες, τίς εκκαθαρίσεις και τίς εκτελέσεις που άκολουθήσαν μέσα στην αφήγηση εμφανίζεται ό ρόλος του Άγγλου πρεσβευτή Waterlow στο πολιτικό παρασκήνιο. Ήδη στο πρώτο πεντάμηνο του 1935 άρχισαν οι αντιδημοκρατικές δυνάμεις να θέτουν θέμα παλινόρθωσης του βασιλιά.

Στή συνέχεια αναφέρει ό Waterlow τήν άποψη του της 28 Μαρτίου, όταν είχε αποκλείσει τό ένδεχόμενο παλινόρθωσης της ελληνικής δυναστείας. Τά γεγονότα τόν ανάγκασαν να τροποποιήσει τίς αντίληψεις του και να δεχτεί πως μόνον με τήν επιστροφή του βασιλιά θ' αποκατασταθεί ή ήσυχία και γαλήνη του τόπου:

«Κατά τή γνώμη μου, ή μεγάλη πλειοψηφία των θενιζελικών εύνοει τήν επιστροφή του βασιλιά. Οι περιουσίες, ή μεγάλο μέρος τους, των επιφανέστερων μελών του κόμματος των Φιλελευθέρων, δημεύτηκαν, και σκέφτονται ότι, αν δέν γυρίσει ό βασιλιάς δέν έχουν έλπίδα να τίς ξαναπάρουν. Ταυτόχρονα τέτοιες ύλικές σκέψεις άπασχολούν και τίς μάζες».

Μέ μία θαρραλέα κυβερνητική πολιτική ή μοναρχία θά έχει αποκατασταθεί μέχρι τό τέλος του χρόνου. Αναγνώριζε τίς αδυναμίες του Τσαλδάρη και τήν άρνηση συνεργασίας των Φιλελευθέρων και προέβλεπε πως και μετά τή σύγκλιση της Βουλής θά έδημιουργούντο δυσκολίες. Κάτω από τίς συνθήκες αυτές άναρωτιέται άν:

«Αν υπό τέτοιες συνθήκες, ή επιρροή της κυβέρνησης της Α.Μ. μπορεί ή θά πρεπε να χρησιμοποιηθεί για τήν προώθηση της λύσης που όλη ή μετριοπαθής γνώμη άρχίζει να εύνοει⁹⁶».

Κατά παράδοση, ή Ελλάδα στις δυσκολίες της άναμένει τή βοήθεια της βρετανικής κυβέρνησης:

«Αν ζητηθούμε μακριά τώρα, που άρχίζουν να χωρίζουν οι δρόμοι, θά δημιουργήσουμε τό αίσθημα ότι δέν παίξαμε τό μέρος που έπρεπε».

Τό πρόβλημα δέν άφορά μόνο τήν Ελλάδα αλλά και τήν ειρήνη σ' όλόκληρα τά Βαλκάνια. Εάν ή κατάσταση γλιστρίσει προς τό χάος, ξανοίγεται ό δρόμος για τόν κομμουνισμό. Έτσι μόνον ή παλινόρθωση μπορούσε να σώσει τήν Ελλάδα από τό χάος και τόν κομμουνισμό.

«Έτσι όπως είναι τά πράγματα, ή αποκατάσταση της μοναρχίας δέν μπορεί να χειροτερέψει τίς μέλλουσες προοπτικές, μόνο να τίς καλύτερέψει σημαντικά. Δέν είναι τότε προς τό συμφέρον μας να προωθήσουμε τήν αποκατάσταση δίνοντας τίς κατάλληλες συμβουλές και βοηθώντας ίσως στην απομάκρυνση ορισμένων έμποδίων που δέν τήν επιτρέπουν».

Τό Φόρεϊν Όφισ έρμήνευσε – και σωστά – τίς προτάσεις του Waterlow σαν μία συνηγορία για βρετανική επέμβαση υπέρ του Γεωργίου. Ο Lambert όμως υπενθύμισε ότι κάτι τέτοιο αντίκειται στην αρχή της βρετανικής πολιτικής για μη άνάμιξη στα έσωτερικά ξένων χωρών⁹⁶. Εάν παρ' όλα αποφασιστεί ή επέμβαση, τότε θά έπρεπε να ακολουθηθούν οι υποδείξεις του Waterlow. Ο Carr άπ' τή μεριά του δέν έβρισκε στην άνάλυση του Waterlow καμιά πρακτική ένδειξη ότι μετά τήν επιστροφή του βασιλιά, ή κατάσταση της Ελλάδας θά βελτιωθεί.

«Δέν μου φαίνεται σωστό να συμπεράνω ότι επειδή ή δημοκρατία ύπηρεζε κακή, ή μοναρχία θά ναι καλή. Νομίζω πως τό πιθανότερο συμπέρασμα είναι ότι οι Έλληνες δέν είναι διοικησιμοι από αρχή οίασδήποτε μορφής, ή ότι δέν είναι διοικησιμοι για πολύ από τήν ίδια αρχή.

Οι υποδείξεις του Waterlow άνησυχούσαν τόν Carr: δέν έμοιαζε να αντιλαμβάνεται ό Waterlow τίς αρχές της βρετανικής πολιτικής που έξαρτιόνται άπ' τήν Κοινή Γνώμη και τή Βουλή. Δέν έπρεπε ή βρετανική κυβέρνηση ν' αποφασίσει για τή μορφή του πολιτεύματος της Ελλάδας. Έξ άλλου ή ελληνική δυναστεία δέν έχαιρε μεγάλης φήμης στη Μεγάλη Βρετανία.

«Θά 'ταν συνετό πιστεύω να άποθαρρυνθεί ό κ. WATERLOW κατ' ιδίαν από τό να πιστεύει ότι είμαστε έτοιμοι να ρίξουμε τό βάρος μας στην μιά ή τήν άλλη πλευρά του συνταγματικού προβλήματος στην Ελλάδα⁹⁷».

Ο Ο' Malley απέκρουσε κι αυτός τήν επέμβαση μ' ένα ακόμη επιχείρημα:

«Αν ή παλινόρθωση άποδειχτεί επιτυχής, δέν θάπρεπε να περιμένουμε εύχαριστώ για τήν βοήθειά μας. Οι Έλληνες φυσικά είναι άνίκανοι για εύγνωμοσύνη ενώ αν άποδειχτεί άποτυχία, θά θεωρηθούμε σίγουρα φταίχτες».

Ο Ο' Malley έξ άλλου είχε δηλώσει στον Σιμόπουλο που τόν επισκέφθηκε στις 13 Μαΐου και του έξέθεσε τά σχέδια της κυβέρνησης του για τό δημοψήφισμα ότι ή βρετανική κυβέρνηση δέν είχε γνώμη πάνω στο θέμα. Ή προσωπική του γνώμη πάντως ήταν ότι αυτό τό θέμα άφορούσε τόν ελληνικό λαό και όχι τή βρετανική κυβέρνηση.

«Αν ό ελληνικός λαός αποφασίσει ότι θέλει βασιλιά θά του εύχηθούμε καλή επιτυχία, χωρίς να εκφράσουμε γνώμη για τά πλεονεκτήματα της άπόφασής του. Θά πρέπει να φανεί ότι ή επιστροφή είναι ή αληθινή επιθυμία της μεγάλης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού. Αν ήταν άποτέλεσμα χαλκευμένων έκλογών ή νοθευμένης ψήφου, ίσως γίνει δυσάρεστη κριτική άπ' τόν τύπο της χώρας... Αν χαλκευθούν οι ελληνικές έκλογές, ό αποκατασταθείς βασιλιάς στην Ελλάδα δέν θά πρέπει να περιμένει τήν ίδια συμπάθεια άπ' τό έξωτερικό⁹⁸».

Μέ τήν άποψη αυτή είχε συμφωνήσει και ό Σιμόπουλος. Στις 25 Μαΐου ό Sargent διαπίστωνε:

Στή συνέχεια όμως, διαφοροποιούσε τή θέση του έναντι του Waterlow. Ο τελευταίος αυτός είχε δέβαια δικιο όταν σημείωνε ότι ή Ελλάδα θά μπορούσε να περιμένει – αν βρεθεί σε δύσκολη θέση – βρετανικές συμβουλές.

«Όποιοδήποτε δέν ύπάρχει θέμα ότι ή κυβέρνηση της Α.Μ. ή ύπαιρουγός της θά διακηρυχθούν είτε υπέρ είτε κατά της μοναρχίας στην Ελλάδα».

Στήν παρούσα κατάσταση όμως δέν ύπηρεχε τέτοιος κίνδυνος. Προτού λοιπόν επιτραπεί στον Waterlow να δώσει μιά τε-

τοια συμβουλή, θά ήταν σκόπιμο ν' αναμείνουν νεώτερες εκθέσεις του¹⁰⁰.

Τήν απόφαση για τούς παραπέρα χειρισμούς πήρε ο Vansittart στις 27 Μαΐου. 'Απέρριψε οποιαδήποτε ανάμιξη, και με τόν πρόσθετο λόγο μάλιστα ότι δέν έπρεπε ή Βρετανία νά ακολουθήσει τήν πολιτική τών έπεμβάσεων άλλων χωρών και με τόν τρόπο αυτό νά τήν ένθαρρύνει. 'Η υπόθεση αυτή ήταν έσωελληνικό θέμα¹⁰¹.

Μέ τό πνεύμα αυτό έστειλε ο Sir John Simon στις 30 Μαΐου ένα τηλεγράφημα στόν Waterlow, μέ τό όποιο του ύπενθύμιζε τήν άρχή τής μή επέμβασης. 'Αν οί μέχρι τώρα ένεργειες τής Βρετανίας, όπως ή άποστολή του Royal Sovereign στό έλληνικά ύδατα ή ή δήλωση στή Βουλή τών Κοινοτήτων, άσκησαν καταπραΰντική επίδραση στήν έλληνική έσωτερική πολιτική, αυτό ύπληξε συμπτωματικό και όχι σκόπιμο. Τό πρώτο άποσκοπούσε στή διαφάλιση βρετανικών συμφερόντων και τό δεύτερο ύπαγορεύονταν από άνθρωπιστικούς λόγους.

«'Αλλά άν δώσουμε τέτοια συμβουλή θά πρέπει νά έχουμε σαφή γνώμη ότι ο κίνδυνος τής άναρχίας είναι τόσο άληθινός και άναπόφευκτος ώστε είμαστε άπολύτως πεπεισμένοι ότι τό καθεστωτικό πρόβλημα πρέπει νά αντιμετωπιστεί και νά τακτοποιηθεί άμέσως».

Στή συνέχεια ο Sir John παρέπεμπε στό έπιχειρήματα του Ο' Malley¹⁰². Μέ τόν τρόπο όμως αυτό, τό Φόρεϊν 'Οφισ μέ τόν φιλελεύθερο άρχηγό του Sir John Simon, είχε επιλέξει τήν πολιτική τής ουδετερότητας. 'Ομως ο Sir John παρέδλεπε κάτι πολύ ουσιαστικό, ένα καθαρά έλληνικό φαινόμενο: ό,τι και νά έλεγε ο Waterlow έθεωρείτο σάν έπίσημη άποψη τής Μεγάλης Βρετανίας. Καί ο Waterlow είχε ταχθεί τώρα μέ τό μέρος του βασιλιά.

Στις 15 Μαΐου είχε άρθεί ο Στρατιωτικός Νόμος από τόν Τσαλδάρη, πού όρισε και τήν ήμερομηνία τών εκλογών για τίς 2 'Ιουνίου¹⁰³. 'Ο Μεταξάς άρχισε άμέσως μιά σφοδρή άρθρογραφία εναντίον τών Τσαλδάρη και Κονδύλη, ζητώντας τήν εγκαθίδρυση τής συνταγματικής μοναρχίας. 'Η πολεμική του Μεταξά έφτασε σέ τέτοια όξύτητα πού άνάγκασε τόν Κονδύλη νά του κάνει μήνυση για δημόσια δυσφήμιση¹⁰⁴. 'Η αντίδραση του Τσαλδάρη ήταν διαφορετική: σέ λόγο του στήν Πάτρα τήν 19η Μαΐου ζήτησε τήν ψήφο του λαού για τούς Λαϊκούς άλλα και τούς 'Εθνικοδημοκρατικούς του Κονδύλη. Καί πρόσθεσε ότι για τήν κυβέρνηση δέν τίθεται θέμα μορφής του πολιτεύματος. 'Επειδή όμως πάνω άπ' όλα είναι ή λαϊκή θέληση, στό νέο Σύνταγμα θά περιληφθεί άρθρο πού θά προβλέπει τή διενέργεια δημοψηφίσματος για τή μορφή του πολιτεύματος¹⁰⁵. 'Ετσι όμως και μέ πλάγιο τρόπο, συντάχθηκε και ο Τσαλδάρης μ' εκείνους πού ζητούσαν δημοψήφισμα. Οί άρχηγοί τής αντιπολίτευσης Σοφούλης, Καραντινάς και Παπαναστασίου δίσταζαν νά συμμετάσχουν στις εκλογές γιατί ούτε οί πολιτικές έλευθερίες είχαν άποκατασταθεί, ούτε είχε δεχθεί ή κυβέρνηση τή συμμετοχή τους στόν έλεγχο τής διεξαγωγής τών εκλογών¹⁰⁶. Μέ γράμμα του από τό Παρίσι, επενέβη στή διαμάχη και ο ίδιος ο Βενιζέλος, ο όποιος δήλωσε ότι παραιτήθηκε από τήν άρχηγία του κόμματος τών Φιλελευθέρων και εγκατέλειψε τήν ενεργό ανάμιξη του στήν πολιτική, άλλα μέ τήν προϋπόθεση τής επαναφοράς τών πολιτικών έλευθεριών στήν 'Ελλάδα. 'Αν όμως οί πολιτικές έλευθερίες κινδύνευαν πάλι, δέν θά δίσταζε νά άναμιχθεί στήν πολιτική. 'Εάν έπιχειρηθεί ή παλινόρθωση, πράγμα πού θά σήμαινε τήν εγκαθίδρυση βασιλικής δικτατορίας, ο ίδιος θά πολεμούσε στό πλευρό τών δημοκρατικών δυνάμεων¹⁰⁷.

Μέ εκθεσή του ο Waterlow άναγνώρισε τότε πώς οί εκτιμήσεις του για τό συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ δημοκρατικών και βασιλικών πού είχε κάνει στήν άνάλυσή του τής 13ης Μαΐου ήταν λαθεμένες. 'Η επιδίωξη τής κυβέρνησης νά ένώσει τό λαό κάτω άπό τή σκέπη μιās συνταγματικής μοναρχίας δέν θά ήταν εύκολο νά πραγματοποιηθεί¹⁰⁸. 'Από εκθέσεις τών Βρετανών προξένων στή Θεσσαλονίκη και τήν Πάτρα και του ύποπροξένου στό Χανιά, είχε άρχίσει νά πείθεται¹⁰⁹ ότι δέν έπικρατούσε και τόσο μεγάλος λαϊκός ένθουσιασμός για τή μο-



‘Ο Γ. Κονδύλης μέ σπολή άντιστρατήγων. Δεξιά του ο Θ. Τονγκο-δασίλης και άριστερά του ο ύπασπιστής του - λοχαγός τότε - Γ. Κουρούκλης. ‘Ο λοχαγός έφτασε τό βαθμό του στρατηγού, απείλησε νά κόψει 114 κεφάλια και σήμερα άρχηγεί κι αυτός τής βασιλικής παράταξης.....

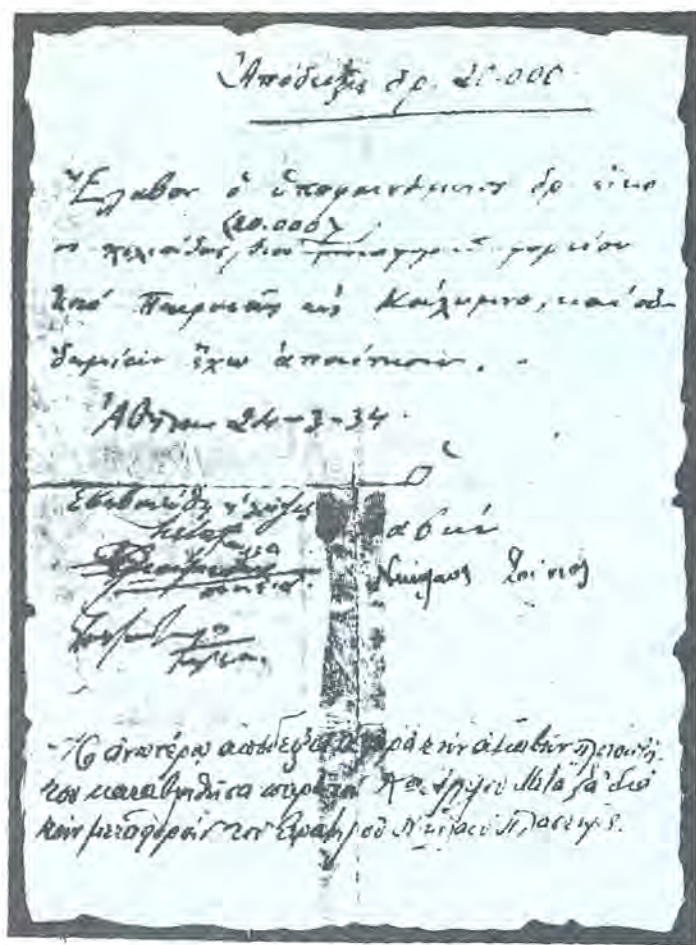
ναρχία. Για δέ τό πρόσωπο του ίδιου του τέως βασιλιά άπολύτως κανένας¹¹⁰.

Παρ' όλα αυτά, ο Waterlow έξακολουθούσε νά άναμιγνύεται στό πράγματα, ακόμα και μετά τίς οδηγίες του Sir John τής 27 Μαΐου, πού τελικά φτάσανε στό χέρι του μόλις στις 30 του ίδιου μήνα¹¹¹. Στις 30 Μαΐου ο Waterlow άπευθύνεται στόν Vansittart. Δέν μπορούμε νά ξέρουμε άν στήν ένεργεία του αυτή έπαιξε ρόλο ο έπικείμενος σχηματισμός νέας κυβέρνησης στή Βρετανία, πού πραγματοποιήθηκε τελικά στις 7 'Ιουνίου υπό τήν πρωθυπουργία του Baldwin και μέ ύπουργό έξωτερικών τόν συντηρητικό Sir Samuel Hoare. Μέ τόν Vansittart φαίνεται πώς είχε ο Waterlow κάποια οικειότητα, πράγμα πού επιβεβαιώνεται κι από τόν τρόπο πού τόν προσφωνεί (My Dear Van). Στήν άρχή επανέρχεται στήν εκθεσή του τής 13 Μαΐου /R. 3203/34/19/ και διαπιστώνει ότι τό δίλημα: συνταγματική μοναρχία ή χάος και κομμουνισμός, όσο περνάει ο καιρός επιβεβαιώνεται. 'Αλλά άφού ο κομμουνισμός άποτελεί άπειλή για τά βρετανικά συμφέροντα, έπρεπε νά σταθμιστεί σοβαρά τό ένδεχόμενο νά δοθηθεί ή 'Ελλάδα στό δρόμο τής μοναρχίας. 'Απαραίτητη δέδαια προϋπόθεση ότι ο τέως βασιλιάς θά επέστρεφε, όχι σάν κομματάρχης - όπως ο πατέρας του - άλλα σάν συνταγματικός μονάρχης και μέ τή θέληση του λαού. Για τό λόγο αυτό δέν έπρεπε μέ κανένα τρόπο νά έπιστρέψει ο βασιλιάς μέ μοναρχικό πραξικόπημα άλλα αντίθετα νά δηλώσει έπίσημα πώς θά γύριζε μόνο μετά τή διεξαγωγή έλεύθερου δημοψηφίσματος. Καί τρίτον ότι τό ένδεχόμενο δημοψήφισμα θά γίνει τίμια. Για τά δύο πρώτα θά ήταν σκόπιμο τό Λονδίνο νά έδινε αντίστοιχες συμβουλές στόν βασιλιά. Για τό τρίτο θά φρόντιζε ο ίδιος

«Κατέληξα στό συμπέρασμα ότι δέν είναι δυνατό για τήν κυβέρνηση τής Α.Μ. νά αναλάβει οποιαδήποτε ένεργεια ή νά εκφράσει οποιαδήποτε γνώμη σχετικά μέ τά πλεονεκτήματα ή μή τής άποκατάστασης τής μοναρχίας στήν 'Ελλάδα. Τούτο δέ σημαίνει όμως ότι σās αποκλείεται ή δυνατότητα εκφρασης γνώμης για τή σημασία, άν ξανανοιζει τό καθεστωτικό, του διακανονισμού του μέ τρόπο σύμφωνο πρός τήν έλεύθερη και πλήρως εκφρασμένη επιθυμία του συνόλου του έλληνικού λαού».

«'Οσον άφορά τήν άρμοδιότητα νά χρησιμοποιήσουμε τήν επιρροή μας σύμφωνα μ' αυτές τίς γραμμές, μπορώ νά επαναλάβω ό,τι είπα στό μήνημά μου, ότι οί 'Ελληνες προσδίδουν στήν βοήθειά μας σέ καιρό κρίσης. 'Επίσης ή άποκατάσταση του άνηψιού του βασιλιά μας είναι τώρα σχεδόν δέδαιη και μου φαίνεται πώς έχουμε συμφέρον νά δοθηήσουμε νά γίνει αυτή μέ τρόπο πού δέν θά οδηγήσει σέ θλιβερή άποτυχία¹¹².

Τά γεγονότα όμως στήν 'Ελλάδα υπερφαραγγίσανε τίς προσπάθειες του Waterlow νά κινήσει τό Φόρεϊν 'Οφισ νά πάρει θέση. Οί εκλογές πού είχαν αναβληθεί έγιναν τελικά στις 9



Ντοκουμέντο της φυγής του Πλαστήρα. Δέκα μήνες μετά τη φυγάδευση του στα Δωδεκάνησα ο πλοίαρχος έλαβε 20.000 δρχ. Τήν απόδειξη προσυπογράφουν ο ταγματάρχης Χατζησταυράκης, ο συνταγματάρχης Διάμεσης και ο Άγγ. Μεταξάς που είχαν βοηθήσει στη δραπέτευση του Ν. Πλαστήρα.

Ίουνίου 1935 και είχαν σάν αποτέλεσμα τή σαρωτική νίκη των λεγόμενων κυβερνητικών κομμάτων των Τσαλδάρη - Κονδύλη¹¹³.

Γιά τόν τρόπο διεξαγωγής των εκλογών, ο Waterlow έστειλε στό Λονδίνο έκθεση μέ ήμερομηνία 17 Ίουνίου:

«Οι εκλογές χαρακτηρίζονται από κάθε πλευρά σάν οι πιο νοθευμένες και ψεύτικες της σύγχρονης εποχής. Η επίσολή του γενικού προξένου της Α.Μ. στη Θεσσαλονίκη δείχνει τί μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν. Καί από άλλα μέρη της χώρας ακούω τίς ίδιες ιστορίες, περί πλαστών εκλογικών διβλιαρίων που τά κυκλοφορούσε κατά σωρό τό Λαϊκό κόμμα, περί δημοκρατικών ώθημένων νά ψηφίσουν υπό πίεση που είτε έσκιζαν τίς ψήφους τους είτε τίς έριχναν υπέρ των κομμουνιστών (τούτο εξηγεί έν πολλοίς τήν αύξηση της κομμουνιστικής ψήφου), περί κυβερνητικών ψηφοφόρων που ψήφιζαν όσες φορές ήθελαν, περί καλπών γεμισμένων μέ πλαστές ψήφους από πολύ πριν ν' ανοιχτούν, και περί εκλογικών περιφερειών των όποιων ο αριθμός των καταμετρημένων ψήφων ξεπερνούσε κατά χιλιάδες τόν αριθμό των εκλογέων¹¹⁴.

Τό μέγεθος της καλπονοθείας φαίνεται και μόνο από τό γεγονός ότι - όπως ανέφερε ο Waterlow στις 10 Ίουνίου - κάτω από τούς μισούς ψηφοφόρους είχαν απόσχει από τίς εκλογές¹¹⁵. Χαμένος από τίς εκλογές δγήκε και ο Μεταξάς μέ τούς άκραίους βασιλικούς. Άλλά κι από τούς ψηφοφόρους των κυβερνητικών κομμάτων, έλάχιστοι ήταν πραγματικά βασιλόφρονες, όπως φάνηκε από τίς επόμενες εκλογές, του Ίανουαρίου 1936. Απογοητευμένος από τίς εκλογές ήταν και ο Κονδύλης που απέτελεσε μικρή μειοψηφία του Τσαλδάρη.

Μπροστά σ' αυτά τά εκλογικά αποτελέσματα, αναγκάστηκαν οι υπάλληλοι του Φόρεϊν Όφισ νά πάρουν θέση πάνω στην έκθεση του Waterlow προς Vansittat. Στίς 11 Ίουνίου ο Cheetham έπεσήμανε τίς αντιφάσεις ανάμεσα στα διάφορα τηλεγραφήματα και εξέφραζε τήν άποψη ότι σέ ένδεχόμενο δημοψήφισμα, ή παλινόρθωση είχε ελάχιστες πιθανότητες νίκης. Άκόμα και μεταξύ των Λαϊκών υπήρχαν πολλοί που θά έπιθυμούσαν τήν έπιστροφή του βασιλιά, ή δέ έσωτερική ένότητα στην Έλλάδα θά πραγματοποιούνταν ευκολότερα μέ τόν παραμερισμό της παλινόρθωσης. Για τούς λόγους αυτούς και απέρριπτε τήν ιδέα οποιασδήποτε ανάμιξης¹¹⁶. Ο Carr από τή μεριά του θεωρούσε ότι οι άπόψεις του Waterlow ήταν πιά ξεπερασμένες κι ότι τό Φόρεϊν Όφισ είχε ήδη πληροφορήσει τόν Waterlow για τίς θέσεις του¹¹⁶. Από τίς άπόψεις του Ο' Malley προκύπτει ότι υπήρχαν όρισμένοι ένδοιασμοί για κάποιο άνεπίσημο διάδημα στο βασιλιά, είτε μέσω του μονάρχη Sir Clive Wigram. Άλλά άν τελικά γίνει και μαθευτεί δέν θά δημιουργούσε προβλήματα. Συμβούλευε όμως τήν άναμονή των παραπέρα εξέλιξεων¹¹⁷. Ο Sargent έπεσήμανε ότι ο τέως βασιλιάς είχε κάνει μιά δήλωση στον τύπο, σύμφωνη μέ τίς υπόδειξεις του Waterlow, πράγμα που έπρεπε νά του ανακοινωθεί¹¹⁸. Ο Vansittart συμφώνησε μέ τίς θέσεις του Sargent¹¹⁹ και ο Ο' Malley πληροφορήσε σχετικά τόν Waterlow¹²⁰. Έτσι άπορρίφθηκε και ή δεύτερη άπόπειρα του Waterlow υπέρ της παλινόρθωσης. Τό Φόρεϊν Όφισ εξακολουθούσε τήν πολιτική της μή ανάμιξης.

Στήν Άθήνα όμως, τά εκλογικά αποτελέσματα οδηγούσαν σέ ποικίλες αντιδράσεις. Ο Μεταξάς υποστήριζε ότι ή εκλογική νίκη των κυβερνητικών κομμάτων ήταν στην πραγματικότητα υπερψήφισμα του βασιλιά που καθιστούσε περιττό τό δημοψήφισμα. Οι δημοκρατικοί πολιτικοί έρμηνευαν τήν υποστήριξη της κυβέρνησης και τήν εκλογική ήττα του Μεταξά σάν νίκη της δημοκρατίας που έκανε άχρηστο ένα δημοψήφισμα που θά ήταν έξ άλλου και άντισυνταγματικό. Έάν όμως αποφαιζόταν ή διενέργειά του, έπρεπε νά εξασφαλιστούν όρισμένες προϋποθέσεις γι' αυτό¹²¹.

Ο Τσαλδάρης εξακολουθούσε νά έλίσσεται μέ προσεκτικούς χειρισμούς, αφού κατά τόν Waterlow τό πολύ ένα 40% των εκλογέων έπιθυμούσαν τήν έπιστροφή του βασιλιά. Θά προσπαθούσε και μελλοντικά νά έπωφελεϊται από τίς αντιθέσεις των πολιτικών δυνάμεων¹²².

Νέες εξέλιξεις διαγράφηκαν όμως, όταν στις 21 Ίουνίου μέ δηλώσεις του στο γιουγκοσλαβικό πρακτορείο είδήσεων Anala, ο Κονδύλης δήλωνε ότι τό δημοψήφισμα θά έδινε μεγάλη πλειοψηφία για τήν παλινόρθωση¹²³. Έτσι ο Κονδύλης περνούσε φανερά στην πλευρά των βασιλοφρόνων και άρχιζε μιά άναμέτρηση στις ίδιες τίς κυβερνητικές γραμμές.

Κάτω άπ' αυτούς τούς οίωνους συνήλθε τήν 1 Ίουλίου 1935 ή νεοεκλεγμένη Έθνική Συνέλευση στο νέο χτίριο της Βουλής, στην πλατεία Συντάγματος. Αφού υπερονικήθηκαν όρισμένα ζητήματα για τήν όρκομοσία των βουλευτών, έγινε ή επίσημη έναρξη της. Στίς 4 Ίουλίου έκανε ο Τσαλδάρης τίς προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησής του. Προειδοποίησε τή Συνέλευση ότι θά κληθεί νά αναθεωρήσει τό Σύνταγμα. Άναφερόμενος στο Δημοψήφισμα δήλωσε ότι ή κυβέρνηση είχε τήν πρόθεση νά θέσει τέρμα στο πρόβλημα της μορφής του πολιτεύματος και ότι θά καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ώστε τά αποτελέσματα του νά είναι αδιάδλητα¹²⁴. Κατά τή συζήτηση που ακολούθησε εκδηλώθηκαν οι διαφωνίες που ύπoδoοxαν στους κόλπους της κυβέρνησης: Ο Κονδύλης εξέφώνησε ένα φιλοβασιλικό λόγο, ενώ οι ύπουργοί Προνοίας Κύρκος και Έσωτερικών Περικλής Ράλλης, εκδηλώθηκαν υπέρ της Δημοκρατίας. Οι βασιλόφρονες υπό τήν ήγεσία του Ύπουργού Γεωργίας Ίωάννη Θεοτόκη τάχθησαν υπέρ της Μοναρχίας. Έτσι όμως αναγκάστηκε ο Τσαλδάρης νά έπισπεύσει τίς ενέργειές του παρ' όλο ότι θά προτιμούσε τήν άποφυγή της συζήτησης για τή Μοναρχία και τήν άναβολή του δημοψηφίσματος. Στίς 10 Ίουλίου κατέθεσε σχέδιο νόμου για τό δημοψήφισμα που πρόβλεπε τή διεξαγωγή του τό άργότερο μέχρι τίς 15

Νοεμβρίου¹²⁵. Τήν ακριβή ήμερομηνία, τίς λεπτομέρειες τής διεξαγωγής καί τό αναγκαίο ποσοστό ψήφων γιά τήν αλλαγή τής μορφής τού πολιτεύματος, θά καθόριζαν μέ κυβερνητικό καί ὄχι προεδρικό διάταγμα¹²⁶. Στή συνέχεια ἐπικύρωσε ἡ Συνέλευση τούς νόμους πού εἶχε ψηφίσει ἡ κυβέρνηση ἀπό τό Μάρτιο μέχρι τότε καί ἀνέβαλλε τή νέα σύγκλησή της γιά τίς 15 Ὀκτωβρίου.

Κατά τή συζήτηση γιά τή μορφή τού πολιτεύματος εἶχε φανεῖ ὅτι οἱ ἀκραῖοι βασιλόφρονες ἀποτελοῦσαν μιᾶ μικρή μειοψηφία πού δέν περιλάμβανε πάνω ἀπό 50 βουλευτές¹²⁷. Παράλληλα ἄρχισε νά μεταστρέφεται καί ἡ κοινή γνώμη πρὸς τή Δημοκρατία. Ἀκόμα καί ἡ προσκείμενη στὸν Τσαλδάρη «Καθημερινή» ἐξέφραζε τήν ἀποψη ὅτι τὸ βασικό δέν ἦταν ἡ μορφή τού πολιτεύματος, ἀλλὰ ἡ διατήρηση τής ἐξουσίας ἀπὸ τὸ Λαϊκὸ Κόμμα¹²⁸. Ἡ γνώμη τού Waterlow στὶς 15 Ἰουλίου ἦταν πῶς ἓνα δημοψήφισμα κάτω ἀπὸ ἀδιάβλητες συνθήκες, δέν θά ἔδινε πάνω ἀπὸ 25% στὴ Μοναρχία¹²⁹.

Ὅταν ὁ Κονδύλης ἀποφάσιζε νά ταχθεῖ ὑπὲρ τής μοναρχίας, διάλεγε λάθος ἄλογο. Ἐφυγε ἀμέσως γιά τὸ ἐξωτερικό καί συναντήθηκε στὴ Ρώμη μέ τὸν πρίγκιπα Νικόλαο. Στή συνέχεια, πῆγε στὸ Μπλέντ τής Γιουγκοσλαβίας, ὅπου συναντήθηκε μέ τὸν πρίγκιπα Χριστόφορο τής Ἑλλάδας, τὸν ἀντιδυναστεία τής Γιουγκοσλαβίας Παῦλο καί μέλη τής Γιουγκοσλαβικῆς κυβέρνησης¹³⁰. Μετά τήν ἐπιστροφή του στὴν Ἀθήνα τὴν 18ῃ Ἰουλίου ἀπαίτησε ἀπὸ τὸν Τσαλδάρη νά ἀπομακρύνει τὸν Κύρκο πού εἶχε ταχθεῖ ὑπὲρ τής Δημοκρατίας, παρὰ τὴν ἀπόφαση τού Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ὁ Τσαλδάρης ἀπάντησε ὅτι τίς θέσεις τῶν βασιλοφρόνων ἐξέφραζε ὁ Θεοτόκης. Ὁ Κονδύλης ἐπέμεινε στὴν ἀξίωσή του καί ὑπέβαλλε τὴν παραίτησή του. Ὁ Τσαλδάρης ἦταν ἑτοιμος νά ἀποδεχθεῖ τὴν παραίτηση, ὅταν παρόμοιο διάδημα ἀπειλήσε ὁ Θεοτόκης καί οἱ ὑπόλοιποι βασιλόφρονες ὑπουργοί. Παράλληλα, ἐκδηλώθηκαν καί ἀρκετοὶ ἀξιωματικοὶ ὑπὲρ τού Κονδύλη, ἐνῶ σημειώνονταν ὑποπτες κινήσεις στὶς μονάδες πυροβολικοῦ πού στάθμευαν στὴν Ἀθήνα¹³¹.

Στὸ ἐπόμενο ἢ συνέχεια...

94. ὁμοίως
95. ὁμοίως
96. ὁμοίως σχόλιο Lambert 19 Μαΐου 1935
97. ὁμοίως σχόλιο Carr 18 Μαΐου 1935
98. ὁμοίως σχόλιο O'Malley 20 Μαΐου 1935
99. R 3203/34/19 Sir John Simon πρὸς Waterlow 30 Μαΐου 1935 συνημμένα:

- συζήτηση μεταξύ Ἑλλήνων πρέσβη καί O'Malley
100. R 3203/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 13 Μαΐου 1935 καί σχόλιο Sargent 25 Μαΐου 1935
101. ὁμοίως σχόλιο Vansittart 27 Μαΐου 1935
102. R 3203/34/19 Sir John Simon πρὸς Waterlow 30 Μαΐου 1935
103. R 3421/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 27 Μαΐου 1935. Δαφνῆς, ὁ.π., σ. 368 ἀναφέρει 14 Μαΐου
104. R 3421/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 27 Μαΐου 1935
105. ὁμοίως καί Δαφνῆς, ὁ.π., σ. 368 κ.σ.
106. ὁμοίως
107. ὁμοίως
108. ὁμοίως
109. ὁμοίως
110. ὁμοίως σχόλιο Carr τῆς 1 Ἰουνίου 1935
111. ὁμοίως
112. R 3597/34/19 Waterlow πρὸς Vansittart 30 Μαΐου 1935
113. Ἐψηφίσαν συνολικά 1.090.362, τὰ δέ ἔγκυρα ψηφοδέλτια φτάσανε τὰ 1.026.196. Στὶς ἐκλογές τῆς 5 Μαρτίου 1933 εἶχαν ψηφίσει 1.146.943 μέ ἔγκυρα ψηφοδέλτια 1.141.333. Τὰ κόμματα τῶν Τσαλδάρη (Λαϊκὸ) καί Κονδύλη (Ἑθνικὸ Ριζοσπαστικὸ) πού κατέβηκαν ἐνωμένα στὶς ἐκλογές μέ τὴν ὀνομασία «Συμπράττοντα κυβερνητικὰ κόμματα» πήραν 669.434 ψήφους, δηλαδὴ 65,04%. Ἡ «Ἐνωσις Βασιλοφρόνων» τῶν Μεταξά, Ἰωάννη Ράλλη καί Γ. Στράτου ἔλαβε 152.285 δηλαδὴ 14%. Στὴ Μακεδονία ἦρθε πρῶτο τὸ ἀντιδυναστεϊκὸ καί ἡμιβασιλικὸ (κατὰ R 3909/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 17 Ἰουνίου 1935) κόμμα τοῦ Φίλιππου Δραγοῦμη «Ἀνεξάρτητοι» μέ 76.888 ψήφους, δηλαδὴ 6,89%. Οἱ ὑπόλοιποι ψήφοι δόθηκαν στὴ «Μακεδονικὴ Ἐνωσι» τοῦ Γ. Γκοτσαμάνη (29.654 δηλαδὴ 2,88%), στὴν «Ἑθνικὴ Ἐνωσι» τοῦ Ἀρ. Μητσοτάκη (2.590 ψήφοι δηλ. 0,25%), τὸ «Ἑθνικὸ κόμμα» τοῦ Θ. Πάγκαλου (5.636 δηλ. 0,55%) καί στὸ «Λαϊκὸ Μέτωπο» (98.699 ψήφοι δηλαδὴ 9,59%). Ἐπὶ 300 βουλευτῶν, τὰ κόμματα τῶν Τσαλδάρη - Κονδύλη πήραν 287 ἔδρες (Τσαλδάρης 254, Κονδύλης 33), ὁ Μεταξάς 7 καί οἱ Ἀνεξάρτητοι 7.
114. R 3909/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 17 Ἰουνίου 1935
115. R 3668/34/19 ὁμοίως 10 Ἰουνίου 1935
116. R 3597/34/19 σχόλιο Cheetham 11 Ἰουνίου 1935
116a. ὁμοίως σχόλιο Carr 11 Ἰουνίου 1935
117. ὁμοίως σχόλιο O'Malley 12 Ἰουνίου 1935
118. ὁμοίως σχόλιο Sargent 14 Ἰουνίου 1935
119. ὁμοίως σχόλιο Vansittart 15 Ἰουνίου 1935
120. R 3597/34/19 O'Malley πρὸς Waterlow 16 Ἰουνίου 1935
121. R 3909/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 17 Ἰουνίου 1935
122. ὁμοίως
123. Δαφνῆς, ὁ.π., σ. 371 καί R 3909/34/19 σχόλιο Lambert 24 Ἰουνίου 1935
124. Δαφνῆς, ὁ.π., σ. 372
125. R 4627/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 25 Ἰουλίου 1935
126. R 4397/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 11 Ἰουλίου 1935 καί Δαφνῆς, ὁ.π., σ. 373
127. R 4512/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 15 Ἰουλίου 1935
128. ὁμοίως
129. ὁμοίως
130. R 4627/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 25 Ἰουλίου 1935 καί Δαφνῆς, ὁ.π., σ. 373
131. R 4627/34/19 Waterlow πρὸς F.O. 25 Ἰουλίου 1935



ΔΙΕΘΝΕΣ
ΕΤΟΣ
ΠΑΙΔΙΟΥ

Ε. ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ - ΑΝΘΟΥΛΙΑ
εἰκονογράφηση Γ. ΑΚΟΚΚΑΛΙΔΗ



Ἡ ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ εἶναι μιὰ πρωτότυπη ἐργασία πού βοηθᾷ τὰ παιδιά ἀπὸ 4 ὡς 6 χρόνων νά μάθουν νά διαβάζουν σωστά. Πλημμυρισμένη ἀπὸ ἐγχρωμες εἰκόνες μέ ἐλκυστικὰ χρώματα, ἡ ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ δίνει τὴ δυνατότητα στοῦ παιδὶ νά πλησιάσει εὐχάριστα καί μέ δημιουργικὸ τρόπο τὸν κόσμο τῶν λέξεων.

Περιέχει:

- 150 καρτέλες μέ ἐγχρωμες εἰκόνες, λέξεις καί προτάσεις.
- Βιβλίο γιά τὸ παιδί.
- Βιβλίο μέ οδηγίες γιά τὸν δάσκαλο καί τούς γονεῖς.



ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΧΕΛΙΔΟΝΙ

ΣΚΟΥΦΑ 79 (4ος δροφος)
τηλ. 3633875

Μιά υπεύθυνη προσπάθεια στοῦ εκπαιδευτικοῦ καί παιδικό βιβλίο

G. POTIER

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ



«Ο μυστηριώδης εγκληματίας. — Τό σέβειον του Πίγκερτων. —
— Η πρώτη παγίδα. —
— Η ποινή του Πίγκερτων. — Η ώρα της ήθροποιός. — Η είδοποιήσις. — Στο τηλέφωνο. —

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ «ΑΣΤΗΡ»
ΑΛ. & ΕΥΑΓ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 13 — ΑΘΗΝΑΙ

δεύτερο
μέρος

ΤΟ «ΣΥΝΔΙΚΑΤΟ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ» και η μικρή του ιστορική διαδρομή

Στό σημερινό τεύχος συνεχίζεται η δημοσίευση της έρευνας του **ΝΙΚΟΥ ΠΛΑΤΗ** για το ελληνικό αστυνομικό μυθιστόρημα και τους δημιουργούς του. Δημοσιεύεται τό τέλος μιας σύντομης — και περιθωριακής — ιστορικής διαδρομής, που δίνει τό πλαίσιο πού κινήθηκε τό ελληνικό αστυνομικό μυθιστόρημα, ή αφήγηση του δετεράνου του είδους 'Απόστολον Μαγγανάρη και μία παρουσίαση των αστυνομικών διδύλων τοέπης.

Στό επόμενο τεύχος τό «σήριαλ» συνεχίζεται — και κλείνει μέ τίς αφηγήσεις των 'Ηλία Μπακόπουλου και Δημήτρη Χανού και τήν παρουσίαση των ελληνικών περιοδικών μέ αστυνομικές περιπέτειες.

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΟΥ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

1953 — 1958

Στό Παρίσι οι περιπλανόμενοι «υπαρξιστές» μαζεύονται στό «καφέ-ταμπά» του Φλώρ και του Μαρμπιγιόν. Στήν 'Αθήνα στό «Πικαντίλ» και αρκετά συχνά στό πατάρι του «Λουμίδη». 'Αφετηρία τους ή «Ιπτάμενη παράγκα» ή «σπίτι των όργίων», πιά γνωστή σάν «παράγκα του Σίμου», στήν όδό Σαρρή 29, στού Ψυρρή. 'Ο κόσμος στήν άρχή εξαφνιάζεται μ' αυτά τά άξύριστα άγόρια μέ τά πολύχρωμα πουλόβερ και τίς κοπέλες μέ τά τρουά κόρ στενά παντελόνια, διασκεδάζει μαζί τους, κάποιες φορές τά ερωτεύεται, στό τέλος συνηθίζει και σ' αυτό τό «παράδοξο», δέν του κάνει πλέον καμιά έντύπωση. 'Εκείνη πού δέν μπορεί νά συνηθίσει στήν «άνεμελιά» και τό «προκλητικό» ντύσιμο των υπαρξιστών είναι ή «'Αστυνομία πόλεων». Κατόπιν διαφόρων «ένεργειών» της, χωρίς ωστόσο κανένα «θετικό» αποτέλεσμα, άποφασίζει τό άριστικό ξεκαθάρισμα μέ τήν «Ιπτάμενη παράγκα» και τούς «ύποπτους» θαμώνες της. 'Υπό μορφήν τελεσίγραφου προειδοποιεί τό Σίμο νά τά «μαζέψει» και νά φύγει. Γίνονται κάποιες άνοιχτές νύξεις και γι' αυτήν ακόμα τή ζωή του! 'Ο «άρχηγός» των 'Ελλήνων υπαρξιστών, Σίμος Τσαντιδής, «πείθεται» και φεύγει άριστικά στη Γαλλία. 'Η δημόσια τάξη άποκαθίσταται και πάλι.

Τόν ίδιο καιρό ντεμπούταρει στό ποικίλης ύλης «Οικογένεια» του Αλύσιππου όμογενή Ι.Π. Μιχαλόπουλου, ό «δαμόνιος» αστυνόμος Μπέκας. Πρίν καλά-καλά ολοκληρωθεί ή προανάκριση σχετικά μέ τό έγκλημα τής όδοϋ Σκουφά, τό περιοδικό άναστέλει τήν έκδοσή του διά παντός, χωρίς ποτέ νά μάθουν οι άναγνώστες του ποιός τελικά σκότωσε τό ζωγράφο Νάσο Καρνέζη. Τίλος τής πρώτης και άτυχης αυτής του περιπέτειας, τό πασίγνωστο λίγα χρόνια άργότερα «Έγκλημα στό Κολωνάκι». Πνευματικός της κάτοχος ό δημοσιογράφος τής 'Απογευματινής Γιάννης Τσιριμώκος ή Γιάννης Μαρής κατά τό ψευδώνυμο του πράγματος...

Κυκλοφορεί τό περιοδικό «Έγκλημα». 'Εκδότης του ό δημοσιογράφος Θεόδωρος Δράκος, ό όποιος άλλωστε γράφει και τίς «άληθινές» αστυνομικές ιστορίες, πού σύμφωνα μέ Ισχυρισμό του «δανείζεται» από τό άρχείο τής 'Εγκληματολογικής 'Υπηρεσίας. 'Η «πειστικότητα» ωστόσο του περιοδικού δέν πείθει τούς άναγνώστες του, όποτε και σταματάει στό τρίτο τεύχος άριστικά.

Στούς λουτήρες του εργαστασιού «Ντεσ-τρέ», πού βρίσκεται άκριβώς άπέναντι από τίς φυλακές Βούρλων — Δραπετσώνας, ύποχωρεί ένα κομμάτι τοίχου, κάτω από τά άπανωτά χτυπήματα πού δέχεται, κι ένας άντρας πετάγεται μέσα από τό άνοιγμα του. Βγάζει μέ ταχύτητα τό μαντήλι πού σκεπάζει τό κεφάλι του, τίς πιζάμες πού φορά πάνω από τό κοστούμι του, τίς κάλτσες πού έχει πάνω από τά



παπούτσια — όλα γεμάτα χρώματα — τινάζεται και φιάχνεται. 'Ενας άλλος πού βγαίνει άκριβώς από πίσω του κάνει άκριβώς τά ίδια. 'Η σκηνή επαναλαμβάνεται σε διάστημα μιας ώρας, 27 συνολικά φορές. Δέν άποχωρούν όλοι μαζί. Μόλις συμπληρώνονται ομάδες των 4-5 προχωρούν στήν έξοδο, διασχίζουν τό

αδιέξοδο πού βγαίνει στήν όδό Κανελλοπούλου, βγαίνουν στο δρόμο και σκορπίζονται. 'Η άπόδραση των 27 «έπικινδύνων» διά τήν δημοσίαν άσφάλειαν και τό έθνος» κομμουνιστών είναι πιά γεγονός. 'Ο θρύλος του άπόρθητου παύει άυτοστιγμή νά Ισχύει για τίς φυλακές των Βούρλων.

Χιλιάδες αστυνομικοί ξεχύνονται στούς δρόμους και τούς κεντρικούς κόμβους, σ' ένα πρωτοφανές, για τά ελληνικά χρονικά, άνθρωποκυνηγητό.

Προβάλεται στίς αθηναϊκές αίθουσες ό «'Ανθρωπος του τραίνου» του Γιάννη Μαρής. 'Από τή πρώτη κιόλας δομάδα γίνεται μεγάλη έμπορική έπιτυχία, ένώ δέ λείπουν κάποια εύμενη σχόλια άρισμένων έφημερίδων, πού τήν θεωρούν Ισάδια του προγενέστερου «Δράκου». Παίζουν οι ήθοποιοί, Μιχάλης Νικολινάκος, Γιώργος Παπής, Ζώρζ Σαρρή, Δήμος Σταρένιος και Βασίλης Κανάκης. 'Η σκηνοθεσία είναι του Ντίνου Δημόπουλου. Είναι ή πρώτη αστυνομική ταινία πού γυρίζεται στήν 'Ελλάδα και ίσως ή καλύτερη τής ντόπιας παραγωγής, μετά τό «Δράκο» του Κούνδουρου.

Μέ έμπιστευτική ύπόδειξη του 'Υπουργείου 'Ασφαλείας και μεσολάθηση του 'Αρχηγού τής Χωροφυλακής Γεωργίου Βαρδουλάκη ό άξιωματικός Βασίλης Τσιρώνης διορίζεται «γιατρός» κρατούμένων στόν 'Αη-Στράτη. 'Η άπόρρητη έκθεση πού θά στείλει έναμση χρόνο άργότερα, στόν 'Ερυθρό Σταυρό, θά πείσει ίδιος «κεραυνός έν αιβρία», καταρρίπτοντας κάθε περαιτέρω βεβαιότητα περί στεγανών. Θά καταγγείλει άνοιχτά τήν κυβέρνηση Καραμανλή για προσχεδιασμένη άνθρωποκτονία των πολιτικών κρατούμενων. Θά μιλήσει για άπάνθρωπες κι άνατριχιαστικές συνθήκες, για ένα «Νέο Νταχάου». 'Η ύπηρεσία του τόν άνακαλεί και στή συνέχεια τόν άπολύει. 'Η υπόθεση, ωστόσο, άποκαλύπτεται και φτάνει στίς στήλες των έφημερίδων, ελληνικών και ξένων. 'Ο «Νέος Παρθενώνας» του Παναγιώτη Κανελλόπουλου γίνεται αντίκείμενο προσεκτικής μελέτης του «νεοελληνικού πολιτισμού».



«Γεννιέται» ο πρώτος ραδιοφωνικός Έλληνας «τζή-μέν». Το όνομά του είναι «Τζών Γκρήκ» και είναι Έλληνο-αμερικανός ντέντε-κτιβ. Πιο σκληρός και άμילηκτος από κάθε προηγούμενο «τιμωρό του νόμου και της τάξεως», αναδεικνύεται μέσα σε λίγες βδομάδες ο πιο δημοφιλής «ήρωας» από κτίσεως του Ε.Ι.Ρ. (Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας) και του 2ου προγράμματος ειδικότερα. Ο σεναριογράφος της διαφημιστικής αυτής έκπομπης Νίκος Ρούτσος, όμολογεί ότι τέτοια επιτυχία δε γνώρισε ούτε στις καλύτερες μέρες του «Γκαούρ Ταρζάν».

1962 – 1969



Στόν τρίτο κατά σειρά διαγωνισμό παιδοκαλλιτελών, που διοργανώνει για την Ελλάδα η εφημερίδα «Απογευματινή» και το περιοδικό «Πρώτο» (συγκρότημα Μπότση), «Μικρούλα Μίς Ελλάς» ανακηρύσσεται η Νίτσα (Ελένη) Θανοπούλου, η οποία και άναχωρεί μαζί με τη μητέρα της, για το Μαϊάμι

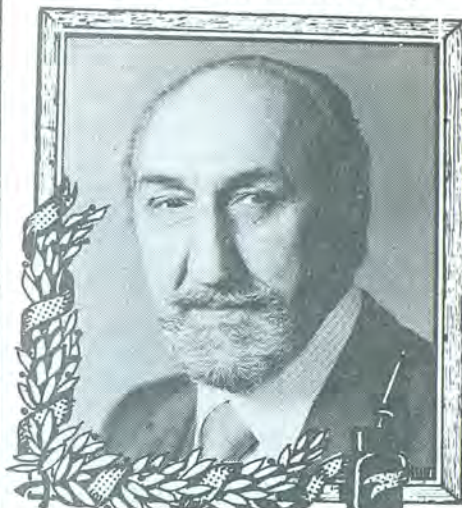
της Φλώριδας, όπου γίνονταν τα καλλιτεία για την ανάδειξη των βασιλισσών της παγκόσμιας όμορφιας. Στο αεροδρόμιο, η εμφάνιση της μικρούλας Νίτσας, μέ τα κοτσιδάκια της και έξωπλάτο φουστανάκι, προκαλεί ρίγη ενθουσιασμού. Οι υπάλληλοι του αεροδρομίου στόν έλεγχο διαβατηρίων, στό τελωνείο και τό συνάλλαγμα, ένθουσιάζονται μέ τή «Μικρούλα Μίς Ελλάς» ενώ, ελάχιστα αποφεύγουν τόν πειρασμό νά μή της ζητήσουν αυτόγραφο. Ο ίδιος ένθουσιασμός επικρατεί και μεταξύ τών υπαλλήλων της «Σαμπένα». Η συνοδός έδάφους, μάλιστα, μόλις προσεγγιώθει τό χαλύβδινο πουλί της θελγικής εταιρείας, σπεύδει άμέσως ν' άναγγελλει στήν Ιπτάμενη συνάδελφό της και στό πλήρωμα ότι θά ταξιδέψει μαζί τους ή «Μικρούλα Μίς Ελλάς». Καί ή Ιπτάμενη συνοδός, μέ τή σειρά της, άναγγελλει τό εύχάριστο γεγονός στούς άλλους επιβάτες, πού χειροκροτούν μ' ένθουσιασμό τή μικρή καλλονή.

Στά στούντιο της «Τζάλ Φίλμς» γυρίζεται σέ ταινία τό «Έγκλημα στό Κολωνακί». Παίζουν οι ήθοποιοί, Άνδρέας Μπάρκουλης, Γκέλλυ Μαυροπούλου, Έλένη Χατζηαργύρη, Μάρω Κοντού, Χρήστος Τσαγανέας και Νάσος Κεδράκας. Στό ρόλο τού ζωγράφου Καρνέζι ο Μιχάλης Νικολινάκος. Η παραγωγή και ή σκηνοθεσία είναι τού Τζανή Άλιφέρη, ό όποιος ήταν παράλληλα και ό όπερατέρ της ταινίας.

Η νεόκοπη ελληνική τηλεόραση κερδίζει συνεχώς έδαφος και φανατικούς φίλους. Τά περιοδικά, οι εφημερίδες και πολύ περισσότερο ό κινηματογράφος, πέφτουν σ' ένα άκατάσχετο μαρσάμο. Οι φίλοι τού «άσττυνομικού» άπορροφώνται στήν πλειονότητά τους άπό τούς τηλεοπτικούς «Αδιάφθορους», τό «Σάϊμον Τέμπλαρ» και τό «Μάνιξ». Η ντόπια κινηματογραφική παραγωγή στρέφει τό έμπορικό της ένδιαφέρον στά μισούζικαλς και οι λαϊκοί εκδότες στίς άνατυπώσεις τών κακομεταφρασμένων Τσέχωφ, Ζολά, και Κρόνιν. Τό «έλληνικό» άσττυνομικό είδος τελειν νά έξαφανιστεί άπό προσώπου νεοελληνικής πραγματικότητας...

μια αφηγηση

Απόστολος Μαγγανάρης



Διευθυντής τού περιοδικού «Μάσκα» και εκδότης τών πρώτων «άσττυνομικών τσέπης» που κυκλοφόρησαν στήν Ελλάδα. Κατά καιρούς χρημάτισε άρχισυντάκτης στά διάφορα ποικίλης ύλης περιοδικά (όπως «ή Έβδομάς», «Ρομάντσο», «Μπουκέτο», «Άτλαντίς», «Ταχυδρόμος» κλπ., καθώς και άνωτερο στέλεχος σέ πολλές εφημερίδες («Άθηναϊκή», «Τά Νέα», «Έλευθεροτυπία», κλπ.). Για τό βιβλίο του «Διαδρομή» τιμήθηκε μέ έπαινο της Άκαδημίας Άθηνών.

(...) Ο Βησσαρίων Σκαλαΐος ήταν δημοσιογράφος και τόν τελευταίο καιρό εργαζόταν στήν ηλεκτρική εταιρεία, ΔΕΗ σήμερα. Ήταν νά τούς μοιράσει κάτι λεφτά ή «Ένωση Συντακτών» – έγώ δέν ήμουννα μέλος αυτής της ένωσης άκόμα, είχα μιάν άλλη, τή λεγόμενη Ε.Σ.Α.Τ. («Ένωση Συντακτών Άθηναϊκού Τύπου») και τούς πολεμούσα αυτούς τότε, τούς κυνηγούσα. Λοιπόν, τότε, αυτός ήθελε νά διαθέσει τά πενήντα χιλιάδικα που πήρε άπό τήν «Ένωση» για νά εκδώσουμε τή «Μάσκα», αλλά μετάνιωσε τήν τελευταία στιγμή και πήρε αυτοκίνητο(!). Κι έγώ έμεινα μέ τόν τίτλο «Μάσκα» (σ.σ. κωδικοποιημένος τίτλος άπό τήν πρώτη συλλαβή τού επωνύμου του: ΜΑγγανάρης-ΣΚΑλαΐος) και όπως καθόμουννα μιá μέρα μέ τό Σαλίβερο πιάσαμε τή συζήτηση και μου λέει: «Λέμε νά βγάλουμε ένα περιοδικό, τί λές»; «Ε! λέω, νά βγάλουμε κάτι που δέν θγαίνει άλλο». Έν τώ μεταξύ ό Θεοφανίδης έτοίμαζε τό «Μυστήριο». Σπένσαμε έμεις νά βγάλουμε γρηγορότερα τή «Μάσκα», πράγμα που τό καταφέραμε και ό άλλος έμεινε «επί ξύλου κρεμάμενος», διότι μέχρι τότε υπελόγιζε σέ μένα. Όταν είδε έμένα ότι πήγα και έβγαλα τό ίδιο πράγμα άλλου, πήγε αυτός και έβγαλε τό «Μυστήριο». Δέν είχε τήν ίδια επιτυχία όμως, διότι δέν άφρσαν τά μυθιστορήματα τότε, αλλά ή περιπέτεια. Α! Έκανε και τό άλλο. Πήγε και κατέθεσε σ' όνομά του τόν τίτλο «Μάσκα», επειδή έμεις δέν προλάθαμε νά τόν καταθέσουμε και θρεθήκαμε πρό άπροόπτου κι άναρωτιόμαστε αν είναι δικό μας τελικά τό περιοδικό ή ξένο. Τότε είπαν αυτοί, ό Θεοφανίδης και ό Λαμπταδαρίδης, ότι θυμώσανε γιατί τούς έφηνε και πήγα και έβγαλα περιοδικό άλλο. Ζήτησαν κάτι, δηλαδή συνεφώνησαν μέ τόν Σαλίβερο νά παραιτηθούν άπό τόν τίτλο, μέ τό άζημίωτο φυσικά. Πήρανε άπό τό Σαλί-

‘Ελληνικά αστυνομικά «τσέπης»

πρωτότυπα καί «κατασκευάσματα»



‘Ηλίας Μπακόπουλου, «**SCARFACE**», «**Ο Σημαδεμένος**»: γράφτηκε με βάση την ομώνυμη ταινία του Howard Hawks, πού προβλήθηκε, τό 1948, στον κινηματογράφο «Άττικόν». Σειρά: βιβλία τσέπης «Μάσκα», εκδότης - διευθυντής: ‘Απόστολος Μαγγανάρης, σύνθεση εξωφύλλου Κώστα Παπαδόπουλου 1948.



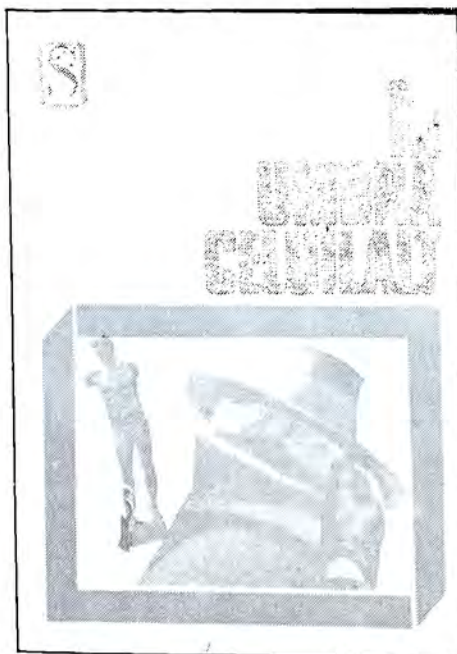
«**ΈΝΑ ΠΤΩΜΑ ΣΤΟ ΨΥΧΙΚΟ**»: τίτλος εύκαιριακός, (και γιά τό εμπορικό του πράγματος) ελάχιστα ανταποκρινόμενος στό άριστουργηματικό, αστυνομικό αυτό ψυχολόγηση του συλλίστα ‘Ανδρόνικου Μαρκάκη. Σειρά «αστυνομικά βιβλία τσέπης», Μ. Πελιθανίδη, Νο 1059, 1959.



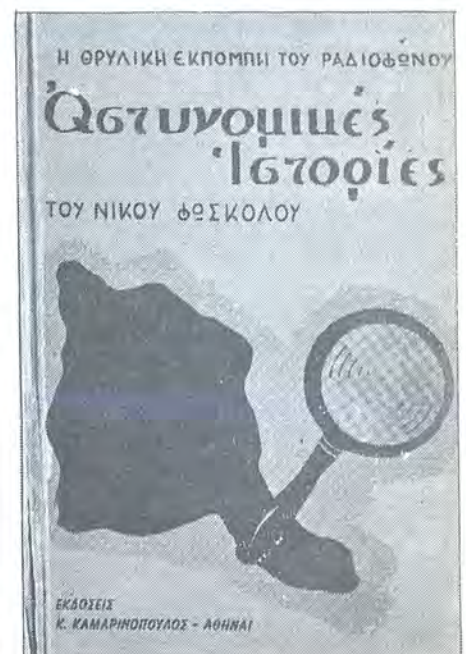
Χέρμαν Λάντον, «**Η ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΛΗΠΟΔΥΤΗ ΦΑΝΤΑΣΜΑ**»: άλλη μία μετάφραση χωρίς ... πρωτότυπο! «Μετάφραστής» γιά πολλοστή μία ό ‘Ηλίας Μπακόπουλος. Σειρά: βιβλία τσέπης, «Μάσκα», 1949.



«**ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ**»: «μέ 15 από τούς Διασημότερους άσους Ντετεκτίβ στις πιό συναρπαστικές καί καταπληκτικές άστυνομικές περιπέτειές των έναντίον των μεγαλυτέρων έγκληματιών του κόσμου». Δημιουργός καί των δεκαπέντε «άσων Ντετεκτίβ» ό ...Γιώργος Τσουκαλάς! Σύνολο διακόσες σελίδες! (τόμος 3ος) αυτότελης, έκδοτικός οίκος «Άγκυρα», Α. Παπαδημητρίου.



«**IN UMBRA CELUILALT**»: «Στή σκιά ενός άλλου»: Τίτλος τής ρουμάνικης έκδοσης «Έγκλημα στο Κολωνάκι». Τυπώθηκε τό 1971 στό Βουκουρέστι από τίς εκδόσεις «Editura Dacia», Μετάφραση: Antita Augustorculos - Jugan.



Νίκου Φώσκολος, «**ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ**»: σέ προσαρμογή, από την ομώνυμη ραδιοφωνική έκπομπή, του ίδιου του συγγραφέα. Έκδόσεις Καμ. Χ. Καμαρινόπουλος, μακέτα εξωφύλλου Στ. Παπαδόπουλος, 1963.



Νίκου Ι. Μαρακή, «**Ο ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΠΙΓΚΟΥΪΝΟΣ**»: «τό πτώμα μιᾶς ὁμορφῆς κοπέλλας (κατὰ τὴ σχετικὴ περιλήψη στὸ ὀπισθόφυλλο) εἶναι ἡ ἀρχή. Ἡ συνέχεια εἶναι ὁ Πράσινος Πιγκουΐνος, πού ἀναστατώνει τὴν Ἀθήνα καὶ βάζει σέ μεγάλους μπελάδες τὸν ἀστυνόμο τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας Τζιμ Κάρθα, ἕναν ἔξυπνο καὶ ἀνοιχτομάτη ἀστυνομικό (σύμφωνα πάντα μὲ τὴν προαναφερόμενη περιλήψη). Ὁ ἐπίλογος φέρνει στὸ φῶς μιὰ διεθνή σπείρα πού εἶχε ἀπλωσεὶ πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια τὰ πλοκάμια τῆς στήν Ἀθήνα καὶ σχεδίαζε μεγάλα ἐγκλήματα». «Ἀστυνομικά βιβλία τῆς τσέπης», Μ. Πεχλιβανίδη, Νο 1080, 1959.



«**Ο ΝΤΕΤΕΚΤΙΒ Χ ΚΛΕΒΕΙ ΤΗΝ ΑΤΟΜΙΚΗ ΒΟΜΒΑ**»: ἀπὸ τοὺς εἰδικούς, τουλάχιστον, τῆς «ἀστυνομικῆς μπέλ-επόκ» λογαριάζεται τὸ καλύτερο βιβλίο τοῦ Μπράντ Χάουζ καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαῖα «περιπέτειας». Τὸ παράξενο σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο εἶναι ὅτι γράφτηκε δέκα περίπου χρόνια μετὰ τὸ θάνατο τοῦ συγγραφέα του! Σειρά: βιβλία τσέπης «Μάσκα», Νο 11, ἐκδότης - διευθυντὴς Α. Μαγγανάρης, «κατασκευάσμα» τοῦ Ἡλία Μπακόπουλου, σύνθεση ἐξωφύλλου Κώστας Παπαδόπουλος, Ἀθήνα 1951.

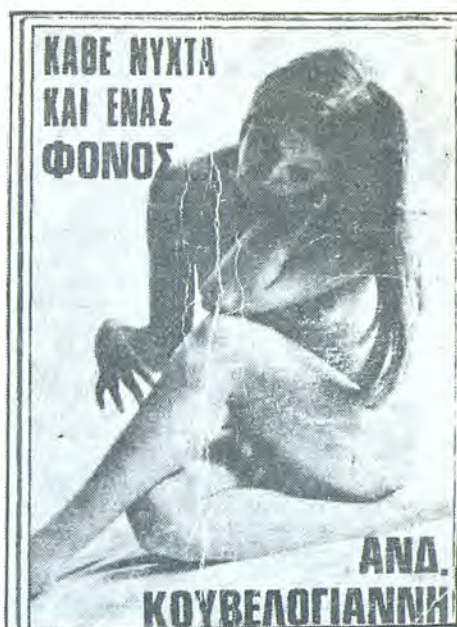


«**ΜΙΛΗΣΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΚΡΗ**»: ἡ δεύτερη, κατὰ σειρά, «ἀστυνομικὴ ἀπόπειρα» τοῦ νεαροῦ (τότε), πλὴν ὁμως «ταλαντούχου» καὶ μὲ «πολλές λογοτεχνικὲς ἀρετές» (σύμφωνα μ' ἐναυτοβιογραφικὸ τοῦ σημείωμα*), Τάκη Παπαγεωργίου καὶ ἡ τελευταία. Λέγεται πὺς δὲν τὸν σήκωσε τὸ «κλίμα»! Γιά πολλοὺς πάντως θεωροῦνταν πραγματικὸ ταλέντο, πού δὲν ἔτυχε, λένε, τῆς ἀνάλογης πρόβολης. Σειρά «ἐκλεκτὰ ἀστυνομικά βιβλία», ἐκδόσεις Γ. Ἀθανασίου, Ἀθήνα 1959(ι).

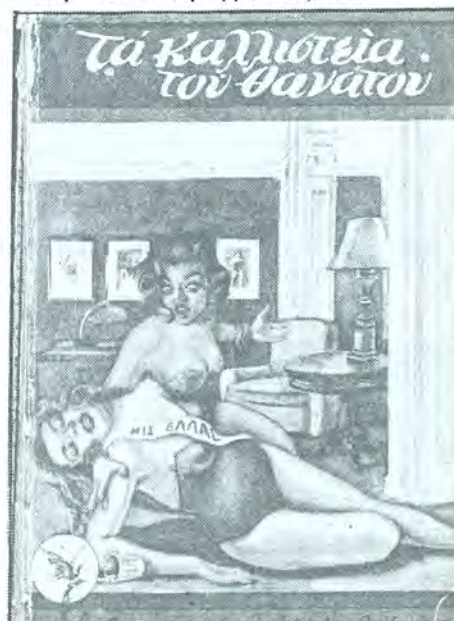
* Κατὰ τὰ γνωστά, ἄλλωστε, πρότυπα βιογραφικῶν, ὅπου οἱ ἴδιοι οἱ συγγραφεῖς - γνωστοὶ ἢ ὄχι - γράφουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους αὐτὰ πού θὰ ἤθελαν ν' ἀκούσουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Φαινόμενο ἑκατὸ τὰ ἑκατὸ ἑλληνικό, πού ἀποδίδεται βασικά στήν ἀπροθυμία τῶν «ἄλλων», νὰ γράψουν τόσα, ὅσα θὰ ἤθελαν ν' ἀκούσουν οἱ συγγραφεῖς γιὰ τὸν ἑαυτό τους!...



Γιάννη Μαρῆ, «**ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΟ ΚΟΛΩΝΑΚΙ**»: ἐξώφυλλο τῆς πρώτης ἀτυχῆς ἐκδόσεως, πού φέρεται ὅτι πωληθῆκε μὲ τὴν ὁκά στήν πλατεία Ὑποδαμείας. Ἐκδόσεις «ἀστυνομικὴ βιβλιοθήκη», 1954.



Ἀνδρέα Κουβελογιάννη, «**ΚΑΘΕ ΝΥΧΤΑ ΚΑΙ ΕΝΑΣ ΦΟΝΟΣ**»: ἕνας καλογραμμένος ὕμνος ὑπὲρ τῶν σωμάτων ἀσφαλείας καὶ τῶν «ἡρωϊκῶν» συγγενῶν τους, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁλων ἐκείνων τῶν ὁργάνων πού μοχθοῦν καθημερινά γιὰ τὴν... ἀσφάλειά μας. Αὐτοέκδοση τοῦ συγγραφέα, ὁ ὁποῖος (ἐκτός τῶν ἄλλων) τυγχάνει τῶς ρέκορντ τῆς σφυροβολίας καὶ νῦν ἐκδότης τοῦ πορνῶ περιοδικοῦ «Θαυμάσιο». Ἐκδοση «Ντέσσου-Πρέσς», Ἀθήνα 1973.



Χρίστου Κ. Χαϊρόπουλου: «**ΤΑ ΚΑΛΛΙΣΤΕΙΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ**». «Θέμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ (σύμφωνα μὲ τὴ σχετικὴ περιλήψη στὸ ὀπισθόφυλλο του) εἶναι ἡ ἐξιστόρηση ἑνὸς δράματος πού ξεσπάει ἀπότομα, σάν ἀπρόοπτος κεραυνὸς σὲ ἀνέφελο στερέωμα, μιὰ πανηγυρικὴ νύχτα κεφιῶ καὶ χαρᾶς. Τὴ νύχτα τῶν Καλλιστείων, αὐτὴ πού ἐκλέγεται «Μὴς Ἑλλάς» βρίσκεται δολοφονημένη, δηλητηριασμένη μὲ ἀρσενικό, μέσα στὸ δωμάτιο ὅπου λίγο πρὶν συνεδρίαζε ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ἐκλογῆς! Ποιὸς τὴν σκότωσε; Πιάνουν τὴ δεύτερη - τὴν ἐπιλαχούσα - τοῦ διαγωνισμοῦ, πού θρέθηκε κοντὰ στὸ θῦμα μὲ τὸ ποτήρι τοῦ δηλητηρίου στὸ χέρι...».

θερο κάτι ημερολόγια, ημεροδείτετς. Ξέρω γώ τί και εξαγοράσθηκε πάλι ο τίτλος.

(...) 'Επειδή ήτανε, νά πούμε, μικρότερη (ή «Μάσκα» σ' επιφάνεια χάρτου κλπ. συν-έφερε νά έχει μία κυκλοφορία, είχε φτάσει τὰ 18.000 φύλλα μέσω του πρακτορείου. Αυτά τὰ 18.000 φύλλα για τή «Μάσκα» ήταν κάτι τὸ ονειρώδες, δέν ήταν σάν τ' άλλα περιοδικὰ μεγάλης ἐμβελείας. Ἀλλά περιοδικὰ πού ἐξ-έδιδε ἐγώ, είχαν πολὺ μεγαλύτερη κυκλοφο-ρία. Ὁ «Ταχυδρόμος», νά πούμε, πούλησε 250.000 (!) φύλλα ὅταν τὸν πρωτόβγαλε. Μά-λιστα, 250.000 φύλλα! Ρεκόρ κυκλοφορίας ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ. Καί εἶχα καὶ τὴν ἀρχι-συναξία τῶν «Νέων» καὶ τὴ διεύθυνση τοῦ «Ταχυδρόμου».

(...) Σάν πρώτη φορά πού κυκλοφοροῦσε ἀστυνομικό περιοδικό ἐξέπληξεν κι ἐγὼ ἀνα-ζητοῦσα συνεχῶς τρόπους νά τὸ συμμορ-φώσω. Φυσικά ἐνθουσίασε, νεόφερτο εἶδος γὰρ, ἀλλὰ εἴπαμε ἥταν σ' ἕνα πειραματικό στάδιο. Κι ὅταν σ' ἔδωκεν ἡμερὶς ξανάδωκα τὴ «Μάσκα», γιατί ὅπως εἴπαμε τὴν ἔδωξα κατὰ περιόδους, μέχρι νά ἐξαντληθεῖ τὸ στόκ πού ὑπῆρχε, διότι δέν πουλιότανε μὲ τὴν ὁκιά χαρτί, ήτανε μικροὺ σγῆματα, ὅπως ἕνα δι-βλίο καὶ δέν εἶχε καμιά μεταπρατική ἀξία γιὰ νά φτιάξουνε, νά πούμε, σακκοῦλες τοῦ μπα-κάλη ἢ ὅτι ἄλλο θάζαζαν ἀπ' τὶς ἐφημερίδες καὶ ἀναγκαστικά μόνο γιὰ πολτοποίηση μπο-ροῦσε νά πάει καὶ τίποτα ἄλλο. Λοιπὸν, δέν εἶχε ἀξία τὸ χαρτί αὐτὸ πλέον κι ἐμεῖς ἐν-νοοῦσαμε νά τὴν πουλήσουμε μέχρι τελευ-ταίου ἀντιτύπου. Καὶ σέ μιά νωότερη, νά πούμε, περίοδο ἐκδοτικῆς, διαμετρήσαντο οἱ ἀναγνώσται λέγοντας ὅτι: «Α, τί ώραία πού ήτανε τότε ἡ «Μάσκα», ἐνῶ καὶ τὰ ἀναγνώ-σματα καὶ ὁ ἐκδοτικὸς τρόπος καὶ ἡ καθαρο-τυπία, ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα, ήτανε πῶς καλὰ καὶ πῶς προσεγγμένα ἀπὸ τὴν πρώτη περίοδο.

(...) Δέν ήταν δύσκολο νά κατασκευάσεις μιά ἱστορία, ὅμα διάβαζες δυὸ περιπέτειες καὶ ἔδλεπες πλέον τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ ἥρωα, τὸ περιβάλλον μέσα σὸ ὅποιο ἐκινεῖτο, τὰ πρόσωπα πού συναναστρεφότανε, πού τὸν βοηθοῦσαν καὶ συνεργαζόντουσαν μαζί του κλπ. Ήτανε εὐκόλο πιά νά γράψεις, νά φτιά-ξεις ἕνα πλαστὸ δικό σου. Ἀρκεῖ νά εἶχε «κόκκαλο», νά εἶναι πιστευτὸ σάν γνήσιο, δη-λαδὴ πρωτότυπο, ξένο. Γιατί ὑπῆρχε αὐτὴ ἡ ἐλλομανία, δέν τολμοῦσες νὰ πεις ὅτι εἶναι ἐλλομανική ἡ περιπέτεια, δέν τὴν πιστεύει τὸ παιδί, ὁ ἀναγνώστης. Περισσότερο πίστη δί-νει σὸ ξένο. Ἀμα τοῦ θάλεις τὸ περιβάλλον τῆς Ἀθήνας νά πούμε, ὁ ἄλλος δέν ἐνδιαφέ-ρεται, γιατί τὴν ξέρει τὴν Ἀθήνα. Τούς δάζεις τὴν Νέα Ὑόρκη καὶ τιμᾶνε οἱ ἀναγνώστες, γιατί εἶναι μακριὰ καὶ τὸ πιστεύει. Τὸ νά τοῦ πεις ὅτι πέρανε ὁ τάδε ἥρωας ἀπὸ τὸ ἐργο-στάσιο τοῦ Φίξ τὸν ξενίζει, κόβει τὸ ἐνδιαφέ-ρον. Πρωτὶμαί νά τοῦ πεις ὅτι ἔγινε στὴ στρῆτ τάδε, τότε τὸ πιστεύει, γιατί ἔγινε ἀλ-λου. Ἐδῶ δὲ τὸ πιστεύει. Ὅπως εἶχε ὁ Μαρά-κης, νά πούμε, τίς περιπέτειες τῆς «Φροῖλαιν Γκόστ» καὶ τοῦ «Κάρθα» στὴν Ἀθήνα, ὁ ἄλ-λος δέν πιστεῦε ὅτι γινόντουσαν ἐδῶ τέτοια πράγματα.

(...) Τὸ «Λωποδύτη Φάντασμα» τὸν ἐπαίρνε κι ἕνα ἄλλο περιοδικό πού ἔδωκεν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ὁ «Θεατὴς», ἐνὸς Πετροβίτη. Κι αὐτοί, ὅπως κι ἐμεῖς, παίρνανε ἀπὸ τὸ περίπτερο τὸ ξένο περιοδικό καὶ τὸ μεταφράζανε. Μιά φορά ἔτυχε νά δημοσιεντεῖ τὸ μισό, γιατί ἦταν μεγάλο. Τώρα, λέμε, πῶς θά γίνει νά τὸ θά-λουμε ὁλόκληρο νά προλάβουμε τοῦ ἀλλοινοῦ πού θὰ περιμένει μιά ὁδομάδα νά βγεῖ ἡ συν-έχεια. Καὶ μοῦ λέει ὁ μεταφραστής: «Ἀσε, θά

τὸ τελειώσω ἐγώ»! Κι ἔτσι ἔγινε! Ὅταν ἦρθε τὸ γαλλικὸ τὴν ἄλλη ὁδομάδα στὰ περίπτερα τῆς πλατείας Συντάγματος διαβάξω καὶ ἦτανε τὸ ἴδιο, ἡ ἴδια πλοκή, ἡ ἴδια ἐξέλιξη, τὸ ἴδιο τέλος. Δηλαδή, ὁ ἄνθρωπος εἶχε τὴν ἱκανό-τητα νά δίνει πλοκή σὲ ἡρωϊσμούς καὶ περιπέ-τειες, εἶχε μπεῖ σὸ πετσί τους. Τοῦ λέω κι ἐγὼ «Πιάσε ἄλλο νά προλάβουμε τὸ «Θεατὴ», νά τὸν πιάσουμε, ἀφοῦ δημοσιεύσαμε ὅλο τὸ προηγούμενο κι ἐνῶ αὐτὸς θά δημοσιεύει τὸ δεύτερο μέρος, ἐμεῖς θά δάλουμε μιά «νέα» περιπέτεια. Ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα δέν ξανα-πῆραμε τὸ ξένο περιοδικό. Ἐτοιμάσαμε δικές μας καὶ τίς δημοσιεύαμε. Τόσα πολλὰ κατα-σκευάσματα ἔγραψε ὁ Αὔλωνίτης, ὁ Τάσος ὁ Αὔλωνίτης, ὥστε κάποτε ἔκανε τὴν κουτα-μάρα νά γράφει ἕνα ῥάμμα σὸ ἕνος Λάν-τον καὶ νά τοῦ πει, νά τοῦ προτείνει μᾶλλον συνεργασία, ὅτι: «Ἐγώ, ἀπὸ τὸν ἥρωά σου ἔχω γράψει ἀφθονες μικρές περιπέτειες, τί δί-νεις γιὰ νὰ στίς δώσω;»

(...) Δημοιοεργήθηκαν καὶ Ἕλληνες «ἥρωες», ὅπως ὁ Μαράκης δημιούργησε τὴν «Φροῖλαιν Γκόστ». Αὐτὴ τὴν Ἕλληνίδα κατὰσκοπο, νά πούμε, ἡ ὁποία κυνηγοῦσε τοὺς Γερμανοὺς ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα. Ὅχι, δέν εἶναι ἄλλο εἶδος τὸ κατασκοπευτικό – ὅχι ἐν-τελῶς – ἐμεῖς τὰ συνενδύσαμε τότε αὐτὰ τὰ πράγματα, στὴ δράση ἦτανε ἴδια. Ἡ δράσις ἦτανε ἀκριβῶς πᾶνω στὰ μέτρα ἐνὸς ἀστυνο-μικοῦ «ἥρωα», ἰδιωτικοῦ ντέτεκτιβ νά πούμε ἢ κάτι παρόμοιο. Ναί, σ' αὐτὴ τὴ σειρά ὁ Μα-ράκης ὑπέγραφε μὲ τὸ ὄνομά του, ὅπως ἐπί-σης καὶ στίς περιπέτειες τοῦ «ἀστυνόμου Κάρθα», ὁ ὁποῖος εἶχε κι ἕνα συνεργάτη ρέ-πορτερ, τὸ Νίκο Μάρα, καὶ δροῦσαν παρόλ-ληλα.

(...) Δέν ὑπῆρχαν ξένα ἀναγνώσματα μὲ «Τόμ-Μίξ» μέσα. Ὁ «Τόμ-Μίξ» ἦτανε ἡθο-ποιός τοῦ κινηματογράφου πού ὑπεδύετο τὸ παλικαρι εἰς τὰ φιλμ γουέστερν. Ήτανε ἡδὴ γνωστός ἐδῶ ἀπὸ τὸ «Ροζικλαίρ» καὶ ἀπὸ τὰ σινεμά πού παίζανε γιὰ τὸ λαϊκὸ κόσμο καὶ τὰ παιδιά πού κάνανε σκασιναρχεῖο ἀπὸ τὸ σχολεῖο τους. Καὶ ἡ «Μάσκα» τὸν ἐξεμεταλ-λεύθη καὶ τὸν ἔκανε ἥρωά της. Αὐτὰ τὰ πρω-τοεργα καὶ ὁ Τσουκαλὰς καὶ μετὰ, ἐπειδὴ ὁ Τσουκαλὰς εἶχε ἄλλα ἐνδιαφέροντα, τὰ συν-έχισε ἡ Εἰρήνη ἡ Καλκάνη, ἡ ὁποία εἶχε οπουδαία πένα καὶ φαντασία. Ὁραϊότατα! Αὐτὸν τὸν ἥρωα πλέον τὸν εἶχε χωνέψει, εἶχε κι ἕνα δοηθῶ, ἕναν πισωικά νά πούμε, κι ἔδωζε περιπέτειες πολὺ δημοφες. Ἐγὼ ἔγραφα περιπέτειες «Ἀγίου», ὅπως ἔγραφα καὶ «Ντέτεκτιβ Χ», γιατί ἀγαπήθηκε τόσο πολὺ αὐτὴ ἡ σειρά καὶ ἦτανε δύσκολο νά δοῦμε νέες περιπέτειες.

(...) Σὰς εἶπα, ἦτανε πειραματικό τὸ στάδιο ἐκεῖνο. Τυχαῖα πῆρα τὸ ξένο περιοδικό ἐκεῖνο μὲ μιά περιπέτεια τοῦ «Ντέτεκτιβ Χ» καὶ ὅταν προχώρησε ἕνας Ἀντωνόπουλος, ὅχι καλὸς μεταφραστής, ἔφτασε σ' ἕνα σημείο πού δέν μπορούσε νά προχωρήσει ἄλλο, τοῦ λέω «ἄστο» καὶ φωνάζω τὸν Τσουκαλὰ: «Τί θά γίνει μ' αὐτὸ τὸ ἀνάγνωσμα, τὸ ἀφήσαμε στὴ μέση!» Λεῖε ὁ Τσουκαλὰς: «Νά τὸ διαβάσω ὅσο ἔχει θγάλει, ἐγὼ ἀγγλικά δέν ξέρω, βέ-βαια, νά κοιτάξω νά τοῦ δώσω ἕνα τέλος ἐγώ»! Τοῦ τὸ ἐμπιστευθήκα. Κι εὐτυχῶς, εὐ-τυχῶς σὰς λέω πάλι, πού δέν μοῦ τὸν σκότωσε τὸν ἥρωα. Διότι φαντάζεσθε ἀπὸ τὸ πρῶτο πού δημοσιεύσα «Ντέτεκτιβ Χ», πού ἀποτέ-λεσε τὸ στήριγμα τῆς ἐκδόσεως τῆς «Μά-σκας», νά μοῦ τὸν εἶχε σκοτώσει; Φαντάζεσθε νά εἶχε σκοτώσει καμιά ἀπὸ τίς συνεργάτισσές του ἢ κάποιον συνεργάτη του; Εὐτυχῶς ὁ Τσουκαλὰς εἶχε τὴν πρόνοια αὐτὴ νά μὴν

«καθαρίσει» κανένα τους κι ἔτσι μπόρεσαν νά ἐπανέλθουν μετὰ. Διότι ὅταν εἶδαμε πλέον τὸ τί ἐπιτυχία μεγάλη σημείωσε τὸ πρῶτο, «μεταφράσαμε» ἀμέσως καὶ δεύτερο κλπ. Μὰς ἀναγκάζανε οἱ ἀναγνώστες, τὸ ἕνα φύλλο μετὰ τὸ ἄλλο μὲ «Ντέτεκτιβ Χ», συν-έχεια. Ἀλλὰ αὐτὸ πάλι ἔφερνε κόρο σὸ ἀνα-γνωστικό κοινό. Φαινότανε ἡ διαφορά στίς πωλήσεις, βέβαια... Ὅπως σ' ἄλλα, τὰ λαϊκὰ περιοδικὰ, ἄς πούμε, πού δάζανε κάθε τόσο ἕνα ἐξώφυλλο τῆς Βοιγιουκλάκη καὶ πουλά-γανε περισσότερα φύλλα πάντα. Εἶχε μιά διαφορά πέντε μὲ δέκα χιλιάδες φύλλα πάνω! Γι' αὐτὸ καὶ δάζανε καὶ πολὺ Βοιγιουκλάκη, διότι ἔδινε κυκλοφορία. Ὅλα αὐτὰ παίζουνε ρόλο! Εἶναι παράγοντες ὅχι ἀσάθμητοι πλέον, ἀλλὰ ὑπολογισμοί.

(...) Τὸ Φύτρα...! Ποιὸ Φύτρα; Δέν ξέρω, ἐγὼ τὸν δέχτηκα στὴν ἐκπομπή ἐκεῖ (σ.σ. στὴν τηλεόραση) πού μοῦ τὸν κουβάλησαν, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ἐγὼ ποτὲ δέν τὸν εἶχα συνεργάτη καὶ οὔτε τὸν εἶχα συναντήσει. Ὅταν τὴν ἔδωσα σὸ Δαρεμά, τοῦ τὴ χάρισα μᾶλλον, τὴ «Μάσκα», ἐκεῖ θά πῆγε νά συνερ-γαστεῖ, ὅταν πιά ἡ «Μάσκα» ἔχισε τὸ γοητὸ της, δέν ἦταν πιά «ἐκείνη»! Τὸ ἔντυπο, νά πούμε, πού γινόταν μὲ τόση τυπικότητα καὶ τόση ἐπιμέλεια· διότι πρῶτα-πρῶτα ἦταν τυ-ποποιημένη, ἔδωκεν σὸ ἴδιο στυλ ὅπως εἶχε βγεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἐπειτα ἡ γλώσσα ἦταν προσεγγμένη καὶ ἐπιμελημένη καὶ δέν ὑπῆρχε οὔτε ἕνα λάθος, οὔτε λάθη τυπογραφικά ὑπῆρχαν καὶ τὸ λεκτικὸ καλὸ, μιά ρέουσα δη-μοτικὴ γλώσσα, ἡ πῶς ζωντανή. Ἐπειτα αὐτὰ τὰ πράγματα χάθηκαν καὶ ἔλεγαν ὅλοι «Πόσο ἔχασε ἡ «Μάσκα»!»! Ἀλλο ἦταν στὰ χεῖρια μου! Πρόσεχα πάντα κάθε δουλειά πού ἀνε-λάμβανα καὶ γι' αὐτὸ ἐπετύγχανα. Τὴν ἔδωσα διότι ἐνόμιζα ὅτι δέν θά μὲ ἐνδιαφέρει πιά σὸ μέλλον καὶ τὴν ἔχασα σὰ θάλακας. Τοῦ τὴν ἔδωσα γιὰ δεκαοκτὶ χιλιάδες, κάπου τόσα. Καὶ πενήντα, ὅποιοσδήποτε καὶ παρακαλετὰ θά δέχονταν νά τὴν πάρει καὶ πενήντα κι ἐκατὸ! Ἐβόλα, μάλιστα, καὶ τὸν ὄρο, ὅταν θγαίνει ἡ «Μάσκα» νά μὴν θγάξω ἐγὼ τὴ «Μαυκούλα» ἢ κάποιον ἄλλο παρὰ γω. Διότι μπορούσα νά τοῦ ἔχω δώσει τὴ «Μάσκα» καὶ γὼ νά ἔχω τὰ δικαιώματά μου γιὰ τὴ «Μα-υκούλα» κλπ. καὶ δὲ θά ἦταν τὸ ἴδιο, διότι οἱ ἀναγνώστες θά βλέπανε τὴ διαφορά καὶ θά πέρανε τὴ «Μαυκούλα» ἀντὶ τῆς «Μάσκας»!

(...) Γιατὶ τὴν πούλησα σὸ Δαρεμά; Ἐ, τί νά κάνω, αὐτὸς εἶχε λεφτὰ μετρητὰ, νά πούμε, καὶ θάμπωνε. Εἶχε κάνει πολλὰ λεφτὰ στὴν κατοχή. Ὑπῆρχανε μαυραγορίτες τότε, Ἀλλοι κλέβανε σαμπρέλες κι ἄλλα τὶς πούλαγαν γιὰ χονδρές... Ἦρθε λοιπὸν, κι ἔβαζε πάνω σὸ τραπέζι τὰ λεφτὰ καὶ σοῦ ἔλεγε: «Θέλω ν' ἀγοράσω αὐτὸ». Μὰς πῆρε ὅλο τὸ στῆκ. Καὶ προηγούμενως εἶχα κάνει μιά περίοδο μὲ τὸ Θεοφανίδη, ἐκεῖνος ἦτανε ὁ χρηματοδότης, ἐπαίθεται, καὶ γὼ εἶχα τὴ διύθυνση. Ναί, πάλι μὲ τὸν τίτλο τῆς «Μάσκας». Ἡ «Μάσκα» εἶχε πολλὰς περιόδους. Ἡ πῶτη ἦταν μὲ τὸ Σαλιβερό, ἔπειτα ἔγινε μὲ τὸ Ρόδη, καὶ ἔγινε καὶ μὲ τὸ Θεοφανίδη, ὅταν ἐγὼ ἤμουν συν-εταίρος, ὅχι συνεταίρος, διευθυντὴς σὸ «Ρο-μάντο», πού τὸ ἔκανα περιοδικό νά πούμε καὶ συναγνοοῖσθε τὸ «Θησαυρό». Καὶ μοῦ εἶπε: «Ἀμα θέλεις νὰ θγάλοιμε καὶ τὴ «Μά-σκα»! Καὶ θγάλοιμε μιά περίοδο τὴ «Μάσκα» κι ἐκεῖ τὴν ἔπαθα, δέν ἤμουν ἐπιχειρηματίας ἐγὼ, δὲ μπόρεσα ποτὲ νά γίνω. Ἀν εἶχα γίνει ἐπιχειρηματίας, ἂν εἶχα τὴ στόφα τοῦ ἐπιχει-ρηματία, σήμερα θά ἤμουν ὁ μεγαλύτερος ἐκδότης, ὁργανισμὸ ὁλόκληρο θά εἶχα!

—Στὸ ἐπόμενο ἢ συνέχεια...

Η κρίση του πανεπιστημίου καί οι εισαγωγικές

Όπως κάθε χρόνο, ο Γολγοθάς υποψήφιων και οικογενειών κατάληξε στη συνηθισμένη δραματική κάθαρση της άναμνης και της δημοσίευσης των αποτελεσμάτων. Χιλιάδες νέοι, που δεν βρήκαν κάποια θέση σε ένα από τα ΑΕΙ, έτοιμάζονται για μία καινούρια χρονιά παρανοϊκής προετοιμασίας. Άλλοι τό πήραν πιά απόφαση και έτοιμάζουν τις βαλίτσες τους για κάποιο πολυδάπανο πανεπιστήμιο του εξωτερικού ή απλούστερα ξεκινούν για τη «ζωή» με ένα βαθύ συναίσθημα αποτυχίας. Όλοι αυτοί οι «αποτυχημένοι», όπου και να δουλέψουν, θα σηματοδοτούνται, ως το τέλος της ζωής τους, από την απάθεια ή τη μνησικακία, που δημιουργεί το κοινωνικό πλέγμα.

Πέρα από την αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού μας συστήματος, που κάθε φορά γίνεται με μερικές δεκαετίες καθυστέρηση και όταν κάποτε εφαρμοστεί θα έχει ήδη χρεοκοπήσει, οι εισαγωγικές εκφράζουν μιά ουσιαστική και αίτρια αντίφαση της κοινωνικής μας δομής.

Η αύξηση του εθνικού πλούτου και η διάδοσή του σε εύρτερα κοινωνικά στρώματα παρέχει τη δυνατότητα σε ένα όλο και μεγαλύτερο αριθμό νέων να αναβάλλουν την εισοδό τους στην παραγωγή και την υποταγή τους στην άλλοτρίωση του καθημερινού μόχθου. Από την άλλη όμως πλευρά, οι δυνατότητες άπασχόλησης πτυχιούχων δεν είναι απεριόριστες. Η δημοκρατικοποίηση της εισόδου στα ΑΕΙ έρχεται σε πλήρη αντίφαση με τη λογική αξίωση να εξασφαλίζεται η ποιότητα άπασχόλησης που υποτίθεται ότι παρέχει τό πτυχίο.

Στην Ελλάδα μπορούν σίγουρα να διπλασιαστούν οι φοιτητές στα επόμενα χρόνια. Πάρα πέρα όμως, η κρίση του Πανεπιστημίου είναι ένδειξη της κρίσης μιάς κοινωνίας που στηρίζεται στην απόλυτη διάκριση χειρωνακτικής και πνευματικής εργασίας, στην ιεραρχία και στην αναπαραγωγή των ταξικών προνομίων.

Ευρύτερο και Λαϊκότερο

Μιά λαμπρή έμπειρία είναι τό 'Ελεύθερο Άνοιχτό Πανεπιστήμιο του Δήμου Αθηναίων. Η αδιαφιλονίκητη έπιτυχία της νέας δημοτικής αρχής αποκτά νέες διαστάσεις με τό πρόγραμμα του 1979-80 που εμφάνισε στον τύπο

οργανώνουν ομάδες δουλειάς. Έτσι, η από καθέδρας αποκάλυψη αλήθειών, αντικαθίσταται από τόν ουσιαστικό διάλογο και αμβλύνεται η αντιπαράθεση ενός πάνσοφου «δάσκαλου» σε παθητικούς «μαθητές». Επίσης, η αποκέντρωση τών δραστηριοτήτων του ΕΑΠ, τις φέρνει πιο κοντά σε ένα σύνθετο άκροατήριο, που κρύβει άπειρες δυνατότητες, πολύ μεγαλύτερες από εκείνες του «δεδομένου» κοινού τών πολιτικοποιημένων διανοούμενων ή φοιτητών, που έχουν πιά σε μεγάλο βαθμό κωδικοποιήσει τις απόψεις τους για μιά σειρά θέματα.

Γιά όλους αυτούς τούς λόγους τό ΕΑΠ θά παίξει σημαντικό ρόλο στην κίνηση τών ιδεών στον τόπο μας και ή παρουσία του είναι ιδιαίτερα παρήγορη, ιδιαίτερα τή στιγμή, που τό έπίσημο πανεπιστήμιο μοιάζει νά θυθίζεται όλο και πιο βαθιά σε έπιστημονικό τέλμα.

● Στόν 'Υμηττό εδώ και τρία χρόνια έχει δημιουργηθεί τό 'Ελεύθερο Πανεπιστήμιο. Η πρωτοβουλία του **Φίλοπρόδου 'Ομίλου 'Υμηττού** ήταν ή πρώτη στό είδος της και βρήκε ήδη μνητές. Φέτος, ένα ενδιαφέρον πρόγραμμα έχει ήδη αναγγελθεί.

Άρχισαν κιόλας τά μαθήματα της Α' περιόδου που θά συνεχιστούν ως τις 14/11 με μαθήματα θερησκευολογίας από τόν Άνδρέα Λεντάκη, κάθε Δευτέρα, 8-10 μ.μ. και μαθήματα κινηματογράφου από τόν Βασίλη Ραφαηλίδη κάθε Τετάρτη, 8-10 μ.μ.

Στή Β' περίοδο τών μαθημάτων προγραμματίζονται: «Η σύγχρονη διεθνής πολιτική» από τόν Άστέρη Στάγκο και ή «Η εξέλιξη του ανθρώπου» από τόν Κωνσταντίνο Ζαφειράτο.

Μιά άνεκτίμητη προσφορά που αξίζει τη συμμετοχή όλων μας.

Στήν Πλατεία 'Υμηττού μπορεί νά φτάσει κανείς με τό λεωφορείο 152, μπροστά απ' τό όφθαλμιατρείο.

● Τά άρθρα 29 και 30 του νόμου 5060/1931(!) έπικαλέστηκε ή δευτεροβάθμια έπιτροπή λογοκρισίας για νά έπικυρώσει προηγούμενη απόφαση της... πρωτοδοθμίου τοιαύτης (...) προκειμένου νά άπαγορεύσει τήν ταινία του **Θόδωρου Σούμα** «Ταυτότητες και ρόλοι». Μέλη της έπιτροπής αυτής οι κ.κ. Α. Μαγγανάς, Γ. Κρίππας, Γ. Παπαδιαμαντής, με πρόεδρο τόν κ. Θ. Παπασταθόπουλο.

Κρίνοντας λοιπόν τήν ταινία και οι δύο έπιτροπές θεώρησαν ότι οι σκηνές της «προσβάλλουν βαναύσως τήν δημοσία αιδώ» και έπομένως «δέν δύνανται νά χαρακτηρισθούν ως έργον τέχνης κατά τήν έννοια» τών πιο πάνω άρθρων ενός νόμου που ήδη έχει διανύσει μισό αιώνα ύπαρξης... Καί μή χειρότερα...

● Τό πρόγραμμα της «Έταιρίας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας» της Σχολής Μωραφτη για τήν περίοδο 79-80, θ' άρχισι με τήν «Έκθεση Γιώργου Σεφέρη» τή Δευτέρα 5 Νοεμβρίου. Παράλληλα, οργανώνεται σειρά όμιλών και σεμιναρίων με τίτλο «Κύκλος Σεφέρη». Όμιλίες και σεμινάρια πρόκειται ακόμα νά πραγματοποιηθούν στους τομείς της Άρχαιολογίας και της Μουσικής, ενώ γνωστοί έρευνητές θά πάρουν μέρος σε πέντε διαλόγους που θά διαρκέσουν από τις 16

Νοεμβρίου ως τις 7 Δεκεμβρίου. Αναλυτικά τό πρόγραμμα τών εκδηλώσεων είναι τό έξης:

ΚΥΚΛΟΣ ΣΕΦΕΡΗ: Άλ. Άργυρίου – «Ποιητική τέχνη και ιστορία» στις 6-13-20-27 Νοεμβρίου και 4 Δεκεμβρίου. Άλ. Ξύδης – «Ο πολιτικός Σεφέρης» στις 6 Δεκεμβρίου. **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ:** Γιάννης Σακελλαράκης – «Αρχάνες. Ένα νέο μινωικό κέντρο στην 3η και 2η χιλιετηρίδα π.Χ.» στις 7-14-21-28 Νοεμβρίου και 5 Δεκεμβρίου.

ΜΟΥΣΙΚΗ: Μάρκος Δραγούμης – «Γνωριμία με τό Μικρασιατικό τραγούδι» στις 8-15-22-29 Νοεμβρίου.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ: Χρήστος Γιανναράς, Δημήτρης Χατζής – «Παράδοση και ανανέωση στό νέο έλληνισμό» 9 Νοεμβρίου. Κονταράτος, Δ. Φατούρος – «Αρχιτεκτονική ταυτότητα. Προβλήματα του ελληνικού χώρου» 16 Νοεμβρίου. Άλκη Κυριακίδου – Νέστορας, Μιχ. Μερσακλής – «Οι ρίζες μας»: έλεγχος ενός κοινού τόπου της νεοελληνικής ιδεολογίας 23 Νοεμβρίου. Άρ. Σκιαδάς, Άννα Φραγκουδάκη – «Οι άρχαίοι στην παιδεία μας. Τύπος και ουσία» 30 Νοεμβρίου. Φίλιππος 'Ηλιού, Νίκος Σβορώνος – «Η έννοια του λαού στη νεοελληνική ιστοριογραφία. Διάρκειες και τομές» 7 Δεκεμβρίου.

● Στή γκαλερί «Νέες Μορφές» εγκαινιάστηκε στις 19/10 άτομική έκθεση του **Γιάννη Μιχαηλίδη** και θά μείνει άνοιχτή μέχρι 5 Νοεμβρίου. Στόν



κατάλογο της έκθεσης ό Ν. Χουλιαράς γράφει:

«Μές απ' τόν κόσμο της τέχνης του τόν έρμητικό, άπεινώνεται στους άλλους. Τόν καταγράφει με τά δικά του μέσα, τά ζωγραφικά. Με τήν ψυχική καθαρότητα ενός παιδιού και τήν σαφήνεια ενός γεωμέτρη, φτιάχνει έναν κόσμο μεγάλης όμορφιάς – μιάς έρημιάς κατορθωμένης – και μās τόν παραδίδει».



ό Δήμαρχος κ. Μπέης, αυτή τήν έβδομάδα.

Σημειώνουμε τήν εμφάνιση κοινών ή συλλογικών μαθημάτων από δύο ή περισσότερους ειδικούς και τις συζητήσεις που θά

20ο Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου

του Λεωτ. Ξανθόπουλου

Θεσσαλονίκη, Οκτώβρης 1979: Δεκατέσσερις ταινίες μεγάλου μήκους και είκοσιπέντε μικρού, σε συναγωνισμό. Σκηνοθέτες, παραγωγοί, κριτικοί και δημοσιογράφοι σ' ένα εβδομήντο ημερών πηγαίνελα στους διαδρόμους και την αίθουσα του θεάτρου της Έταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Ένα πενήντοτάτο σύνολο μās κάνει και αναρωτιόμαστε ποιός είναι επιτέλους αυτός ο Νέος Έλληνικός Κινηματογράφος!

Μέ δηλώσεις, συνεντεύξεις και άψιμαξίες, προσπάθησαν όριόμενοι να καλύψουν την αμφίβολη ποιότητα των ταινιών τους. Η έλλειψη παιδείας και ουσιαστικής δουλειάς δεν αναπληρώνεται με δελτία τυπου και φωνές. Αυτό το φεστιβάλ έτσι όπως γίνεται, σε τέτοιο κλίμα μισαλλοδοξίας και ανταγωνισμού, είναι σκληρό και απάνθρωπο. Τό θλιβερότερο σύμπτωμα φέτος:

Δεν ύπηρξε ούτε μία ταινία αντρεπτική: και έννοούμε ανατρεπτική αξιών - κινηματογραφικών, ήθικών, κρατουσών, τελοσιώντων - όπως ανατρεπτικός εξακολουθεί να μένει ακόμα ο «Θίασος» του Άγγελόπουλου ή η μικρού μήκους «Όπερα» του Βελισσαρόπουλου. Δεν ύπηρξε φέτος έργο.

Η εντύπωση από τη φετινή παρουσίαση είναι η στροφή που παρατηρείται προς το απολιτικό είδος αινιγμάτων ταινίας. Από τις μικρού μήκους πάλι, είδος που από τη φύση του είναι εύαλωτο, (δεν κομίζει «δνόματα», έχει μικρή χρονική διάρκεια, κλπ) οι καλύτερες ή οι πιο ενδιαφέρουσες ταινίες, αυτές δηλαδή που επιχειρούσαν κάποια αναζήτηση σε άλλους χώρους ή εισηγούνταν καινούριους έκφραστικούς τρόπους και είδη γραφής (Σταύρας, Γαδαλά, Λυκούδης) μέινανε εκτός Φεστιβάλ:

Η κρίση της άκριτης προκριματικής τις απόκλεισε. (Τήν ταινία μεγάλου μήκους είναι δυσκολότερο να την φθείρουν, κομίζει κάποιον όγκο, μία χρονική διάρκεια, αντίστοιχο κόστος και ένδεχομένως ένα «δνομα» από πίσω της).

Οι παρακάτω σημειώσεις δεν έχουν αξιώσεις κριτικής ανάλυσης. Έκφράζουν περισσότερο τη ματιά του χειρόνακτα υλικών άπροσδιοριστων, του έργατη είκωνών και ήχων. Η επιλογή που ακολουθεί βασίζεται σε ταινίες με τη σειρά που προβλήθηκαν.

● **ΤΟ «ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΜΕΛΙΤΟΣ»** του Γιώργου Πανουσόπουλου (παραγωγή - σκηνοθεσία) με φωτογραφία του Μπέλλη και μουσική του Χατζιδάκι, είναι μία ταινία εξαρτημένη, δεν έχει αυτονομία. Στηρίζεται στο ύφος και την τεχνική άλλων σκηνοθετών. Δευτερογενές υλικό συμβατικά καρικευμένο. «Αν, σε άλλες ταινίες θα μπορούσε να διακρίνει κανείς ξένες επιδράσεις, εδώ βλέπουμε μία συρραφή διαφόρων στύλ. Υπάρχει λίγος Βούλαρης, λίγος Άγγελόπουλος, πολύς Παναγιωτόπουλος, ο Φελλίνι, οι Τσέχοι με κυρίαρχο τον Φόρμαν κι ένα δυό άλλοι ακόμα. Τό θέμα ξεφεύγει, ξεγλιστράει, από ξαρχής δεν έχει σχήμα, δεν υπάρχει θαρρείς συγκεκριμένη ιστορία. Τό «παράλογο» του Πανουσόπουλου - όπου εμφανίζεται - είναι συντηρητικό, λογικό, πλαισιωμένο. Ο σκηνοθέτης αφήνει ανεκμετάλλετους τους δεύτερους χαρακτήρες που προσπαθεί να εικονογραφήσει. Ο υποτυπώδης μύθος πάνω στον οποίο στηρίζει τη δράση του δεν θγαίνει στην επιφάνεια.

Η ταινία πήρε τό πρώτο βραβείο του φεστιβάλ (παραγωγής, Δρχ. 600.000) και οι Ξενίδης, Λεβανού τά βραβεία Αντρικού και γυναικείου ρόλου αντίστοιχα.

● **«ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΟΣ»** του Ανδρέα Θωμόπουλου με φωτογραφία του Δημήτρη Βερνίκου. Η χαθούζα Νο 2 από έναν πιο ντελικάτο σκηνοθέτη, τον Θωμόπουλο, του Άλδεβαράν! Μία άφελής ιστορία ενός υποτονικού νέου που εγκαταλείπει τις σπουδές του για να βγει στον δρόμο να τραγουδάει με την κιθάρα του. Ξενοφρετο θέμα χωρίς αντιστοιχίες στον ελληνικό χώρο. Ο ήρωας, στά ίχνη του παλιού εμπορικού κινηματογράφου, ζητάει έναγωνία την επιστροφή στη μητέρα. Πλαστός, δύσκαμτος διάλογος. Άφελής πλοκή, γλυκερό ποιητικοφανές αποτέλεσμα. Πλάνα από διαφήμιση οδοντόκρεμας. Η ταινία τελειώνει τό λιγότερο τρεις φορές και δώστου ξαναρχίζει την κουραστική επανάληψη.

Ο ήρωας, λοιπόν, είναι καλός, τίμιος, φτωχός και κατατρεγμένος. Μαζί μ' αυτά έχει ξεμείνει και σ' έναν ξεπερασμένο προβλη-



Γ. Φιλή: «Τό Μέγα ντοκουμέντο»

ματισμό. Οι γυναίκες με τις όποιες συζεί δεν τον καταλαβαίνουν, τον απορρίπτουν και τον εγκαταλείπουν ή μία μετά την άλλη. Κάποια στιγμή συναντάει τη γυναίκα της ζωής του, τη Βέρα Κρούσκα. Ερωτεύονται, παντρεύονται, κάνουν παιδιά, ανοίγουν σπιτικό κι ενώ εξακολουθεί να είναι ασυμβίβαστος, ο νέος μας ξαναγυρίζει στο Πανεπιστήμιο, παίρνει πτυχίο, γίνεται γιατρός και τέλος πιάνει δουλειά σε κάποιο νοσοκομείο. Εκεί γίνονται διάφορες απάτες σε βάρος της υγείας των ασθενών, πράγμα που κάνει τον Παύλο να επαναστατήσει με αποτέλεσμα να χάσει τη δουλειά του. Με δανεικά από τοκογλύφους ανοίγει δικό του ιατρείο και την πρώτη εβδομάδα κιάλας του έρχεται από κάποιο μεγάλο γιατρό (τον αδελφό του) ή πρόταση να συνεταιριστούν σε μία καινούρια άπατη. Ο Παύλος ξαναφύγει την ιατρική...

● **«ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΛΟΓΟΣ»** του Διαμάντη Λεβεντάκου. Η μόνη άμεσα πολιτική δουλειά του φεστιβάλ. Ένα κινηματογραφικό δοκίμιο πάνω στην ιδεολογία της ιστορίας της Έθνικής Αντίστα-



σης. Μία ταινία φτιαγμένη από σπάνιο και πρωτοφανέρωτο φωτογραφικό υλικό που καταφέρει να πάρει κίνηση εντός μας με τη βοήθεια της λιτής και αφαιρετικής μουσικής του Κουρουπού (βραβείο καλύτερης μουσικής), των ρυθμό του μοντάζ της Δέσπας Μαρούλάκου και τη λιτή αφήγηση του Νικήτα Τσακίρογλου.

Η ταινία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν ένα κινηματογραφικό διδύλο. Έχει όλα τα χαρακτηριστικά του θεωρητικού λόγου. Είναι ταινία μελέτης. Οι προθέσεις του Λεβεντάκου δηλώνονται από την αρχή. Δεν προσπαθεί να μās εξαπατήσει, να μās πουλήσει τίποτα περισσότερο απ' αυτά που ακολουθούν στην οθόνη. Μετρημένα και καθαρά. «Μέ τη χρησιμοποίηση κειμένων, φωτογραφιών, χρωματικών αποχρώσεων και μουσικής, η ταινία αναπαριστά και αντιπαραθέτει διαλεκτικά δύο τυπικούς ιστορικούς λόγους: της Δεξιάς και της Αριστεράς. Η κατασκευή της ταινίας αποσκοπεί στη λειτουργία της σαν επιστημονικού πειράματος: όπως μ' εκείνο αναπαράγουμε ένα φαινόμενο της φύσης, έτσι κι εδώ αναπαριστούμε ένα φαινόμενο της Παιδείας για να τό μελετήσουμε καλύτερα».

Ειδικότερα:

Όταν ακούμε ή διαβάζουμε στην οθόνη την άποψη της Δεξιάς (κείμενο συντηρητικό, μισαλλόδοξο, συνταγμένο στην καθαρεύουσα) ή εικόνα παίρνει μία μπλέ απόχρωση. Στην άποψη της Αριστεράς (κείμενο στη στρωτή δημοτική) ή εικόνα κοκκινίζει. Η σύνδεση του παρελθόντος με τό παρόν γίνεται με την παρεμβολή κινηματογραφημένης παρέλασης από κάποια έθνική επέτειο. Η ταινία χωρίζεται σε κεφάλαια όπου ανάμεσα στο ένα και στο άλλο παρεμβάλλεται ένα νεκρό διάστημα, μία μισοφωτισμένη άμορσα μερικών δευτερολέπτων.

Συγκρατημένο συναίσθημα, διακριτικότητα και σεβασμός προς τό θέμα που πραγματεύεται και προς τό κοινό της ταινίας, αφήγηση στρωτή χωρίς εξάρσεις ή μεγαλοστομίες, μία ενδιαφέρουσα στιγμή για τη μελέτη της ιστορίας της Έθνικής Αντίστασης.

● **«ΤΟ ΜΕΓΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ»** του Γ. Φιλή. Άλλο-πρόσκληση συρραφή από σπάνιο φωτογραφικό υλικό και επίκαιρα έποχής που χάνονται ανεκμετάλ-

λευτα ή από κάποια στιγμή και μετά γυρνούν σέ κόμικς. Μέ άφορμή τήν τουρκική είςβολή στην Κύπρο, ή ταινία έπιχειρεί μιάν άναδρομή σέ μερικά από τά σημαντικότερα γεγονότα τής έλληνοτουρκικής διένεξης στον αιώνα μας. Τό σχόλιο, πληθωρικό και στομφώδες, ένας ποταμός από Ιστορικές λεπτομέρειες πού δέν τίς άκούμε πιά. Τό τελικό προϊόν, ύποπτης Ιδεολογικής τοποθέτησης, άλλοτε κομίζει έθνικοσοσιαλιστικά μηνύματα κι άλλοτε έπιχειρεί νά περάσει γιά φιλελεύθερο. Καί οι 'Ανατολικογερμανοί Σώιμαν και Χαϊνόφσκι φτιάχνουν ταινίες χρησιμοποιώντας έπίκαιρα έποχής· όμως μέ τί σύνθεση, περίσκεψη, φειδώ και μεθοδικότητα χρησιμοποιούν τό ύλικό τους!

● «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ» του Βασίλη Βαφέα μέ φωτογραφία του Γ. Καβάγια.

«Η ταινία είναι μιά σάτιρα των Νεοελλήνων εκείνων πού στην προσπάθειά τους νά επιδιώσουν και νά σταδιοδρομήσουν επαγγελματικά χάνονται είτε μέσα στην άνοργανωσιά και τήν ύποπασχόληση έταιρειών οικογενειακού χαρακτήρα, είτε μέσα στά ξέφρενα και άπάνθρωπα συστήματα των πολυεθνικών πού εισβάλλουν από παντού στό χώρο μας».

Πάρα πολύ ένδιαφέρουσα δουλειά του Βασίλη Βαφέα. Διεισδυτική, επίμονη στή λεπτομέρεια, ύπεύθυνη και έξυπνη, μόνο πού δέν καταφέρνει νά γίνει ταινία άκόμη, ένα πράγμα δηλαδή μέ αρχή, μέση και τέλος. Είναι περισσότερο ένα δοκιμιακό άποσπασμα από μιά μεγαλύτερη ταινία, παραμένοντας ως τό τέλος μιά έπιμέρους εικονογραφική άπεικόνιση, ένα συμπυκνωμένο μάλλον ένσταντανέ. Η άξιοπρόσχετη κινηματογραφική τεχνική, μέ τή μηχανή στό χέρι, συχνά άξιοποιεί τό χώρο στό μέγιστο δυνατό. Βραβεύτηκε μέ τό τρίτο βραβείο παραγωγής, τό δεύτερο του Δήμου Θεσσαλονίκης και τέλος ή Πανελλήνια "Ένωση Κριτικών Κινηματογράφου τής έδωσε ειδική μνεία.

● Στο «ΑΛΑΜΟΡΕ» ό Δημ. Μανρίκιος καταπιάνεται μέ τά προδλήματα τής έπαρχίας, τοποθετώντας τή δράση του στην



περίοδο τής δικτατορίας. Η καταπιεσμένη όμορφη χήρα του χωριού πού τήν θέλουν όλοι οι άρσενικοί σέ συνδυασμό μέ τήν τουριστικοποίηση και τήν άλλοτριώση ανθρώπων και χώρου. Στοιχεία καθόλου εύκαταφρόνητα. Κάπου όμως τό χάνει τό παιχνίδι. Ο τρόπος πού κινηματογραφεί είναι συμβατικός· χρησιμοποιεί συνταγές μέλό του έμπορικού κινηματογράφου. Δέν βγαίνει ή προσωπικότητα των ήρώων του, δέν καταφέρνει νά στήσει χαρακτήρες. Η ταινία, γλυκερή κατά διαστήματα, χαλαρώνει, και χάνει ό θεατής τή συνέχεια. Τά ήχητικά του στό φόντο δέν λειτουργούν. Δέν ύπάρχει κάποιος ύπόγειος άρμός, ένα ύπόγειο νεύρο νά συγκρατήσει τήν ύπόθεση. Δέν ύπάρχει καν ποίηση ή μαγεία. Γίνονται πράγματα πού δέν τά καταλαβαίνεις, άσαφή, κι ούτε έπιχειρείς πιά νά τά καταλάβεις, γιατί δέν σ' ένδιαφέρουν πιά, ή συνέχεια έχει χαθεί. Η θανμάσια και επιδημική Κατερίνα Χέλμη δέν καταφέρνει νά περισώσει τίποτα.

● «ΤΑ ΚΟΥΡΕΛΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΝΕ ΑΚΟΜΑ» του Νίκου Νικολαΐδη μέ φωτογραφία Σταύρου Χασάπη.

«Έργα και ήμέρες μιάς παρέας σαραντάρηδων έκπροσώπων τής γενιάς του '50 πού μετά από χρόνια ξανασυναντιώνται. Περιθω-



ριακοί πάντα, μετέωροι και σημαδεμένοι από θανάτους άγαπημένων προσώπων - άσυνδίδαστοι όμως - προσπαθούν μάταια νά ξαναστήσουν τήν παλιά συμμορία τής έφηβείας τους. Η επανάσταση όμως χάθηκε. Ο καθένας θά τραβήξει τό δικό του θάνατο».

Μιά άψογη ταινία· ή σκηνοθεσία τέλεια σχεδόν, ήθοποιία έκπληκτική, φωτογραφία άριστούργημα, κάτι σαν τίς ταινίες τής Λένι Ρίφενσταλ στην ναζιστική Γερμανία. Ένα πολύχρωμο έλκυστικό προϊόν κλεισμένο σέ φανταχτερό περιτύλιγμα. Προσοχή όμως: τό κέικ μέ τήν άπόλυτη όψη περιέχει δηλητήριο. Σ' αυτό τόν κινηματογράφο τής παρακμής, άν ό Παναγιωτόπουλος μέ τούς τεμπέληδες στέκεται από άπόσταση κι έχει κιόλας τήν Ικα-

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΙΒΛΙΑ Γ. ΚΟΡΔΑΤΟΥ, Ν. ΨΥΡΟΥΚΗ και άλλων
ΤΟΜΟΙ 20

ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (1940-1967)
ΤΟΜΟΙ 3

ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΤΟΜΟΙ 6

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΑΣΙΛΗ Χ. ΜΑΚΗ: ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (ΤΟΜ. 1)
ΒΑΣΙΛΗ Χ. ΜΑΚΗ: ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ (ΤΟΜ. 1)

ΞΕΝΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ
ΗΛΙΑ ΕΡΕΜΠΟΥΡΓΚ: ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΑ
ΑΡΘΟΥΡ ΚΟΝΑΝ ΝΤΟΥΛ: ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΖΕΡΑΡ
ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ ΡΟΜΑΝΟΦ: ΓΙΑ ΤΡΙΑ ΖΕΥΓΑΡΙΑ ΜΕΤΑΞΕΩΤΕΣ ΚΑΛΤΣΕΣ


ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ
'Ασκληπιοῦ 1 τηλ. 3636083 - 3607382

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ
S. POLLO - A. PUTO

απο την αρχαιότητα μέχρι σήμερα





Κεντρική Διάθεση:
'Αθήνα: Βιβλιοπωλείο «ΠΟΡΕΙΑ», Σόλωνος 77
τηλ. 36.31.622
Θεσσαλονίκη: «Έκδοτική Όμάδα», Πλάτωνος 4
τηλ. 270.684



τυπο αντίληψης και διατύπωσης του ανθρώπινου σώματος».

Η ταινία του Ρεντζή είναι μία επίπονη και προσεγμένη δουλειά εργαστηρίου. Ένα παιχνίδι από ήχους, χρώματα και σχήματα, μία μουσική, σχεδόν, έρευνα των απόψεων που επικρατούσαν για το ανθρώπινο σώμα από την πρωτόγονη εποχή των σπηλαίων (Μέρος 1 - 'Αρχέτυπα) ως τη σημερινή τεχνολογική του απεικόνιση (Μέρος 7 - 'Ακτινογραφία) με τη μέθοδο των ακτινοβολούντων ραδιενεργών ισοτόπων. Ένα είδος πειραματικού κινηματογράφου που δεσπόζει στο διεθνή κινηματογραφικό χώρο εδώ και πολλά χρόνια και που είναι άγνωστο σχεδόν στην Ελλάδα.

● «ΜΑΡΙΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ»

Η είκοσάλεπτη αυτή ταινία της Λένας Βουδούρη υπήρξε η πιο σεμνή και σωστή δουλειά στις μικρού μήκους. Ο ευαίσθητος φράκς της Λ.Β. παρακολουθεί και καταγράφει τη συνηθισμένη μέρα από τη ζωή μιας γυναίκας που ζει σ' ένα διαμέρισμα με το μικρό παιδί της. Το πρωί στή δουλειά της, τ' απόγευμα στο σπίτι με το παιδί και το βράδυ με μία τυχαία γνωριμία. Συνδυασμός ντοκυμαντερίστικής τεχνικής και φιλμίων. Με μαστοριά και αυτοπεποίθηση στις επιλογές της, οικονομία και μέτρο, φτιάχνει η Βουδούρη από καθημερινά άσημαντα υλικά μία ταινία που την διαπερνάει ένα υπόγειο ασπένς. Αδίκη ή δόνηση βγαίνει από τον τρόπο που χρησιμοποιείται το υλικό και συνδέεται. Με ήπιους τόνους και ψύχραιμη ματιά, με ζεστασιά και αγάπη για την ήρωίδα της, τα μικρά συμβάντα της μέρας αποκαλύπτουν ποιητικές διαστάσεις. Η ταινία βραβεύτηκε με το βραβείο Γιάννη Βελλίδη της ΔΕΘ.

● Το ενδιαφέρον πειραματικό φιλμ της Μαρίας Γαβαλά «ΑΦΗΓΗΣΗ - ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ - ΓΛΩΣΣΑ - ΣΙΩΠΗ» έμεινε κι αυτό εκτός Φεστιβάλ. Βρισκόταν πιο μπροστά από τον μέσο όρο προβληματισμού και αισθητικής της προκριματικής επιτροπής. Δουλειά έξω από κάθε συμβατικό πλαίσιο, χρησιμοποιεί τη σύγχρονη γλώσσα της σημειολογίας και της ψυχανάλυσης με συνεχείς αναφορές σε γνωστές ταινίες και θεωρητικά κείμενα. Η Γαβαλά παίζει με τις σχέσεις των δύο φύλων και τον ρόλο του αρσενικού στην ανδροκρατούμενη κοινωνία. Η πλαστική μαυροασπρη φωτογραφία - ανάγλυφη σχεδόν - του Φίλιππου Κουτσαφτή γράφεται στο ενεργητικό του πειράματος. ■

● «ΜΠΕΤΤΥ». Η πιο σημαντική ταινία μικρού μήκους που έμεινε εκτός Φεστιβάλ. Το θέμα ενόχλησε τους πουριτανούς της προκριματικής επιτροπής.

Η «Μπέττυ» του Δημήτρη Σταύρακα είναι το 30λεπτο πορτραίτο της όμώνυμης τραβεστί. Η μεγαλύτερη δυσκολία που είχε να παρακάνει ο σκηνοθέτης, σε μία τέτοιου είδους δουλειά, ήταν ο κίνδυνος να ξεπέσει το θέμα σε μία φοκλορική όφθαλμοπορνεαία. Ο Σταύρακας το απέφυγε πολύ έντεχνα. Ελέγχει από την αρχή μέχρι το τέλος το υλικό του. Με πολύ σεβασμό και αγάπη (και συνάμα από κάποια απόσταση) πλησιάζει τον περιθωριακό χαρακτήρα του οποίου εικονογραφεί το πορτραίτο. Η Μπέττυ, πρώην άντρας, πανέξυπνη, ελλοκρινής και ανεπιτήδευτη, μάς μιλάει για τα δύσκολα παιδικά της χρόνια στην έπαρξία και για τους αγώνες που δίνει σάν τραβεστί προς όλες τις κατευθύνσεις για να κερδίσει το αναφαίρετο δικαίωμα να είναι αυτό που εκείνη διάλεξε για τόν έαυτο της.

Χωρίς ένοχλητικές φωτογραφίες από το παρελθόν της ήρωιδας, απλά και έντιμα, χωρίς να

κερδοσκοπεί ούτε σε βάρος του κοινού του, ούτε σε βάρος της πρωταγωνιστριάς του, καταφέρνει ο σκηνοθέτης να βγάλει ένα σεμνό και έντιμο παρόν. Η ταινία ούτε για μία στιγμή δεν γίνεται φτηνή ή πρόστυχη. Για μάς τους θεατές που μεμψιμοιρούμε με το παραμικρό, εφευρίσκοντας ανύπαρκτα προβλήματα, βγαίνει ένα γενναίο μάθημα: η στάση ζωής της Μπέττυ είναι όλης και έντιμη κι η ήρωίδα μας, παρά τα περιθωριακά χαρακτηριστικά που τη συνιστούν, είναι γεμάτη όρεξη και άντοχη για ζωή.

Η κινηματογράφηση του Σταύρακα - άψογος συνδυασμός ντοκυμαντέρ και φιλμίων - μεταφέρει το τελικό προϊόν στους χώρους του κινηματογραφικού δοκιμίου, περιορίζοντας έτσι το θέμα σε μία αποσπασματική αναπαράσταση που μάς γεννάει την προσδοκία μιας συνέχειας: μιας συνέχειας που θα καλύψει σφαιρικά το θέμα, δίνοντάς του πλατύτερες διαστάσεις.

Η ταινία προβλήθηκε μαζί με μερικές άλλες κομμένες, σε ειδική προβολή σε κινηματογράφο της Θεσσαλονίκης.

νότητα να σαρκάζει ποιητικά, ο Νικολαΐδης είναι μέσα και το ξέρει, γιατί είναι πανέξυπνος: και λυπάται γι' αυτό, κι επειδή δεν μπορεί να βγει, γίνεται κυνικός, μισογύνης, ψυχρός, χωρίς καμιάν αγάπη για τους ανθρώπους και προσπαθεί να εκδιχθεί όλο τον κόσμο τριγύρω του (λές κι αυτοί φταίνε για την κατάντια τη δικιά του και των ήρώων που, πλάσσει - αντί ν' αναζητήσει τις αιτίες εντός του) φτύνοντας κατεπάνω τους τον μηδενισμό και το κενό του. Με ανήθικο και ανέντιμο τρόπο ξεφορτώνει τα κουρέλια - ενοχές της παρακμής του - πάνω μας. 'Ε! όχι λοιπόν...

Η ταινία πήρε βραβείο σκηνοθεσίας, μοντάζ, ήχοληψίας και ο Χρ. Βαλαβανίδης μοιράστηκε το βραβείο ανδρικού ρόλου μαζί με τον Στ. Ξενίδη.

● «ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ» του Χριστόφορου Χριστοφή με φωτογραφία του 'Ανδρέα Μπέλλη. Μία άλληγορία, έξω από τα συνηθισμένα συμβατικά πλαίσια κινηματογραφικής αφήγησης, που διασπάζεται πάνω στο θέμα της διασποράς των Ελλήνων από τον καιρό του Μεγάλου 'Αλεξάνδρου, ως τη σύγχρονη μετανάστευση στην 'Αμερική και Γερμανία. Υπάρχουν επτά πρόσωπα που δρούν παράλληλα: ένας ποιητής που δεν τον βλέπουμε ποτέ (μάς δηλώνεται από την αρχή πως έχει εξαφανιστεί), ένας δικηγόρος με καθήκοντα ντέτεκτιβ, ένα παιδί ντυμένο στά ναυτικά, ένας γερο-ναυτικός φορτω-

μένος μνημης, μία ξεπεσμένη διανοκράτισσα, ένας περιπλανώμενος παλιάτσος και μία γυναίκα που εργάζεται στο σιδηροδρομικό σταθμό.

Τα πρόσωπα αυτά περιφέρονται σε χώρους που τους διαραίνει



ένα παρελθόν (το παιδί με τα ναυτικά μπαινοβγαίνει σε άδεια, από ανθρώπους, δωμάτια ρωτώντας «είναι κανείς εδώ»;) σε χώρους που ενώ τους είναι απόλυτα οικείοι, έχεις τατόχρονα την αίσθηση πως δεν τους ανήκουν πιά. Συνδιαλέγονται μ' έναν ανύπαρκτο συνομιλητή, απευθύνονται σ' έναν άπόντα από το κάδρο ή σ' έναν παρόντα που ουσιαστικά απουσιάζει. Τα πρόσωπα μονολογούν κι απαριθμούν μνημης. Υπάρχουν μέσα από το φωτισμό των εσωτερικών χώρων, από τα επιπλα και τους καθρέφτες, από τα φορέματα, σύμβολα - φετίχ μιας άλλης εποχής που κοιουλούν ως σήμερα. Τα δάχτυλα και τα βλέμματα αγρίζουν απαλά τα

αντικείμενα. Η αφή και η όραση λειτουργούν ως μνήμη.

Ένα τολμηρό πείραμα. Ο λόγος είναι ποιητικός και υποδλιτικός. Μία ανεπαίσθητη πνοή, μία υπόγεια σύνδεση διαπερνά τις επιμέρους ενότητες της ταινίας, τις συνδέει και τις μεταφέρει. Μία εσωτερική κίνηση θρυμματίζει τη στατικότητα του κάδρου. Ένας από τους ήρωες λέει σε κάποια στιγμή: «'Αναζητώ έναν άθωο τόπο».

Σε καμιά της στιγμή η ταινία δεν ξεπέφτει σε έλεγεία της παρακμής. Κυριαρχεί μία άρχοντιά, μία περηφάνεια, μία ευθυτενής κορμωστασιά, μία στάση ζωής που δεν επιτρέπει σ' αυτόν που την φέρει να λυγίζει από την απώλεια του παρελθόντος.

Όλοι οι ήθοιοι θαυμάσιοι: ειδικότερα: ο Λευτέρης Βογιατζής, λιτός και συγκαταλημένος, ένας ήθοιοιός που ξέρει επιτέλους να στηρίζει το σώμα του και να ελέγχει τις εκφράσεις του. Η φωτογραφία του Μπέλλη και η διακριτική κίνηση της μηχανής του, από τα πιο δημιουργικά στοιχεία της ταινίας. Το μοντάζ της Μαρουλάκου, σωστό κέντημα.

Ός άρνητικά στοιχεία στην ταινία θα μπορούσε κανείς να καταλογίσει τον υπερβολικό λυρισμό της εικόνας και του λόγου που βαρύνει σε μερικά σημεία - στα οποία περιμένει κανείς μία απελευθέρωση, μιά ανάσα - κι εκεί η ανάταση που κομίζει το έργο λυγίζει, δηλαδή ο σπινθήρας διαρκείας, η συνεχής εγγύηση που θα μετάρεπε την ταινία σε άριστο έργο, διακόπτεται ανεπαίσθητα την έκπομπή του, δημιουργώντας μικρά εμπόδια στη ροή.

Ο κίνδυνος που άρνοφαινεται πίσω απ' αυτό το είδος, θα μπορούσε πολύ εύκολα να το τραβήξει προς το φορμαλισμό και τη θεατρικότητα, αν δηλαδή δεν καταφέρει ο σκηνοθέτης, σε μελλοντική του δουλειά, να διασπείρει αυτό το τοίχος και να περάσει πέρα από τα δυο αυτά στοιχεία κι από κει πιά να τα ελέγξει.

Η ταινία ξεκινάει φορτωμένη βραβεία: Δεύτερο βραβείο παραγωγής, φωτογραφίας, σκηνογραφίας, πρώτο Δήμου Θεσσαλονίκης, πρώτο ΠΕΚΚ.

● Το «CORPUS» του Θανάση Ρεντζή είναι μία πειραματική ταινία «που πραγματεύεται το ανθρώπινο σώμα με μία έννοια πολύ γενική αλλά και ταυτόχρονα πολύ ειδική. Τα επτά αυτόνομα μέρη που το αποτελούν είναι και ισάριθμες προτάσεις οπτικοακουστικής απόδοσης θεμελιωδών αντίληψεων για το ανθρώπινο σώμα. Το φιλμ διαπνέεται από την πεποίθηση ότι για κάθε μεγάλη ιστορικοπολιτιστική συγκυρία αντιστοιχεί κι ένα πρό-

«Παγκόσμιες Μουσικές Μέρρες»

σφαιρικό αντίκρουσμα και μικρά κριτικά στιγμιότυπα, από ένα είδος Όλυμπιάδας

Του Γιώργου Λεωτσάκου

ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ που διαβάζονται αυτές οι γραμμές, ή επί μερους κριτική κάλυψη των εκδηλώσεων των «Παγκόσμιων Μουσικών Μερών» (συντομογρ.: Π.Μ.Μ.) στον ημερήσιο Τύπο, έχει γίνει. Τό ίδιο και ο γενικός απολογισμός μιας εκδήλωσης που στάθηκε αναμφισβήτητη διπλωματική επιτυχία του Έλληνικού Τμήματος της Διεθνούς Έταιρείας Σύγχρονης Μουσικής (Δ.Ε.Σ.Μ.) – οργανισμού με 29 κράτη-μέλη, με εκκρεμούσες υποψηφιότητες εισδοχής χωρών με μουσική ζωή πολύ πιο οργανωμένη και προηγμένη από τη δική μας, όπως η Αργεντινή, το Μεξικό και η Νέα Ζηλανδία. Κάθε χρόνο, εκ περιτροπής, η εκδήλωση γίνεται και σε κάποιο άλλο κράτος-μέλος κι έτσι θα περάσουν δεκαετίες, ώσπου να ξαναγίνει στην Ελλάδα.

Στόν απολογισμό αυτό («Πρωινή» 27.9.79), επισημάνθηκαν:

● Η ευτοχία με την οποία αντιμετώπισε ο Ε.Ο.Τ. τις Π.Μ.Μ. εντάσσοντάς τις στο Φεστιβάλ Αθηνών από το οποίο πιά δεν απουσιάζει και δεν πρέπει να απουσιάζει η σύγχρονη μουσική, ύστερα όμως από καλομελετημένη επιλογή.

● Ο υπερβολικός, για τη δεκτικότητα και προσηνέμευση του κοινού μας, αριθμός των 28 εκδηλώσεων που συμπιέστηκαν σε ένα δεκαήμερο.

● Η στενότητα χρόνου με την οποία εργάστηκε το Γενάρη ή διεθνής κριτική επιτροπή, επιλέγοντας έτσι, πλάι σε πολλά θαυμάσια ή αξιόλογα έργα και άλλα τόσα που, δίχως καμιά συζήτηση ή θα έπρεπε να πεταχθούν στο καλαθί των αρχήσεων ή αποτελούσαν αυτό που λέμε «ασκήσεις γραφής». (Δέ σημαίνει τίποτε αν πράγματι, παλιότερα, αυτή η στενότητα χρόνου ήταν ακόμη μεγαλύτερη! Μήπως υπάρχει θέμα ριζικότερων αναθεωρήσεων και σε ένα διεθνές επίπεδο, του συστήματος επιλογής που ακολουθεί η Δ.Ε.Σ.Μ.;). Αυτά τα κακά ή αδιάφορα έργα εκτόπισαν από το όλο πρόγραμμα τη σποραδική, έστω, άλλ' αναντίρρηση προσηνέστατη, γι' αυτό και χρησιμότητα παρουσία των μεγάλων συγχρόνων και το εμπόδιαν να διαγράψει με μεγάλη ενέργεια τις όποιες διαφοροποιήσεις (λιγότερο ή περισσότερο αισθητές) της σύγχρονης μουσικής δημιουργίας.

Όστόσο, και σε συνάρτηση με εμπειρίες μας από άλλες διεθνείς εκδηλώσεις αφιερωμένες στη σύγχρονη μουσική, γενική μας εντύπωση για το «γίνεσθαι» της μουσικής κατά τη δεκαετία του '70 και ιδίως κατά τα τελευταία 4-5 χρόνια ήταν μία εκδήλη, όλο και μεγαλύτερη πιά, νοσταλγία για την άμεση έκφραση, το «τραγουδί» και τη «μελωδία», στην πιο πλατιά, φυσικά, σημασία των λέξεων αυτών. Αυτή η νοσταλγία έβωθει συχνά τους συνθέτες σε ένα ευρύ φάσμα γραφών που επιχειρούν να συνπαρέξουν και να αλληλοσυμπληρωθούν και σε κάποιες απόπειρες ανασύνδεσης με την παράδοση, την τονικότητα, την ευφωνία. Βέβαια, όλη αυτή φαίνονται ακόμη έντελως πρώιμα. Υπάρχει πάντα, ισχυρότατη, ή τάση πολλών συνθετών να «στιβούν» τα διάφορα όργανα, να δόματι μιας υπερβατικής δεξιοτεχνίας, προσπαθώντας να δγούν απ' αυτά ό,τι... γενιές ολοκληρες παλιότερων έκτελεστών και συνθετών δεν διανοήθηκαν καν να τους ζητήσουν. Τέλος, μία ακόμη διάχυτη γενική εντύπωση είναι και ότι το μέλλον της έντεχνης μουσικής ίσως κριθεί πιά, έξω από το παραδοσιακό δυτικοευρωπαϊκό της λίκνο. Ο ρόλος της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής, της Αντολικής Ευρώπης και της αιώνας Μεσογείου, θα είναι καθοριστικός. Τό συναίσθημα διεκδικεί και πάλι τα δικαιώματά του...

Δίνουμε εδώ έναν κατάλογο των καλύτερων ξένων έργων που ακούσαμε στις Π.Μ.Μ. κατά χρονολογική σειρά ακρόασης:

1) Π.Α. ΝΤΙΤΤΡΙΧ (γ. 1930, Γερμανία): Η είσοδος του διολοντσέλου (1975), για σόλο διολοντσέλο.

2) ΓΚΥΕΡΓΚΥ ΚΟΥΡΤΑΓΚ (γ. 1926, Ουγγαρία): Μνήμη Χειμερινού Ήλιόγερατος (1969), για σοπράνο, βιολί και τσίμπало, σε στίχους Πάλ Γκούλντας.

3) ΜΑΚΟΤΟ ΣΙΝΟΧΑΡΑ (γ. 1931, Ιαπωνία): Ταγιουτάι (1972), για δαρύτονο και «κότο» (ιαπωνικό «ταίτερ»).

4) ΑΝΙΑΛΑΝΤΟ ΡΙΜΠΕΪΡΟ (γ. 1943, Βραζιλία): Σώμα και Αντισώμα (1975), για οργανικό συγκρότημα.

5) ΡΑΪΜΟΥΝΤ ΓΙΟΥΛΙΧ (γ. 1949, Δυτ. Γερμανία): Σταθμοί (1977), για πνευστά.

6) ΜΑΚΙ ΙΣΙΙ (γ. 1936, Ιαπωνία): Αναζήτηση σε γκρίζο (1978), σάν κοντσέρτο για κρουστά.

7) ΤΟΜΑΣ ΣΙΚΟΡΣΚΙ (γ. 1939, Πολωνία): Μουσική στο Λυκόφως (1977), για πιάνο και ορχήστρα.

8) ΝΙΚΟΛΑΟΥΣ ΧΟΥΜΠΕΡ (γ. 1938, Δυτ. Γερμανία): Τό ίδιο δεν είναι τό ίδιο (1978), για σόλο ταμπούρο.

9) ΜΙΧΑΕΛ ΜΠΑΡΟΛΣΚΥ (γ. 1947, Ισραήλ): Τραγούδι των Άστρων (1978), για ορχήστρα δωμάτιου.

10) ΦΡΑΝΘΙΣΚΟ ΟΤΕΡΟ (γ. 1941, Ισπανία): Άπελπισμένο Τραγούδι (1977), σε στίχους Νερούδα, για σοπράνο, δύο μπάσους με τηλεδίες και οργανικό συγκρότημα.

Νά τώρα και μερικά από τα χειρότερα, πιο άτάλαντα και άτεχνα έργα, που πραγματικά χρειάζονταν να είσαι τέρας... αναισθησίας για να άντέξεις την ακρόασή τους ως τό τέλος:

1) ΕΛΕΝ ΣΤΑΝΤΡΙΝΓΚ (άγνωστης ηλικίας, Αυστραλία): Σόλ Τζαίν (1978), για δυό τρομπόνια.

2) ΚΛΩΝΤ ΚΟΠΠΕΝΣ (γ. 1936, Βέλγιο): Τό Κέρας της Άμαλθείας (1977), για σόλο κόρνο, κρουστά, ηλεκτρονικούς μετασχηματισμούς κλπ. Γιουχαίστηκε!

3) ΧΕΡΜΑΝ ΡΕΧΜΠΕΡΓΚΕΡ (γ. 1947, Φινλανδοαυστριακός): Ήλ Φά-Τό-Ρέ (χρονολ.: για σόλο «ερκρόντερ» (φλάουρο με τάπα).

4) ΜΙΛΤΟΝ ΜΠΑΝΠΙΤ (γ. 1916, Η.Π.Α.): Φιλομήλα, για σοπράνο και μαγνητοταινία, πάνω στον Όιδίδο (1963).

Από τις λεγόμενες «Εθνικές Μέρρες» διαφόρων χωρών, άνεξίτηλα θετικές εντυπώσεις άφησαν:

● Της Άγγλίας, όπου τό έξοχο οργανικό συγκρότημα Nash παρουσίασε τρεις ενδιαφέρουσες δημιουργίες: του αρχιμουσικού του και συνθέτη Ντόμινικ Μαλντόουν (Muldowney, γ. 1952), τό Σόλο-Άνσάμπλ (1975), για πιάνο, φλάουτο, κλαρινέτο, βιόλα, τσέλο και κρουστά, του Όλιβερ Κνούσσε (γ. 1952), την Καντάτα (1975-77) για όμπε και τριό έγχοδρων και τό Χαίρε Άστέρι Θαλασσινό (1978), για φλάουτο, κλαρινέτο, βιολί, τσέλο, πιάνο και κρουστά του Πήτερ Μάξουελ Νταϊνς (γ. 1938), έργα που όχι με τη γνωστή «πρωτοποριακή» σπουδή, αλλά μάλλον με σωφροσύνη ανάλογη μ' εκείνη των λίγο «συντηρητικότερων», από τη λοιπή Ευρώπη. Έλισσαβετιανών, έδώ κι αιώνας, έκμεταλλεύονται τις κατακτήσεις της γραφής για να δώσουν έργα ενός βαθύτατου, στοχαστικού λυρισμού, μ' ένα χαρακτηριστικά «βρετανικό» τόνο.

● Της Πολωνίας, με τη συναρπαστική συναυλία-θέαμα που παρουσίασαν στο Ήρωδειο ο συνθέτης Μπογκουσλάβ Σαίφφερ (γ. 1929) και οι συνεργάτες μαθητές του, παρωδώντας και διακωμωδώντας, με τόν πιο φίνο διαβρωτικό τρόπο, τό ίδιο τό αδιέξοδο της πρωτοπορίας και τις παρακμιακές προεκτάσεις του: παρωδίες του «καθολικού σεραϊσμού», του Πεντερέτσι, των φωνητικών πειραματισμών

της Κάθυμ Μπερμπαριάν, του «προετοιμασμένου πιάνου» (βίδες, νομίσματα, γομολάστιχες ανάμεσα στις χορδές, για να αλλοιώνουν τόν ήχο) του Τζών Καϊήτζ, των «χάπενινγκ», κ.ά.

Άτυχες λίγο-πολύ οι δυό εκδηλώσεις σε αρχαιολογικούς χώρους. Για τούς Δελφούς γράφουμε διεξοδικά πιο κάτω. Όσο για τό Χώρο 9 (1979) του Γάλλου Πατρίκ Φλερύ (γ. 1951), στού Φιλοπάππου, οι απόπειρες συσχέτισμού του πονημάτος του με τόν ιστορικό χώρο, έμειναν μόνο στο χαρτί. Μιά άφόρητα αυτοεπαναλαβανόμενη και άναρη ηλεκτρονική «στικτογραφία», πάνω σε ένα παιχνίδι κινητών εγκάρμων φωτεινών παραστάσεων («φρίκια», «ισοί άράχνης» κλπ.) που ή άπώτατη ιδέα-προέλευσή τους ίσως ήταν κάποιοι άνάλογοι πειραματισμοί του Ξενακή με άκτίνες Λαίηξερ, στο παρισινό Κλυνύ, τό 1973.

Τέλος, ή μή άφιξη της Συμφωνικής της Λορραίνης (για τήν όποια, όπως φαίνεται δεν ευθύνονται διόλου οι διοργανωτές) ζημίωσε φοβερά τήν ελληνική συμμετοχή, άφού φαίνεται πως ή ορχήστρα θά έρχόταν κυρίως για να παρουσιάσει ελληνικά έργα. Έτσι ακούστηκαν έργα μόνο για ένα ή λίγα όργανα, (οι γνωστοί μας Συνειρμοί, του 1973, του Γιάννη Άνδρ. Παπαϊωάννου, για όμπε, κλαρινέτο, κόρνο, βιολί, βιόλα, τσέλο, κοντραμπάσο και κρουστά, σε μία ύπεροχη έκτέλεση από τό οργανικό συγκρότημα των Ούγγρικών Μουσικών

ΤΟ ΒΗΜΑ



**ΓΙ'ΑΥΤΟΝ
ΠΟΥ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ
ΕΛΕΥΘΕΡΑ**

Νεολαιών υπό τον Α. Λίγκετι), καθώς και ηλεκτρονικά, κατά χρονολογική σειρά ακρόασης, των Στ. Βασιλειάδη, Θ. Αντωνίου, Γ.Α. Παπαϊωάννου, Ν. Μαμαγκάκη, Α. Λογοθέτη, Μιχ. Αδάμη, Δ. Τερζάκη, Β. Κατσούλη, Ν. Ρώτα και Γ. Κουρουπού. Φυσικά, αφού ήταν ο τιμώμενος συνθέτης, με την ευκαιρία των 30 χρόνων από το θάνατό του, και έργα του Νίκου Σκαλκώτα (1904-49): σελίδες για πιάνο από τον Τζόρτζε Μάτζ και σελίδες για όρχηστρα από τη Συμφωνική της Δανικής Ραδιοφωνίας υπό τον άνεκτίμητο Μιλτιάδη Καρύδη. Για όλη αυτά όμως, όπως και για τη διεθνούς επιπέδου διεύθυνση της ευκαιριακά σχηματισμένης Έλληνικής Όρχηστρας Δωματίου από τον άκάματο, σ' όλες τις περιπτώσεις, εξ ίσου ευσυνείδητο και λεπτολόγο Γιάννη Ιωαννίδη, υπάρχουν λεπτομερέστατες αναφορές στις δύο Μουσικές Σελίδες της «Πρωινής» (20 και 27.9.1979). Γι' αυτό και οι επόμενες ενότητες του σημερινού μας σημειώματος περιλαμβάνουν λεπτομερή κριτικά μας σχόλια, μόνο για μερικές από τις εκδηλώσεις που στην «Πρωινή» κάλυψε ο σεβαστός συνάδελφος και φίλος Φοίβος Άνωγειανάκης.

α) Σουηδική Χορωδία Μπρόμμα

Σάββατο μεσημέρι 15.9.79. Οι Π.Μ.Μ. βρίσκονται στην πέμπτη τους μέρα. Προσπαθώ να συγκεντρωθώ και να συμπυκνώσω σε σύντομα σημειώματα το πλήθος των εντυπώσεων των περασμένων ημερών. Κάποια... τυχαία τηλεφωνική στιχομυθία μου θυμίζει τη συναυλία με τη Σουηδική Χορωδία Δωματίου «Μπρόμμα» (διευθ. Μπού Γιόχανσον) και το πιανιστικό ντοϋο Μ. Πέρσον και Κρ. Σόλτς. Η τελειότητα και η ακρίβεια με την οποία οι δεξιότεχνες αυτοί του ομαδικού τραγουδιού και του κλαδιέ επιχειρούσαν να έμφυσήσουν ζωή και μουσική υπόσταση στα διάφορα... έργα - «πτώματα» του προγράμματος, δεν είχε κατορθώσει να στεριώσει στη θύμησή μου όλη τη συναυλία παραπάνω από 48 ώρες! Ίσως και επειδή, στο μεταξύ, κάτω από τις Φαιδρυάδες είχα παραστεί μάρτυς άλλων μουσικών τεράτων τε και σημείων.

Η μακρηγορία, ταυτισμένη δυστυχώς μ' ένα είδος επιδιωκόμενου «άμορφισμού», είναι κοινό γνώρισμα άρκετων άκροαμάτων των Π.Μ.Μ. Όπως και των δυο αξιολογότερων έργων αυτής της βραδιάς: του Πιανιστικού Ντοϋο (χρονολ.) του Ίταλου Λούκα Λομπάρντι (γ. 1945), με έξυπνες στιγμές... νεο-νεοκλασικισμού, δηλαδή παράφρασης του ύφους

του Πουλένκ στο πρωτοποριακότερο, και των Διαθλάσεων (1975-76) του Μάτζ Πέρσον (γ. 1943), με το πλάτος μιάς ήχητικώς στιβαρής ρομαντικής χειρονομίας που ξεκινά από ένα είδος νεο-Λίστ και καταλήγει στην πιανιστική γραφή του Μεσσιάν.

Από τα χορωδιακά έργα συγκρατήσαμε... τις ρόξ έργατικές φόρμες που φορούσε ή χορωδία! Προηγουμένως, η Ματιά της Φύσης (1973) του Γιουγκοσλάβου Γιάκομπ Γάζ (γ. 1928), για soprano, μέτσο, κλαρινέτο, κόρνο και κρουστά ήταν ένα στατικό κατασκευάσμα, άκραία περίπληξη ήχητικού παιδοορφοισμού με «δοκαλισμούς» του τύπου... «γκούτς γκούτς τό γουρουνάκι»! Ένώ τα τελείως άχρωμα Διαστήματα (1975-76) του Όλλανδοϋ Γιούπ Στραϊσσερ (γ. 1934) για χορωδία δωματίου, φλάουτο, τσέλο και άρπα, ήταν μιά σειρά σύντομων στιγμιότυπων σε μιά ποικιλία γραφών, από το Σοστακόβιτς ως το Βέλτερν (σικιτογραφία). Από τις σημειώσεις του προγράμματος μόνο, καταλάβαμε πως... έπρόκειτο για μελοποιημένες ιαπωνικών «χάικου» - τριστιχών των 17 συλλαβών (5,7,5) και μάλιστα του μεγάλου Matsuo Basho (1643-94). Η Stamp-music (χρονολ.) του αξιολόγου Σουηδοϋ Ίνγκβαρ Λίντχολμ (γ. 1921) ήταν... ένας «αυτοσχεδιασμός» της χορωδίας, επεξεργασμένος με σχολαστική επίμελεια! Άνόητος, σάν «εύρημα», ό κατακερματισμός (πραγματικά συγκινησιοκτόνος!) των λέξεων του λατινικού κειμένου στο Στάμπιτ Μάτερ (χρονολ.) του Νορβηγού Όλαφ Άντον Τόμεσεν (γ. 1946) φιλότεχνου γίόκα Νορβηγού διπλωμάτη! Άδιάφορη άσκηση «μοντέρνας» φωνητικής γραφής και τό Βήτα (1976) για χορωδία με κρουστά του Αυστριακού Κλάους Άγκερ (γ. 1946). Πραγματικά πονάς ακούγοντας μιά φωνητική γραφή που ήδη τό 1964 ένας Γιάννης Χρήστου, στις «Πύρινες Γλώσσες» είχε πει την πρώτη και στερνή λέξη για τό τρομερό έκστασιογόνο δυναμικό της, να αποδυναμώνεται από παρακμαικούς ντιλετάντες της σύνθεσης! (Ηρώδειο, 12.9.1979, 9μ.μ.)

β) Μιά «τελετουργία» στους Δελφούς...

Ένας χώρος ιερός σάν τούς Δελφούς δεν κινδυνεύει (αντίθετα μάλιστα!) από κάτι πραγματικά ίερό, έστω και ξένο με τό χαρακτήρα του, που έρχεται να ζητήσει τη φιλοξενία του με την άρμόζουσα εύλάβεια και ταπεινοφροσύνη. Όσο κι αν θά σκεφτόμουν πολύ αν μου ζητούσαν να όπισθογραφήσω κάποια σχετική πρωτοβουλία, νομίζω ότι με συγκίνηση θ' άκουγα τις Φαιδρυάδες

ν' ἀντηχούν από μία λειτουργία θυζαντινή, από μία λειτουργία του Παλεστρίνα ή του Μπάχ, ή, ακόμα και από μία παράσταση ιαπωνικού «Νό» και μία θιβετιανική ιερουργία. Ύψιρχε όμως κάτι θρασύ και άνιερο στην προχοιρότητα με την όποια ο Ίάπωνας Τζότζι Γιοτάσα (γ. 1929) δέχτηκε και σκάρωσε, δίχως καν σπονδυλωμένο λεμπρέτο, τό θέαμα **Μιά τελετουργία για τους Δελφούς - 'Ο 'Ήλιος του Μεσονυχτίου** (1978-79). Βαρύτατη ή εύθυνη και του ίδιου, πού ώστόσο μάς είναι εύφημα γνωστός από άλλα του έργα, αλλά και των άλλων, όποιων συνέλαβαν ή ενέκριναν την ιδέα αυτή και διευκόλυναν την εφαρμογή της. Χρειάζονταν πολύ περισσότερη έμπνευση, δουλειά και ευαισθησία για νά απολήξει σέ μία ύποφερτη γονιμοποίηση ή έπι-κί ν δ υ ν η της συνάντησης του 'Απόλλωνα, 'Ελληνα θεού του Φωτός, μέ την 'Ιαπωνίδα 'Αματεράσου, θηλυκή θεότητα του 'Ήλιου και του Φωτός στο σιντοϊστικό πάνθεο, πού τόσο τό πρόχειρα γραμμένο και τυπωμένο πρόγραμμα, όσο και ή άπαγγелиά του όποιου κειμένου στην παράσταση, είχαν... κάμει άρσενική! 'Από τή μία ένα σύνολο δώδεκα ρωμιών χορευτών-ήθοποιών κραυγαλέο, μέ έντελώς θάναυση ή ύποναύπτουχη αίσθηση του τί σημαίνει σκηνική κίνηση και έκφορά λόγου. 'Επί κεφαλής, ό πανταχού παρών, ώσπερ μαϊντανός, και πάντα συμπαθέστατος... κατά τά άλλα, θαύτονος Σπύρος Σακκάς (άπό τά «Δυό Φεγγάρια τόν Αύγουστο» ως τό Παπαγκένο του μοτσάρτεο «Μαγικού Αύλου»: L'homme à tout faire, θά έλεγαν οι Γάλλοι) πού δέν στέργει ν' άποχωριστεί τήν ά-λά Γουλ Μπρύνερ καράφλα του και τίς δυό τουφες τής χίλιπτης τριχοφυίας του, ότε γιά να ύποδυθεί τόν 'Απόλλωνα! Οί άνωτέρω κραύγάζαν άσυνάρτητα (6' μέ-ρω) τά όνόματα τών θεών τό δωδεκάθεο και άλλων τινών άρχαίων και τέλος ό Σακκάς, μετά τήν κραυγή... «γεννηθήτω φώς», έσπεψε τήν μεγαλοπρεπή του καράφλα μ' ένα... ματσάκι πράσα! Τό ήθος τής σκηνής έθύμιζε τήν οίκτρά ναυαγήσασα προσπάθεια του άείμνηστου 'Α. Μαδρά νά γυρίσει πάλαι ποτέ στού Φιλοπάππου τά «Πάθη του Χριστού». Τά χαμίνια πήραν τό Χριστό μέ τίς λεμονόκουπες κι εκείνος (όπως περιγράφει ό Δ. Ψαθάς σ' ένα άπό τά ξεκαρδιστικότερα χρονογραφήματά του) άπάντησε μέ... πέτρες, κατεβάζοντας σύννεφο τίς χριστοπανηγύεις, μέ άποτέλεσμα νά καταλήξουν δλοι στού πλησιέστερο τμήμα!

'Από τήν άλλη πλευρά τώρα, τήν ιαπωνική. Λεμονόκουπες εισέπραττε άλλοτε άπό τά άνευλαθέστατα, πλύν μ' αίσθηση του

γελοίου, παρισινά χαμίνια και έ συμπατριώτης του κ. Γκιουάσα, μεγάλος ζωγράφος Τσουγκουχάρου Φούτζια (1886;1968) όταν στού Παρίσι, έπηρεασμένος άπό τήν έλληνολάτριά του χορεύτρια 'Ισιδώρα Ντάνκαν, φορούσε χλαμύδες και τραβούσε στού δάσος του Σαίν-Κλου γιά νά χορέψει... πυρρίχιο. Στη ρωμείκη κουρελαρία (πού, προφανώς, δέν τά ήξερε όλ' αυτά, διότι τότε, θέλουμε νά έλπίζουμε, ότι θά λειτουργούσε άλλιώς) άντιπαράθεσε τά θαυμάια μπροκάρ τών κοστούμιών, τά προσώπια και τήν στυλιζαρισμένη και περισπούδαστη (δεκαετής άπαίτει ή μάθησή της) κινησεολογία του «Νό». Πού όμως κι αυτά, θγαλμένα άπό τό φυσιολογικό, μορφολογικό, πολιτιστικό και ιστορικό τους πλαίσιο, έκχυδαίζονται σέ μία φτηνή «φολκλορική» άτραξιόν άπ' εκείνε πού έν όνόματι τής πάνδημης τουριστικής καταναλωτισμού, πρόσφερε άλλοτε στούς **γκαϊτζίν**, ή άνεκδιήγητη εκείνη Γωνιά τής Γκιόν, στού Κυότο. Κοντολογίς, μία άλλη έκπόρευση.

Σ' αυτά προσθέστε:

• τόν έκχυδαισμό 1) μέ ήχο-μεγέθυνση (Amplification) του αϊθέριου **σακουχάτσι**, είδους παραδοσιακής ιαπωνικής φλογέρας άπό τά πιό άπόκοσμα σέ ήχο άερόφωνα όλου του κόσμου, μέ μία έκπληκτική φιλολογία, άπό τά «έσωτερικά» κομμάτια του βουδισμού Ζέν, ως ένα λαϊκότερο πεπερηόριο πού τό τραγούδι του, λές και θγαίνει άπό τά φυλλοκάρδια τής γιαπωνέζικης ψυχής. 2) μέ τό άδασάνιστο, έν πολλοίς, πάλντρεμα του ίδιου όργάνου μέ ήχους κρουστών και άλλων τινών, πρόσθετα άλλοτριωτικών, τής ταυτότητάς του.

• Μία πρωτόγονη και άφελή, σάν κατασκευή, ήλεκτρική μουσική «σκηνικού» προορισμού πού σήμερα πιά θ' άρνιόταν νά χρησιμοποιήσει και ό τελευταίος παραγωγός τηλεοπτικού «θρίλερ»...

• Τήν αντίθεση κάποιων στοιχείων τής άξιοδάκρυτης ρωμείκης «χορογραφίας» δανεισμένων άπό τή Μάρθα Γκράχαμ μέ τήν παραδοσιακή ιαπωνική χορογραφία-κινησεολογία.

• Τό θαρσύτατο περιδιάβαμα μέσ στού σκηνικό χώρο τών όπερα-τέρε κάποιας τηλεόρασης (έλληνική; ιαπωνική;) πού μέ τά έκτυφλωτικά τους φώτα κατόστρεφαν τήν όποια άτμόσφαιρα πήγαινε νά δημιουργηθεί. • Τή Μεικτή Χορωδία του πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης υπό τό Γιάννη Μάντακα και μία παιδική χορωδία (Στ. Βασιλειάδης) πού έπιστρατεύθηκαν γιά νά έρμηνεύσουν άπλοϊκές, «ιερατικόμορφες» ή «άτμοσφαιρικές» προορισμού, στατικές μολπές πάνω σέ ιαπωνικές πεντατονικές κλίμακες μέ

ήμιτάνια. Δέ χρειάζονται, νομίζουμε, περισσότερα γιά νά σάς δώσουν μιάν ιδέα του άπερίγραπτου ήχητικού τουρλού-τουρλού. Κοντολογίς, σκέτο ρεζιλίκι! (Στάδιο Δελφών, Παρασκευή 14.9.1979).

γ) 'Εθνική Μέρα Αυστρίας

Κρύο, άέρας και θροχή διέκοψαν τήν άκρόαση τής Αυστριακής 'Ημέρας. Τά τρία έργα πού άκούσαμε παρουσίαζαν σημαντικό έν η μ ε ρ ω τ ι κ ό ένδιαφέρον. Ύπαινίσσονταν συνύπαρξη ισάριθμων τάσεων, έκδηλα έτεροειδών στού ίδιο γεωγραφικό χώρο, αλλά και ισάριθμες άντιμετωπίσεις ενός έκφραστικού άδιέξοδου, ίσως γενικότερου.

Είχαμε καιρό ν' άκούσουμε έργα **'Ανέστη Λογοθέτη** (γ. 1921). Τό άδιέξοδο όλου πού νωρίς δρέθηκε, έμμένοντας πεισματικά στην έρευνα μορφών «γραφικής» σημειογραφίας (ή «σημειογραφίας»);, τής συνάρτησης μέ τεχνικές άυτοσχεδιασμού άσχετες άπ' όσο έμείς στην 'Ελλάδα γνωρίζουμε μέ τή βακχεία και τήν εύρημητική του άυτοσχεδιασμού στη τζάζ λ.χ., είναι όλοφάνερο στην όπερα **Δαϊδάλια ή ή Ζωή τής Θεωρίας** (1978-79), παραγγελία αυστριακού 'Υπ. Παιδείας, σκηνοθεσία Νήτερ Κάουφμαν, σκηνικά Στάθη Λογοθέτη). 'Η, άκριθέστερα, στίς 3 (άπόπειρα πτήσης και πώσης του 'Ιακου) άπό τίς 14 σκηνές πού είδαμε. Τόν έχει όδηγήσει σέ μία πλατιά, ρομαντική, ούσιαστικά, χειρονομία (όπως ρομαντικό είναι και τό κείμενο, καθώς και τό ύφος άπαγγελίας τής πρόζας), σέ μία δραματικότητα μουσικής γιά φίλμ. Μάταια μάχονται νά τή συγκαλύψουν τά «πρωτοποριακά», σουρεαλίζοντα σκηνικά «έφέ» ('Ιακρος μέ κράνος μοτοσυκλετιστή λ.χ.), ή άνάμεικτη, μέ ποικιλόμορφες φωνητικές άποστορφές, ήλεκτροακουστική μουσική. 'Η διακοσμητικότητα τής λειτουργίας τους ήταν όλοφάνερη. 'Αντίθετα, ό φόρτος τους λές κι έμποδίζει αυτή τήν έκδηλα «παραδοσιακή» δραματικότητα νά κατασταλάξει σ' ένα προσδοκώμενο πλαστικό έπίτευγμα, «μοντέρνο» κατά κάποιο τρόπο.

Σά διαδοχή μικρών μορφικών ενότητων και μόνο, άν όχι μοτσάρτεια «ντιβερτιμέντι», σίγουρα σερενάτες Μπράμς θυμίζει τό καλογραμμένο και κάπως σχοινοτόνεις **Κουρίκουλνμ** (1971-72) γιά 13 πνευστά, του συνθέτη-άρχιμουσικού **Φρήντριχ Τσέρχα** (γ. 1926) πού έπί κεφαλής του συγκροτήματός «'Η Σειρά» έχει παίξει άποφασιστικό ρόλο στη διάδοση τής νέας μουσικής στην Αυστρία και πού φέτος γνώρισε ευρύτερη προβολή μέ τήν άποπεράτωσή του τής γ' πρά-

ξης τής **Λούλου** του Μπέργκ (παγκόσμια πρώτη του όλοκληρωμένου έργου, παρισινή Όπερα, 24.2.1979). 'Ενδιαφέρον μουσικά, παρά τήν κάποια μονοτονία τών διάφωνων άρμονιών και τήν ξερότητα τών ήχοχρωμάτων, τό **Κουρίκουλνμ** δρίσκειται κάπου ανάμεσα στού λυκόφως του γερμανικού ρομαντισμού (Μρούκνερ, πρώτοι Σαϊνπεργκ και Βάιλ) και στού γερμανικό νεοκλασικισμό του ώριμου Βάιλ και του Χίντεμπε. Έξοχη έκτέλεση άπό τό συγκρότημα Kontrapunkte υπό τόν Ρ. Keusching.

Εύγνωμονούμε τό **Βύχελμ Τσόμπλ** (Wilhelm Zobl, γ. 1950) μόνο έπειδή ή **'Αντιφωνή του** (Gegenstimme, 1977-79) γιά γυναικεία φωνή, μέ διολοντσέλο και μαγνητοταινία, σέ ποιήματα 'Ινγκεμποργκ Μπάχμαν, μάς έδωσε τήν ευκαιρία ν' άκούσουμε τή μαθή οσοπράνο Ν. Μπέλο, άπό τίς μαγευτικότερες γυναικείες φωνές πού έχομε άκούσει: όμοιογενέστερη σ' όλη τή μεγάλη της έκταση, όπως και στή στέρεα, πλύν εύπλαστη, ματιέρα και στού φωτεινότατο ήχόχρωμά της, ή φωνή αυτή σαρταρά άπό συκρατημένη συγκίνηση πού μάς μεταδίδεται, χάρη στούς πλαστικότερους κυματισμούς ή μικροκυματισμούς τής μουσικής της φράσης. Τό έργο χαρακτηρίζει ή άσχετωσών των μερών τής φωνής και του διολοντσέλου (Φ. Κίττ) άπό τή μία και τής μαγνητοταινίας άπό τήν άλλη. Μία κλασικότατη φράση του τσέλου (το μινόρε), μάς μπάζει άπό τήν πρώτη στιγμή στού κλίμα του συντηρητικότερου Μάλερ και του Ρίχαρντ Στράους, δίχως τήν παραμικρή προσπάθεια «έκσυγχρονισμού» τής γραφής. Τήν τόσο γνώριμη όμως συγκίνησή του θυμμάτιζει, μέ τόν πιό άσχετο τρόπο, ή μαγνητοταινία-ντοκουμέντο μέ τούς γόους τών Χιλιανών πού άναζητούν στού νεκροτομείο του Σαντιάγο τά πτώματα έκτελεσμένων συγγενών τους άπό τούς όμείους του Πινσόνε, μέ τή φωνή του 'Αλιέντε, κλπ. Οί δυό συγκινήσεις άλληλοεκμηδενίζονται σ' ένα τελικό «προϊόν» πού μόνο ή λέξη Kitsch χαρακτηρίζει! ('Ηρώδειο, 16.9.79. 9μ.μ.)

δ) 'Εθνική Μέρα 'Ηνωμ. Πολιτειών

'Εργα γιά πιάνο άπό τόν άψογη δακτυλική τεχνική, λίγο πληθωρικό στη χρήση του πεντάλ, αλλά και κάπως ύποτυπώδη στίς έκφραστικές άποχρώσεις, Ρόμπερτ Μπλάκ και έργα γιά γυναικεία φωνή (μέ τήν κάπως περιορισμένη σέ όγκο φωνή, αλλά όσσογη σέ τονική άκρίβεια και τεχνική, Μπέθανυ Μπέρντολη) και μαγνητοταινία άποτελούσαν τό πρόγραμμα τής 'Εθνι-

κής Μέρας των Η.Π.Α. Όλη η προηγούμενη πείρα μας από τη νεώτερη παραγωγή της πατρίδας του μεγάλου Τσάρλς Άιβς (1874-1954) μάς αναγκάζει να μη θέλουμε με κανένα τρόπο να δεχτούμε σαν αντιπροσωπευτικά της σημερινής αμερικανικής μουσικής - κυνέλης που σφύζει από έρευνητικές άνησιες - τά έργα που ακούσαμε.

Μετά διὰς δεχτήκαμε τη διακοσμητικής λειτουργικότητας «απόλυτη διαφωνή» και τη στικτογραφία των **Συγχρονισμών αρ. 6** (1970) για πιάνο και ηλεκτρονικούς ήχους του **Μάριο Νταβιντόφσκυ** (γ. 1934). 'Αδιάφορα ακούσαμε τα **Δυό Τραγούδια σε στίχους Ουώλλας Στήβενς** (1975) του **Τζών Μέλμυ** (γ. 1941) για σοπράνο και μαγνητοταινία και τα **5 Κομμάτια για πιάνο** (1975) του **Ρότζερ Σέσιονς** (γ. 1896). Κυριολεκτικά μάς εξόργισε τό απάνθρωπα σχοινοτενές δείγμα συνθετικής μικρόνοιας του **Μίλτον Μπάμπιτ** (γ. 1916), ή «καντάτα» **Φύομύηλα** (1963) για σοπράνο και μαγνητοταινία, έμπνευσμένη από τό στίβιλλίο των «Μεταμορφώσεων» του Όδιδίου. Σαχάρα μονότονα έπαναλαμβανόμενων μεγάλων διαστημάτων της φωνής, πάνω σε ηλεκτρονικούς ήχους που θύμιζαν χρωματιστά κοπανισμένα γυαλάκια, τό «έργο» κράτησε πάνω από μισή ώρα!

Ένα μόνον πραγματικά ένδιαφέρον έργο, τό χρονολογικά αρχαιότερο ίσως, όλων των Π.Μ.Μ., οί **Γρανίτες** (1929!) του **Νταϊν Ρούντχαρ** (γ. 1895), 5 κομμάτια για πιάνο που δέν κινούν τό ένδιαφέρον μόνο για τό πώς, πρίν μισόν αιώνα, ένας προικισμένος Αμερικανός άφομοίωνε τά σχετικά προχωρημένα ρεύματα της εποχής, αλλά έχουν μία δική τους μουσική αξία. Τό έργο ξεκινά με την όρμητικότητα και παραφορά ενός Σκριάμπιν από τονικές συγχωρίες και προχωρεί σε μία πυκνή, διάφωνα κι ένδιαφέρουσα άρμονική γραφή, περνά σ' ένδιαφέροντα δείγματα μελωδικής ευαισθησίας (6' κομμάτι) και καταλήγει σ' ένα είδος υπερ-διάφωνου Ντεμπυσσύ, ξεφεύγοντας όμως τόν κίνδυνο της μονοτονίας μ' έξυπνες ένναλλαγές πυκνού και άραιου. (Έθνική Πινακοθήκη, 18.9.1979, 5.30μ.μ.).

ε) Μιά ακόμη συναυλία

Η Όλυμπιάδα της νέας μουσικής (κάτι τέτοιο ήταν σχεδόν οί Π.Μ.Μ.) με δυό και τρείς συναυλίες την ήμερα που κρατούσαν πολύ περισσότερο από τό καθιερωμένο δίωρο, στάθηκε έξουθενωτική για όσους κριτικούς, όχι μόνο από έπαγγελματική ευσυνειδησία, αλλά για την πληρότητα της προσωπικής τους έννημέ-

ρωσης, θέλησαν νά την παρακολουθήσουν συστηματικά. Από τίς έξουθενωτικότερες δοκιμασίες ήταν τά μεγάλα χρονικά διαστήματα που συνήθως μεσολαβούσαν ανάμεσα στίς έκτελέσεις δυό έργων. Κι αυτό έπειδή, όπως ξέρουμε, στή σύγχρονη μουσική έχουν καταργηθεί οί, στερεότυπης σύνθεσης και άριθμητικού δυναμικού, όργανικοί σχηματισμοί, από έργο σε έργο μεσολαβούσε ένα άτελείωτο (κάποτε 15' ή και 20') σούρτα-φέρτα για νά ξανατοποθετηθούν αναλόγια, πάρτες και καθίσματα - αυτό που ό Γάλλος μουσικοκριτικός Jacques Lonchampt πολύ πετυχημένα έχει άποκαλέσει «πόλκα των καθισμάτων».

Έτσι, άλλες έπιταχτικότερες ασχολίες μας, δέν άφησαν νά παρακολουθήσουμε όλη την «πολυεθνική» συναυλία της 20.9.79 στην Πινακοθήκη, ξένα έργα με έκτελεστές Έλληνες και ξένους που άξίζουν κάποιο σχολιασμό. Συμπαθητικές οί Έναλλαγές (χρονολ.) της Πορτογαλίδας **Κλοτίλδης Ρόζα** (άγνωστης ηλικίας!). Ένα ρομαντικά πολυπράγμον πιάνο που όμως δέν περιφρονούσε και κάποια παραδοσιακότα άρίσματα πάνω σε συγχωρίες δεσποζουσας μέ έβδομη, συνδιελεγόταν μ' ένα πιό άπέριτο αλλά και με λιότερο χαρακτήρα, «μελωδικό» φλάουτο. Άψογη ή Διάνα Βρανούση στο πληκτροφόρο, έπαρεκέστατα αλλά κάπως ύποτονική ή Στέλλα Γαδέδη στο αερόφωνο.

Άρκετά ένδιαφέροντα τά **Κάλαντα** (1978), για τρομπόνι και κρουστά, του Ρουμάνου **Σερμπάν Νικιφόρ** (γ. 1954), σε ώραία έκτέλεση από τόν τρομπονίστα Άλεξάντερ Γκράνσερ, για τόν όποιο γράφτηκαν και τόν Χένρικ Χόιλοκος, κρουστά. Έρωτοτροπία, μέσω «φοκλόρ», με την παλιά καλή τονικότητα, όπου ή μουσικά μεστή παρουσία του τρομπονιστή έπιχειρεί νά συνδέσει τά ασύνδετα, τουλάχιστον σε πρώτη άκρόαση, έπεισόδια των κρουστών ή κάποιες περεμβολές τραγουδιού, σφυρίγματος, κλπ. Παιγμένοι από τό συνθέτη οί έντεκα **Γοργοί και Άργοί Χοροί** (1978-79), για πιάνο, του Άαγλου **Μάικλ Φίνισ** (γ. 1946), πάνω στίς ένναλλαγές «τέμπο» από τίς έντεκα Μπαγκατέλες του Μπετόβεν, μόνο σά μουσική μπαλέτου μπορούν νά έπιχειρήσουν νά βρούν κάποια ύποτιπώδη διακάωση. Άντιπροσωπεύουν τό αγριότερο γρονθοκόπημα του κλαβιέ που έχω ακούσει. Τέλος, τό **La Espiral Eterna** του Κουβανέζου κιθαριστή-συνθέτη **Λέο Μπράουνδε** (γ. 1939) έχομε ακούσει, πάντα από τόν θαυμάσιο κιθαριστή Κ. Κοτσιώλη, στίς 10.1.79 και έχομε γράψει σχετικά στο «Βήμα» (18.1.79).

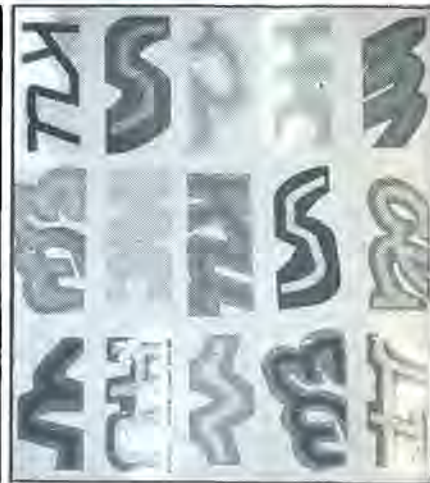
ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

της Ντόρας Ήλιπούλου - Ρογκάν

Χρύσα: Πρώτη Άτομική Παρουσίαση στην Έλλάδα Γκαλερί Ζουμπουλάκη, Πλ. Φιλικής Έταιρείας

Στήν έκθεση της διεθνώς άναγνωρισμένης Έλληνίδας καλλιτέχνιδας, που ζει και εργάζεται από τό 1975 στή Νέα Υόρκη, περιλαμβάνονται αντιπροσωπευτικά έργα της μέχρι τώρα δημιουργικής προσφοράς της. Πρόκειται για: τίς «Έφημερίδες», τίς κατασκευές με νέον, με γράμματα του άλφαβήτου και άλλα στοιχεία, για έργα μνημειακά από άσβεστο, χαρτί, άλουμίνιο, νέον, όπως τό Times Square, και τό Today Special, τέλος για τί σειρά των μεταξοτυπιών από την έκδοση Chinatown. Βλέποντας τό σύνολο των έργων στην τωρινή έκθεση αντίλαμβάνομαστε ότι αυτή ή πολύ ίκανή καλλιτέχνιδα έχει κατορθώσει νά «περάσει» τά έρεθίσματα που της προκαλεί ή σύγχρονη πραγματικότητα από τό φίλτρο της έντονης προσωπικότητάς της και ότι αυτά άναπλάθει και προβάλλει σε έργα που χαρακτηρίζονται από τό σπάνιο, στίς



μέρες μας, γνώρισμα της προσωπικής δημιουργίας. Παράλληλα με την έκθεσή της στην Άθήνα, ή Χρύσα που μόλις παρουσίασε τη δουλειά της σε μεγάλη άτομική έκθεση στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης του Παρισιού, δείχνει έργα της και στή γαλερί Ζητα-Μι της Θεσσαλονίκης. Τήν έκθεσή της στην Άθήνα συνοδεύει κατάλογος με κείμενο της ίδιας.

Τέσσερις Βούλγαροι και Τέσσερις Έλληνες Ζωγράφοι Έθνική Πινακοθήκη

Πρωτότυπη είναι ή πρωτοβουλία των Υπουργείων Πολιτισμού της Βουλγαρίας και της Έλλάδας στά πλαίσια της όποιας καλλιτέχνες από τίς δύο χώρες περιόδευσαν αντίστοιχα τίς δύο χώρες για νά άποκρυπτογραφήσουν στή συνέχεια τίς έντυπώσεις τους σε έργα που παρουσιάζονται τώρα εδώ και στή συνέχεια στή Σόφια. Πρόκειται για τούς:

Ντ. Κίροβ που έκφράζει τίς έντυπώσεις του θεμελιώνοντάς τες στίς άρχές της νέας παραστατικότητας. Ν. Τζόνεβ που έχει όλότελα νιώσει τίς ένναλλαγές και την είδική ύψη του φωτός στή Μύκονο. Γ. Ιδάνοβ που στίς, έμπνευσμένες από τούς Δελφούς και την Έλληνική μυθολογία, συνθέσεις του μάς άποκαλύπτει μεγάλες ικανότητες στή σύνθεση.

Π. Ντόσεβ που κατορθώνει νά μετουσιώνει σε έργο τέχνης τίς έντυπώσεις που του προκαλεί ή σύγχρονη... άρχιτεκτονική του Πειραιά και των Άθηνών.

Άπό Έλληνικής πλευράς έχομε τούς:

Σ. Ζερδόπουλο που προβάλλει στίς συνθέσεις του φωτογραφίες παισιωμένες από τά χρώματα της βουλγαρικής σημαίας.

Δ. Κοντό που έχει φιλοτεχνήσει άφηρημένες συνθέσεις.

Β. Κυπραίο που έχει καταγράψει τούς συνειρμούς και τίς μνήμες του σε μία δουλειά που διακρίνεται για την έφευρετικότητά και τόν προσωπικό χαρακτήρα.

Γ. Μιχαηλίδη που έκφράζεται με έναν ήμι-παραστατικό τρόπο, άναδημιουργώντας, όπως αυτός τίς έννοει, τίς άρχές της έννοιο-λογικής τέχνης σε έργα που χαρακτηρίζονται για τό προσωπικό τους «ύφος» και την ευαισθησία στο χρώμα.

Σχέδια του Πολυτεχνείου της Ζυρίχης για την Έρέτρια Έθνική Πινακοθήκη

Πολύ αξιόλογη ή προσπάθεια των Έλβετών - άποτέλεσμα μιάς δουλειάς που έχει γίνει με συνέπεια, με μεθοδικότητα και με πλήρη έπίγνωση των πολιτιστικών, ιστορικών και μορφολογικών γνωρισμάτων του τύπου. Η

μελέτη αυτή αποτελεί ένα υπόδειγμα για κάθε άλλη παρόμοια προσπάθεια.

Λάδια και Άκουαρέλες του Στ. Ίωάννου Γκαλερί «Συλλογή»

Ο νέος καλλιτέχνης μας παρουσιάζει μιάν ώριμη δουλειά στην οποία μας πείθει για τις ικανότητές του στη σύνθεση και την ευαισθησία που τον χαρακτηρίζει στο χρώμα. Άνάμεσα στην παραστατικότητα και την αφαίρεση – τρόποι έκφρασης που χειρίζεται με μιάν ανάλογη ευχέρεια – ο Ίωάννου έχει βρει ένα μέτρο: εκείνο μιάς απόλυτα δικής



του έκφρασης. Με έναυσμα το έσωτερικό του ατελεί του ή μιά «νεκρή φύση», κατορθώνει να ανανεώνει με ένα δημιουργικό τρόπο τη σύνθεση. Πέρα από τὰ λάδια του, οι τέμπλες χαρακτηρίζονται από μιάν ιδιαίτερα έντονη «κινητικότητα» και ευαισθησία στο χρώμα.

Η Έφη Μουτάφη – Πάνου Γκαλερί «Υδροχόος»

Παρουσιάζει «Νεκρές Φύσεις» και συνθέσεις στις οποίες έχει υποθανάτισει τὰ παλιά σπίτια των Αθηνών. Τὰ τελευταία, ή καλλιτέχνηδα τὰ έχει απεικονίσει

με μιάν ιδιαίτερη ευαισθησία στο χρώμα και επιμέλεια σε ό,τι αφορά την απόδοση της προσωπικότητας του καθενός.

Συνθέσεις με Ψηφιδωτά Γκαλερί «Νέες Μορφές»

Η καλλιτέχνηδα κατορθώνει και σφραγίζει τις ανθρώπινες μορφές με μιάν ιδιαίτερα έντονη προσωπικότητα.

Μορφές σε Σκηνές της Καθημερινής Ζωής και Τοπία Γκαλερί «ΩΡΑ»

Ο Β. Σίμος κατορθώνει και μιάς αναμεταδίδει κάτι από τη ψυχολογία των μορφών που απεικονίζει, καθώς και την ιδιόζουσα ατμόσφαιρα της κάθε σκηνής. Τὰ έργα του χαρακτηρίζονται από μιάν αυστηρότητα στη σύνθεση και την απεριττή χρωματική παλέτα.

Ποίηση με Χαρτί και Χρώμα Αθήνα Σύγχρονης Χαρακτητικής

Με μιά μεγάλη ευαισθησία στο χρώμα και επινοητικότητα στην τεχντροπία, ή καλλιτέχνηδα Β. Kohler – Σταράχη πραγματοποιεί συνθέσεις θεμελιωμένες στην αρχή της διαφάνειας. Στὰ έργα της εκφράζει οράματα που έχουν έναν έντονο συμβολικό χαρακτήρα και για τὸ θεατή.

Άλλες Έκθεσεις

Οὐγγροι Χαρακτές: Καθηγητές της Ἀκαδημίας Καλῶν Τεχνῶν της Κρακοβίας: Γκαλερί Κάπα (Μαρασλή και Κλεομένης).

Α' Μπιενάλε τῶν Τελεοφοίτων της ΑΣΚΤ: Στο Γαλλικό Ἴνστιτούτο (Σίνα 29).

Ομαδική Έκθεση τῶν: Γ. Ίωάννου, Σ. Καραβούζη, Π. Μεταξά, Γ. Παπανελοπούλου: Γκαλερί «Χρυσόθεμις» (Χαλάνδρι).

Γ. Κλωνάρης: «Στοά Τέχνης» (Βουκουρεστίου 45).

Θεατρο

Περί κρίσεως...

Της Άννης Κολτσιδοπούλου

Έδω ή κρίση, εκεί ή κρίση, που είν' ή κρίση;

Τό καλοκαίρι τήν έντοπίσαμε, τήν απομονώσαμε, τή συζητήσαμε, τήν αναλύσαμε, τής.. πήραμε συνεντευξη, τήν περιμέναμε πιά ώριμη και διαμορφωμένη για τή χειμωνιάτικη σαιζόν, νά σαρώνει τὰ θέατρα, τούς θεατρονήδες, τὰ Μετοχικά Ταμεία και τούς Παναγιούς Τάφους, μά.. ήφαντη πάλι ή κρίση, κομίτης φαντομάς.

Ρίξτε μιά ματιά στα θέαματα, ρίξτε μιά ματιά στις προεμίρες! Απτόητο τό θέατρο τής πρωτεύουσας, κάνει τις κοσμικές του, τις διακοσμητικές του ή τις πνευματικές του ενάρξεις κι επίσημες, απτόητο τό κοινό άλλου περισσότερο, άλλου λιγότερο, ξεκινάει με τὰ μονά του, τὰ ξυγά του, πληρώνει τό είσητήριό του, διακόσιες πενήντα ή και τριακόσιες εκατοσ, χώρια τό πρόγραμμα, τή γκαρνταρόμπα, τή ταξίθετρία και τό αναμνηστικό, χώρια που μετά δέν προλαβαίνει ούτε μιά ταβερνούλα ανοιχτή για νά τομπήσει! Ξανάρχισε τό άθηνάικό θέατρο τή μεγάλη χειμωνιάτικη επίδειξη άθανασίας τό μεγάλο σῶον τής πιο παράδοξης επιδίωξης. Η βιτρίνα του, όπως πάντα:

«Έχουμε άπ' όλα». Πάλι ή γνωστή πανδαισία του ξένου ρεπερτορίου άξιώσεων (Γκόρκι «Οί Έχθροί», Μπρέχτ «Ζούγκλα τῶν πόλεων», «Κύκλος με τήν κιμωλία», Ήρεν «Βρυκόλακες», Τολστόι «Άννα Καρένινα», Κασόνα «Τά δέντρα πεθαίνουν όρθια», κ.ά, κ.ά), πάλι πρώτες ελληνικές παρουσιάσεις έργων («Ντά» του Χιαού Λέοναυτ, «Χίτ» του Ντορέν, «Οίκογένεια Τότ» του Βάν Όκρεν, κ.ά, κ.ά), πάλι πλατύ φάσμα νεοελληνικών έργων («Φόν Δημητράκης» του Δ. Ψαθά, «Η Δίκη» του Ζακόπουλου, «ό Έρωτόκριτος» του Β. Κορνάρου, «ό Λάκκος τής αμαρτίας» του Γ. Μανιώτη, επιθεωρήσεις, συρραφές, σπονδυλωτά κ.ά, κ.ά), πάλι διαπίσματα καινού-

ριων έργων («Έσωτερικά είδήσεις» του Μ. Ποντίκα, «Μάνα, Μητέρα, Μαμά» του Γιόργου Διαλεγμένου, «Θεατρίνοι» τής Τζ. Καρέζη, «Οί Φίλοι» του Κ. Μουσελά, «Δάφνες και Πικροδάφνες» του Δ. Κεχαΐδη, «Ωρ» τής Μ. Ριάδη, «Λυσιστράτη» του Γ. Σκούρη, «Ιφιγένεια έν Ληξουρίω» του Καταστή, κ.ά, κ.ά) χώρια βέβαια οί φρασσοκωμωδίες, τὰ έλαφρά βουλεδάκια, τὰ ανάλαφρα θεάματα, με τὰ ανάλαφρα ντυσίματα, κ.ά, κ.ά... Άναλλοιωτη ή εικόνα του και φέτος. Κρίση ρεπερτορίον δέν φαίνεται από πουθενά. Κρίση θεατῶν συνηθισμένη. Κρίση νεοελληνικού έργου μπαλωμένη. Τή γλιτώσαμε πάλι... οί τεθλιμένοι συγγενείς και φίλοι του θεάτρου μέινανε πάλι με τις πλερέζες άρχειαστες. Πώς νά πενήσεις άλλωστε για ένα ζωντανό και έλισσόμενο πτόμα: Πώς νά πενήσεις άλλωστε για ένα ολόκληρο θεατρικό σύστημα, που αντί ν' αλλάζει από ρίζας, άρκεϊται στο ν' αλλάζει έργα σουλατσάροντας με μιά άπίθανη άνεση σ' όλα τὰ μήκη, τὰ πλάτη και τὰ βάθη τής παγκόσμιας δραματολογίας.

Μέσα στις τυχαίες επιδιώξεις από καλοκαίρι σε χειμώνα κι από χειμώνα σε καλοκαίρι, τὰ πάντα τρέχουν πίσω άπ' τό θεατρικό ΤΙ, ένῶ τό ΠΩΣ, μαράζῶνει άζητητο σ' ελάχιστες εξαίρέσεις.

Καλή αρχή στις έλπίδες για εύτυχεις συμπιτώσεις και μοναδικές συγκυρίες!...

ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΤΑΞΙΔΙΑ - ΕΚΔΡΟΜΕΣ - ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ
ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ - ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ



Time out
Travel

ΤΙΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

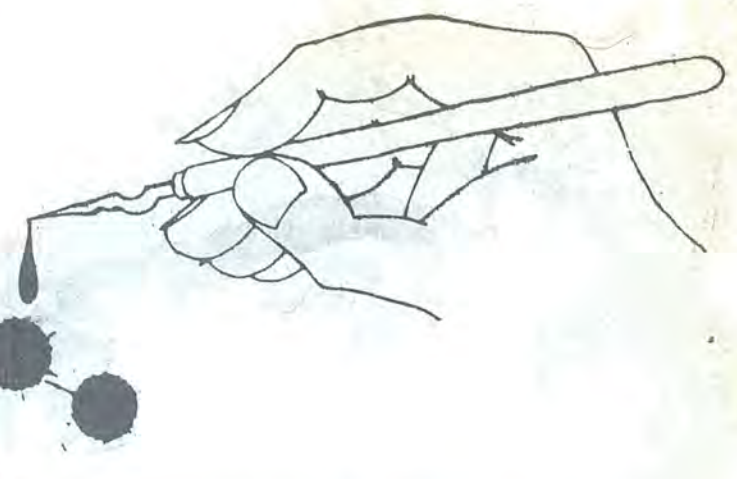
«ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 18 & ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ, 3ος όροφος
τηλ. 3622085-3638047

ΑΝΩΤΕΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ
για υποψηφίους GCE φοιτητες πανεπιστημιων
σπουδαστες KATE τηλ 36 15 403 απογευματα

ύφαντά
σερραία

Ε. ΜΙΣΣΙΟΥ & Σια ΕΠΕ

Πατησίων 168, Αθήνα, τηλ. 8643786



ΠΕΡΙΘΩΡΙΑΚΑ

● **Πρόσφατη έρευνα καθημερινής εφημερίδας και οι σχετικές συζητήσεις έδωσαν αφορμή στον Τ. Σπετσιώτη για το γράμμα που ακολουθεί:**

‘Αγαπητό ‘Αντί,
Φαίνεται πως – τώρα που η πλήξη από την «άριστερή φιλολογία» και το μπλά-μπλά του «Αντάρτικου» έχει αρχίσει να πνίγει θανάσιμα όλη αυτήν την γενιά των «διανοουμένων επαναστατών» των κεντρικών αθηναϊκών ζαχαροπλαστείων, των μεγάλων εκδοτικών οργανισμών και των Φεστιβάλ – γίνεται μία μετατόπιση σε θέματα που προσφέρονται ακόμα για «επαναστατικά» ή «αμφισβητησιακά», αφού αυτά που λιβανίζονταν πριν μερικά χρόνια σάν τέτοια, έχουν γίνει τόσο σπάνια, όσο ο πασατέμπος και τόσο νόμιμα όσο το σέξ του παντρεμένου ζευγαριού σε κρεβατοκάμαρα του Βαράγκη.

Κινδυνεύουμε να θεωρηθούμε καλλιτεχνικά ντεμοντέ, ακούγοντας ακόμα Φαραντούρη ή ιδεολογικά όπισθοδρομικοί, μένοντας όρθοδοξοί οπαδοί της ΚΝΕ. Γι’ αυτό πρέπει να φτιάξουμε καινούριους «ήρωες», καινούρια «είδωλα» και για να είμαστε πιο «in», αλλά και για να μπορούμε να δικαιολογήσουμε την άγνοια, τη μετριότητα, την κακογουστιά, την άπραξία και την λήθαργία μας.

Έχουν φτάσει λοιπόν μέχρι τα περιθώρια της πολυκατοικίας μας μερικές «καινούριες» λέξεις: αντεργκράουντ, περιθώριο... κλπ.

(Σημ. 1: το «καινούριες» είναι βέβαια για τους Έλληνες έννοια κάπως σχετική. Δηλαδή, όταν ένα ρεύμα σ’ όλους τους τομείς στον τόπο της προέλευσης του, αρχίζει να παλιώνει, εδώ είναι ακόμη πολύ νεωτερικιστικό κι όταν πιά εκεί είναι πολύ παλιό εδώ είναι ήδη πρωτοπορία στο φόρτε της)

(Σημ. 2: Μία σοβαρή αιτία για την παραπάνω καθυστερημένη ενημέρωση, οφείλεται στο ότι μεγάλος αριθμός Έλλήνων διανοουμένων και καλλιτεχνών ύστερη στις ξένες γλώσσες. Έτσι η ενημέρωσή του σ’ ότι αφορά στα κλεφτά από κανένα σφύριγμα των «μεταφραστών»)

(Σημ. 3: Μία άλλη αιτία για την εξήγηση της 1ης σημείωσης

είναι η ιδεοληψία που χαρακτηρίζει τους Έλληνες διανοούμενους: απ’ τα πρόσωπα και τα θέματα που κολλούν, πρέπει να γίνει κάτι κοσμογονικό για να ξεκολλήσουν)

Και ιδού κάτι παρόμοιο. ‘Η αποκάλυψη της νέας λέξης: «περιθώριο» που αποτέλεσε στόχο μεγάλης έρευνας της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ» με τίτλο «περιθώριο: Άπειρή ή ελπίδα;» ‘Αναφέρομαι στο πρώτο μέρος της έρευνας που παρουσιάζονται συνεντεύξεις με «περιθωριακούς» καλλιτέχνες. Όλη η αηδία μιας χυδαίας επαρχιώτικης και κακόγουστης μυθολογίας, που συντηρείται από την βλακεία, την παρρηγόηση και τη διαστρέβλωση – κανένας όρος δεν πέρασε ποτέ και πουθενά τόσο διαστρεβλωμένος όσο στην Ελλάδα – έχουν θέση εδώ. ‘Εργάτες της τέχνης (λογοτεχνίας – μουσικής – θεάτρου) που καμιά σχέση δεν έχουν με κανενός είδους περιθώρια λανσάζονται σάν «περιθωρια-



κοί» μέσα από τις kitsch, περιγραφές και τις φτηνές, δημαγωγικές εκφράσεις – κλισέ με τις οποίες παλιά περιγραφφονταν οι Μαρινέλλες κι οι... βοσκόπουλοι σέ άρθρα του ίδιου συντάκτη στά τότε «Επίκαιρα». Περιγραφή «περιθωριακής» ποιήτριας, ως πούμπε: «Μικροσκοπική μ’ ένα μόνιμο θυμό στο μούτρο, άγρια σάν μούργος, αλλά τρυφερή κι ευαίσθητη στο βάθος...» – ούτε στην Ουγκάντα δεν γράφουν πιά έτσι.

Ένα ακόμη σήριαλ σέ βάρος του κάθε δύσμοιρου παραμιθιασμένου ψώνιου, που είναι έτοιμο να πάρει στά σοδάρα ό,τι του

πασάρει ένα συνοθύλευμα μιάς ψευτοκουλτούρας αναμασήματος και φτήνειας. Ένα ακόμη δημοσιογραφικό σήριαλ με θέμα «επαναστατικό» – όπως περνάει ή λέξη μέσα στα πεινασμένα φαντάσματα του ευνουχισμένου μικροαστού – και πρωταγωνιστές ονόματα της τέχνης μ’ αναγνώριση, όνομα, λεφτά, επανεκδόσεις, που εδώ ποζάρουν μακάθρια σάν... «περιθωριακοί» ή σάν... «ράτσα έξω από το οικονομικό και πολιτιστικό σύστημα».

Είναι ολότελα ήλιθιο κι ανέντιμο να περνάει ή μυθολογία του περιθωριακού μέσα από «ερευνητικές» των μαζικών μέσων ενημέρωσης και καλλιτέχνες που ούτε το έργο τους, ούτε οι ίδιοι – σάν τόμή της ζωής μέσ’ στην τέχνη – έχουν σχέση με τα αληθινά περιθώρια που άλλωστε πιστεύω δεν πολυσυμφέρουν – στον καιρό τους – την κουλτούρα μιάς αστικής εφημερίδας τόσο, ώστε να προβάλλει μή λογοκριμένο τό λόγο τους.

Τί σχέση έχουν οι παλιές γιγέτισες του έμπορικού σινεμά, οι υπαρχαίοι ποιητές, κι οι νοικοκυρούτες και τα μπουγαδοκόφρινα του «Τρίτου στεφανιού» με το περιθώριο, μόνον ο συντάκτης ξέρει. Έμένα δέ πολύ περίεργο μου φαίνεται πού μ’ αυτό τό πνεύμα δεν είδαμε και τον ακαδημαϊκό κ. Πέτρο Χάρη ή τον Άλξη Μινωτή στο... περιθώριο. Κι αφού λοιπόν τό περιθώριο τόσο θεομοποιήθηκε κι επισημοποιήθηκε κι έχει τους «στάρες» του, γιατί ο συντάκτης δεν διαθέτει λίγο χιούμορ; Είναι νομίζω ο μόνος τρόπος για να εξιλεωθεί. Έγώ θά του πρότεινα ένα καλό σενάριο: Μιά φαρσοκωμωδία φτιαγμένη από έναν «μαίτρο» του είδους, τόν Δαλιανίδη. Τίτλος της: «‘Η Άλκη στο περιθώριο» και υπόθεση με αντίζηλες την Βουγιουκλάκη και την Κατερίνα Γώγου.

Δέν θά κάμει πολλά εισιτήρια;

Φιλικά,
Τάκης Σπετσιώτης
Σκηνοθέτης

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ ΣΤΙΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

● **‘Ο Δ. Φιλιππίδης από τα Σκόπια, όπου σπονδάζει, εκθέτει τό πρόβλημα «της αναβολής στρατεύσεως λόγω σπουδών»:**

Κύριε Διευθυντά,

Γιά τρίτη συνεχή χρονιά, έμεις οι Έλληνες φοιτητές στά Σκόπια της Γιουγκοσλαβίας αντιμετώπιζουμε τό πρόβλημα της χορήγησης αναβολής στρατεύσεως και παροχή φοιτητικού συναλλάγματος.

‘Η αντικειμενική πολιτική, ή έσκεμμένη αδιαφορία και αδιαλλαξία της κυβέρνησης και ειδικότερα του ύπουργού ‘Εθνικής ‘Αμυνας, εφαρμόστηκε κατά τό χειρότερο τρόπο σέ μιάς τούς φοιτητές Σκοπίων.

Δέν ζητάμε καμιά χάρη από την Πολιτεία, αλλά μόνο να εφαρμοστούν οι κανονισμοί που ίσχυαν στά στρατολογικά γραφεία, όταν έμεις πηγαίναμε για σπουδές στά Σκόπια.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του ύπουργού ‘Εθνικής ‘Αμυνας θεωρούμε απαράδεκτη και λαθεμένη την δικαιολογία του ότι ή αναβολή στρατεύσεως έγινε κατ’ οικονομίαν στο παρελθόν και ότι δέν πρόκειται να επαναληφθεί.

Πρίν τό 1976 στους φοιτητές στά Σκόπια χορηγούνταν αναβολή στρατεύσεως και φοιτητικό συνάλλαγμα, ενώ τό 1977 διακόπηκε αυτή ή χορήγηση ξαφνικά, πράγμα που παραμένει μέχρι σήμερα έτσι.

Και ρωτάμε:

Γιατί κ. ‘Υπουργέ ‘Εθνικής ‘Αμυνας διακόψατε την αναβολή στρατεύσεως; Ποιός ήταν ο λόγος και ποιά συμφέροντα εξυπηρετεί ή απόφαση αυτή; Ποιός θ’ αποζημιώσει έμάς και τούς γονιούς μας ήθικά και υλικά με τίς καταδικαστικές αποφάσεις σας; Τί θά γίνουν, κ. ‘Υπουργέ, οι μέχρι τώρα κριθέντες ως ανυπότακτοι και αυτοί που προστίθενται; Γιατί μιάς στερείτε τό δικαίωμα να σπουδάσουμε με δικά μας έξοδα στή γειτονική χώρα, αφού και τά έξοδα είναι λιγότερα, αλλά και τό συνάλλαγμα που

απαιτείται είναι λιγότερο από άλλες χώρες; Μήπως φοβάστε τη μαζική φοιτητική μετανάστευση στα Σκόπια που θα αποδυναμώσει το στράτευμα, όπως ισχυρίζεστε; Μέ τις μαζικές φοιτητικές μεταναστεύσεις στις δυτικές χώρες, το στράτευμα δεν αποδυναμώνεται; Μέ ποιο τρόπο εξηγείται το γεγονός ότι χορηγήσατε αναβολή στράτευσης σε 50 φοιτητές στο Βελιγράδι, ενώ δεν χορηγείται σε 250 φοιτητές στο Σκόπια που στερούνται την αναβολή από το 1977; Γιατί αυτή η διάκριση και η άνιση, σε βάρος μας, μεταχείριση; Γιατί μας χωρίζετε σε ομάδες πολιτών με περισσότερα ή λιγότερα δικαιώματα; Πότε και πώς εφαρμόζετε την ισοτιμία των πολιτών στα ίδια δικαιώματα;

Εμείς δεν αρνούμαστε να υπηρετήσουμε την πατρίδα· απλά αρνούμαστε να υπακούσουμε σε αποφάσεις που καταδικάζουν και τις σπουδές μας και τη ζωή μας.

Μέ τιμή
Δημήτρης Φιλιππίδης
Φοιτητής στα Σκόπια



● Σε δυα έγγραφο στο τχ. 134 σπουδαστής από τη Ρουμανία έρχεται να προσθέσει ένας άλλος αναγνώστης μας:

Αγαπητό «Αντί».

Ο συνάδελφος από την Ρουμανία τόλμησε και είπε την μισή αλήθεια. Θά ήθελα να τον συμπληρώσω:

Μέ την άνοδό μας στη Ρουμανία περί 3 χρόνια φτιάξαμε τους φοιτητικούς συλλόγους, με δημοκρατικά καταστατικά για την λειτουργία των φοιτητικών παρατάξεων.

Η αντίδραση της UASCR (Φοιτητικής κομμουνιστικής νεολαίας) ήταν ή ακόλουθη: Απαγορεύεται ή πολιτική λόγω διακριτικών σχέσεων. απαγορεύεται ή διεκδίκηση λόγω της «σοσιαλιστικής νομιμότητας». Μέ άπρκαλύπτη παρέμβαση μās έδωσαν νέο καταστατικό που χαρακτηρίζει το σύλλογο «Professional» (έπαγγελματικό). Ήταν ή χαριστική βολή για την διάλυση των συλλόγων - μόνο μέσο για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των Έλλήνων σπουδαστών.

Τήν επέμβαση στο σύλλογο την υπεστήριξε ή «Κ» ΝΕ που βασιλικότερη του βασιλέως χαρακτηρίσε το δοτό καταστατικό, δημοκρατικότατο. Έπίσης ή «Ρήγας Φεραίος» και ή ΠΑΣΠ δήλωσαν ότι δεν μπορεί να γίνει τίποτα και καλό είναι να υπάρχουν οι

«πολιτικοί σύλλογοι». Ή μή ύπαρξη ενός μαζικού οργάνου αγωνιστικού άνοιξε το δρόμο για την παραπέρα αύξηση των διδάκτρων: κλιμακώθηκε από 150 \$ σε 180\$ και 220\$ για τους νέους φοιτητές. Έφέτος νέα αύξηση κατά 60 \$ για όλους ανεξαιρέτως. Καί όλα αυτά άδιαμαρτύρητα.

Καί έρχομαι στο «ίκανοποιητικό» επίπεδο των ρουμανικών πανεπιστημείων. Τί είναι ικανοποιητικό; ή έντατικοποίηση, ή συσώρευση άχρηστων γνώσεων, τά άφαντα βιβλία που μās δίνουν, ή μήπως ή σχέση καθηγητή - φοιτητή - σχέση που βρίσκεται στα μεσαιωνικά πρότυπα;

Ή μήπως ή συμμετοχή των φοιτητών, που ή μόνη τους παρέμβαση είναι να φτιάχνουν το πρόγραμμα για τίς εξετάσεις;

Προσπερνά τον προτεινόμενο από τον συνάδελφο, διάλογο που πρέπει να γίνει. Γιατί όσες φορές πήγαμε στους Ρουμάνους υπέθυνους για την λύση προβλημάτων μας, μās άγνόησαν. Στην τελευταία μάλιστα παράστασή μας για την αύξηση των διδάκτρων, μās απέλειψαν. Ο George - ή φιλέλληνας κατά την «Βραδυνή» - (υπεύθυνος για τους Έλληνες φοιτητές) δήλωσε: «Τί θέλετε και φωνάζετε; Θέλετε να λύσετε μιά και έξω το πρόβλημά σας»;

Αλλά για την «αντιδογματική», «Ευρωκομμουνιστική» και «σοσιαλιστική» Ρουμανία.

Γ.Τ.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

● Ή αναγνώστης μας Ν. Ρίζος, έργατης από το Βόλο, άφού πρώτα σημειώνει:

«Συμφωνώ μέ την επίσκεψη του πρωθυπουργού στην Μόσχα, σάν θετικό θήμα, αλλά όχι σάν μία προεκλογική φιάστα, έτσι όπως προβάλεται από άστους και μή, για να δώσει ζωή στην καταπίεση της Δεξιάς, έπάνω στο ελληνικό προλεταριάτο - βλέπε λιτότητα, συγκομιστική άπεργία ΠΙΤΣΟΣ κλπ.» - καταλήγει μέ έρωτηματικά:



Αναλαμβάνουμε μεταφράσεις Ρουμανικών, Άγγλικών και Γαλλικών, έπιστημονικών και άλλων κειμένων, στα Έλληνικά και αντίστροφα. Τηλ. 721484, 8019201, 8015892, ώρες 3-10 μ.μ.



ΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

«Μοχθηρός» και «κακός», όπως αυτοαποκαλείται, ένας αναγνώστης μās έστειλε το δημοσιευμένο άπόκομμα από τη «Θεσσαλονίκη» και την έπιστολή που ακολουθεί με τίτλο «Σ' εύχαριστώ ώ έταιρία» ή «Όταν ή Μωάμεθ δεν εύχαριστεί το θουνό, εύχαριστεί το θουνό τον Μωάμεθ»:

Είμαι ένας κακός μαθητής, άφού άπέτυχα στις εισαγωγικές εξετάσεις, αλλά και μοχθηρός, άφού σās στέλνω αυτό το γράμμα μαζί μέ ένα άπόκομμα της έφημερίδας «Θεσσαλονίκη» (17 Οκτωβρίου 1979). Τήν ήμέρα αυτή δημοσιεύτηκαν τά άποτελέσματα των εισαγωγικών εξετάσεων. Όπως θά διαβάσετε, έπειδή ή πρόσφατος νόμος για τά φροντιστήρια άπαγόρευσε να δημοσιεύονται διαφημίσεις μέ τά όνόματα των έπιτυχόντων, τά φροντιστήρια άπαγόρευσε να δημοσιεύονται διαφημίσεις μέ τά όνόματα των έπιτυχόντων οι όποιοι τάχα τις εύχαριστούν το φροντιστήριο γιατί τούς πέρασε. Φυσικά, ούτε που ρωτήθηκαν τά παιδιά (άλήθεια ποιάς πλήρωσε τις καταχωρήσεις;) και κατά τη γνώμη μου είναι προσβλητικό για την προσωπικότητα των μαθητών (τώρα φοιτητών). Σās στέλνω λοιπόν αυτό το άπόκομμα της έφημερίδας για

να τό δημοσιεύσετε στην ώρα ή σελίδα των αντίδιαφημίσεων.

Και κάτι άλλο. Δεν θά ήταν ενδιαφέρον να δημοσιεύσουν οι φροντιστές πόσοι φοίτησαν, πόσοι πέτυχαν, πόσοι άπέτυχαν και πόσα χρήματα καρπώθηκαν;

Τό γράμμα μου σās τό στέλνω άνωνύμως γιατί, ως άποτυχών, ή μαρτυρία μου δεν έχει σημασία. Τό πράγμα όμως, έκτός από παράνομο, ένδιαφέρει όλους.

Γειά σας
ένας μοχθηρός άποτυχών
(παρά τά δύο έτη «έπιστημονικής» προετοιμασίας και διαπανήρης παραπαιδείας)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΘΕΡΜΑ

το φροντιστήριο «ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ» του κ. ΑΝΤ. ΣΑΧΠΕΚΙΔΗ και τούς καθηγητές του, που μέ δούλησαν να περάσω ΠΡΩΤΟΣ στη Νομική Θεσσαλονίκης.

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜ. ΤΕΛΛΗΣ

Οι μαθητές του γυμνασίου 81 του ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ «ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ» του κ. ΑΝΤ. ΣΑΧΠΕΚΙΔΗ

εύχαριστούμε το φροντιστήριο και τούς καθηγητές του που έδωσαν κατεύθυνση στα σπουδαστικά:

ΑΝΔΡΙΑΤΙΔΟΥ ΠΑΡΘΕΝΑ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΒΕΝΕΤΙΑ
ΒΥΣΣΗ ΛΕΥΚΗ
ΓΑΛΑΝΤΙΝΟΥΣ ΚΑΖΑΝΙΔΗΣ, 13ος Νημ. Θεσσαλονίκης
ΔΑΜΑΣΚΙΝΟΥ ΜΑΡΙΑ
ΔΟΥΔΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑ
ΚΑΒΕΛΟΥ ΕΛΕΝΗ
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ, 13ος Νημ. Θεσσαλονίκης
ΠΑΣΣΑΣ ΚΥΡΟΣ
ΣΑΒΒΙΔΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΥ ΕΡΗ
ΤΕΛΛΗΣ ΝΙΚΟΣ
ΤΣΩΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

1ος Νημ. Θεσσαλονίκης

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Συγχαίρουμε τούς μαθητές μας που πέτυχαν στην ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ και τούς εύχόμαστε καλή πρόοδο.

ΛΕΥΚΟΠΟΥΛΟ ΝΕΟΚΛΗ
ΚΟΛΟΚΥΒΑ ΜΑΓΔΑ
ΒΑΛΗ ΠΗΛΕΑΟΠΗ
ΜΗΛΟΓΙΑΝΝΗ ΦΛΩΡΑ
ΠΟΥΛΩΝΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΟΥΛΗ
ΝΤΑΣΙΟΥΔΗ ΧΡΗΣΤΟ
ΛΙΟΚΑ ΝΙΚΟ
ΦΩΛΑ ΑΝΤΩΝΗ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

1ος ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΑ
2η ΣΤΗ ΘΕΣΣΟΝΙΚΗ
4η ΣΤΗ ΘΕΣΣΟΝΙΚΗ
5η ΣΤΗ ΘΕΣΣΟΝΙΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Γιατί ό δημοτισμός της χήνας, τά μακρόσυρτα ταρταντζούμ και οι παράτες στο Βνούκοδο, πρός τιμή ενός Έλληνα καπιταλιστή - του Έλληνα πρωθυπουργού.

Θάνατος στον προλεταριακό διεθνιασμό; Ένας ακόμη θάνατος από τον προλεταριακό(;) Ρωσία

για όλους τούς Έλληνες προλετάριους;

ΓΙΑΤΙ;

Γιατί, χώρα των άθανάτων προλετάρων αγωνιστών;

Γιατί, χώρα του μεγαλόπνοου ΛΕΝΙΝ και όλων των άλλων ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ του Όκτώβρη;

Νικόλαος Ρίζος
ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΣ



βιβλία
δισκοί
αφίσσες

γιώργος τσιλδερίκης

κίαφας 5 και ακαδημίας τηλ. 36.05.493

ομοίτη έπιλογή βιβλίων - χαμηλές τιμές



ΝΙΚΟΣ
ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

● Ο ψυχίατρος Γιάννης Βουλουμάνος από την Καλαμάτα, γράφει:

Αγαπητό Αντί,

Αταφος ακόμη ο Νίκος Πουλαντζάς κι άρχισε κιόλας η δήωση του θανάτου του. Συναντλία στα «Νέα» της 5/10/79 με την τριτοσέλιδη φλυαρία μιας δημοσιογράφου και το πρωτοσέλιδο έλεγαι ενός ακόμη ανθρώπου του «πνεύματος».

«Σημάδι κάποιας ήττας μας ο θάνατός του» κτυπάει στον τίτλο η δημοσιογράφος υπογραμμίζοντας τις λέξεις της Πρωτάνεως της Σορδόνης, αυτοεμφανιζόμενης σαν συμπορεύτριας του μεγάλου στοχαστή, (πού όπως λένε θεωρεί τους Έλληνες φοιτητές ακατάλληλους για το σχολείο της) «έχει ψυχή, πολλή ψυχή η υπόθεση του πνεύματος» βοά ο δεύτερος, ο καθηγητής.

Σαφής ο υπαινιγμός κι όταν ακόμη δεν αρθρώνεται κι αβίαστα τα συμπεράσματα για μας τους άφελους: Φυγή μπροστά στα αδιέξοδα (της άριστερας) ή πρώτη, θάρρος μπροστά στη διαπίστωσή τους ο δεύτερος, ο καθηγητής.

Αχαρο πράγμα ο ρόλος της όπισθοφυλακής...

Και βέβαια απ' την ανταποκρίτρια που εκφράζει (τυχαία;) τη συντήρηση της τάξης που εκπροσωπεί η εφημερίδα της, δέ θα περίμενε κανείς περισσότερα πράγματα. Από τον καθηγητή όμως, αυτήν την ώρα της δόξης θα περίμενε κανείς κάτι περισσότερο από μία τεχνικίστικη απαιοδοξία (τυχαία κι αυτή;). Τό αν

π.χ. ο Νίκος Πουλαντζάς, κάτω απ' το βάρος μιας αφαιρετικής δύναμης τέτοιας εμβέλειας πού ο τρέχων συμβολισμός (γλώσσα κλπ.) δέν επαρκούσε, ίσως, να μετατρέψει σε μεταδιδόμενο λόγο, δρέθηκε να ασφυκτιά και να όδηγείται, ένδεχομένως, σε παρορμήσεις, άποτοκες άφορητου άγχους, δέν φαίνεται να άπασχόλησε τόν καθηγητή. Θά 'τανε, ίσως, άβολο κι άσύμφορο για τούς άπολογητές ενός κόσμου πού σδύνει, να διατυπωθεί σαν πιθανή έρμηνεία της παρορμητικής ένέργειας τού μεγάλου στοχαστή. (Κι εδώ, μ' όλο τό σεβασμό στά προσωπικά του αισθήματα, διαφινώ μέ τόν Κ. Βεργόπουλο πού κι αυτός άποκαλεί τήν παρόρμηση, πράξη).

Ας κρατήσουν λοιπόν τίς ανάλυσεις και τό έλεγεια τους για δική τους δια-συνειδησιακή χρήση. Δικά μας παραμένουν ό,τι νιώσαμε, όσοι νιώσαμε, για τό χαμό του, κι ό,τι μās άφησε κληρονομία.

Καλαμάτα 6.10.79
Γιάννης Ν. Βουλουμάνος



● Για τό Άνώγεια και τή σχέση των διανοούμενων μέ τή ζωτική παράδοση μία άναγνώστρια γράφει:

Αγαπητό Αντί,

Διάβασα μέ πολλή προσοχή τό κείμενο της συνάντησης των Άνωγείων. Μέ μερικούς φίλους βρεθήκαμε και μεις στα Άνώγεια

και καταφέραμε να παρακολουθήσουμε τίς συζητήσεις. Πολύ γρήγορα τό ένδιαφέρον μας μετατοπίστηκε από τά λεγόμενα στα τεκταινόμενα. Πέσαμε δηλαδή κι έμεις θύματα τού τεράστιου μαρκετιν προσωπικότητων, πού γίνονταν εκεί υπό τήν αϊγίδα τού Τρίτου Προγράμματος και τού Συγκροτήματος Λαμπράκη.

Σου στέλνουμε λοιπόν μέ λίγα λόγια κι έμεις τίς έντυπίσεις μας.

«Τέτοια βροχή τό Δεκαπενταύγουστο είχαμε να δούμε από τό 1944, όταν κάηκε τό χωριό».

Έτσι μās έλεγε ένα γεροδοσός εκείνο τό κατακλυσμιαίο άπογευμα, της πρώτης ήμέρας της συνάντησης των Άνωγείων. Η άναλογία σταματάει εδώ. Οί όρδές των διανοούμενων δέν καταστρέψαν για δεύτερη φορά τό Άνώγεια. Οί περισσότεροι έμειναν σε στενή και άποκλειστική έπαφή μεταξύ τους. Δέν άνακάλυψαν τούς κάτοικους και δέν έπικοινωνήσαν μαζί τους, πέρα από τίς στοιχειώδεις έπαφές πού έχει κάθε άνοιχτομάτης τουρίστας: εύγενικά καλωσορίσματα, άγορές, παρακολούθηση διακριτική των εκδηλώσεων πού «δγαίναν» στο δρόμο. Δυό κόσμοι συνυπήρξαν για τέσσερις μέρες και ό ένας, ό «άπό πάνω» και ό «άπ' έξω» άγνόησε μέ εκδηλη άμηχανία τόν άλλο, τόν «ριζωμένο».

Κι όμως, πόσα και πόσα δέν συνέδηκαν ή δέν θά μπορούσαν να συμβούν σ' αυτά τό Άνώγεια, πού άνάμεσα στο πέλαος και τόν Ψηλορείτη, δίπλα στην ιστορία και τό μύθο, μέ τήν πολιτική και τό καλαμπούρια, μέ τήν τσικουδιά, τά φρεσκοσφαγμένα «κουράδια», τίς «μπαλοθιές» και τό ριζίτικα τραγούδια, ζούσαν, παρά τό συνέδριο και δίπλα τους, μιά έντονη στιγμή της δικής τους αυτόνομης ζωής: τό μεσοκαλόκαιρο.

Δέν ίσχυριζόμαστε ότι έμεις «γνώρισαμε» τό Άνώγεια. Άπλως δέν τό άγνοήσαμε, όπως οί διανοούμενοι «παραδοσιολόγοι», πού τό τελευταίο βράδυ στη μικρή πλατεία τού χωριού μās πρόσφεραν ένα γνήσια φελινικό θέαμα.

Σέ μία γωνιά μερικοί νέοι Άνωγειανοί έπαιζαν λύρα και σαντούρι και τραγουδούσαν τά αιώνια τραγούδια τού Ψηλορείτη. Δίπλα τους μία μεγάλη ομάδα διακεκριμένων διανοούμενων είχε έρθει στο τσακίρ-κέφι. Και παίζαν... τή μουσικά με ταξύ τους, οικοδομώντας ακόμα πιο στέρεα τήν έσωστρέφειά τους, μέ έναν ίστό στιγμιαίων συναντήσεων, φορτισμένων μέ τόν πιο συγκινητικό παλμπαιδικό έρωτισμό.

Μέ φιλικούς χαιρετισμούς
Όλγα Άναστάκη, σπουδάστρια

αντί

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 732.713 - 732.819

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131, Αθήνα 601.
● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Αλεξάνδρου 26. Περιστέρι
● Καλλιτεχνική επίμελεια:
ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗΣ

● Διαφημίσεις:
ΜΠΟΥΛΗ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ
● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ.
Βασ. Αλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604.
● Αναπαραγωγή φίλμς:

Γραφικές Τέχνες «STUDIO» - Κ. Ρούσσος
Λεωφ. Αλεξάνδρας 194 - Τηλ. 64.62.590

● Έκτύπωση:
Έργαστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, Περιστέρι. Τηλ. 57.22.201.

● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο εκφράζει τήν προσωπική άποψη τού συγγραφέα του.

● Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Έσωτερικού

Έξαμ. 320 δρχ. - Έτήσια 640
Έτήσια Όργανισμών,
Τραπεζών, κλπ: 1.500 δρχ.
Για φοιτητές έκπτωση 15%

Έξωτερικού

Εύρωπη - Μεσογ. χώρες:
Εξάμνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 17
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 34
Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Ασία:

Εξάμνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 22
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 44

Αύστραλία - Όκεανία:

Εξάμνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 30
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 60

● Έμβάσματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 25
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ δρχ. 40

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

● για τό διθλοπωλεία της Αθήνας:
Στά γραφεία τού «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● για τό διθλοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Ν. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, Αθήνα, τηλ. 36.39.980

- ΟΙ «ΙΖΒΕΣΤΙΕΣ» ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ
- Μ. ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Κρατισμός και Άναρχία
- Μ. ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Για έναν Άντιεξουσιαστικό Σοσιαλισμό
- Μ. ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Φεντεραλισμός, Σοσιαλισμός, Άντιθεολογισμός
- ΤΖ. ΟΡΓΟΥΕΛ: Στή σκιά τού «1984»
- ΤΖ. ΟΡΓΟΥΕΛ: Στίς Φάμπρικες τού Γουίγκαν Πάιαρ

ΡΥΛΑΖΙΠΟΣ

**Ειδικός
στα
νομίσματα
και
μοναδικός
στα
χαρτονομίσματα**



STAMPS and COINS
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5, ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ 32 10 577 - 32 10 384

κυκλοφορεί

**ΙΩΑΝΝΑ
ΚΑΥΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ**

**Πολιτικός λόγος
καί ιδεολογία**
– Οί εκλογές της Μεταπολίτευσης –

εξάντας

Έκδόσεις «συλλογή» 83.10.403 – 83.10.419

**Γιά νά μήν ξεχνᾶμε:
Καί σάν προσφορά στά ἑλληνικά νιάτα πού ἀγωνίζονται
γιά ἓνα καλύτερο αὔριο.**

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

Τό πεζογράφημα μέ τίς σπάνιες σελίδες
πού ζωντανεύουν τούς δρόμους τῆς Ἀθήνας
ἐκείνο τό τριήμερο 17 Νοέμβρη



«ἀποστασιοποιημένο ἀπό τά γεγονότα καί χωρίς καμιά πρό-
θεση ἐκμετάλλευσης τοῦ θέματος «Πολυτεχνεῖο» τό βιβλίο
τοῦ Β. Ἰωάννου ζωντανεύει τό τριήμερο ἐκείνο πού καί
μετά τό κλείσιμο τῶν σελίδων του συνεχίζει ν' ἀκούγεται ἡ
χλαπαταγή τῶν κυνηγημένων χελιδονιών πίσω ἀπό τά κάγ-
κελα».

Τό πρῶτο βιβλίο τῆς τριλογίας τοῦ ἐμφυλίου:
«μνήμες σπαραχτικές τῶν φοβερῶν καιρῶν τῆς
ἀδερφοσφαγῆς»



μία προσπάθεια ἀνίχνευσης τῶν σκοτεινῶν «σημείων» τοῦ
ἐαυτοῦ μας.

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ: «Νῦν καί ἀεὶ!!» Τό δεύτερο βιβλίο τῆς τραγωδίας τοῦ ἐμφυλίου.

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΑΝΤ.ΛΙΒΑΝΗΣ & ΣΙΑ "ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ,"

ΣΟΛΩΝΟΣ 94, τηλ.: 36 10 589

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΑΥΤΟΝ ΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΜΑΘΕΙ, ΝΑ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΚΑΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΤΟΝ ΑΦΟΡΟΥΝ

ζοῦμε στήν ἐποχή τῆς σεξουαλικῆς ἀπελευθέρωσης. ἡ ἀποσύνδεση ἀπό τόν πουριτανισμό καί τήν ὑποκρισία χωρίς τή σωστή γνώση, ὁδηγεῖ πολλές φορές σέ λάθη. αὐτή τή σωστή γνώση καί τήν ὀλοκληρωμένη πληροφόρηση, ἀπαραίτητη σέ κάθε ἄνδρα καί σέ κάθε γυναίκα, στούς νιούς, στίς νιές, στά παιδιά, σέ ὅλη τήν οἰκογένεια, προσφέρουν ὑπεύθυνα τά δύο βιβλία:

- **ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΘΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΑ**
- **ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ**

